

ŞARK KLASİKLERİ

İBN KAYYİM EL-CEVZİYYE KALBİN İLACI

ED-DÂ VE'D-DEVÂ

KALBİN İLACI

5. Baskı

ELİF YAYINLARI

Elif Yayınları : 13
Şark Klasikleri : 2

Orijinal İsmi:
Ed-Dâu Ve'd-Devâ

Editör:
Sait Aykut

Redaksiyon:
Elif

Ofset Hazırlık:
All-Graf

Kapak:
Ramazan Erkut

Baskı & Cilt:
Bilge Matbaacılık

© Bu kitabın tüm hakları, yazarı ile anlaşmalı olarak yayınevine aittir.
İzinsiz, kısmen ya da tamamen çoğaltılıp yayınlanamaz.

Elif Yayınları kitapları Yay-Dağ ürünüdür.

Genel Dağıtım: YAY-DAĞ
Yerebatan Cad. Çatalçeşme Sok. Üretmen Han No: 29/17 Cağaloğlu/Eminönü/İSTANBUL
Tel: (0212) 527 85 66 - Faks: (0212) 527 85 77 — www.yay-dag.com.tr

İBN KAYYİM EL-CEVZİYYE

KALBİN İLACI

Çeviren
Savaş KOCABAŞ

ELİF YAYINLARI
Eylül 2007

İBN KAYYİM EL-CEVZİYYE

Tam ismi Muhammed b. Ebu Bekir b. Eyyub b. Sa'd b. Hariz olan İbnu'l-Kayyim, Şam'a bağlı Havran kazasının günümüzde "Ezra" adıyla anılan "Zer'a" köyünde dünyaya gelmiştir. Bu yüzden "ez-Zer'î", fikhî konularda Hanbelî mezhebine uyduğu için de "Hanbelî" ünvanlarıyla meşhurdur. Ayrıca kendisine dinin güneşi anlamına gelen "Şemsuddin" lakabı da takılmış olan müellif miladî 1292-1350 yıllarına denk düşen 691-750 yılları arasında yaşamıştır.

İbnu'l-Kayyim apayrı sahalara ilişkin pek çok ilim dalında eserler veren çok yönlü bir bilgin olmasını belki de onlarca üstat-tan ders almasına borçludur. Öğrendiği ilim dallarının herbirini zamanının en ünlü bilginlerinden okuyan İbnu'l-Kayyim'in hocaları arasında hadis üstadı Fatma binti Cevher (ö. 711 h.) adlı bir hanımın bulunması da ilgi çekicidir.

İslam âleminin içte, anarşi ve kaosla çalkalandığı dışta da Moğol-Tatar tehditleri altında yaşadığı bir döneme yetişen İbnu'l-Kayyim, Kur'an ve Sünnete yönelerek birlik ve beraberliğe çağır-mış, ayrılığa karşı çıkmıştır. Öncelikle "İslam dininin kaynakla-rına, bozucu yeniliklerden -bid'at-uzak bir tavırla yaklaşarak Hz. Peygamber'den vasıtasız ilim alanların (yani sahabilerin) görüş-lerine bağlanmayı" hedefleyen İbnu'l-Kayyim'e göre "Hz. Pey-gamber'in asıl mirası" budur. İbnu'l-Kayyim, körükörüne taklide karşı çıkmış, bilime ve gerçeğe olan bağlılığı nedeniyle araştırmaları neticesinde varmış olduğu sonuçları neye mal olursa olsun açıklamaktan kaçınmamıştır. Öyle ki, kimi konularda; etkisinde en çok kaldığı hocası İbn-i Teymiye'ye ve bağlı bulunduğu Hanbe-lî mezhebine katılmadığı vaki olmuştur. İbnu'l-Kayyim'in en ayı-rıcı vasıflarından biri, düşünce özgürlüğüne yönelik çağrısıdır. Ona göre bu, yaşadığı toplumun en acil ihtiyacıydı.

Çağdaşları tarafından "yaşayan bir ansiklopedi" olduğu söylenen İbnu'l-Kayyim 751 h. /1350 m. yılı Receb ayında Şam'da yatsı ezanı vakti vefat etmiş, Emevi Camii'nde namazı kılınarak "Babu's-Sağîr" isimli yere ebeveyninin yanına defnedilmiştir.

Ardında fıkıh, üsul, siyer ve tarih gibi ilim dalları başta ol-mak üzere pek çok konuda her biri yüksek bilimsel değere sahi-piz elliyi aşkın eser bırakmıştır. Bu değerli eserlerden bazıları şunlardır: *Zâdu'l-Meâd* (Siyer ve Fıkıh), *Medâricu's-Sâlikîn* (İba-det, kulluk -mahiyeti ve aşamaları-), *Bedâi'u'l-Fevâid* (Tıp), *Fad-lu'l-İlm* (İlmin üstünlüğüne dair), *İ'lâmu'l-Muvakkiîn* (Fıkıh me-todolojisi), *Ravdatu'l-Muhibbîn* ve *Nuzhetu'l-Muştâkîn*

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	11
Cehaletin İlacı Sormaktır	12

I.

DUA VE DÜNYA

Kur'an Şifadır	13
Duâ Belâyı Defeder	15
Dua En Faydalı İlaçlardandır	16
Duada Israr	17
Duanın Kabûlü Önündeki Engeller	17
Duanın Adabı	18
Rasûlullah'ın Dilinden Bazı Dualar	18
Duanın Özel Koşulları ve Ortamı	22
Kabul Olunacak Duanın Şartları	22
Dua ve Kader	23
Kişinin Sebepler Hususunda Yanlış Yapması	29
İstiğfarda Yanlış Anlama	29
Cebre Tutunmak	30
Mürteciçilik Fikrine Tutunmak	30
Sevgi ve Akralalık Bağlarına Aldanmak	31
Allah Diyerek Aldanmak	31
Kur'an ve Sünnet'i Yanlış Anlayarak Aldanma	31
Allah'a Hüsnüzan Beslemek	34
Hüsnüzan İle Kendini Aldatma Arasındaki Fark	36
Allah'ın Affına Dayanıp Emir ve Nehiylerini Yerine Getirmemek	37

Dünyaya Kanmak; Dünyayla Aldanmak	48
Hüsnü Zan İle Aldanma ve Kuruntu Arasındaki Fark	51
Kuruntular ve Boş Temenniler	52
Sahabilerin Allah Korkusu	53

II.

GÜNAH VE ETKİSİ

Günahın Kalbe Etkisi	57
Günah'ın Etkisi O Anda Ortaya Çıkmayabilir	70
Günahların Zararları	71
Kalbin Kararması	72
Allah'ın Lanet Ettikleri	80
Günahlar Allah İçin Doğan Kıskançlık Duygusunu Söndürür	84
Günahlar Hayâyı Giderir	86
Günahlar, Kalpteki Allah (C.) Saygısını Zayıflatır	88
Günahlar Sahibini İhsan-Takva Sınırından Çıkarır	90
Günahlar Nimetleri Giderir	94
Günahlar Şeref ve Değeri Düşürür	100
Masiyet İnsanın Düşmanlarını Cesaretlendirir	110
Günahlar Kalbi Körleştirir	115
İki Ordunun Karşılaşması	121
Göz Gediği	122
Kulak Gediği	123
Dil Gediği	125
Nefs-İ Emmâre	126
Masiyet Kula Kendini Unutturur	129
Günahlar Nimetleri Yok Eder	133
Günah, Meleği Kuldan Uzaklaştırır	134
Günahlar Helâke Davetiye Çıkarır	137
Günahların Şer'i Cezaları	138
Günahların Cezaları Şer'i ve Kaderîdir	139
El Kesme Mallara Zarar Vermeden Dolaydır	142
Günahların Kısımları	142
Had İle Tazir Bir Arada Bulunmaz	143
Kaderî Cezalardan Kalbe Düşenler	144
Bedenlere Verilen Kaderî Cezalar	144
Kalbin Rabb'den Perdelenmesi	150
Sıkıntılı Yaşam	151
Müttakilerin Nimeti, Kötülerin Cehennemi	153

Kalbin Selameti.....	153
Doğru Yol.....	154
Günahların Ashı.....	155
Büyüklenme Günahları.....	156
Şeytânî Günahlar.....	156
Vahşi Hayvan Günahları.....	157
Hayvanî Günahlar.....	157
Büyük ve Küçük Günahlar.....	157
Büyük Günahların Sayısı.....	158
Aracı Edinme Şirki.....	162
Şirkin İki Türü.....	163
Ta'til.....	163
Allah'la Birlikte Başka Bir İlâh Edinenin Şirki.....	164
İbadet Ederken Şirk Koşmak.....	165
Hareketlerde, Sözlerde, İfadelerde ve Niyetlerde Şirk.....	167
Sözle Şirk.....	169
Kasıt ve Niyetlerde Şirk.....	170
Şirkin Hakikatı.....	170
Allah'a Karşı Su-i Zan Beslemek.....	173
Şirk ve Kibir.....	181
Allah Hakkında Bilgisizce Konuşmak.....	181
Zulüm ve Acımasızlık.....	182
Katilin Tevbe Etmesi.....	183
Mâli Haklar.....	185
Öldürme Cürümü.....	186
Zina Cürümü.....	189
Günahların Giriş Kapıları.....	191
Bakmak.....	192
Akla Gelen Fikirler.....	194
Akıllı Kişinin Hayalleri.....	196
Konuşmalar.....	200
Homoseksüelliğin Cezası.....	212
Lûtilik ve Sevicilik.....	224
Sevgilinin Bir Tek Olması.....	230

III.

SEVGİYE DAİR

Kulluğun Özelliği ve Sevginin Katmanları.....	231
Sevginin En Üst Mertebesi.....	237

Sevgi Çeşitleri	240
En Yüksekî Tercih	242
En Faydalı Seçmek	243
Sevilenlerin Kısımları	244
Sevgi Her Eylemin Esasını Teşkil Eder	246
Kelime-i Tevhid	247
Kelime-i Tevhid'in Rûhu	248
İyi Sevgi, Kötü Sevgi	251
Her Hareketin Aslı Sevgidir	253
Hakiki Sevgi Ancak Allah'a Beslenir	256
Sevginin Etkileri; Meyvaları	258
Sevgi Her Dinin Temelidir	260
Din İki Kısımdır	262
Görüntülere Aşık Olmak; Dünyevî Aşk	265
Homoseksüel Aşk	267
Aşk Nevileri	268
Aşkın İlâcı	269
Aşkın Zararları	270
Aşkın Dereceleri	274
Faydalı Sevgi	292
Zevkin Zirvesini Yaşamak Sevilenin ve Sevginin Mükemmel Olmasına Bağlıdır	297
Allah'ı Görmek	298
Yerilemeyecek Sevgi	302
Eş Sevgisi	304
Cinsî Sevginin Çeşitleri	309
İnsanlar Aşkta Üç Çeşittirler	310

Ancak O'ndan yardım dileriz.

İbn Kayyim'e (r.) şöyle soruldu:

“Önde gelen âlimler (Allah hepsinden razı olsun), başına bir musibet gelen ve bu devam ettiği takdirde dünyasını ve ahiretini ifsad edeceğini bilen; bunu kendinden defetmek için her yolu denediği hâlde daha da arttığını gören kimse hakkında neler söylemişlerdir? Bunu def'etmenin yöntemi hakkında neler demişlerdir? Allah, dertliye yardım edene rahmet eylesin! Kul, kardeşinin yardımında olduğu sürece Allah da onun yardımındadır. Bize fetva verin, açıklayın. Allah size ödülünüzü versin, merhamet etsin.”

İmam, âlim, şeyhülislam, müslümanların müftüsü, dinin güneşi Medrese-i Cevziyye'nin başmüderrisi Ebû Abdullah b. Ebû Bekir Eyyûb bunu şöyle cevapladı:

Her derdin bir devâsı vardır. Hamd Allah'a mahsustur.

Sahîh-i Buhârî'de geçen ve Ebû Hureyre'nin (r.) rivayet ettiği bir hadiste Rasûlullah (s.) şöyle buyurmuştur: “Allah ne hastalık vermişse mutlaka onun şifasını da vermiştir.”

Müslim'in Câbir b. Abdullah kanalıyla rivayet ettiği bir hadiste de Resûlullah (s.) “Her hastalığın bir şifası vardır: Kişi hastalığının ilacını kullanırsa Allah'ın izniyle şifa bulur.” buyurmuştur.

İmam Ahmed b. Hanbel'in "Müsned"inde geçen ve Usâme b. Şerîk'in tarafından rivayet edilen bir hadiste Rasûlullah (s.) şöyle buyurdu: "Allah her ne hastalık vermişse mutlaka onun için bir ilaç indirmiştir. Onu bilen bilir, bilmeyen bilmez." Hadis'in diğer rivayetteki lafzı şöyledir: "Allah ne hastalık yaratmışsa mutlaka onun için bir de devâ yaratmıştır. Ancak bir hastalık müstesna!" O'na (s.) "Yâ Rasûlullah o nedir?" diye soruldu. Rasûlullah (s.): "Ölüm" buyurdu. Tirmizî: Bu sahih bir hadistir, demiştir.

CEHALETİN İLACI SORMAKTIR

Burada söz konusu edilenler, kalp, ruh ve beden hastalığı ve şifası hakkında geçerlidir. Örneğin Rasûlullah (s.) cehaleti bir hastalık saymış, onun devâsının âlimlere sormak olduğunu belirtmiştir. Nitekim Ebû Dâvûd Sünen'inde Câbir b. Abdullah'tan şöyle rivayet etmiştir: Bir yolculuğa çıktık. Bizden birine bir taş isabet etti ve başını yardı. Adam sonra ihtilâm oldu. Arkadaşlarına "Benim için teyemmüm ruhsatı bulabiliyor musunuz?" dedi. Onlar "Suya güç yetirdiğinden senin için bir ruhsat göremiyoruz" dediler. Adam gusletti ve hastalanıp öldü. Peygamber'in (s.) yanına gelince bu hâdise ona anlatıldı. Rasûlullah (s.) "Öldürdüler. Allah onları öldürsün! Bilmiyorlardıysa sorsalardı ya! Cehaletin ilacı sormaktır. Onun teyemmüm etmesi ve yarasının üzerine bez sarıp üzerine meshetmesi, sonra bedeninin diğer kısmını yıkaması yeterliydi."

Peygamber (s.) burada cehaletin bir hastalık, şifasının ise sormak olduğunu haber vermiştir.

KUR'AN ŞİFADIR

Yüce Allah Kur'an'ın şifa olduğunu haber vermiş ve şöyle buyurmuştur: “Şayet biz onu yabancı (dilde) bir Kur'an yapsaydık derlerdi ki: Ayetleri (anlayacağımız) biçimde açıklanmalı değil miydi? Acaba yabancı söz mü geliyor? De ki: O, inananlar için doğru yolu gösteren kılavuz ve şifâdır.” (Fussilet, 44). “Biz Kur'an'dan mü'minlere şifa ve rahmet olan şeyler indiriyoruz!” (İsrâ, 82) Mine'l-Kur'ân: “den, dan” edatı burada “bazı, bir kısmı” değil “beyan” anlamındadır. Çünkü, ilk âyette belirtildiği gibi Kur'an'ın tümü şifadır. O kalplerin cehâlet, şek ve şüphe hastalıklarının şifasıdır. Yüce Allah gökten, Kur'andan daha kapsamlı, daha faydalı, daha büyük ve hastalığı gidermede daha etkili bir şifa indirmemiştir.

Buhârî ve Müslim, Sahih'lerinde Ebû Saîd-i Hudrî'den şöyle rivayet etmişlerdir: “Bir grup sahabe çıktıkları yolculukta bir bedevî köyünden geçerlerken onlardan kendilerini konuk etmelerini rica ettiler. Ancak onlar bunu kabul etmediler. Bir ara köyün reisini bir yılan soktu. Köylüler onu tedavi etmek için her yola başvurdular ise de hiç bir şey fayda vermedi. Aralarından birisi “Şu konaklayan insanlara gidip de sorsanız, belki onlarda fayda verecek bir şey vardır.” dedi. Bunun üzerine yanlarına gittiler ve “Ey topluluk! Efendimizi yılan soktu. Her türlü yola başvurduysak da ona hiç bir şey fayda vermedi. Herhangi

birinizde faydalı bir şey var mı?” dediler. Bir sahabi “Vallahi ben rukye (Kur’an’la tedavi) yapabilirim. Ancak, biz sizden bizi misafir etmenizi istedik de kabul etmediniz. Bir karşılık belirlemediğiniz sürece size rukye yapmayacağım.” dedi. Sonunda bir koyun sürüsüne anlaştılar. Sahabi gitti; fatiha sûresini okuyor ve adamın üzerine üflüyordu. Adam birden devenin bağdan çözülüşü gibi hızla ve zinde bir şekilde yürümeye başladı. Köylüler, üzerinde anlaşılan koyun sürüsünü onlara ödediler. Bazıları “aranızda” paylaşın, dediler, fakat rukye yapan “Hayır, Nebi (s.) gelene ve O’na bu olayı anlatana kadar bir şey yapmayalım. Bakalım size, ne buyuracak?” dedi. Bunun üzerine Rasûlullah’ın (s.) yanına gittiler ve olanları anlattılar. Rasûlullah (s.) “Onun rukye olduğunu nereden biliyorsun?” buyurdu. Sonra “Bu sizin hakkınız; Aranızda paylaşın, bana da bir pay ayırın.” buyurdu.

İşte bu ilaç hastalığa etki etmiş, ondan hiçbir eser bırakmamıştır. Bu, ilaçların en kolayıdır. Kul Fâtiha sûresiyle tedaviyi becerirse onun hayret verici şifa etkisini görür. Mekke’de kaldığım bir süre içerisinde çeşit çeşit hastalıklara yakalanıyor, ancak ilaç da bulamıyordum. Onun için kendimi Fâtiha ile tedavi ediyor, bu sûrenin hayret verici tesirini görüyordum. Sonraları bir acıdan şikâyetçi olanlara bunu tarif ediyordum ve bunların çoğu hızla iyileşiyordu.

Fakat burada dikkat edilmesi gereken bir husus var. Zikirler, dualar veya rukye, şifa için okunan ayetler haddizatında faydalı ve şifalıdırlar. Ancak bunlar kabul edilme şartlarının bulunmasına ve yapanın himmetine (=manevi gücüne, konsantrasyonuna) ihtiyaç duyarlar. Eğer yapıldığı halde şifa bulunmamışsa; bu ya yapanın tesirinin zayıflığından, ya yapılanın, bunu kabûle müsait biri olmamasından ya da ilacın onda etki etmesini engelleyen bir engelin bulunmasındandır.

Bu, bedenî hastalıklarda ve maddî ilaçlarda da böyledir; zira ilacın etki etmemesi bazen bedeninin ilacı kabul etmemesinden, bazen onun etki etmesini engelleyen güçlü bir engelden kaynaklanır. Beden ilacı ne kadar çok kabul ederse ondan istifadesi o kadar çok olur. İşte kalp de böyledir: Şifa ve sığınma

âyet ve dualarını tam bir kabulle alır, bunu yapanda güçlü bir nefes ve hastalığın gitmesine etki edecek derecede bir himmet bulunursa, bunlar onda etki ederler.

DUÂ BELÂYI DEF'EDER

Duâ da böyledir: O belânın def' edilmesinde ve istenilen şeyin yerine gelmesinde en güçlü vesilelerdendir. Ancak bazen etkisi olmaz. Bu ya -nefret içerdiğinden dolayı Allah'ın sevmediği bir dua olduğu için- duanın kendisindendir. Veya kalbin zayıflığından ve dua esnasında Allah'a tam yönelememesinden, kendini toplayamamasındandır; bu durumda da, çok yumuşak bir ok gibi olur; zira böyle bir ok yaydan yavaş fırlar. Duanın kabul olmaması bazen de haram lokma yemek, günahların kalpleri istilası etmiş olması ve gaflet, şehvet ve oyun-oynaşın onda galebe çalmış olması gibi engellerden dolayıdır. Nitekim. Hâkim'in Müstedrek'inde Ebû Hureyre'den nakledilen bir hadiste Rasûlullah (s.) "Allah'a duaların kabul olunacağına dair yakın bir inançla dua edin. İyi bilin ki Allah gafil ve ilgisiz kalbin duasını kabul etmez." Dua hastalığı gideren faydalı bir ilaçtır. Ancak kalbin gafleti onun gücünü kırar.

Haram lokma yemek de duanın gücünü, zayıflatır. Nitekim Sahîh-i Müslim'de geçen ve Ebû Hureyre'den (r.) rivayet edilen bir hadiste Allah Rasûlü (s.) şöyle buyurmuştur: "Ey insanlar! Allah güzeldir, ancak güzeli kabul eder. Allah mü'minlere, peygamberlere verdiği emrin aynısı vermiştir. Allah (c.) "Ey peygamberler! Helâl şeylerden yeyin ve salih ameller işleyin, ben sizin ne yapmakta olduğunuzu bilirim." (Mü'minûn; 51) buyurmuş, yine "Ey iman edenler! Sizi rızıklandırdıklarımızın helâl olanlarından yeyin" (Bakara: 172) buyurmuştur." Peygamberimiz daha sonra bir adamdan bahsetti: "Uzun (ve yorucu) bir yolculuk esnasında saç ve üstü başı darmadağınık halde ellerini kaldırmış "yâ Rabb, yâ Rabb" (diye dua ediyor) Yiyeceği haram, giyeceği haram ve haramla beslenmiş. Duası nasıl kabul olunacak? "Ahmed b. Hanbel'in oğlu, babasının "Kitabu'z-Züh'd"ünde şunu zikretmiştir: "İsrailoğullarının başına bir belâ geldi. Dua için bir yere çıktılar. Bunun üzerine Yüce Allah, peygam-

berlerine şöyle vahyetti: Size tepeye pis bedenlerle çıkıyorsunuz. Bana, kan döktüğünüz ve evinizi haramla doldurduğunuz ellerinizi açıyorsunuz. Şimdi size öfkem daha da arttı. Siz ancak, bana uzaklığınızı arttıracaksınız.”

Ebû Zer der ki “Yemeğe ne kadar tuz yeterli oluyorsa duaya da o kadar salih amel yeterli olur.”

DUA EN FAYDALI İLAÇLARDANDIR

Dua en faydalı ilaçlardandır. Dua belânın düşmanıdır, onu kovar, tedavi eder, inmesini engeller, inmişse ortadan kaldırır veya hafifletir. O mü'minin silahıdır. Nitekim Hâkim'in Sahih'in de Hz. Ali'den (r.) rivayet edilen bir hadiste Rasûlullah (s.) “Dua mü'minin silahı, dinin direği, göklerin ve yerin nûrudur.” buyurmuştur.

Duanın belâyaya göre üç durumu vardır:

Birincisi: Belâdan güçlü olmasıdır. O durumda onu def'eder.

İkincisi: Belâdan zayıf olmasıdır. O durumda belâ duaya galebe çalar ve kul belâyaya tamamen düşer olur. Fakat dua zayıf da olsa bazen belâyı hafifletir.

Üçüncüsü: Birbirleriyle mücadele etmeleri ve her birinin diğerini engellemesi.

Hâkim'in Sahih'inde, Aişe (r.) kanalıyla zikrettiği bir hadiste Rasûlullah (s.) şöyle buyurmuştur: “Şiddetle sakınmanın kadere bir faydası yoktur. Dua inen belâyaya da inmeyen belâyaya da fayda verir. Belâ iner, sonra dua ona yetişir ve bunlar kıyamete kadar kavga ederler.” Hâkim'in İbn Ömer kanalıyla zikrettiği hadiste Rasûlullah (s.) “Dua, inen belâyaya ve inmemiş belâyaya fayda verir. Siz duaya tutunun ey Allah'ın kulları!” buyurmuştur. Yine Hâkim'in Sevbân kanalıyla rivayet ettiği başka bir hadiste Rasûlullah (s.) “Kaderi ancak dua geri çevirir. Ameli (n sevabını) ancak takva artırır. Vallahi adam işlediği günah-tan ötürü (kendisine belirlenen) rızıktan mahrum bırakılır.” buyurmuştur.

DUADA ISRAR

İbn Mâce "Sünen"inde, Ebû Hüreyre'den, Rasûlullah'ın "Duadan aciz kalmayın, bıkmayın; zira duayla hiç kimse helâk olmaz." buyurduğunu rivayet etmiştir.

Evzaî'nin Zührî'den, onun Urve'den, Onun Aişe'den (r.), onun da Rasûlullah'tan rivayet ettiği bir hadiste şöyle buyurdular: "Allah (c.) duada ısrar edenleri sever."

İmam Ahmed b. Hanbel, Zühd kitabında Katâde'den şöyle rivayet etmiştir. Muvarrik şöyle dedi: "Mü'minin misali olarak ancak denizde bir tahta üzerinde bulunan ve "Yâ Rabbi, Yâ Rabbi!" diye dua eden kimseyi buldum. Ümid edilir ki Allah (c.) onu kurtaracaktır."

DUANIN KABÛLÜ ÖNÜNDEKİ ENGELLER

Duanın etkisinin ortaya çıkmasını engelleyen afetlerden biri kulun acele etmesi, kabulünün geciktiğini düşünüp kederlenmesi ve duaya devamı terketmesidir. Bu kişi bir tohum saçan veya ağaç diken, sonra onun bakımını yapan, sulayan, sonra da olgunlaşmasını ve toplanacak hâle gelmesini beklemeyip terkeden gibidir.

Sahîh-i Buhârî'de, Ebû Hureyre'nin (r.) rivayetiyle geçen bir hadiste Rasûlullah (s.) "Sizden her birinizin duası, acele etmediği ve "İşte ben Rabbime dua ettim ve kabul buyurmadı" demediği sürece kabul olunur."

Sahîh-i Müslim'de de, peygamberin (s.) şu hadisi geçmektedir: "Bir kul günahı veya akrabasıyla dargınlığı gerektirecek bir şey dilemedikçe ve acele etmedikçe duası daima kabul olunur." Peygamber'e (s.) "Yâ Rasûlullah, o acelecilik nedir?" diye soruldu. "İnsan, dua ettim dua ettim, de duamın kabul edildiğini hiç görmedim, der. Dileğinin gecikmesinden dolayı usanır da duayı terkeder." diye cevap verdi.

Ahmed b. Hanbel'in Müsned'inde Enes kanalıyla zikrettiği rivayet şöyledir: Rasûlullah (s.) "Kul acele etmediği müddetçe afiyette olur" buyurdu. Sahabiler "Yâ Rasûlullah, nasıl acele

eder?” diye sorunca Rasûlullah (s.): “Rabbıma dua ettim de kabul etmedi, der” buyurdu.

DUANIN ADABI

Kişi eğer dua esnasında kalbini hazır bulundurur; onu tümüyle istediği şeyde yoğunlaştırır, duanın kabul olunacağı altı vakitten -ki bunlar gecenin son üçte biri, ezan vakti, ezanla kâmet arası, farz namazların hemen ardı, cuma günü imamın minbere çıkmasından namaz bitinceye kadar ki vakit ve ikindi son vaktidir- birine denk getirir...

Samimi bir kalple Rabbinin önünde boynunu eğer, zelil olur, yalvarır yakarır...

Kibleye döner...

Abdestli olur...

Ellerini Allah’a kaldırır...

Önce Allah’a hamd ü senâlar edip sonra kulu ve elçisi Muhammed’e salât ve selâm getirir...

İsteğini arzetmeden önce tevbe ve istiğfarda bulunur...

Sonra Allah’tan ister, ısrar eder, ümit ve korku arasında dua eder...

Allah’ın (c.) isimlerini, sıfatlarını ve tevhidini duasına vesile eder...

Dua öncesinde bir sadaka-iyilik sunarsa...

İşte böylesi dua hemen hemen hiç redd olunmaz! Özellikle, Rasûlullah’ın (s.) büyük ihtimalle kabul olunacağını veya Allah’ın en büyük ismini (=ism-i âzâm) içerdiğini haber verdiği dualar olursa.

RASÛLULLAH’IN DİLİNDEN BAZI DUALAR

Sünen kitaplarında ve Sahih-i İbn Hibbân’da geçen, Abdullah b. Büreyde’nin babasından yaptığı rivayete göre; Rasûlullah (s.) bir adamı “Allahım, senin asıl Yaratıcı olup senden başka ilâh bulunmadığına, tek, samed (=hiçbir şeye muhtaç ol-

mayan, herkesin ona muhtaç olduğu zat) olduğuna; doğurmadığına, doğurulmadığına, hiçbir denk ve benzerinin bulunmadığına şahitliğimin hürmetine senden istiyorum ki..." diye dua ederken işitti, ve "Vallahi Allah'a, onunla istenildiğinde verdiği, dua edildiğinde kabul ettiği ismiyle dua etti." buyurdu. Bir rivayete göre "Vallahi sen Allah'a ism-i âzâmı ile dua ettin!" buyurdu

Yine Sünen kitaplarında ve Sahih-i ibn Hibban'da geçen rivayette Enes b. Mâlik şöyle demiştir: Rasûlullah (s.), bir gün otururken yanında namaz kılan adam namazdan sonra şöyle dua etti: "Allahım senden şunu vesile ederek istiyorum: Hamd ancak sana mahsustur. Senden başka ilâh yoktur. Sen ihsankârsın, göklerin ve yerin yaratıcısın. Ey celâl ve ikram sahibi, Ey Hayy ey Kayyûm!" Peygamber (s.) "Vallahi Allah'a onunla istenildiğinde verdiği, dua edildiğinde kabul ettiği ismiyle dua etti." buyurdu. Her iki hadisi Ahmed b. Hanbel de Müsned'de zikretmiştir.

Tirmizî'nin, Yezid kızı Esmâ'dan rivayet ettiği hadiste de Rasûlullah (s.) şöyle buyurmuştur: "Allah'ın en büyük ismi şu iki âyettedir:

"İlahınız tek bir ilâhtır. Ondan başka ilâh yoktur. Rahmandır, Rahîmdir" (Bakara, 163) âyeti ile Âl-i İmran sûresinin ilk âyeti olan:

"Elif lâm mîm. Allah, ondan başka hiç bir ilâh yoktur. Hayy'dır, Kayyûmdur" âyetidir.

Ahmed b. Hanbel'in Müsned'inde ve Hâkim'in Sahîh'inde geçen ve Ebû Hureyre, Enes b. Mâlik ve Rabîa b. Âmir'den rivayet edilen bir hadiste Rasûlullah (s.) şöyle buyurmuştur: "Ya ze'l-Celâli ve'l-ikram (=Ey celâl ve ikram sahibi) nidasına tutunun!" Yani ona tutunun, sarılın ve çokça söyleyin.

Tirmizî, Camî kitabında Ebû Hureyre'den şöyle rivayet etmiştir: Peygamber (s.) bir şeyi önemseyip kederlendiğinde başını yukarı kaldırır ve ısrarla dua eder, "Ya Hayy Ya Kayyûm" derdi Tirmizî Enes b. Mâlik'ten de şöyle rivayet etmiştir: Nebî (s.) bir şeyi önemseyip üzüldüğünde "Yâ Hayy Ya Kayyûm ancak Senin rahmetine sığınırım!" derdi.

Hâkim'in Sahih'inde Ebû Ümame'den (r.) yapılan rivayette Rasûlullah (s.) şöyle buyurmuştur. "Allah'ın en büyük ismi

Kur'an'ın şu üç sûresindedir: Bakara, Âl-i İmran ve Tâhâ. Kâsım der ki: "Araştırdım, bunların "el-Hayy" "el-Kayyûm" isimlerini içeren âyetler olduğunu gördüm."

Tirmizî'nin Câmi'inde ve Hâkim'in Sahih'inde Sa'd b. Ebî Vakkas'dan yapılan rivayette Rasûlullah (s.) şöyle buyurmuştur: "Zünnûn (=Yunus) peygamberin balık karnındayken ettiği dua "Lâ ilâhe illâ ente sübhâneke, innî küntü minezzâlimîn" (=Senden başka ilâh yoktur, seni tüm noksanlıklardan tenzih ederim. Şüphesiz ben zalimlerden oldum") (Enbiyâ, 87) idi. Her kim herhangi bir hususta bununla dua ederse Allah onun duasını kabul eder!" Tirmizî, bu sahih bir hadistir." demiştir.

Hâkim'in Müstedrek'inde geçen ve Sa'd'den gelen hadiste Rasûlullah (s.) şöyle buyurmuştur: "Size, birinizin başına önemli bir musibet geldiğinde, Allah'ın onu kurtaracağı duayı söyleyeyim mi? Zünnûn'un duasıdır bu!" Aynı kitapta aynı sahâbiden yapılan rivayete göre Rasûlullah (s.) "Size Allah'ın en büyük ismini haber vereyim mi? O Yûnus'un (a.s.) duasıdır." buyurdu. Bir adam "Yâ Rasûlullah (s.), o sadece Yûnus'a mı hâs idi?" diye sorunca Peygamber (s.) şöyle buyurdu: "Allah'ın şu sözünü işitmedin mi? 'Biz de ona duasını kabul edip onu kederden kurtardık. Biz mü'minleri öyle kurtarıyoruz.' (Enbiyâ, 88) Herhangi bir müslüman, hastalandığında kırk kez bununla dua ederse; eğer o hastalığında ölürse kendisine bir şehid sevabı verilir, iyileşirse günahları affolunmuş halde iyileşmiş olur."

Buhârî ve Müslim Sahihlerinde İbn Abbas'tan (r.) şöyle rivayet etmişlerdir: Rasûlullah (s.) kederli iken şöyle derdi: "Büyük ve Halîm Allah'tan başka ilâh yoktur. Büyük arşın rabbi Allah'tan başka ilâh yoktur. Yedi göğün sahibi, yerin sahibi ve arşın sahibi, kerim Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur."

Ahmed, Müsned'inde Hz. Ali'den (r.) şöyle rivayet etmiştir: Allah Rasûlü (s.) bana üzüldüğüm vakit şöyle söylememi öğretti: Halîm ve kerem sahibi Allah'tan başka ilâh yoktur. Büyük arşın sahibi Allah'ı tenzih ve takdis ederim. Hamd âlemlerin Rabb'i Allah'a mahsustur."

Yine Ahmed'in Müsned'inde Abdullah b. Mesud'dan (r.) rivayet edilen bir hadiste Allah Rasûlü şöyle buyurmuştur:

Her kimin başına bir keder ve üzüntü gelir de o “Allahım! ben senin kulunum, kulun ve kulunun oğluyum. Alnım senin elindedir. Bendeki hükmün ve yargın kesindir, bendeki kaza ve kaderin âdilcedir. Allahım, senden kendini, isimlendirdiğin, veya kullarından birine öğrettiğin veya Kitab’ında belirttiğin ilminde ya da katındaki gayb ilminde olmasını tercih ettiğin her türlü ismini vesile ederek: Büyük Kur’an’ı kalbimin baharı, gön­lümün nuru, hüznümün cilâsı, kederimin gidericisi kılmanı istiyorum!” derse, Allah (c.) mutlaka hü­zün ve kederini giderip bunların yerine ona sevinç verir. Peygambere (s.) “Yâ Rasûlallah! Bunu öğrenmeyelim mi? denilince, O “Bilakis, bunu işitenin öğrenmesi (ezberlemesi) gerekir!” buyurdu.

İbn Mesud (r.) der ki: “Peygamberlerden hangisi bir derde dâçar olmuşsa, Allah’tan, O’nu tesbih ederek yardım istemiştir.”

İbn Ebîddünya “Kitabu’l-Mücabîn” (=Duaları kabul olunanlar) isimli kitabında şunları söylemiştir: Hasan-ı Basrî’den şöyle rivayet edilmiştir: Rasûlullah’ın sahabilerinden ensar arasında Ebû Muallak künyeli birisi vardı. Bu tüccardı; kendisi ve başkaları için ticaret yapardı. İbadete düşkün ve müttaki biriydi, dört bir yanda takvada örnek gösterilirdi. Bir gün yolda silah kuşanmış bir hırsızla karşılaştı. Hırsız ona “Elindekini at; seni öldüreceğim!” dedi. O “Benden ne istiyorsun? İşte mal senin olsun” dedi. Hırsız “Mal zaten benim. Ben kanını istiyorum” dedi. “Mutlaka yapacaksan... Beni bırak da dört rekat namaz kılalım” dedi. Hırsız “Dilediğin kadar namaz kıl!” dedi. Ebû Muallak abdest alıp dört rekat namaz kıldı. Son secdesinde şöyle dua etti: “Ey Vedûd ey Vedûd! Ey şerefli arşın Rabbi, ey dilediğini yapan! Senden, erişilmeyen izzetinle, zarar görmeyen mülkünle, arşını dolduran nurunla beni bu hırsızın şerrinden korumanı istiyorum. Ey (herkesin) yardıma koşan! Yardımına koş!” dedi ve bunu üç kez tekrar etti. Birden elinde atının iki kulağının arasına uzattığı bir mızrakla bir atlı gözüküverdi. Onu gören hırsız o tarafa yöneldi. Atlı ona, mızrak vurup öldürdü. Sonra Ebû Muallak’ın yanına gelerek “Kalk!” dedi. Ebû Muallak “Babam, anam sana feda olsun, kimsin sen? Allah bugün beni senin elinle kurtardı” dedi. O şöyle dedi: “Ben dördüncü semâdaki meleklerden biriyim. Sen ilk duanı yaptığında gökyüzünün kapıla-

rından bir gürültü duydum. Sonra ikinci kez dua edince gökyüzündekilerin ılığını duydum. Sonra üçüncü defa dua edince bana “Başı belâlı birinin duası” denildi. Ben de Allah’tan beni, senin düşmanını öldürmeye tayin etmesini istedim.” Hasan der ki: İşte her kim abdest alıp dört rekat namaz kılar ve bu duayı ederse, başı belâda olsun veya olmasın duası kabul olunur.

DUANIN ÖZEL KOŞULLARI VE ORTAMI

Çoğu zaman bazılarının bir dua ettiklerinde dualarının hemen kabul olunduğunu görürsün. Bu bazen dua edenin çok istekli olması ve Allah’a yönelmesinden kaynaklanır. Bazen kişi bir sevap işlemiştir, Allah da onun bu hareketinin ödölünü duasına icabet olarak vermiştir. Veya kişinin duası duaların kabul olunduğu vakte denk gelmiştir... Böylece duası kabul olunmuştur. Bunu gören kişi sırrın bu duanın lafzında olduğunu sanır ve yapıldığı ortam ve koşulları göz önünde bulundurmaksızın duayı mücerred olarak alır. Bu, faydalı bir ilacı gerektiği vakitte ve gerektiği biçimde kullanan ve faydasını gören kimseyi görüp de o ilacı herhangi bir vakitte kullanmanın yeterli olacağını sanan kimsenin durumuna benzer. Bu yanlıştır, bir çok insanın yanlış yaptığı bir husustur.

Bunun gibi... Bazen kişinin bir kabir taşında içten yaptığı dua kabul olunur. Cahil de duanın kabulündeki sırrı (=kerameti kabirde sanır ve kerametini içten duada ve Allah’a iltica etmede olduğunu bilmez. Halbuki böylesi bir dua Allah’ın evlerinin birinde yapılırsa daha iyi olur ve Allah bundan daha çok hoşlanır.

KABUL OLUNACAK DUANIN ŞARTLARI

Dualar ve istiazeler (=sığınma duaları) silah gibidir. Silah, vurana göredir, sadece kendisinin keskinliğine ve gücüne değil. Her ne vakit silah tam olur, bilek güçlü olur ve ortada bir engel bulunmazsa iste o durumda düşmanda zayıf olur. Bu üç şeyden biri bulunmadığında da bu duada etki bulunmaz. Şayet duanın kendisini kabul olunur bir dua değilse veya kişi duasında kalbiyle dilini bir araya toplamamışsa veya ortada duanın kabulüne herhangi bir engel varsa o durumda duanın etkisi ortaya çıkmaz.

DUA VE KADER

Burada meşhur bir soru var. O da şu: Dua edilen husus kâderde belirlenmişse, kul dua etse de etmese de o vukû bulacaktır. Eğer kâderde yoksa kul dua etse de etmese de vukû bulmayacaktır.

Bazıları bu sorunun doğru olduğunu sanarak duayı terketmiş ve “Duanın hiçbir yararı yok!” demişlerdir. Bunlar aşırı cehaletlerinin ve sapıklıklarının yanı sıra çelişkilidirler. Çünkü bu düşünce genelleştirildiğinde hiçbir sebep ve vesileye tutunmamayı zorunlu kılar ve o kişiye şöyle denir: “Tokluk ve suya kanmışlık hali senin kaderinde yazılmış ise yesen de yemesen de o gerçekleşecek, kâderde yazılmamışsa, yesen de yemesen de vukû bulmayacaktır.” “Eğer kaderinde çocuk varsa, sen hanımınla veya cariyeyle cima yapsan da yapmasan da o olacaktır. Eğer bu kaderinde yoksa o olmayacaktır... Öyle olunca evlenmeye de cariye edinmeye de ihtiyaç yoktur” Örnekler çoğaltılabilir.

Böyle bir şeyi hiç akıllı biri veya herhangi bir insan söyleyebilir mi? Hatta hayvanlar bile hayatları ve ayakta kalmaları neye bağlıysa o sebeplere tutunma fitratı üzere yaratılmışlardır. O halde hayvanlar, tuttukları yol itibarıyla daha garip olan bu insanlardan daha akıllılar.

Bazıları güyâ kurnazca fikirler ileri sürerek şöyle demişlerdir: “Duayla iştigal sadece bir ibadettir. Allah dua edene sevap ve ödül verir. Fakat duanın, dua edilen hususun gerçekleşmesinde hiçbir etkisi olmaz.” Bu akıllıya göre kalp ve dille dua etmek ile etmemek arasında istenilenin vukû bulması açısından hiçbir fark yoktur. Onlara göre dua sükût gibidir, ondan bir farkı yoktur.

Bunlardan daha akıllı bir grup da şöyle demiştir: “Bilakis dua, Allah’ın, kişinin isteğinin kaderinde bulunduğu ve dolayısıyla gerçekleşeceğine alâmetten ibarettir. Bu, kışın soğuk bir günde siyah bir bulut görmen gibidir; bu yağmur (veya kar) yağacağının delilidir. “Bunlar derler ki: ibadet ve itaatlerin ödülle, küfrün ve günahların cezayla ilişkisi de böyledir. Bunlar ödül ve cezanın sebepleri değil, onların vukû bulacağına sadece işaretler. Bunlara göre kırmak ile kırılmak, yakmak ile yanmak, öl-

dürmek ile canın çıkması arasındaki bağlantıda böyledir. Bunların hiçbirisi sebep değildir ve onlarla sonuçları arasında hiçbir bağ yoktur. Sadece alelâde bir birliktelik sözkonusudur; sebep yoluyla gerçekleşen etki değildir bu. Bunlar bu görüşleriyle hisse, akla, fitrata ve diğer akıllılara muhalefet etmişler, diğer akıllıların kendileriyle alay etmelerine yol açmışlardır.

İşin doğrusunu açıklamak için deriz ki: Durum soru soranın söylediği iki kısımdan (=kader, dua) ibaret değildir. Bilakis üçüncü bir kısım (=bunlar arasında bir irtibat) vardır. Onu da şöyle açıklayalım: Kaderde belirlenen şeyler, sebepleriyle birlikte belirlenirler. Bu sebeplerden biride duadır. Kaderdeki şey, sebepten soyutlanmış şekilde değil, aynı zaman da sebebiyle birlikte vardır. Sanki: şu sebebi yaparsa şu olacak, diye yazılmıştır kaderinde. Dolayısıyla kul sebebi (=vasıtayı) yerine getirdiğinde kaderdeki vukû bulur; getirmedğinde vukû bulmaz.

Bu, tokluk ve suya kanmaklığın yeme ve içmeyle birlikte takdir edilmesi (=kaderde belirlenmesi), olacak bebeğin cinsel ilişkiyle birlikte takdir edilmesi, tahılın tarlaya tohum atmakla takdir edilmesi, hayvanın canının çıkmasının boğazlanmayla takdir edilmesi, yine bunun gibi, cennete girmenin salih ameller işlemekle, cehenneme girmenin kötü ameller işlemekle birlikte takdir edilmesi gibidir. Asıl doğru olan tutum, bu kısımlandırmadır. Soru soranın anlayıştan mahrum kaldığı ve iyi bir meticeye ulaşamadığı nokta da budur.

Bu durumda; dua vesilelerin en güçlülerindendir. Şayet kaderde belirlenen şey duaya bağlanmışsa, duayla birlikte takdir edilmişse “Duada hiçbir fayda yoktur” demek doğru olmaz; yeme, içme ve her türlü hareket ve eylemde hiçbir fayda yoktur demenin doğru olmadığı gibi.

Sebepler arasında duadan daha faydalı ve arzulananın meydana gelmesinde ondan daha etkili başka bir şey yoktur. Sahabiler de bu ümmet arasında Allah’ı (c.) ve Peygamberi (s.) en iyi bilen, dinini en iyi tanıyan kimseler olduklarından bu sebebe en çok tutunan, onun şartlarını ve âdâbını en iyi yerine getiren kimselerdi. Hz. Ömer (r.) düşmanlarına karşı duadan destek alırdı. Dua onun en büyük askeri idi. Arkadaşlarına “Çokluktan

dolayı zafere ulaşamazsınız. Ancak gökten gelen yardımla zafere erişirsiniz” derdi. Yine “Ben duanın kabul olunmayacağı tasasını değil, dua etme tasasını çekiyorum. Çünkü size dua etme ilham edildikten ve siz onu yaptıktan sonra, “kabûl” zaten hemen onunla birliktedir.” derdi. Şair de bu anlamı alıp şiire dökmüş ve şöyle demiştir. “Sen ellerinin cömertliğiyle umduğuma ulaşmamı dilemeseydin, beni istemeye alıştırmazdın!”

Demek ki her kime dua ilham edilmişse, onunla, duaya icabet ve duanın gereğinin olması istenmiştir. Zira yüce Allah “Bana dua edin ki size icabet edeyim. (Gâfir, 60) “Kullarım sana benden sorarlarsa (bilsinler ki); ben yakınım. Bana dua ettiği vakit dua edenin duasını kabûl ederim.” (Bakara, 86) buyurmuştur.

Sünen-i İbn Mâce’de geçen ve Ebû Hureyre kanalıyla yapılan rivayette Rasûlullah (s.) şöyle buyurmuştur: “Allah’tan istemeyene O gazab eder” Bu, Allah’ın hoşnutluğunun O’ndan istemede ve O’na itaatte olduğu göstermektedir. Yüce Allah da hoşnut olmuşsa her türlü hayır O’nun hoşnutluğundadır, her türlü belâ ve musibetin O’nun gazabında- öfkesinde olduğu gibi.

Ahmed b. Hanbel’in “Zühd” kitabında zikrettiği bir eser (sahabiî sözü) şöyledir: “Allah şöyle der: Allah, benim! Benden başka ilâh yoktur. Hoşnut ve razı olursam bereket veririm ve bereketim sonsuzdur. Eğer kızarsam da lanet ederim.”

Akıl, vahiy, fitrat ve farklı ırk, din ve inançtaki milletlerin tecrübeleri; âlemlerin Rabbi Allah’a yakınlaşma ve hoşnutluğuna çabalamanın, yaratıklarına iyilik ve ihsanda bulunmanın her türlü iyiliği getirici, en büyük sebeplerden olduğunu, bunların zıddının da her türlü şerri ve kötülüğü celbedici en büyük sebeplerden olduğunu gösterir. Allah’ın nimetlerini çekmede ve azabını def’etmede, O’na itaat etmek ve yaklaşmak, onun yaratıklarına iyilikte bulunmak gibisi yoktur.

Yüce Allah, Kur’an’ında dünya ve ahiretteki hayırların oluşmasını, amellere, hareket ve eylemlere bağlamıştır. Hayır ve şerrin amellerin sonucu oluşunu, cezanın şartın sonucu, ma’lûlün illetin sonucu, müsebbebin sebebin sonucu oluşu gibi olduğunu beyan etmiştir. Bu, Kur’an’da binden fazla yerde seçmektedir.

Yüce Allah bazen kendisinin yaptığı bir şeyi veya kullarına verdiği şer'î emri, ona uygun bir durum ve sebep üzerine bina eder. Şu âyetlerde olduğu gibi:

“Kibirlerinden dolayı kendilerine yasak kılınan şeylerden vazgeçmeyince onlara “Aşağılık maymunlar olun” dedik.” (Âraf, 166)

“Ne zaman ki bizi kızdırdılar; onlardan öc aldık, hepsini boğduk” (Zuhruf, 55)

“Hırsızlık eden erkek ve kadının, yaptıklarına karşılık Allah'tan bir ceza olarak ellerini kesin” (Mâide, 38)

“Müslüman erkekler ve müslüman kadınlar, tâate devam eden erkekler ve tâate devam eden kadınlar, doğru erkekler ve doğru kadınlar, sabreden erkekler ve sabreden kadınlar, Allah'a saygılı erkekler ve Allah'a saygılı kadınlar, sadaka veren erkekler ve sadaka veren kadınlar, oruç tutan erkekler ve oruç tutan kadınlar, ırzlarını koruyan erkekler ve ırzlarını koruyan kadınlar, Allah'ı çok zikreden erkekler ve Allah'ı çok zikreden kadınlar; (işte) Allah bunlar için bağış ve büyük bir mükâfât hazırlanmıştır.” (Ahzab, 35)

Bunun örneği pek çoktur. Yüce Allah bunu bazen “şart ve ceza” (=şöyle olursa böyle olur, veya şöyle olursa böyle yapılsın türünden ifadelerle) kipiyle zikreder. Şu âyetlerde olduğu gibi:

“Ey inananlar. Allah'tan korkarsanız O size iyi ile kötüyü ayırdedici bir anlayış verir, kötülüklerinizi örter ve sizi bağışlar” (Enfâl, 29)

“Eğer tevbe ederler, namazı kılarlar ve zekâtı verirlerse, dinde sizin kardeşlerinizdirler.” (Tevbe, 11)

“Şayet asıl yolda gitselerdi onlara bol su verirdik (=rızıklarını bollastırırdık.” (Cin, 16)

Şu âyetlerde olduğu gibi, bazen bunu illet-sebep bildiren lâm ile zikreder.

“Onu sana indirdik ki âyetlerini düşünsünler ve akl-ı selim sahipleri öğüt alsınlar” (Sâd, 29)

“Böylece sizi orta bir ümmet yaptık ki, insanlara şahit olasınız, peygamber de size şahit olsun” (Bakara, 143)

Bazen bunu illet bildiren “Key” edatıyla zikreder: “... Ta ki (=ganimetler), içinizden yalnız zenginler arasında dolaşan bir şey olmasın” (Haşr, 7)

Bazen sebebiyet bildiren Bâ edatıyla zikreder: “Bu sizin el-lerinizin yapıp öne sürdüğünün karşılığıdır” (=Al-i İmran, 182)

“Kazandıklarınızdan ötürü” “Bu onların Allah’ın âyetlerini inkâr etmelerinden ... dolayı idi” (Âl-i İmran, 112)

Allah (c.) bazen açık veya gizli bir “mef’ûl lieclih” (sebeup bildiren mef’ûl) ile zikreder: “Eğer iki erkek yoksa razı olduğunuz şahitlerden bir erkek, iki kadın şahitlik etsin. Ta ki kadınlardan biri unuttuğunuzda diğeri ona hatırlatsın (Bakara, 282)

“Kıyamet günü “biz bundan gafildik” deme meniz için” (Âraf, 172). ‘Sizin “Kitab yalnız bizden önce iki topluluğa indirildi’ dememeniz için” (En’am, 156)

Son iki ayette, “en teqûlü =demeniz” den önceki gizli “ke-rahet” “mef’ûlün lieclihi”dir.

Bazen bunu sebebiyet bildiren “fe” edâtıyla zikreder:

“Onu (Salih’i) yalanladılar, deveyi kestiler. Rableri de günahları yüzünden azabı başlarına geçirdi, orayı dümdüz etti.” (Şems, 14). “Rabblersinin elçisine karşı geldiler. O da onları şiddeti gittikçe artan bir yakalayışla yakaladı!” (Hâkka, 10)

“Onları (=Musa ile Harun’u) yalanladılar da helâk edilenlerden oldular” (Mu’minûn, 48)

Bazen, vurgu edatı olan, ama makama göre sebep de bildiren “inne”yle zikreder: “Hakikaten onlar hayırlarda yarışıyorlardı” (Enbiyâ, 90) “Ve ayetlerimizi yalanlayan kavimden öcünü almıştık. Hakikaten onlar kötü bir kavim olmuşlardı, biz de onların hepsini boğduk.” (Enbiya, 77)

Yüce Allah bazen bunu, öncesini sonrasıyla irtibatlandıran “levlâ: şayet olmasaydı” edatıyla zikreder: “Eğer tesbih edenlerden olmasaydı, insanların yeniden diriltilecekleri güne kadar onun karnında kalırdı” (Sâffât, 143, 144)

Bazen de şart edatı “lev” ile zikreder: “Şayet onlar nasihat edildikleri şeyi yapsalardı kendileri için daha hayırlı olurdu (Nisa, 66)

Özetle, Kur'an, başından sonuna cezanın (=sonucun) hayır ve şer üzerine, ilâhî kanunların ve şer'î hükümlerin sebepler üzerine bina edilmesi, hatta dünya ve ahiret hükümlerinin kısaca insanın leh ve aleyhine olanlar her şeyin sebeplere ve amelere bina edilip onlarla ilintilendirilmesi hususunda açıktır.

Bu meselede hakkıyla düşünen ve anlayan kimse çok istifade eder; cehaleti, acziyeti, ihmalkârlığı ve fırsatları zayi ederek, kadere yaslanmaz; böylece tevekkülünü acziyet acziyetini tevekkül yapmaz. Aksine meseleyi iyice anlayan kişi kaderi kaderle geri çevirir, kaderi kaderle def'eder, kadere kaderle karşı koyar. Hatta insan ancak bununla yaşayabilir; zira açlık, susuzluk, üşümek, her türlü korkular ve sakınılan şey kaderdendir. Halk bu "kaderi kaderle def'etmek"ten gâfildirler.

Böyledir... Allah'ın anlamaya muvaffak kıldığı ve doğru yolu gösterdiği kimse uhrevî cezalarla ilgili kaderini tevbe, iman ve salih amelleri içeren kaderiyle def'eder. Kaderin ölçüsü budur; dünyada korkutucu şeyler de bunların zıtları da birdir. Çünkü dünya ve ahiretin Rabbi birdir. O'nun (c.) hikmeti de birdir; bir biriyle çelişmez, biri diğerini iptal etmez.

Bu, değerini bilen ve ona hakkıyla riayet eden kişi için en şerefli meselelerdendir. Ancak Allah'tan yardım dileriz.

Fakat, kişinin mutluluk ve kurtuluşunun onunla tamamlanacağı iki husus var.

Birincisi: Kişi hayır ve şerrin sebeplerini ve yollarını detaylıca bilir. Dünyada gözlemlediği, kendinde ve başkalarında tecrübe ettiği, eski ve yeni milletler hakkında duyduğu şeylerden ötürü kendisinde bir basiret oluşur.

Bu hususta en faydalı çalışma, Kur'an'ı tefekkür etmektir. Zira o bu hususu en mükemmel şekilde sunmaya kefildir. Hayır ve şerrin tüm vesile ve yolları onda ayrıntılı ve açıkla-
malı şekilde mevcuttur. Sonra Sünnet gelir. Bu da ikinci vahiydir. İhtimamını onlarda yoğunlaştıran kişi onlarla yetinir, başkasına gerek duymaz. Bunlar hayır, şer ve bunların yollarını onları gözünle görüyormuşçasına sana gösterir. Bundan sonra kişi, milletlerin tarihini ve Allah'ın (c.), itaatkârlar ile âsiler

hakkındaki sünnetini, onlara neler yaptığını düşündüğünde bu malûmatın Kur'an ve Sünnette öğrendiklerinle örtüştüğünü görür. Tarihte, Allah'ın haber verdiği ve vaad ettiği şeyleri görürsün. Âfâkta (=dış alemde) gördüğün ilâhî âyetler ve mucizeler sana Kur'an'ın ve Rasûl'ün hak olduğunu, Allah'ın vâdini mutlaka yerine getirdiğini gösterir. Şu halde tarih Allah ve Rasûl'ünün bize öğrettiği hayır ve şerrin genel-küllî yollarının ayrıntılarının teker teker açıklanmasıdır. Bu yüzden tarih önemlidir.

KİŞİNİN SEBEPLER HUSUSUNDA YANLIŞ YAPMASI

İkinci husus: Nefsinin bu sebepler hakkında yanlış yapmasına karşı uyanık olmak. Bu en önemli hususlardandır. Çünkü kul günahın ve faletin kendisinin dünya ve ahiretine mutlaka zarar verecek "sebeplerden" olduğunu bilir. Ancak nefsi onu bazen Rabbinin affına ve bağışlamasına güvenmek, bazen dille tevbe ve istiğfar etmesini ertelemek, bazen farzları bırakıp mendupları (=yapılması sadece tavsiye edilen şeyleri) yapmakla meşgul olmakla, bazen ilimle, bazen kaderi bahane etmekle, bazen akranlarını örnek getirmekle, bazen ekâbire uymakla onu aldatır.

İSTİĞFARDA YANLIŞ ANLAMA

Bir çok insan yaptığını yapıp sonra "Estağfirullah" "Allah'dan mağfiret diliyorum!" dediğinde günahının ortadan kalktığını, günahının istiğfarla yok olduğunu sorar. Bana, kendini fıkıhçı sayan biri şöyle dedi: "Ben yaptığımı yapıyor, sonra yüz defa "Sübhanallahi ve bihamdih" diyorum, böylece yaptıklarımın tümü affolunuyor. Zira peygamber (s.) sahih bir hadiste şöyle buyuruyor: "Günde yüz kez "Sübhânallâhi ve bihamdih" derse hataları deniz köpüğü kadar olsa da affolunur. Mekkeli birisi bana "Bizden biri yaptığını yapar, sonra gusledip Kâbe'yi yedi kez tavaf eder, böylece yaptıkları günahlar silinir." dedi. Bana bir başkası da şöyle dedi: "Sahihi bir hadis te Rasûlullah (s.) söy-

le buyurmuştur: “Bir kul bir günah işler. ‘Ey Rabbim, bir günah işledim, beni bağışla’ der, Allah da onu bağışlar. Allah’ın dilediği bir süre sonrasında tekrar bir günah işler ve “Rabbim! bir günah işledim, beni bağışla” der. Nihayet Allah şöyle der: “Kulum günahını bağışlayan ve silen bir Rabbın olduğunu bildi. Artık kulumu affettim dilediğini yapsın!” Adam devamla şöyle dedi: “Ben de günahı affeden ve silen bir Rabbimin olduğundan şüphe etmiyorum!”

Bu tür insanlar ümit verici nasslara (=Kur’an ve Sünnet’ten delillere) tutunmuşlar, onlara iki elleriyle sımsıkı sarılmışlardır. Bu kişi yaptıkları hatalardan ve günahlara dalışından dolayı yerildiğinde, Allah’ın (c.) rahmet ve bağışlamasının genişliğiyle ilgili delilleri ve ümit verici nassları teker teker zikreder. Bu tür cahil insanların bu konuda garip ve hayret verici sözleri vardır. Örneğin birisi şiirinde şöyle diyor:

*Elinden geldiğince günahlarını çoğaltmaya bak
Ne de olsa gidişin o cömert zâta.*

Başka birisi: “Günahlardan sakınmak Allah’ın affının genişliğinden gâfil olmaktır.” der.

Bir diğeri: “Günahları terketmek Allah’ın mağfiretini küçümsemek ve ona karşı küstahlıktır.” der.

CEBRE TUTUNMAK

Bu aldananlardan bazıları cebir (=hiçbir eylemde özgür olamayış) meselesine tutunurlar. Onlara göre kulun, kendine ait hiçbir fiili ve seçim hakkı yoktur. O, günahları işlemeye zorlanır, mecbur bırakılır.

MÜRCİECİLİK FİKRİNE TUTUNMAK

Bunlardan kimisi de Mürcie fikrine tutunurlar. Onlara göre iman sadece kabul etmekten ibarettir, ameller imandan değildir ve en fasık kişinin imanı bile Cebrail ve Mikail’in imanı gibidir.

SEVGİ VE AKRABALIK BAĞLARINA ALDANMAK

Bu kimselerden bazıları da sofilere, şeyhlere ve salihlere olan sevgilerine, sık sık kabirlerini ziyaret edip onlara yalvarmalarına aldanırlar. Bunlar kabirlerde onlardan şefaât diler, onları Allah önünde vesile edinirler. Allah'tan, onların değeri ve üzerindeki hakkı hürmetine dilekte bulunurlar.

Bunlardan bazıları da babalarına ve analarıyla aldanırlar. Onların Allah nezdinde büyük değerlere sahip, salih kimseler olduklarını, torunlarını da kurtaracaklarını düşünürler. Bunu krallarda gördükleri duruma benzetirler. Zira krallar yakın adamlarının hatırı için onların çocuklarının ve akrabalarının suçlarını affederler. Onlardan birisi yasak bir iş yapsa, babası veya dedesi şöhretine ve makamına dayanarak onu cezadan kurtarır.

ALLAH DİYEREK ALDANMAK

Bunlardan bazıları kendilerini, Allah'ın ona azap etmeye ihtiyacının olmadığı, azabının mülkünde hiçbir şeyi artırmayacağı, rahmet edip bağışlamasının da mülkünde hiçbir şeyi eksiltmeyeceği düşüncesiyle kandırırlar. Bu şöyle der: Ben Allah'ın rahmetine muhtacım, O ise zenginlerin zengini. Şayet fakir, biçare ve bir bardak suya muhtaç birisi bir zenginın nehir kıyısındaki evinde misafir olsa, zengin o bir bardak suyu ondan esirgemez. Allah ise daha cömerttir, daha geniş rahmetlidir. Bağışlaması O'ndan hiçbir şeyi eksiltmez, cezalandırması da mülkünde hiçbir şeyi artırmaz.

KUR'AN VE SÜNNET'İ YANLIŞ ANLAYARAK ALDANMA

Bazıları âyetleri ve hadisleri kendilerinin ve benzerlerinin yanlış anlamalarıyla aldanır ve onlara güvenir, dayanırlar. Örneğin bazıları "Rabbın sana verecek ve sen razı olacaksın" (Duhâ, 5) âyetine aldanırlar. Kişi cehennemde olmaya razı olmayacağına göre Allah da (c.) onu cehenneme koymayacaktır.

Bu, cehaletin en çirkinlerinden ve Allah'a karşı uydurulan en büyük yalanlardandır. Çünkü Rasûlullah (s.) Allah'ın razı olduğu şeye razı olur. Allah da (c.) zalimlere, fasıklara, hainlere ve büyük günahlarda ısrar edenlere azap etmekten râzıdır. Hâ-şâ... Yüce Rabbinin razı olduğu şeye Peygamberinin (s.) razı olmaması imkansızdır.

Bazısı “Şüphesiz Allah tüm günahları affeder” (Zümer, 53) ayetine aldanır. Bu da cehaletin en çirkinlerindendir. Çünkü bu âyetin kapsamında şirk de yer almaktadır. Şirk ise günahların başı ve temelidir. O halde bu âyetin tevbe edenler hakkında olduğunda hiçbir ihtilaf yoktur. Dolayısıyla Allah (c.) ancak, her türlü günahtan tevbe eden tevbekârın günahını affeder. Şayet âyet tevbe etmeyenler hakkında olsaydı, azab tehdidi içeren tüm âyet ve hadisler ile bazı muvahhidlerin şefaate cehennemden çıkacaklarını ifade eden hadisler geçersiz olurdu. Bunu söyleyen, bilgisinin ve anlayışının kıtlığından söylemektedir. Çünkü Yüce Allah'ın buradaki ifadesi genel ve mutlaktır. Böylece burada, tevbekârları kastettiği anlaşılmaktadır. Çünkü Nisâ sûresi 48. ayette bu meseleyi genel ve mutlak bir lafızla değil, özel ve kayıtlı bir ifadeyle zikretmiş, böylece bu âyete açıklama getirmiştir: “Allah kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz. Onun dışındaki günahları ise ‘dilediği kimse için’ bağışlar!” Yüce Allah şirki affetmeyeceğini ve onun dışındakileri bağışlayacağını haber vermiştir. Şayet bu, tevbekârın dışındaki kimse hakkında olsaydı şirk ile başka günahlar arasında böyle ayırım yapılmazdı.

Bazı cahiller de “Ey insan! seni kerem sahibi Rabbine karşı aldatan şey nedir?” (İnfitâr, 6) âyetiyle aldanırlar. “Allah affedicidir kerem sahibidir” derler. Bunlardan bazıları “Allah bu âyette gafillere delil sunmaktadır” derler. Bu bir cehalettir! Halbuki onu aldatan; gururu, şeytanı, nefs-i emmâresi (=kötülüğü emredici nefsi), cehâleti ve hevâ hevesidir. Yüce Allah burada “Kerim” lafzını kullanmıştır. Kerim efendi, büyük, kendisine itaat edilen ve hukukunun zayi edilmemesi gereken demektir. Bu gafil yanlış yerde olurmuş, kendisiyle muamelede en aldanılmaması gereken varlığa karşı hatâlı davranmış kısaca, kendisini aldatmıştır.

Bazısı yüce Allah'ın cehennem hakkındaki "Onda ancak, bedbaht kimse pişer; o ki yalanladı ve döndü" (Leyl, 15, 16) ve "O cehennem kâfirler için hazırlanmıştır." (Bakara, 24) gibi ayetlere bakarak kendini kandırmıştır.

"Ben sizi alev saçan bir ateşe karşı uyardım" (Leyl, 14) ayetinde bahsedilenin cehennemin tabakalarından biri olduğunu bilmiyor. Cehennemin tümü kastedilmiş olsa bile âyette, girmek anlamındaki "duhûl" değil, ateşte kızarma anlamındaki "sly" kelimesi kullanılmıştır.

Kişinin pişirilmeyeceğinin söylenmesi cehenneme girmeyeceği anlamına gelmez. Çünkü "sly" "duhûl"dan daha özeldir. Özelin olmayacağını söylenmesi genelin de olmayacağı anlamına gelmez. Sonra bu kimse bir sonraki âyeti ("Ondan uzak tutulur en çok sakınıp Allah'ın azabından korunan!" (Leyl, 17) düşünseydi kendisinin hemen cehennemden kurtulanlar diye anlatılan kimselerden olmadığını bilirdi.

Yüce Allah'ın cehennem için "O kâfirler için hazırlanmıştır" âyetine gelince; Allah (c.) cennet için de "Müttakîler için hazırlanmıştır" buyurmuştur. (Âl-i İmran, 133) Cehennemin kâfirler için hazırlanmış olması oraya fasıkların ve zalimlerin girmesine; cennetin müttakîler için hazırlanmış olması oraya -hiçbir hayır yapmamış da olsa- kalbinde buğday tanesi ağırlığında imanı bulunan kimsenin girmesine engel değildir.

Bazıları Âşure günü orucuyla veya Arefe günü orucuyla aldanırlar. Hatta bazıları "Âşûre orucu bir yıl işlenen tüm günahları yok eder. Arefe günü orucu da kişiye fazladan sevap olarak kalır." demişlerdir. Ancak bu kimse Ramazan orucunun ve beş vakit namazın Arefe günü ve Âşure günü oruçlarından daha büyük ve faziletli olduğu halde, -büyük günahlardan sakınıldığı takdirde- ancak aralarında yapılan günahları yok ettiğini bilmiyor mu? Bir gün tuttuğu nafil oruç nasıl olur da sürekli işlenen ve tevbe edip bırakılmayan büyük günahlara kefarettir? Bu imkansızdır. Kaldı ki, Arefe ve Âşûre oruçları bir yıl boyunca yapılan tüm günahları yok ediyor olabilir, ama bu, belli şartları bulunan ve gerçekleşmesine engel olabilecek belli engelleri bulunan vaadlerden olabilir. Onun büyük günahlarda ısrarı da gü-

nahını yok etmesine engel teşkil eden sebeplerden biri olabilir. Belki de büyük günahlarda ısrar etmiş olmasaydı, tuttuğu oruçla beraber “günahta ısrar etmeyişi” günahları silmede yardımlaşır, birbirlerine destek olurlardı; Ramazan orucunun ve beş vakit namazın “büyük günahlardan sakınmak” vasfıyla birlikte küçük günahları silmede birbirlerine destek ve yardımcı olmaları gibi. Ki, zaten yüce Allah “Eğer siz nehyolunduğunuz büyük günahlardan sakınırsanız küçük günahlarınızı sileriz” (Nisâ, 31) buyurmuştur. Böylece şu bilinmiş oldu: Bir şeyin, günahların kefaretime sebep kılınması, kefarette onun ve başka bir sebebin birbiriyle yardımlaşmasına yani iki sebebin bir araya gelmesinin günahları silmede birinin tek başına bulunmasından daha güçlü ve etkili olmasına engel değildir. Kefaret vesileleri ne kadar güçlü olursa kefarete o kadar güçlü, tam ve kapsamlı olur.

ALLAH'A HÜSNÜZAN BESLEMEK

Bazıları da şu kudsî hadisi yanlış anlarlar “Ben kulumun bana karşı beslediği zanna göre davranırım. Artık o hakkımda dilediği zanda bulunsun.” Yani: Zannında ne varsa ben ona onu yaparım. Şüphe yok ki, hüsnü zannı ancak iyilik yapan kişi besler. Hüsnü zanlı kimse Rabbinin onun iyiliğinin ödülünü vereceği, vadinden dönmeyeceği ve tevbesini kabul edeceği inancında olur.

Büyük günahlarda, zulümde ve emirlere aykırılıkta ısrar eden kişiye gelince günahların, zulmün ve haramın onunla Rabbi arasında oluşturduğu soğukluk ve uzaklık, Rabbine karşı hüsnü zan beslemesine engel olur. Bu insanlar arasında da böyledir: Firar eden ve efendisine itaatten çıkan kişi efendisine hüsnü zan besleyemez. Hiçbir zaman kötülük yapmanın peyda ettiği soğuklukla hüsnü zan bir arada bulunamaz. Çünkü kötülük yapan kişi karşısındakine, ona yaptığı kötülük oranında yabancılaşır. İnsanlardan Rabblerine en çok hüsnü zan besleyenler O'na (c.) en çok itaat edenlerdir. Hasan-ı Basrî'nin söylediği gibi: “Mü'min Rabbine iyi zan besleyip güzel amel yapmıştır. Günahkâr ise O'na (c.) kötü zan besleyip kötü amel yapmıştır.”

Allah'tan kaçıp gazab ve öfkesini celbeden şeyleri yapan kişi, Rabbine nasıl hüsnü zan besleyebilir? Rabbinin hak-huku-

kunu ve emrini önemsemeyip zâyi eden, nehyini hafife alıp işleyen ve onda ısrar eden kimse O'na nasıl hüsnü zan besleyebilir? Allah'a savaş açan, dostlarına düşmanlık, düşmanlarına dostluk besleyen, sıfatlarını inkar eden, Allah'ın ve Rasûlünün beyan ettiği vasıf ve özelliklerine kötü zanda bulunan, kişi O'na nasıl hüsnü zan besleyebilir? Allah'ın konuşma, emretme, razı olma, gazab etme gibi özelliklerini kabul etmeyen O'na nasıl hüsnü zan besleyebilir? Nitekim yüce Allah, kendisinin "işitme"sinin ancak bazı "cüzîyatla" alâkalı olduğuna inananlara şöyle seslenmektedir:

"Rabbimize karşı beslediğiniz o zannınız sizi helâk etti, böylece zarara uğrayanlardan oldunuz" (Fussilet, 23). Bunlar Allah'ın kendilerinin bildiği çoğu eyleri bilmediğini sanınca,

O'nun hakkında su-i zan beslemiş oldular ve bu zanları onları helâk etti. Bu, Allah'ın kemâl sıfatlarını ve yücelik vasıflarını inkar edenin ve O'nu layık olmadığı şeylerle nitelendirenin halidir. Bu kimse hâlâ Allah'ın kendisini cennete koyacağını sanıyorsa bu kendi kendisini aldatmadır veya şeytanın, onu Rabbine hüsnü zan beslemeyi süslü göstererek kandırmasıdır.

Bu noktayı iyi düşün. Kendisinin Allah'a varacağını, Allah'ın sözlerini işittiğini, kendisini gördüğünü, gizli veya açık her şeyi bildiğini, hiçbir şeyinin O'na gizli kalmadığını, huzuruna götürülüp tüm yaptıklarından sorguya çekileceğini yakinen bildiği halde daima O'nun gazabını celbedecek şeyler yapan, emirlerini yerine getirmeyen, O'nun hukukuna riayet etmeyen bir kul tüm bunlarla birlikte Rabbine nasıl hüsnü zan besleyebilir? Bu nefislerin aldatmasından ve kuruntuların kandırmasından başka nedir?

Ebû Ümâme Sehl b. Hanîf şöyle anlatıyor: Urve b. Zübeyr ile birlikte Âişe'nin (r.) yanına gittim. Âişe şöyle anlattı: Keşke Rasûlullah'ı hastalığında görseydiniz!. Kendisinin o vakit altı veya yedi dinarı vardı. Buna onu sadaka vermemi emretti. Ancak hastalığı ve acısıyla meşguliyetim beni oyaladı. Allah ona şifa verdiğinde bana sorarak "Ne yaptın? Altı dinarı dağıtmış mıydın?" dedi. Ben "Hayır vallahi senin acın beni meşgul etti, yapamadım" dedim. Onu istedi, getirdim. Avucuna koydu ve "Bu pa-

ralar varken Allah'a kavuşan bir peygamberin O'nun (c.) hakkındaki zannı nasıldır?" buyurdu. Bir rivayete göre: "Bunlar yanındayken Allah'a varırsa Muhammed'in Rabbine zannı nasıldır?" demektir?

Aman Allah'ım! Acaba, kullara türlü türlü haksızlık ve zulümleriyle Allah'a varacak olan zalimlerin ve büyük günah işleyenlerin Allah'a (c.) zanları nasıl acaba? Eğer "Hakkında, hiçbir zalime ve fasığa azap etmeyeceğine dair hüsnü zan besledik" sözlerinin kendisine bir fayda vereceğini sanıyorsa, kul Allah'ın yasakladığı her türlü şeyi yapsın. Çünkü ateş ona dokunmayacak! Sübhanallah... İnsanın kendi kendini aldatması onu nerelelere götürüyor!

İbrahim (a.s.) da kavmina "Allah'tan gayri uydurma bir ilâh mı istiyorsunuz? Peki alemlerin Rabbi hakkındaki zannınız nedir?" (Sâffât, 86, 87) demişti. Yani: Siz, Allah'tan başkasına ibadet etmişken, O'nun size ne yapacağını sanıyorsunuz?

Bu noktayı iyice düşünen kimse Allah'a iyi zan beslemenin anlamının güzel amel yapmak olduğunu bilir. Çünkü kulu güzel amele O'nun sevap vereceği, ödüllendireceği, kabul edeceği hususundaki hüsnü zannı iter. Şu halde kişiyi iyi amele iyi zannı teşvik eder, Rabbine ne kadar iyi zan beslerse ameli o kadar iyi olur. Aksi takdirde hevâ-hevese uymakla birlikte hüsnü zan beslemek âcizliktir. Nitekim Tirmizî'nin ve Ahmed b. Hanbel'in Şeddâd b. Evs'ten naklen yaptıkları rivayette Rasûlullah (s.) "Akıllı nefsinin Allah'ın emrine boyun eğdiren ve ölüm sonrası için çalışandır. Âciz ise heva-hevesine uyan, sonra da Allah'a karşı ümit ve temenniler besleyen kişidir"

Özetle; hüsnü zan ancak kurtuluş vesileleri bulunduğu anda olur. Helâk sebepleri mevcutken hüsnü zan gerçekleşmez.

HÜSNÜZAN İLE KENDİNİ ALDATMA ARASINDAKİ FARK

Şayet: "Bilakis o durumda da hüsnü zan geçerli olur. Allah'ın rahmeti, affı ve cömertliği kızgınlığından çok olur." dersenir...

Deriz ki: Evet öyle.. Allah (c.) tüm bunlardan daha yüce, cömert, asil ve merhametlidir. Fakat bu lâıyk olduğu yere konar. Zira Allah hikmet, izzet, intikam, şiddetle yakalama, ceza-yı hak edeni cezalandırma gibi vasıflara da sahiptir. Hüsnü zan-nın dayanağı sadece Allah'ın sıfatları ve isimleri olsaydı müttakî ile günahkâr; mü'minle kâfir, dost ile düşman ortak olurdu. O sebeple Allah'ın gazabını celbetmiş, lanetine maruz kalmış. haramlarını çiğnemiş bir günahkâra O'nun isim ve sıfatları bir fayda vermez. Bilakis hüsnü zan ancak tevbe eden, pişman olup günahlardan tamamen sıyrılan, geri kalan ömründe hayır ve tâate yönelen, sonra da hüsnü zan besleyen kimseye fayda verir. İşte hüsnü zan budur. Birincisi ise aldanmadır, avunmadır. Her işimizde Allah'tan yardım dileriz.

Bu konuyu fazlaca uzattığımızı düşünme. Çünkü Allah'a hüsnü zan besleme ile hüsnü zan deyip avunmayı birbirinden ayıramayan kimsenin buna ihtiyacı çoktur. Allah şöyle buyurur: "İman edenler, hicret edip Allah yolunda cihad edenler. Allah'ın rahmetini umanlar onlardır. Allah çok bağışlayıcı, çok merhametlidir" (Bakara, 218) Allah tembelleri ve fasıkları değil, ötekileri ümit edebilir kimseler olarak zikretmiştir. Başka bir âyette "Rabbin, işkenceye uğradıktan sonra hicret eden, sonra cihad eden ve sabreden kimseleri... Şüphesiz Rabbin onları bağışlayıcı ve çok merhametlidir... (Nahl, 110) buyurmuştur. Yüce Allah bu şeylerden sonra, onu yapan kimselere bağışlayıcı ve merhametli olduğunu söylemiştir.

Sonuç olarak meseleyi bilen kişi ümidi doğru yerde besler; aldanmış cahil kimse ise yersiz davranır.

ALLAH'IN AFFINA DAYANIP EMİR VE NEHİYLERİNİ YERİNE GETİRMEMEK

Cahillerin pek çoğu Allah'ın rahmetine, affına ve keremine güvenip emir ve nehiyelerine riayet etmemişler. O'nun azabının çetin olduğunu ve günahkârlar güruhundan geri çevrilemeyeceğini unutmışlardı. Afva güvenen ve günahlarda ısrar eden kimse inatçı ve dikkafalı ahmak bir kabadayı gibidir.

Mâruf Kerhî, “İtaat etmediğinin rahmetini ummak rezillik ve ahmaklıktır” demiştir.

Hasan-ı Basrî’ye “Seni sürekli ağlar görüyorum?” denildi. O “Allah’ın beni bir kenara atıp yüzüme bakmamasından korkuyorum” dedi.

Hasan-ı Basrî şöyle derdi: “Bir takım kimseleri bağışlanma temennileri eğlendirip oyalamış, sonunda bu dünyadan tevbe etmeden gitmişlerdir. Onlar: ‘Çünkü biz Rabbimize hüsnü zan besliyoruz’ derlerdi. Yalan söylüyorlar; zanları iyi olsaydı amelleri de iyi olurdu.”

Bir adam, Hasan-ı Basrî’ye “Ey Ebû Saîd! Bizi yüreğimiz ağzımıza gelene kadar korkutan kimselerin sohbetinde bulunmamıza ne dersin?” diye sordu. O “Vallahi, seni korkutan kimselerle arkadaşlık yapıp sonunda güvenliğe ulaşman, sana hep güvence veren kimselerle arkadaşlık yapıp sonunda korkularla karşılaşmaktan iyidir” dedi.

Buhârî ve Müslim’de geçen ve Üsâme b. Zeyd’den rivayet edilen bir hadiste Resûlullah şöyle buyurmuştur: “Kıyamet gününde bir kimse getirilip Cehennem’e atılır; bağırsakları karından dışarı fırlar ve o halinde değirmen çeviren merkep gibi döner. Cehennemdekiler onun yanına toplanırlar ve “Ey filan, bu ne hâl? Bize iyiliği emreden ve bizi kötülükten nehyeden sen değil miydin?” derler. O da: “Evet, iyiliği emrederdim, ama onu yapmazdım. Kötülükten nehyederdim de onu kendim yapardım” der.

Ahmed b. Hanbel, Ebû Râfî’den şöyle rivayet etmiştir: Rasûlullah kabristandan geçerken “Yazık sana” dedi. Ben, bana söylüyor sandım. “Hayır, bu filanın kabri; onu filan oğullarından zekât alması için göndermiştim. Ondan bir hurma almış. Şu anda ona ateşten bir zırh giydirildi.”

Yine Ahmed’in Müsned’inde geçen ve Enes b. Malik kanalıyla rivayet edilen bir hadiste Rasûlullah şöyle buyurdu. “İsra gecesı dudakları ateşten makasla kırpılan kimseler gördüm. ‘Kim bunlar?’ diye sordum. Dediler ki: Ümmetinden dünya ehli-vâiz ve hatipler; insanlara iyiliği emrederler, ama kendilerini unuturlardı.”

Aynı kitapta, aynı sahâbiden rivayetle gelen hadiste Rasûlullah şöyle buyurmuştur: “Mirac gecesi bakırdan tırnaklarıyla yüz ve göğüslerini tırmalayan kimseleri gördüm. “Ey Cebrail, bunlar kim?” dedim. “Bunlar insanların etini yiyen, namuslarını kirleten kimselerdir” dedi.

Aynı kitapta, aynı sahâbiden şöyle rivayet edilmiştir: Rasûlullah “Ey kalpleri evirip çeviren! Kalbimi dinin üzere sabit kıl” duasını çok söylerdi. Biz “Yâ Rasûlallah! Sana da getirdiğin Kur’an’a da inandık; hâlâ hakkımızda korkuyor musun?” dedik. “Evet” kalpler Allah’ın iki parmağı arasındadır; onu dilediği gibi evirip çevirir.” buyurdu.

Aynı kitapta, aynı sahâbiden yapılan rivayete göre; Rasûlullah Cebrail’e “Mikail’i hiç gülerken görmedim, neden acaba?” diye sordu. Cebrail “O cehennem yaratıldığından bu yana hiç gülmedi” dedi.

Müslim’in yine Enes’ten yaptığı rivayette Rasûlullah şöyle buyurmuştur: “Dünyada çok sefa görmüş cehennemlik biri getirilir ve orada bir an bekletilir. Sonra ona “Ey ademoğlu! şimdiye kadar hiçbir iyilik gördün mü, hiçbir nimetle karşılaştın mı?” denir. O “Vallahi hayır ey Rabbim” der. Dünyada en çok sıkıntı çekmiş cennetlik biri de getirilir ve bir anlığına cennete konur. Ona “Ey ademoğlu, şimdiye kadar hiç sıkıntı gördün mü, başına hiç musibet geldi mi?” der. O “Hayır vallahi ey Rabbim, başıma hiçbir kötülük gelmedi, hiçbir sıkıntı görmedim.” der.

Ahmed Müsned’de Berrâ b. Âzib’den şöyle rivayet etmiştir: “Rasûlullah’la birlikte vefat eden bir ensarın cenazesine katıldık, kabrine gittik. Defnedilince Rasûlullah oturdu, biz de oturduk. Sanki başımızda kuşlar uçuşuyordu. Rasûlullah elindeki bir çubukla yeri çizip duruyordu. Birden başını kaldırdı ve iki üç kez “Kabir azabından Allah’a sığın” buyurdu. Sonra şöyle anlattı: Mü’min bir kul dünyadan ayrılıp ahirete yöneldiği vakit yüzleri güneş gibi parlayan beyaz yüzlü melekler, beraberlerindeki cennetliklerin kefenleri ve cennet tabutlarıyla birlikte gözün görebildiği en uzak noktaya inerler. Sonra ölüm meleği gelerek adamın baş ucuna oturur ve “Çık ey mutmain nefis, çık. Allah’tan bir mağfirete ve hoşnutluğa” der. Bunun üzerine nefis

(can) suyun akışı gibi akar ve melek onu yakalar. Yakalayınca bir göz açıp kapama süresi bile geçmeden melekler onu yakalayıp o kefene ve o tabuta koyarlar. Ondandır, yeryüzünde duyulan en güzel misk kokusu yayılır. Onunla birlikte göğe yükselirler. Her bir melek zümresinin yanından geçerken o melekler bunlara “Bu hoş ruh da nedir?” derler. Bunlar “Filan oğlu filanın ruhudur” derler. Ve onu en güzel adlarla anarlar.” Her gökteki cenaze törenlerine bir üst göğe en yakın mukarrabin melekleri de katılır. Sonunda ruh yedinci göğe yükselir. Yüce Mevla “Kulumun kitabını iliyân (=en yüksekler)e yazın ve onu yeryüzüne geri döndürün. Çünkü ben onları ondan yarattım, oraya döndürürüm ve tekrar oradan çıkarırım” buyurur. Böylece onun ruhu yeryüzüne geri döndürülür. İki melek gelerek yanına oturur. Ona “Rabbim kim?” derler. O “Rabbim Allah” der. “Dinin nedir?” derler, “Dinim İslâm” der. “Size gönderilen adam kimdir?” diye sorarlar, “O (=Muhammed) Allah’ın elçisidir” der. “Bilgilerin nelerden ibaret?” derler. “Yüce Allah’ın kitabını okudum, ona inandım, kabul ettim” der.

O orada gökten biri şöyle seslenir: “Kulum doğru söylüyor. Ona cennetten köşkler verin, cennet giysileri giydirin, ona cennete giden kapıyı açın” Bunun üzerine kişiye cennetin ruhu, nefesi ve güzelliği geliverir, kabri ona bir gözün görebildiği en uzak mesafe kadar genişletilir.

Sonra yanına güzel yüzlü, şık giyimli ve hoş kokulu bir adam gelir ve “sana sürur verecek şeyle sevin. Bu, vaad olduğun gündür” der. Adam “Kimsin sen? Zira yüzün iyilik getiren bir yüz” diye sorar. O “Ben senin sâlih amelini” der. Adam: “Rabbim, kıyameti kopar, kıyameti kopar ki aileme ve sermayeme kavuşayım.” der.

Kâfir kul da dünyadan ayrılıp ahirete yöneldiği vakit gökten gözünün alabildiği her yeri dolduracak kadar kalabalık siyah yüzlü, rahip cübbeli melekler gökten iner ve yöneldiği vakit yanına gökten siyah yüzlü, rahip cübbeli melekler iner ve gözün alabildiği en uzak yere otururlar. Sonra ölüm meleği gelerek başucunu oturur ve “Ey pis nefis! Çık, Allah’tan bir öfke ve kızgınlığa” der. Bedenine dalar ve şişin ıslak yünden çekilip

çıkartılması gibi onu çıkarıp tutar. Ama melekler bir göz açıp kapama süresi dahi beklemeksizin onu alır ve o rahip cübbesine koyarlar. Oradan yeryüzünde koklanmış en çirkin leş kokusu çıkar. Melekler onu alıp göğe yükseltirler. Yanlarından geçtikleri her melek zümresi bunlara “O pis ruh, da neci?” diye sorar. Onlar “Filan oğlu filanın ruhu” derler ve dünyada anıldığı en çirkin adları zikrederler. Gök kapılarının ona açılmasını ister ama açılmaz.”

Peygamber sonra “Onlara göğün kapıları açılmaz ve deve iğne deliğinden girene dek cennete giremezler.” (A’râf, 40) âyetini okudu. Yüce Allah “Onun defterini siccîn’de (=en alt yer tabakasında) yazın” der ve onun ruhu ortaya fırlatılır.” Yüce Allah şöyle buyurur: “Her kim Allah’a ortak koşarsa gökten yere düşüp kuşlar tarafından kapılmış veya rüzgar kendisini bir uçurumdan aşağı atmış kimse gibi olur” (Hacc, 31) Ruhu bedenine döndürülür. Onun yanına iki melek gelip otururlar. Ona “Rabbim kim?” diye sorarlar. “Haah haah, bilmiyorum” der. “Dinin nedir?” derler. “Haah haah bilmiyorum” der. Gökten bir ses yükselir: “Kulum yalan söyledi. Ona ateşten yataklar serin! Ona cehenneme giden kapıyı açın!” der. Hemen cehennemin sıcaklığı ve acısı ona ulaşır, kabir onu kaburgaları parçalanacak derecede sıkar. Sonra çirkin, kötü giyimli ve pis kokulu bir adam gelir ve “Sana acı verecek şey için geldim; müjdeler sana! Bu vadedildiğin gündür.” der. Kabirdeki “Kimsin sen? Senin yüzün kötülük getiren bir yüz” der O “Ben kötü amelinim” der. Adam “Rabbim kıyameti koparma!” diye yalvarır Allah’a.

Ahmed’in bir başka rivayetindeki ifade şöyledir: “Sonra ona elinde bir dağa vursa onu toprak gibi ufalayacak demir bir çubukla kör, sağır ve dilsiz biri gönderilir. Sonra Allah onu önceki haline getirir. Melek ona öyle bir vuruş vurur ki adam insan ve cinler dışındaki tüm canlıların işiteceği bir sesle çığlık atar. Sonra cehenneme girmesi için bir kapı açılır ve ona ateşten bir yatak serilir”.

Yine Müsned’de Berrâ’dan yapılan bir rivayet şöyledir “Bir gün Rasûlullah bizimle iken bir kalabalık gördü ve “Bunlar niçin toplanmışlar?” dedi. “Bir kabir kazıyorlar.” denildi. Rasûlul-

lah birden irkildi ve arkadaşlarının yanından hızla ayrılıp kabre gitti; dizi üzeri çöktü. Ne yaptığına bakmak için karşı tarafına geçtim. Sakalı, gözyaşıyla yaşarana kadar ağladı. Sonra bize yöneldi ve “Ey kardeşlerim! böylesi gün için hepiniz hazırlık yapın” dedi.

Müsned’de Büreyde’den yapılan şu rivayet geçmektedir: “Rasûlullah bir gün yanımıza geldi ve üç kez “Ey insanlar! Sizinle benim aramdaki alâka neye benzer? biliyor musunuz?” diye seslendi. Oradakiler “Allah ve Rasûlü daha iyi bilir” dediler. Şöyle buyurdu: Bu alâka gelecek bir düşmandan korkan kimse-lerin işine benzer. Bunlar, gözetlesin diye aralarından birisini gönderirler. O düşmanı görür ve haber vermek için onlara doğru koşar. Milleti uyaramadan önce düşmanın onlara ulaşmasından da korku içindedir. Elbisesiyle işaret ederek “Ey insanlar onlar geldiler, (nolur acele edin) ey insanlar geldiler, ey insanlar geldiler” der.

Müslim Câbir’den Rasûlullah’ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: “Her sarhoş edici haramdır. Allah içki içene Tinetülhabâl içtirmeye söz vermiştir.” “Tinetülhabâl nedir?” diye sorulunca Rasûlullah “Cehennem ehlinin rakısı -bir rivayette: cehennem ehlinin meyva suyu-” buyurdu.

Müsned’de, Ebû Hüreyre’den Rasûlullah’ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: “Ben sizin görmediklerinizi görüyor işitmediklerinizi işitiyorum. Gökyüzü inledi, inlemesi de hak oldu. Gökte dört parmaklık bir yer bulunsa mutlaka orada secde eden bir melek vardır. Benim bildiklerimi bilseydiniz az güler, çok ağlar, yatakta hanımlarınızdan haz almaz ve dağlara çıkıp Allah’a yalvarırdınız” Ebû Zer der ki: “Vallahi dikilen bir ağaç olsaydım”.

Müsned’de, Câbir’den şöyle rivayet edilmiştir: Sa’d b. Muaz vefat ettiğinde Rasûlullah’la birlikte cenazesine gittik. Rasûlullah cenaze namazını kıldıktan sonra elini kabrin üzerine koyup üstünü düzledi. “Sübhânallah” dedi, biz de uzun uzun “sübhânallah” dedik. Sonra tekbir getirdi, bizde tekbir getirdik. Rasûlullah’a (s.) “Neden Sübhânallah, Allahu Ekber, dedin?” denilince

“Vallahi kabir bu salih kulunu sıktı, daralttı, sonunda Allah onu rahatlattı, kurtardı” buyurdu.

Sahih-i Buhârî’de Ebû Sa’d’dan Rasûlullah’ın şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: “Cenaze konulup erkeklerin omuzları üzerinde taşınırken, bu adam salih biriye “Beni götürün, beni götürün” der. Değilse “Vaah bana, nereye götürüyorsunuz beni?” der. Sesini insan dışında herkes işitir. İnsan da onu işitseydi bayılırdı.”

İmam Ahmed, Ebû Ümâme’den (r.) Rasûlullah’ın şöyle buyurduğunu rivayet etti. “Kıyamet günü güneş bir mil yaklaştırılır, sıcaklığı şu kadar arttırılır, kafalar kazan kaynar gibi kaynar. İnsanlar günahlarının miktarına göre tanınırlar. Kimisinin teri topuğuna, kimisinin ki bacağına, kimisinininki göbeğine kadar ulaşır. Kimisini de ter boğar.”

Yine Müsned’de İbn Abbas’tan şöyle rivayet edilmiştir: Rasûlullah “Sûr görevlisi melek, sûru ağzına almış, yüzünü eğip ne zaman sûra üfürülmesi emredilecek diye kulak kabartmışken ben nasıl neşe ve sevinç içinde olabilirim?” buyurdu. Sahâbiler “Peki ne diyelim?” dediler.

“Allah bize yeter. O ne iyi koruyucudur, sadece Allah’a dayandık deyin” buyurdu.

Müsned’de, İbn Ömer’in rivayetiyle zikredilen hadiste Rasûlullah “Her kim kendini büyük görür ve kibirli yürürse Allah kendisine öfkeli iken O’nun huzuruna varır” buyurmuştur.

Yine Buhârî ve Müslim’in İbn Ömer kanalıyla zikrettiği hadiste Rasûlullah şöyle buyurmuştur. “Sizden biri öldüğünde ona makamı sabah ve akşam gösterilir. Cennetlikse cennetlik, cehennemlikse cehennemliktir. Ona “Allah kıyamet günü seni tekrar diriltene kadar yerin burası” denilir.

Buhârî ve Müslim’de İbn Ömer kanalıyla zikredilen hadiste Nebî şöyle buyurmuştur: “Cennetlikler cennete, cehennemlikler cehenneme girdikten sonra ölüm getirilir ve cennetle cehennemin arasında durdurulur. Sonra birisi şöyle nida eder: Ey cennet ehli! ebedilik var; artık hiç ölüm yok. Ey cehennem Ehli! ebedilik var; bir daha ölüm yok. Bu cennetekilerin sevincine sevinç, cehennemdekilerin hüznüne hüzn kadar.”

Müsned’de zikredildiğine göre İbn Ömer “Biri haramdan kazanılmış on dirhemle bir elbise satın alan kişinin Allah hiç bir

namazını -o hal üzerine bulunduğu sürece- kabul etmez” dedi. Sonra parmaklarını kulaklarına götürürük

“Bunu Rasûlullah’tan işitmediysem sağır olayım.” dedi.

Müsned’de, Abdullah b. Amr’ın rivayetiyle gelen hadiste Rasûlullah şöyle buyurdu: “Her kim sarhoşluğundan dolayı bir vakit namazı terkederse sanki dünya ve üzerindeki kendisininmiş de kaybetmiş gibi olur. Her kim sarhoşluğundan dolayı dört kez namazı terkederse, ona Tiynetülhabâl içirmesi Allah üzerine hak olur.” “Tiynetülhabâl nedir?” diye sorulunca Nebî “Cehennemliklerin meşrubatı!” buyurdu.

Müsned’de Abdullah b. Amr’ın rivayetiyle zikredilen bir hadiste Rasûlullah şöyle buyurmuştur: “Her kim bir defa içki içerse kırk sabah boyunca hiç bir namazı kabul olmaz. Tevbe ederse Allah (c.) tevbesini kabul eder. Tekrar yaparsa Allah (c.) yine kırk sabah boyunca hiç bir namazını kabul etmez. Eğer tevbe ederse Allah (c.) tevbesini kabul eder.” Bilmiyorum üçüncüde mi, dördüncüde mi, şöyle buyurdu: “Tekrar içkiye dönecek olursa kıyamet günü ona Radğatülhabal (=Habal çamuru) içirmek Allah üzerinde bir haktır.”

Müsned’de yine Ebû Mûsa kanalıyla zikredilen hadiste Rasûlullah şöyle buyurmuştur. “İnsanlar kıyamet günü üç kez Allah’ın huzuruna getirilirler. İlk ikisi cedelleşme ve mazeret beyan etmedir. Üçüncüsünde ise defterler ellerde uçuşur; kimisi onu sağ eliyle, kimisi sol eliyle alır.

Müsned’de, İbn Mes’ud’un rivayetiyle zikredilen hadiste Allah Rasûlü (s.) “Küçümsenen basit günahlardan sakının; zira bunlar bir araya gelip kişiyi helâk ederler.

Bu bir arazide konaklayan şu kimselerin haline benzer: “Bunlardan biri gidip bir odun getirir, sonra başkası gidip bir odun getirir. Böylece bir odun yığını oluştururlar. Sonra ateş yakıp topladıklarını yok ederler.”

Ebû Hüreyre’den yapılan rivayete göre Rasûlullah şöyle buyurmuştur: “Cehennemın üzerine bir köprü kurulur. Onu ilk geçen ben olurum. O gün peygamberlerin duaları “ Allah’ım koru, koru!” olur. Köprünün iki ucunda sâdân dikenini gibi kancalar

bulunur. İnsanlar dünyadaki amellerine göre bunlara kapılıverirler. Kimisi ameliyle bağlanır, kimisi oraya sarkar sonra kurtulur. Allah kullar arasındaki hükmünü sona erdirip “Lailahe illallah” şehâdetinde bulunanlardan bazılarını bağışlayarak cehennemden çıkarmak istediğinde meleklerle onları çıkarmalarını emreder. Melekler onları secde izinden bilirler. Zira Allah cehenneme insanoğlunun secde izini yemesini yasaklamıştır. Bunlar kül haline gelmiş halde cehennemden çıkarılırlar. Sonra üzerlerine hayat adı verilen bir su dökülür ve bunlar otun sel artığı çamurda bitişi gibi biterler.

Sahih-i Müslim’de, Ebû Hureyre’den rivayet edilen hadiste Rasûlullah (s.) şöyle buyurmuştur: Kıyamet gününde halktan ilk sorgulanacak üç kişiden biri şehid olarak ölmüş kimsedir. Bu huzura getirilir. Allah (c.) ona ihsan ettiği nimetleri sayar o da onları ikrar eder. Allah (c.) “Bunlara karşılık ne yaptınız?” der. O “Senin yolunda, ölene kadar savaştım” der. Allah (c.) “Yalan söyledin. Bilakis “o cesurdur” denilsin diye savaştın. Nitekim bu söz de söylenmiştir.” buyurmuştur. Sonra verilen emir üzerine yüzü koyun cehenneme atılır. İkincisi de ilim öğrenip öğretmiş, Kur’an okumuş kimsedir bu da getirilir ve kendisine verilen nimetler sayılır. O da bunları ikrar eder. Allah (c.) “Bunlara karşın ne yaptın?” der. O da “Ya Rab! ilim öğrendim ve öğrettim, Kur’an okudum” diye cevap verince Allah (c.) “Hayır, yalan söylüyorsun. İlmi sana âlim desinler diye öğrendin. Kur’an’ı sana kurra (Kur’an okuyucu) desinler diye okudun. Nitekim bu söz de söylenmiştir.” buyurur. Verilen emir üzerine bu da yüzü koyun sürüklenerek ateşe atılır. Üçüncüsü de Allah’ın (c.) kendisine bolluk verip her türlü nimetten ihsan ettiği kimsedir bu da huzura getirilir. Allah (c.) ona ihsan buyurduğu nimetleri sayar. O da onları itiraf eder. Allah (c.) “Bunlara karşın ne yaptın?” der. O “Ey Rabbim! servetimi sırf senin uğrunda, sevdiğin yollarda harcadım, deyince Allah (c.) “Hayır, yalan söylüyorsun. Riyakârsın, bunları sana cömerd desinler diye yaptın; bu söz de söylenmiştir,” buyurur. Sonra emrolunur ve o da sürüklene sürüklene ateşe atılır.

Şeyhülislam İbn Teymiye’yi şöyle derken işittim: İnsanların en hayırlıları peygamberler olduğu gibi en şerlileri peygam-

berlerden olmadıkları halde onlar gibi görünen, kendisinin onlardan olduğu vehmini veren kimselerdir. Peygamberlerden sonraki en hayırlı insanlar ise âlimler, şehidler, sıddıklar ve ihlâslılar olduğu gibi, en şerlileri bunlardan olmadıkları halde kendilerini bunlar gibi gösteren kimselerdir.”

Sahîh-i Buhârî’de geçen ve Ebû Hureyre’den (r.) rivayet edilen bir hadiste Nebî (s.) şöyle buyurmuştur. “Her kimde malı veya namusu ile ilgili kardeşine bir borcu varsa, canının alınıp dinarsız dirhemsiz kalmadan (böylece borcunu para yoluyla ödemi imkanını kaybetmeden) önce gidip ondan helâllik dilesin. Çünkü bu durumda sevapları varsa alınıp ona verilir. Sevaplar yoksa diğerinin günahları alınıp bunu yüklenir. Sonra da cehenneme atılır.” Ebû Hureyre’den rivayet edilen sahih bir hadiste Peygamber şöyle buyurmuştur: Her kim haksız yer bir karış toprağı alırsa kıyamet gününde yerin yedinci katına batırılır.” Buhârî ve Müslim’de geçen ve Ebû Hureyre’den rivayet edilen bir hadiste Nebî “İnsanoğlunun kullandığı sizin şu ateşiniz cehennem ateşinin yetmiş parçasından biridir veya yetmişte biridir” buyurdu. Oradakiler “Ya Rasûlullah! bu ateş dahi olsa azap olarak yeterdi.” dediler. Rasûlullah “İşte cehennem ateşinin bunun dışında 69 parçası daha vardır, hepsi de bunun ısısındadır.” buyurdu.

Müsned’de Muaz’dan şöyle rivayet edilmiştir. “Allah Rasûlü (s.) bana şöyle tavsiye etti.” Öldürülse de yakılsan da Allah’a (c.) şirk koşma! Aileni ve malını terketmeni söyleseler de sakın ana babana âsî olma. Farz bir namazı kasten sakın terketme. Çünkü kasten bir farz namazı terkeden kimse Allah’ın güvencesinden, himayesinden çıkmıştır. Sakın içki içme, çünkü o her kötülüğün başıdır. Günah işlemekten sakın; zira günah Allah’ın gazabını indirir!”

Bu konudaki hadisler zikrettiklerimizden kat kat fazladır. Nefsini düşünen kimsenin kendini günahlara bırakmaması, boş ümitlere kapılmaması ve hüsnü zanna tutunmaması gerekir.

İmam Ahmed der ki: Bize Ebû Muaviye, ona A’miş, ona Süleyman b. Meysere, ona da Târik b Şihâb anlattı: Allah Rasûlu “Bir adam bir sinekten dolayı cennete girdi, başka birisi de si-

nek sebebiyle cehenneme girdi buyurdu. “ “Bu nasıl oldu ya Rasûlallah?” dediler. Şöyle buyurdu: “İki adam putları olan bir beldeden geçiyorlardı. Bunların âdetlerine göre putlarına kurban vermeyen oradan geçemezdi.

Birine “Kurban kes” dediler. O “Benim hiçbir şeyim yok” dedi. “Bir sinek de olsa, kurban sun” dediler. Bunu yapması üzerine onu salıverdiler ve bu kişi cehenneme girdi. Diğerine de kurban sunmasını söylediler. O “Allah’tan başka hiç kimseye kurban sunmam” dedi. Bunun üzerine boynunu uçurdular ve bu cennete girdi. İşte, kul bir kelime konuşur ve onun sebebiyle cehennemin derinliğine yuvarlanıverir.”

Bazı aldanmışlar da Allah’ın kendisine dünyada ihsan ettiği nimetlere güvenirler ve bu ihsanını ahirette değiştirmeyeceğini düşünürler. Bu kimseler bu nimetlerin Allah’ın onu sevmesinden kaynaklandığını ve ahirette daha fazlasını vereceğini sanarlar. Bu bir aldanmadır.

Ahmed b. Hanbel der ki: Bize Yahya b. gayrân, ona Rüşdeyn b. Sa’d, ona Harmele, b. İmran Tüçîbî, ona Ukbe b. Müslim, ona da Ukbe b. Âmir, Rasûlullah’tan şöyle rivayet etti. “Günahlarına rağmen Allah’ın bir kula arzuladığı dünyalıkları verdiğini görürsen, (bil ki) bu bir istidraçtır helaka doğru çekiştir”

Peygamber sonra şu âyeti okudu: “Kendilerine yapılan uyarıyı unuttunca, üzerlerine her nimetin kapılarını açıverdik; kendine verilenle sevinince daldıkları sırada ansızın onları yakaladık, birden bire bütün umutlarını yitirdiler.” (En’am, 44)

Seleften birisi şöyle demiştir: Alah’ı (c.) sen günahlar içinde yüzdüğün halde sana nimetlerini göndermeye devam ede görürsen dikkat et. Çünkü bu seni helaka götürerek bin imtihandan başka bir şey değildir. Zira Allah (c.) şöyle buyurmuştur: “İnsanlar bir tek ümmet olacak olmasaydı, Rahman’ı inkar edenlerin evlerine gümüşten tavanlar ve üzerine binip çıkacakları merdivenler yapardık. Ve evlerine kapılar ve üzerine yaslanacakları koltuklar, kanepeler... Bütün bunlar, sadece dünya metâından (=geçici dünya malından) ibarettir. Rabbinin katında ahiret (günahlarından) korunanlara mahsustur.” (Zuhruf, 33-35)

Yüce Allah bu zannı taşıyan kimseye şöyle cevap vermiştir: “Fakat insan böyledir; Rabbi’ne ne zaman kendisini sınavıp ona ikramda bulunur, ona nimet verirse; “Rabbim bana ikram etti” der. Ama Rabb’i onu sınavıp rızkını daraltırsa: “Rabbim beni küçük düşürdü der. Hayır...” (Fecr, 15-17). Yani, her nimet ve bolluk verdiğim kimseye ikram ve iyilikte bulunuyor, her belâ ve musibet verdiğim ve rızkını az verdiğim kimseyi de küçük düşürüyor, bunu onu perişan yapmak için yapıyor değildir. Bilakis buna nimet vermekle belâyaya sokar, diğerine musibet vererek ihsan ve iyilikte bulunurum.

Tirmizî Rasûlullah’tan (s.) şöyle rivayet etmiştir: “Allah (c.) dünyayı sevdiğine de verir sevmediğine de. İmanı ise sadece sevdiğine verir.”

Seleften bir zat şöyle der: Bilmeden cahilce, Allah’ın nimet ve ihsanlarının tuzağına düşen nice kimseler vardır. Bilmeden cahilce Allah’ın kendisini koruyup kollamasına aldanan nice kişiler vardır. Bilmeden, cahilce insanların övgüsüyle sarhoş olan; ona aldanan nice kişiler vardır.

DÜNYAYA KANMAK; DÜNYAYLA ALDANMAK

İnsanların en aldanmışları dünyaya ve onun peşin nimetlerine aldanan, bunu ahirete tercih edip, ahiret yerine buna razı olan kimselerdir. Hatta bunların bazıları: “Dünya peşin para, ahiret ise veresiyedir” derler. Bunlardan kimisi “Vaad olunan incidense peşin ödenen zerre daha iyidir” der. Kimisi “Dünyanın zevkleri peşin, ahiretinki ise şüphelidir; o yüzden şüphelinin ardına düşüp peşini bırakmam”

Bu, şeytanın en büyük aldatmaca ve kandırmacalarındandır. Dilsiz hayvanlar bunlardan daha akıllıdırlar. Çünkü hayvanlar kendilerine zarar verecek bir şeyden korktuklarında, dövülseler dahi oraya yaklaşmazlar. Bunlar ise kendilerini helâka götürecek şeylere dalarlar.

Böylesi biri ya inanıyordur, ya inanmıyordur. Eğer Allah’a, peygamberine Allah’la (c.) buluşmaya, O’nun (c.) amellerin karşılı-

ğını vereceğine inanıyorsa Kıyamet günü insanların en çok pişman olanı olacaktır. Çünkü yaptığını bile bile yapmıştır. Eğer inanmıyorsa ahirette daha az pişman olacak ve daha az hayıflanacaktır.

“Peşin para veresiyeden hayırlıdır” sözünün cevabı şudur: Peşin ile veresiyenin değerleri aynı ise peşin daha hayırlıdır. Eğer değerleri farklıysa ve veresiye daha üstün ise veresiye peşinden daha hayırlıdır. Dünya, başından sonuna ahirete göre bir nefes gibi iken, nasıl olur da ahirete değişilir? Nitekim Ahmed’in Müsned’inde ve Tirmizî’de, Müsetvred b. Şeddâd’ın rivayetiyle zikredilen hadiste Rasûlullah şöyle buyurmuştur: “Dünya ahirete göre birinizin denize parmak batırması gibidir. Baksın bir; parmağında ne kadar yaşlık var kalıyor. Dünya o ıslaklık, ahiret ise deniz gibidir”

Bu peşini o veresiyeeye tercih etmek en büyük ahmaklık, en çirkin cehalettir. Bütün dünyanın ahirete oranı böyleyken, sadece bir insanın ömrünün, ahirete oranı nasıldır? Akıllıya yaraşan hangisidir, peşini tercih edip ahiretteki daimî nimetten mahrum kalmak mı, yoksa değeri ve pahası biçilmez, sonsuz sayıdaki sürekli nimeti elde etmek için basit önemsiz ve hemen son bulacak nimeti terketmek mi?

Başka birinin “Şüpheli hatırına kesini terketmem” sözüne gelince; ona şu cevap verilir: Sen Allah’ın vaad ve vaîdinden, peygamberlerin doğruluğundan şüphede misin, yoksa buna kesin inancın var mı? Eğer buna kesin inanıyorsan, yakında sona erecek fani bir peşini, hiç kat’î ve sonsuz bir şeye tercih ediyorsun. Eğer şüphede isen Allah’ın varlığına, kudretine, vahdaniyetine ve peygamberlerinin Allah’tan haber verdiklerinin doğruluğuna işaret eden âyetlere bir göz at, tefekkür et, kendi içinde tartış. Ta ki peygamberlerin Allah’tan getirdiklerinin şüphe götürmeyen kesin hakikatler olduğunu, göresin. Allah’a yakışmayan sıfatlar nisbet eden kimse O’na (c.) sövmüş, O’nu yalanlamış, Rabblığını, ve mülkün sahibi olduğunu inkar etmiş olur. Çünkü sağlıklı bir fitrata sahip her kişinin nezdinde, hakiki hükümdarın aciz, hiçbir şeyi bilmeyen, işitmeyen görmeyen, konuşmayan, emretmeyen nehyetmeyen, ödül ve ceza vermeyen, dilediğini aziz dilediğini zelil kılmayan, mülkünün dört bir yanı-

na elçilerini göndermeyen, hükümranlığı altındakilerin halleriyle ilgilenmeyip onları kendi hallerine bırakan ve onlara boş hayaller veren biri olması imkansız ve muhaldir. Bu, insan hükümdarların dahi hükümdarlığını zedeler ve onlara bile yaraşmazken, hakikî hükümdara nasıl yaraşır?

İnsan nutfе halinden büyüyüp kemale erene kadar ki halini düşünürse kendisine bu ehemmiyeti verip çeşitli evrelerden ve hallerden geçiren zatın onu ihmal edip kendi haline bırakmasının; ona hiç emretmemesinin, onu nehyetmemesinin, kendisine karşı görevlerini ona öğretmemesinin, ödül ve ceza vermemesinin aslâ yaraşmayacağını bilir. Kul hakkıyla düşünecek olsa gördüğü veya görmediği her şey onun için tevhid, nübüvvet ve öbür dünyaya, Kur'an'ın Allah (c.) kelâmı olduğuna delil olur. Bunun delil oluş yönünü "Eymânu'l-Kur'an" (Kur'an'daki yeminler) isimli kitabımda, şu âyeti anlatırken açıkladım: "Hayır. Gördüklerinize ve görmediklerinize yemin ederim ki, bu şerefli bir elçinin sözüdür." (Hâkka, 38-40)

Ayrıca "ve kendinizde de âyetler var; görmüyor musun?" Zâriyât, 21) ayetinde de buna değindik ve insanın; yaradanın varlığına ve birliğine, peygamberlerinin doğruluğuna delil olduğunu; yüce ve mükemmel sıfatlarının ispatı olduğunu söyledik.

Böylece fırsatı değerlendirmeyenin kişi her iki durumda da; inanması ve tasdik etmesi ile şüphe duyması ve yalanlaması durumlarında da kendini aldatmıştır.

Hem ahirete yakinen inanmak hem de gereğini yapmak nasıl olur?

Şayet akıllı biri çıkıp da "Öte dünyaya, cennet ve cehenne me şüphe götürmez bir şekilde kesin inanç varken, onun gereğine göre amel etmekten geri durmak nasıl olur? Büyük bir cezayla cezalandırma veya en güzel şekilde ikram ve ihsanlarda bulunma için yarın gelmesi istenen bir insanın gafil ve rahat biçimde sabahlaması, hükümdarın huzuruna çıkışı aklına getirmemesi, ona hiçbir hazırlık yapmaması mümkün müdür?" denilirse...

Deriz ki Vallahi bu doğru ve çoğu insanlar hakkında geçerli bir sorudur. Bu ikisinin bir arada oluşu en hayret verici şeylerdendir. Amelden geri kalmanın bazı sebepleri vardır:

Bunlardan biri bilgi zayıflığı ve yakîn noksanlığıdır. Bilginin ve bilmenin standart olduğu ve değişmeyeceği düşüncesi ise en bozuk ve en geçersiz görüşlerdendir. Halil İbrahim (a.s.) Allah'tan, gücünün yeteceğini bildiği halde yakîni artsın ve gıyaben bildiği gözle görülür şekilde bilinene dönüşsün diye ölüleri diriltişini kendisine göstermesini istemiştir. Ahmed de Müsned'de Rasûlullah'tan şöyle rivayet etmiştir: "Haber verme, apaçık görme gibi olmaz."

Bilgi azlığının yanına bir de menfi şeylerle iştigal etmesi nedeniyle ahireti aklına getirmemesi eklenirse; bunlara ayrıca doğanın talepleri, hevâ hevesinin galebesi, şehvetinin istilas, nefsin süslemesi, şeytanın aldatması, vaad gününün uzak görülmesi, geleceğe dair uzun hayaller gaflet, dünya sevgisi, teville sığınma ve alışkanlıklara bağımlılık eklenince... İşte bu durumda insanın imanını ancak gökleri ve yeryüzünü tutup düşmesine engel olan tutabilir. Bu sebepten dolayı insanlar iman ve amel yönünden farklı farklıdır. Bu kalpte zerre miktarı iman kalmasına kadar varır.

Bu sebeplerin tümünün kaynağı basiret ve sabrın azlığıdır. Bu yüzden yüce Allah sabır ve yakın ehlini övmüş; onları dinin önderleri kabul etmiştir; Yüce Allah şöyle buyurur: "Sabrettikleri ve âyetlerimize kesinlikle inandıkları zaman, onların içinden, buyruğumuzla doğru yola ileten önderler yetiştirmiştik." (Secde, 24)

HÜSNÜ ZAN İLE ALDANMA VE KURUNTU ARASINDAKİ FARK

Böylece hüsnü zan ile aldanma arasındaki fark belli oldu, özetle; beslenen iyi zan kişiyi amel etmeye götürüyorsa bu doğru bir hüsnü zan; tembelliğe ve günahlara dalmaya çağırıyorsa bu da aldanma kendi kendini aldatıp avunmadır. Hüsnü zan ümit demektir; her kimin ümidi onu itâate iletiyor ve günahlardan alıkoyuyorsa; o doğru bir ümit içindedir.

Her kimin de tembelliği ümit, ümidi tembellik, ihmalkârlık ve tefrit ise o aldanmış kimsedir.

Şayet bir adamın kendisine çok kazanç getirecek kadar ürün vermesi umulan bir arazisi bulunsa ancak o bunu nadasa bıraksa ve tohum atmasa, ekip biçmese ve bununla birlikte o tarladan, sürülen, ekilen sulanan ve bakımı yapılan bir tarla gibi verim alma hüsnü zannını beslese herkes onu insanların en aptalı sayar!

Yine cima yapmadan çocuğunun olacağı veya ilim talep etmeden ve büyük gayretle onu tahsil etmeye çalışmadan zamanının en âlimi olacağı hüsnü zannını besleyen ve kalbinde bu yönde güçlü bir ümit taşıyan kimsenin durumu da bundan farklı değildir.

İşte aynen bunun gibi... Emirlerini yerine getirip yasaklarından uzak durmak suretiyle Allah'a yaklaşımadan, yüksek dereceleri ve dâimî nimetleri kazanma hususunda hüsnü zan besleyen ve büyük ümitler barındıran kimsenin hâli de aynen böyledir.

Nitekim Yüce Allah "Onlar ki inandılar, hicret ettiler, Allah yolunda savaştılar; işte onlar, Allah'ın rahmetini umarlar. Allah, çok bağışlayan, çok merhamet edendir" (Bakara, 219)

Düşün bu âyeti, nasıl da onların ümitlerinin bu ibadet ve tâatleri yapmalarına bağlı olduğunu açıkladı. Bunun gibi boş ümit besleyip aldananlardan da söyle bahsedilebilir mi? Allah'ın hukukunu zayi edenler, onda gevşek ve ihmalkâr davrananlar, emirlerini bir kenara atanlar, kullarına zulmedip yasaklarını küstahça çiğneyenler...

Meselenin özü şudur: Hüsnü zan ve ümit ancak Allah'ın şeriatında, kaderinde, sevabında ve keremindeki hikmetinin gerektirdiği vesileleri yerine getirmekle olur. Kul önce bunları yapar, sonra Rabbine; kendisini bırakmaması bunları kendisine faydalı şeylere ulaştırıcı kılması, bunlara ters düşen ve etkilerini ortadan kaldıran şeylerden koruması hususunda Allah'a ümit ve hüsnü zan besler.

KURUNTULAR VE BOŞ TEMENNİLER

Bir şeyi ummak ve arzulamak şu üç şeyi gerekli kılar.

Birincisi: umduğunu sevmek, istemek

İkincisi: Onu kaçırmaktan korkmak

Üçüncüsü: İmkan nisbetinde onu elde etmeye gayret göstermek.

Bu üç husustan hiçbirinin bulunmadığı bir ümitlenme, boş kuruntudan sayılır. Ümitlenme ayrıdır, kuruntulanma ayrıdır. Her ümitli aynı zamanda korkar. Yolda giden kişi hedefe zamanında ulaşamama korkusuyla hızlı yürür. Tirmizîde Ebû Hureyre'nin rivayetiyle geçen bir hadiste Allah Rasûlü (s.) şöyle buyurmaktadır: "Korkan yola girer. Yologiren hedefe ulaşır. Dikkat! Allah'ın ödülü pahalıdır. Dikkat! Allah'ın ödülü cennettir."

Yüce Allah ümidi salih amel sahiplerinin vasfı olarak zikrettiği gibi korkuyu da onların vasfı olarak zikretmiştir. Böylece, fayda veren ümit ve korkunun, amelle birlikte olduğu bilinmiş olur. Yüce Allah şöyle buyurur: "Onlar ki Rablerinin korkusundan titrerler. Ve onlar ki Rablerinin âyetlerine inanırlar. Ve onlar ki Rablerine ortak koşmazlar. Verdiklerini, Rabblerinin huzuruna dönecekleri düşüncesiyle kalpleri korkudan ürperek verirler. İşte onlar, hayır işlerine koşarlar ve onlar hayır için önde giderler." (Mü'minûn, 57-61). Tirmizî Âişe'den (r.) şöyle rivayet etmiştir: "Rasûlullah'a bu âyetten sorarak "Onlar içki içen, zina eden ve hırsızlık yapan kimseler mi?" dedim. Buyurdu ki: "Hayır ey Sıddık'ın kızı! Bilakis onlar oruç tutan, namaz kılan ve sadaka veren, bunların kendilerinden kabul edilmemesinden korkan kimselerdir. Onlar hayırda yarışan kimselerdir". Bunun benzeri bir hadis de Ebû Hureyre'den rivayet edilmiştir. Yüce Allah saadet ehlinin korku içinde iyilik yapmakla, bedbahtları ise güven içerisinde kötülük yapmakla nitelendirmiştir.

SAHABİLERİN ALLAH KORKUSU

Sahabileri düşünen kimse onların hem ciddî bir amel ve çaba, hem de büyük bir korku içinde olduklarını görür. Biz ise, amelde gevşek hatta ihmalkâr olduğumuz gibi aynı zamanda korkudan uzakta, güven hissi içindeyiz.

İşte Ebû Bekir Sıddık O "Keşke bir mü'minin bedeninde bir tüy olsaydım" demiştir. Bunu Ahmed b. Hanbel zikretmiştir.

Yine onun zikrettiğine göre Ebû Bekir dilini tutar ve “İşte beni, belâlara bu soktu” derdi. Çok ağlar ve “Ağlayın, ağlayamazsanız ağlar gibi yapın” derdi. Namaza kalktığında, bedeni Allah korkusundan sanki bir odun kesilirdi. Bir kez ona getirilen bir kuşu elinde evirip çevirdi, sonra “Bir hayvan avlanmış, bir ağaç mutlaka kesilmişse, bu mutlaka Allah’ı tesbih ve tenzih-i ihmalden dolayı olmuştur.” dedi. Vefat ederken Âişe’ye “Ey kızım, ben müslümanların malından şu abayı şu süt sağıcıyı ve şu köleyi almıştım. Bunları hızla Ömer’e götür” dedi. Ebû Bekir “Vallahi şu meyvası yenen ve kesilip direk yapılan ağaç olsaydım” demişti. Katâde der ki: Bana ulaşan habere göre Ebû Bekir “Keşke hayvanların yediği bir ot olaydım” demiştir.

İşte Ömer... Tûr sûresini okurken “Şüphesiz Rabbinin azabı mutlaka vukû bulacak” (Tûr, 7) ayetine ulaştığında hastalanıncaya kadar hüngür hüngür ağladı ve insanlar onun ziyaretine geldiler. Öleceği sıra oğluna “Yazıklar olsun sana. Yanağımı toprağa koy. Belki Rabbin ona merhamet eder” dedi. Sonra üç kez “Eğer bağışlanmazsam vay halime” dedi ve öldü. Gece Kur’an okurken bir âyetten ötürü dehşete düşüp hasta olduğu ve günlerce evinde kaldığı; insanların onu hasta sanarak ziyaret ettikleri olurdu. Yüzünde ağlamadan dolayı oluşmuş iki siyah çizgi vardı. İbn Abbas ona “Allah senin vesilenle şehirler kurdurdu, seninle fetihler yaptırdı ve şöyle şöyle yaptırdı” dediğinde, “Keşke sevapsız ve günahsız olarak azaptan kurtulabilsem” dedi.

İşte Osman (r.) Bir kabrin başında dursa sakalı yaşarana kadar ağlar ve “Şayet hangisine girmekle emrolunacağımı bilmeksizin cennet ile cehennem arasında bulunsam hangisine gideceğimi bilmeden önce kul olmayı tercih ederdim.” derdi.

İşte. Hz. Ali ve korkusu... En çok uzun emele düşmek ve hevâya uymaktan korkardı. Şöyle derdi: Uzun emel ahireti unutturur, hevâ hevese uymak ise haktan engeller. Dikkat edin! Dünya çekmiş gidiyor, ahiret ise bize doğru gelmekte. Her ikisinin de adamları vardır. Siz dünya değil ahiretin adamlarından olun. Zira bugün amel var hesap yok, yarın hesap var amel yok.”

Ebû Derdâ şöyle derdi: Kıyamet günü en korktuğum şey bana “Ey Ebû Derdâ, bildin. Peki bildiğinle nasıl amel ettin!” de-

nilmesidir Yine şöyle derdi: “Ölümden sonra karşılaşacağınız şeyleri bilseydiniz iştahla yemek yemez, su içmez, gölgelenmek için evlere girmezsiniz. Dağlara çıkar göğüslerinize vurur ve kendiniz için ağlardınız. Aah, keşke dikilen ve meyvası yenen bir ağaç olsaydım”

İbn Abbas'ın iki gözünün altında gözyaşından meydana gelmiş, ayak bağı gibi bir iz vardı.

Ebû Zer şöyle derdi: “Keşke dikilen bir ağaç olsaydım, keşke yaratılmasaydım” kendisine beytûlmaldan maaş teklif edildiğinde “Bizde südünü içtiğimiz bir keçi, üzerinde eşya taşıdığımız merkeb, hizmet eden hizmetçi, bir de aba var ve ben bunların hesabından korkuyorum; öyleyken maaşın hesabını nasıl vereyim?”

Temim-i Dârî bir gece, Câsiye sûresini okurken, “Yoksa kötülükleri işleyen kimseler kendilerine inanıp salih ameller işleyenler gibi davranacağımızı mı sandılar” (Câsiye, 21) âyetine geldiğinde bunu sabaha kadar ağlayarak tekrarlardı durdu.

Ebû Ubeyde Âmir b. Cerrah şöyle demiştir. “Keşke bir koç olsaydım. Sahibim beni kesseydi ve etimi yeselerdi; çorbamı içselerdi.”

Örnekleri teker teker zikretmek istediğimizde konu çok uzayacaktır.

Buhârî Sahih’inde “Mü’minin, farkında olmadan amelinin yok olması babı” adında bir başlık atmıştır. İbrahim Temîmî derki: “Sözümle amelimi her karşılaştırışında, yalancı olmaktan korkmuşumdur.”

İbn Ebi Melike şöyle demektedir: “Otuz sahabiye yetiştim hepsi de kendi hakkında korku içindeydi. Onların hiçbirisi imanının Cebrail (a.s.) ve Mikail’in (a.s.) imanını gibi olduğunu söylemiyordu.”

Hasan-ı Basrî’den şöyle rivayet edilir: Allah’tan (c.) sadece mü’min korkar, O’ndan ancak münafık güvende olur.”

Hiz. Ömer Huzeyfe’ye “Allah aşkına söyle, Rasûlullah sana benim ismimi de münafıklar arasında zikretti mi?” deyince, o “Hayır.” demiş, sonra “Senden sonra hiç kimseye peygamberin söylediği isimler arasında olmadığını söylemeyeceğim” dedi.

Hocamızı şöyle derken işittim. Onun kastı “senden başkasına münafıklıktan uzak olduğunu söylemeyeceğim” değildir. Aksine “Bu kapıyı kapatacağım; bana gelip “Rasûlullah beni münafıklar arasında zikretti mi? diye soranlara cevap vermeyeceğim”dir.

Ben derim ki: Bunun benzeri Rasûlullah’ın, Ukkâşe’den (r.) sonra başka bir sahabinin kendisinden cennete hesapsız girecek yetmiş bin kişiden biri olması için dua etmesini istediğinde, söylediği “Ukkâşe senden önce davrandı” sözüdür. O bu sözle bu hakkın diğer sahabilerin değil sadece onun olduğunu kastetmemiştir. Ancak şu vardı; eğer ona da dua etseydi başkaları teker teker kalkıp dua etmesini isterler, böylece bu kapı açılırdı. Belki de bunu hak etmeyen birisi kalkıp isterdi. O yüzden kapıyı kapamak en iyisiydi. En doğrusunu Allah bilir.

II. GÜNAH VE ETKİSİ

GÜNAHIN KALBE ETKİSİ

Günahların kalplere zararı zehirin bedenlere zararı gibidir.

Daha önceki bahse; devam ettiği takdirde kulun dünya ve ahiretini mahveden hastalığın devası konusuna tekrar dönelim.

Bilinmesi gereken bir husus da mâsiyetlerin zarar verdiği, zararının da zehirlerin bedenlere zararı gibi olduğu hususudur. Dünya ve ahiretteki her türlü şer ve hastalığın sebebi günah ve mâsiyetlerden başka nedir ki?

Ebeveynimiz Adem ile Havva'yı lezzet, nimet, güzellik ve mutluluk yurdundan çıkarıp, acılar, hüznler ve musibetler diyarına götüren ne idi?

İblisi semâ âleminden meleklerin arasından çıkarıp uzaklaştıran ve lânetli kılan, içiyle dışıyla apayrı bir canlı yapan, şeklini son derece çirkin, iç alemini daha da çirkin ve iğrenç hâle getiren ne idi? Onu, yakınlığını uzaklıkla, rahmeti lanetle, güzelliği çirkinlikle, cenneti cehennem'e imanı küfürle değiştirten ne idi? Samimi dostluğu düşmanlık ve kinle, tesbih, takdis ve tevhid nidalarını küfür, şirk, yalan, iftira ve sövme nidalarıyla, iman elbisesini fasıklık ve isyan elbiseleriyle değiştirten ne idi? Böylece Allah katındaki değerini bitiren, gözünden düşüren, Allah'ın gazabını çekip kendini uçuruma sürükleyen, öfkesini kazanıp kendisini mahvettiren ne idi? Onu her fasık ve mücrimin önderi yapan, ibadet ve tâatte önder iken kötülükte önder olma-

ya razı olmasına yol açan masiyetlerden başka ne idi? Allahım! emirlerine aykırı hareket etmekten ve yasaklarını işlemekten sana sığınırım!

Suyun Nûh zamanında dağların üzerine çıkacak kadar yükselerek yeryüzündeki tüm insanları boğmasına sebep ne idi?

Kasırgayı, Âd kavmine musallat edip onları yere boş hurma kötülükleri gibi cansız halde atıp savuran; evlerini, tarlalarını, bahçelerini hayvanlarını helâk eden ve kıyamete kadar insanlar için ibret yapan ne idi?

Semûd kavminin üzerine, kalpleri parçalanacak şiddette çığlık gönderilip son fertlerine kadar öldürülmelerine sebep ne idi?

Lut kavminin kasabalarının ta gökyüzüne kaldırılıp -ki melekler köpeklerinin seslerin işitmişlerdi- sonra ters çevrilip altüst edilmesine ve insanların helâk edilmelerine, sonra gökyüzünden taş yağmasına, başka hiçbir millete verilmemiş türlü türlü azabın inmesine yol açan ne idi? Ki bu azaplar aynısını yapan başka milletlere de inecektir. Bunlar zalimlerden pek uzak değildir! Şuayb'ın kavmine bir bulut gönderilip üzerlerine geldiğinde ondan ateş yağmuru yağdırılmasına neden olan şey ne idi?

Firavun ve kavminin denizde boğulmasına, sonra ruhların cehenneme gönderilmesine, bedenlerin boğulup ruhların yanmasına yol açan ne idi?

Karun'u, onun evini, malını ve aile efradını yerin dibine ne geçirdi?

Nuh'tan sonra nice nesilleri çeşit çeşit azaplarla helâk eden, tamamen yok eden şey ne idi?

Yâsin sûresinde geçenlerin korkunç bir çığlıkla son ferdine kadar yok edilmelerine yol açan ne idi?

İsrailoğullarına güçlü kuvvetli kulların gönderilmesine, bunların evlerin aralarına girip onları araştırarak erkekleri öldürmelerine, kadınları ve çocukları esir almalarına, evleri yıkıp malları gasbetmelerine yol açan, sonra bunların üzerine ikinci kez zalimlerin gönderilmesine, onların da yok ettiklerini yok edip ele geçirdiklerini mahvetmelerine sebep olan ne idi? İsra-

iloğulları üzerine türlü türlü cezalar, bazen öldürülme, esir alınma ve yurtlarının harap edilmesi, bazen krallarının zulmüne maruz kalma, bazen maymunlara ve domuzlara dönüştürülme gibi cezaların gönderilmesine, son defa Allah'ın yeminle "Elbet-te tâ kıyamet gününe kadar onlara azabın en kötüsünü yapacak kimseler gönderilecektir" demesine yol açan şey ne idi?

Ahmed b. Hanbel der ki: Bize Velid b. Müslim, ona Safvan b. Amr, ona Abdurrahman b. Cübeyr b. Nüfey, ona babası şöyle anlattı: "Kıbrıs fethedildiğinde halk ikiye ayrıldı ve her iki kesimdekiler diğerlerinden ayrıldığı için ağladı. Ebû Derda'yı tek başına, ağlarken gördüm. "Ey Ebû Derdâ, Allah'ın İslâmı ve müslümanları aziz ve galip eylediği bir günde seni ağlatan nedir?" dedim. "Yazıklar olsun sana ey Cübeyr! Emrini yerine getirmediklerinde, insanlar Allah (c.) nezdinde ne kadar değersiz olurlar. Bu ümmet güçlü ve galip bir ümmet iken Allah'ın emrini terkettiler ve şu gördüğün hale geldiler" dedi.

Ali b. Ca'd der ki: Bize Şu'be, ona Amr b. Mürre, ona Ebû Buhturî, şöyle anlattı: Rasûlullah'tan işitenler bana, O'nun şöyle buyurduğunu rivayet ettiler: "İnsanlar ancak mazeretleri tükenince helâk edilirler."

Ahmed b. Hanbel Müsned'de Ümmü Seleme'den (r.) şöyle rivayet etmiştir: Rasûlullah "Ümmetimde günahlar yaygınlaştığında Allah onların tümünü katından bir azapla azaplandırır" buyurdu. Ben "Ya Rasûlullah O gün, aralarında salih insanlar olmayacak mı?" dedim. "Evet" buyurdu. "Peki onlara ne yapılacaktır?" dedim. "Diğer insanların başına gelen onların da başına gelecek, sonra Allah'ın bağışlamasına ve rızasına kavuşacaklar" buyurdu.

Hasan-ı Basrî'nin mürsel olarak rivayet ettiği hadiste Rasûlullah şöyle buyurmuştur. "Bu ümmet, âlimleri zalim yöneticileri desteklemediği, salihleri günahkârları övüp temize çıkarmadığı sürece Allah'ın koruması altında olur. Onlar böyle yaparlarsa Allah (c.) desteğini onlardan çeker. Sonra onlara zorba ve zalimlerini musallat eder. Bunlar ümmete azabın en kötüsünü tattırırlar. Allah sonra onlara yoksulluk ve fakirlik damgası vurur."

Müsned'de, Sevban'ın rivayetiyle zikredilen hadiste Rasûlullah şöyle buyurmuştur: Hakikaten "kişi yaptığı günahattan dolayı kaderinde belirlenmiş) rızıktan bile mahrum bırakılır."

Yine Müsned'de, Sevban'ın rivayetiyle zikredilen hadiste Rasûlullah (s.) şöyle buyurdu: "Milletlerin, köpeklerin kemiklere saldırması gibi, üzerinize dört bir yandan saldırması yakındır." Ona Yâ Rasûlallah! O gün az olduğumuzdan dolayı mı öyle olacak? dedik. "Siz o gün çok, ancak sel köpüğü gibi olacaksınız; düşmanlarınızın kalbindeki heybet ve korku giderilecek ve sizin kalbinize vehn konulacak." buyurdu. "Vehn nedir ey Allah Rasûlü?" dedik. "Yaşamı çok sevmek ve ölümden hoşlanmamdır." buyurdu.

Müsned'de, Enes'ten yapılan rivayette Rasûlullah şöyle buyurmuştur: "Miraç gecesinde bakırdan tırnakları bulunan insanların yanından geçtim. Tırnaklarıyla yüzlerini ve göğüslerini tırmalıyorlardı. "Bunlar kim ey Cebrail?" dedim. "Bunlar insanların etini yiyen, namuslarını kirleten kimseler" dedi. Tirmizî'nin Câmi'inde Ebû Hureyre'nin rivayetiyle zikredilen hadiste Allah Rasûlü şöyle buyurmuştur: "Ahir zamanda din karşılığı dünyayı satın alan, çok yumuşak giysiler giyen kimseler türeyecek. Dilleri şekerden tatlı, kalpleri kurtların kalbi gibidir. Yüce Allah "Benim hakkımda aldanıyorlar mı? Bana karşı cür'etkarcamı davranıyorlar? Kendime and ederim ki onlara halim-selim ve sakin kişiyi dahi şaşkın bırakacak dehşetli bir fitne göndereceğim!" İbn Ebiddünya; Cafer b. Muhammed'in babasından, onun dedesinden, onun Hz. Ali'den şu rivayetini zikreder: "Öyle bir zaman gelecek ki İslâm'ın ve Kur'an'ın sadece yazısı kalacak. O gün camiler yapı itibarıyla mamur, hidayet yönünden harabe olacak. Âlimler gökyüzü altında (yeryüzünde) yaşayanların en şerlileri olacak; fitne onlardan başlayacak, yine onlara dönecek."

İbn Ebiddünya, Semmâk b. Harb'in Abdurrahman b. Abdullah b. Mes'ud'dan, onun da, babası İbn Mes'ud'dan rivayet ettiği şu sözü zikretmiştir. "Bir şehirde zina ile faiz yaygınlaştığında Allah arasının helâkına izin verir."

Hasan-ı Basrî mürsel olarak Rasûlullah'tan (s.) şöyle rivayet etmiştir: "insanlar bilgiye önem verip ameli zayı ettikleri,

dilleriyle birbirlerini sevip gönülleriyle birbirlerine nefret besledikleri ve akraba ilişkilerini kestikleri vakit, Allah onlara lanet eder ve onları sağır, kör kimseler haline getirir.

İbn Mace, Sünen’inde Abdullah b. Ömer’den şöyle rivayet etmiştir: Rasûlullah’ın yanında bulunan on kişiden biriydim. Yüzünü bize çevirdi ve şöyle buyurdu: “Ey muhacirler! Sizin şu beş hâle yetişmenizden ve yaşamanızdan Allah’a sığınıyorum. Bir millette fuhuş yaygınlaşır ve onu açıktan yaparlarsa Allah onlara önceki milletlerde bulunmayan hastalıklar ve ağrılar verir. Bir millet ölçü ve tartıyı eksik yaparsa, kıtlık, dar geçim ve yönetici zulmü gibi musibetlere maruz kalır. Bir millet mallarının zekâtını vermezse gökten inecek bir damla sudan mahrum bırakılır, masum hayvanlar olmasa yağmur yüzü görmezlerdi. Bir millet ahdi bozarsa Allah onlara başka milletlerden düşman musallat eder. Onlar da ellerindekini alırlar. Yöneticileri Allah’ın kitabında indirdiği hükümlerle hükmetmezse Allah onları birbirine düşürür.”

Müsned ve Sünen kitaplarında geçen ve Amr b. Mürre’nin Sâlim b. Ebi Ca’d’dan, onun Ebû Ubeyde b. Abdullah b. Mes’ud’dan onun da babası İbn Mes’ud’dan yaptığı rivayette Rasûlullah şöyle buyurmuştur: “Sizden öncekilerde biri günah işlediğinde diğeri gelip onu bundan nehyeder, azarlardı. Ertesi günü de sanki onu dün günah işlerken görmemişçesine onunla oturur, birlikte yer, içerdi. Bunu gören Allah bunların kalplerini birbirine benzetti. Sonra onlara Davudun (a.s.) ve İsa’nın (a.s.) diliyle lanet etti. “Bu onların isyan etmeleri ve haddi aşmaları sebebiyleydi” (Maide, 178) Muhammed’in canını elinde tutan Allah’a yemin ederim ki ya iyiliği emreder, kötülükten nehyeder, sefih ve zalimin zulmünü engeller ve onu hakka çevirir, hak üzerinde durdurursunuz, ya da Allah kalplerinizi birbirine benzetir, sonra sizi de onları (israiloğullarını) lanetlediği gibi lanetler.”

İbn Ebiddünyâ, İbrahim b. Amr San’ânî’den şu sözünü rivayet etmiştir: Allah Yuşa b. Nun’a “Ben kavminin en faziletlisinden kırk bin, en şerlisinden altmış bin kişiyi helâk edeceğim” diye vahyetti. O “Ey Rabbim! Bunlar kötüler... İyilerin suçu ne?”

dedi. Allah (c.) “Onlar benim kızdıklarına kızmıyor, kötülerle birlikte yeyip içiyorlar” buyurdu.

Ebû Amr b. Abdülber, Ebû İmran’dan şöyle rivayet etmiştir: “Yüce Allah bir kasabaya iki melek gönderdi ve kasabayı içindekilerle birlikte alt üst et!” diye emretti. Melekler orada, camide namaz kılan birini gördüler. “Ey Rabbımız, orada şu kulun namaz kılıyor” dediler Allah (c.) “Kasabayı da, onlarla birlikte onu da helâk et; çünkü onun yüzü bunca kötülüğe karşı hiç ekşimedi” buyurdu.

Humeydî; Süfyan b. Uveyne’den, o Süfyan b. Saîd’den, o da Mis’ar’dan şöyle rivayet etti: Bir meleğe, bir kasabayı yerin dibine geçirmesi emredildi; melek “Ey Rabbim! Orada filan âbid kulun var” dedi. Allah önce ondan başla; zira onun bir kez olsun yüzü ekşimedi diye vahyetti.

İbn Ebiddünya şöyle zikrediyor: Enes b. Mâlik, adamın biriyle Âişe’nin yanına gitti. Adam ona “Bize depremde bahset” dedi. Âişe (r.) “İnsanlar zinayı helâl saydıkları, içki içtikleri ve futursuzca çalgı çaldıkları vakit Yüce Allah bundan rahatsız olur ve yeryüzüne “Onları sars” diye emreder. Tevbe edip bunları terkederlerse ne âlâ. Yoksa yeri üzerlerine yıkar!” dedi. Adam “Ey mü’minlerin anası! onlara azap olarak mı?” dedi. Âişe (r.) “Bilakis, mü’minler için nasihat ve rahmet, kâfirler için ceza, azap ve kızgınlık olarak” dedi. Enes (r.) der ki: Rasûlullah’ın vefatından sonra, bu kadar sevindiğim başka bir hadis işitmedim.”

İbn Ebiddünyâ mürsel senedle şöyle rivayet eder: Rasûlullah (s.) zamanında yer sarsıldı. O elini yere koydu ve “Dur, henüz vaktin gelmedi” dedi. Sonra sahabilere dönerek “Rabbiniz sizi azarlayıp uyarıyor, hissenize düşen nasihatınızı alın” dedi. Sonra Hz. Ömer (r.) döneminde bir deprem daha oldu. Ömer “Ey insanlar! bu deprem mutlaka türettiğiniz bir takım bidatlerden dolaydır. Canımı elinde tutan Allah’a yemin ederim ki, bir daha deprem olursa kesinlikle sizinle, birlikte oturmam” dedi.

Ka’b şöyle demiştir: “Yeryüzü, ancak orada günahlar işlendiğinde sarsılır. Allah’ın üzerinde yapılanlardan haberdar olması korkusuyla gürler. (böylece deprem olur.)

Ömer b. Abdülaziz vilayetlere şu mektubu gönderdi: “Bu sarsıntı Allah’ın kullarına bir uyarısıdır. Vilayetlere filan ayın filan gününde çıkmalarını ve Allah’a yakarmalarını emrettim. Yanında bir şey bulunan onu sadaka olarak versin. Zira yüce Allah “Şüphesiz arınan ve Allah’ın adını anıp namaz kılan kurtulmuştur.” (A’lâ, 14, 15) buyurmuştur.

Âdem’in dediğini deyin: “Adem ile Havva dedi ki: Rabbiniz! Nefsimize zulmettik. Bizi bağışlamaz, bize merhamet etmezsen gerçekten zarara uğrayanlardan oluruz, (A’râf, 23) Nûh’un söylediğini söyleyin “Beni bağışlamaz, bana merhamet etmezsen ziyana uğrayanlardan olurum” (Hûd, 47)

Yûnus’un dediğini deyin: “Senden başka ilâh yoktur. Seni tüm noksanlıklardan tenzih ederim. Ben zalimlerden oldum.” (Enbiya, 87)

Ahmed b. Hanbel der ki: Bize Esved b. Âmir, ona Ebû Bekir, ona A’meş, ona Atâ b. Ebî Rebâh, ona da İbn Ömer şöyle anlattı: Rasûlullah’ı (s.) şöyle buyururken işittim: “İnsanlar dinar ve dirhemde cimrilik yaptıkları, ayne¹ türü alış-verişte bulundukları, ineklerin kuyruklarını kestikleri ve cihadı terkettikleri vakit Allah onlara belâ ve musibetler verir ve dinine dönmedikleri sürece onları kaldırmaz.” Bunu Ebû Davud, Hasen bir senetle rivayet etmiştir.

İbn Ebiddünyâ İbn Ömer’den (r.) şöyle rivayet etmiştir: Biz, hiç kimsenin dinarına ve dirhemine müslüman kardeşinden daha layık olmadığı ilkesini gördük, yaşadık. Zira Rasûlullah’ı şöyle buyururken işittim: İnsanlar dinar ve dirhemlerde cimrilik yaptıkları, “ayne” alışverişinde bulundukları, Allah (c.) yolunda cihadı terkettikleri, ineklerin kuyruklarını kestikleri vakit Allah (c.) onlara bir belâ gönderir ve dinlerine tekrar dönmedikçe onu kaldırmaz.”

Hasan der ki: “Fitne ve kargaşa Allah’ın insanlara verdiği bir cezadır.”

İsrailoğullarının bir peygamberi, zalim hükümdar Buh-tunnasır’ın onlara yaptıklarına bakarak “Kendi ellerimizle yap-

1. Hileli bir faiz alışverişi (müt)

tıklarımızdan dolayı, seni tanımayan ve bize acımayanları başımıza musallat ettin.” dedi.

Buhtunnasır, Peygamber Danyal’a “Beni, senin millete musallat kılan nedir?” dedi. Danyal “Senin azgınlığın ve milletin nefsine zulmetmeleri” dedi.

İbn Ebiddünyâ, Ammar b. Yasir ve Huzeyfe’nin Rasûlullah’tan rivayet ettikleri şu hadisi zikretmiştir: “Yüce Allah bir milletten intikam almak istediğinde çocuklarını vefat ettirir, hanımlarını kısır eder. Sonra içlerinde merhamete layık hiç kimse kalmayınca onlara azabını gönderir.”

İbn Ebiddünyâ Malik b. Dinar’dan şöyle rivayet etmektedir. “Hikmet” kitabında okudum, şöyle yazılıydı. Ben hükümdarlar hükümdarı Allah’ım. Hükümdarların kalpleri benim elimdedir; bana kim itaat ederse hükümdarlarını onlara rahmet kaynağı kılarım. Kim de bana isyan ederse hükümdarları onlara belâ kılarım. O yüzden kendinizi hükümdarlara sövmekle oyalamayın; bilakis bana tevbe edin, ben de onları size karşı şefkatli yapayım.

Hasan-ı Basrî’nin mürsel rivâyetlerinin birinde şöyle geçmektedir: “Allah bir millet için hayır dilerse; yönetimlerini yumuşak tabiatlı ve merhametli kimselerin, hazinelerini basiretli cömertlerine eline verir. Bir millet için de kötülük dilerse; yönetimlerini sefih ve zalimlerin, hazinelerini cimrilerin eline verir.”

İmam Ahmed ve diğer muhaddisler Katâde’den şöyle rivayet etmişlerdir: Musa (a.s.) “Ey Rabbim sen göktesin biz ise yerdeyiz senin o gazabının ve rızanın alametleri nedir?” diye sordu. Allah (c.) “Başınıza en hayırlılarınız yönetici yapmışsam, bu sizden hoşnut halde olduğumun alâmetidir. Başınıza en şerlilerinizi yönetici yapmışsam, bu da sizden hoşnutsuzluğumun alâmetidir.”

İbn Ebiddünyâ, Fudayl b. İyaz’dan şöyle rivayet etmiştir: Allah bir peygamberine şöyle vahyetti: “Beni tanıyan biri bana isyan ederse, ona beni tanımayanı musallat ederim.”

İbn Ebiddünyâ’nın, İbn Ömer kanalıyla rivayet ettiği bir hadiste Allah Rasûlü şöyle buyurmuştur: “Canımı elinde bulunduran Allah’a andolsun ki, Allah yalancı hükümdarlar, günah-

kâr vezirler, hain memurlar, zalim askerler ve ruhban simalı ama leşten pis kalpli, çeşit çeşit zevk ve alışkanlıkları bulunan fasık din adamları göndermedikçe kıyamet kopmaz. Allah bu din adamlarına karanlık ve bulanık bir fitne kapısı açar ve ona kapılıp giderler. Muhammed'in hayatını elinde bulunduran Allah'a andolsun ki, İslâm bağ bağ çözülecek sonunda "Allah Allah" diyen kalmayacak. Ya iyiliği emredip kötülükten sakındırırsınız, ya da Allah size en şerlilerinizi musallat eder; onlar da size azabın en öktüsünü tattırırlar. Sonra en hayırlılarınız dua ederler de duaları kabul olunmaz! Ya iyiliği emredip kötülükten sakındırırsınız, ya da Allah size küçüklerinize merhamet etmeyen, büyüklerinize saygı göstermeyenleri yönetici olarak gönderir."

Taberânî'nin "Mu'cem"inde ve diğer hadis kitaplarında geçen, Saîd b. Cübeyr'in İbn Abbas'tan, onun da Rasûlullah'tan nakliyle gelen hadiste O (s.) şöyle buyurmuştur: "Herhangi bir millet ölçüyü hileli tartıyı eksik yaparsa Allah onları bir damla yağmur suyundan bile mahrum bırakır. Bir millette zina açıktan ve çok yapılırsa, ölüm çoğalır. Bir millette faiz yaygınlaşırsa onlarda delilik artar. Bir toplumda öldürme çoğalır, insanlar birbirlerini öldürürlerse Allah (c.) onlara düşmanlarını masallar eder. Bir toplumda Lût kavminin yaptığı lûtilik yaygınlaşırsa onlarda yerin dibine geçirilme (depresyon) çoğalır! Bir millet iyiliği emretmeyi kötülükten men'etmeyi terkederse, hiçbir ameli Allah katına yükseltilmez hiçbir duaları kabul olunmaz."

Müsned ve diğer hadis kitaplarında, Urve'nin Âişe'den yaptığı şu rivayet geçmektedir: "Rasûlullah bir şeyden etkilenmiş halde yanıma girdi. Bir şeyden etkilendiği, bir şey yapmaya niyetlendiği yüzünden belliydi. Hiç konuşmadı. Abdest alıp dışarı çıktı. Taşı bağlayıp minbere çıktı. Allah'a hamd-ü sena ettikten sonra şöyle buyurdu: "Ey insanlar! Allah (c.) size şöyle buyuruyor: İyiliği emredin, kötülükten men'edin."

Yoksa bana dua ettiğinizde kabul etmem, yardım istediğinizde yardım etmem, benden bir şey istediğinizde onu vermem."

Amrî Zâhid şöyle demektedir: "Kendinden habersiz olmanın ve Allah'tan yüz çevirmenin alameti; Allah'ın sevmediği bir olayı görüp kendine dahi bir fayda ve zarar vermeyen kimseler-

den korkarak ses çıkarmaman, hiç bir emir ve nehiyde bulunmamandır... Amrî yine şöyle der: "Her kim insanlardan korktugundan ötürü iyiliği emir ve kötülükten nehyi terkederse, ondan "itaat edilme" özelliği kaldırılır; çocuğuna veya kölesine bir emir verse onlar emrini kâle almazlar."

Ahmed Müsned'de, Kays b. Ebî Hâzim'den Ebû Bekir'in şu sözünü rivayet etmiştir: "Ey insanlar! Siz şu âyeti okuyor ve onu hatalı yorumluyorsunuz: "Ey insanlar! kendinize bakın: siz doğru yolu bulduğunuzda sapanlar size bir zarar vermez." (Mâide, 105) Ben Rasûlullah'ı (s.) şöyle derken işittim: "İnsanlar zalimi görürler de onun ellerinden tutmazlarsa kötülüğü görürler de onu değiştirmezlerse yakın bir süre sonra Allah onları katından bir azapla kuşatır."

Evzâî, Yahya b. Ebî Kesîr'den, o Ebû Seleme'den, o da Ebû Hureyre'den Rasûlullah'ın (s.) şöyle buyurduğunu rivayet etti: "Günah gizli yapıldığında sedece sahibine zarar verir, açıktan yapıldığında ve buna engel olunmadığında ise bütün halka zarar verir."

İmam Ahmed Ömer b. Hattab'tan şöyle rivayet etmiştir: "Kasabaların mâ'mûrken harap olması yakındır." Ona "Mâmûr iken nasıl harap olur?" denildiğinde, "Kasabanın kötülere iyileri üzerinde hakim olduğunda, kabileyi münafıkları yönettiğinde öyle olur!"

Evzâî, Hasan b. Atiyye'den, o da Rasûlullah'tan (s.) şöyle rivayet etti: "Ümmetimin en şerlileri en hayırlıları üzerinde galip ve hakim olacak. Öyle ki, bugün münafıkların aramızda gizlendikleri gibi, o gün mümin kişi onlar arasında gizlenir."

İbn Ebiddünyâ, İbn Abbas'tan şöyle rivayet etti: Allah Rasûlü (s.): "Öyle bir zaman gelecek ki, mü'minin kalbi onda tuzun suda eriyişi gibi eriyecek" buyurdu. "O nedendir ey Allah Rasûlü?" diye sorulduğunda Rasûlullah (s.) "Kötülüğü görüp onu değiştirmeye güç yetirememesinden!" dedi.

İmam Ahmed, Cerîr'den, Rasûlullah'ın şöyle buyurduğunu rivayet etti: "Herhangi bir toplumda günahlar işlenir, işleyenler daha çok ve daha güçlü oldukları halde onu engellemezlerse Allah (c.) onları azabıyla kuşatır."

Sahîh-i Buhârî'd geçen ve Üsame b. Zeyd'den rivayet edilen bir hadiste Rasûlullah şöyle buyurmuştur: "Kıyamet gününde bir kimse getirilip Cehennem'e atılır; bağırsakları karnından dışarı fırlar ve o halinde değirmen çeviren merkep gibi döner. Cehennemdekiler onun yanına toplanırlar ve "Ey filan, bu ne hâl? Bize iyiliği emir ve bizi kötülükten nehyeden sen değil mi idin? Derler. O da "Evet iyiliği emrederdim; ama onu yapmazdım. Kötülükten nehyederdim de onu kendim yapardım" der.

İmam Ahmed, Mâlik b. Dinar'dan şöyle rivayet etmiştir: İsrailoğullarından bir âlim erkekleri ve kadınları evine toplayıp onlara vaaz ve nasihatte bulunur. Allah'ın azabını hatırlatırdı. Bir gün oğlunun birinin göz ucuyla bir kadına baktığını gördü ve "Yavaş ey oğlum" dedi. Sonra yataktan düştü ve boynu kırıldı; ardından hanımı çocuk düşürdü ve çocukları öldürüldü. Bunun üzerine Yüce Allah israiloğullarının peygamberine şöyle vahyetti. "O âlime haber ver ki: Benim için kızgınlığın sana sadece "Yavaş ey oğlum" dedirtiyor öyle mi? Artık senin neslinden hiçbir siddik çıkarmayacağım" dedi.

İmam Ahmed, Abdullah b. Mes'ud'dan, Rasûlullah'ın şöyle buyurduğunu rivayet etti: "Küçük günahlardan sakının; zira bunlar bir araya toplanıp kişiyi helâk ederler. -Rasûlullah onlara şu misali verdi- Bu, açık arazide konaklayan şu kimselerin durumuna benzer: bunlardan biri gidip bir odun getirir, sonra başkası gidip başka bir odun getirir. Böylece bir odun yığını oluştururlar. Sonra ateş yakıp topladıklarını yakarlar.

Buhârî Enes b. Malik'ten şöyle rivayet etmiştir.

"Siz öyle ameller yapıyorsunuz ki bunlar sizin gözünüzde arpadan daha küçük. Oysa biz onu Rasûlullah zamanında helak edici günahlardan sayardık."

Buhârî ve Müslim'in Abdullah b. Ömer'den yaptığı bir rivayette Rasûlullah (s.) şöyle buyurmuştur: "Kadının biri bir kedi sebebiyle azap gördü: onu ölene kadar hapsetmişti, cehenne me girdi. Ona ne yedirip içirde, ne de haşerat vs. yemesi için onu serbest bıraktı."

Ebû Nuaym, Hilye'de şöyle demektedir: Huzeyfe'ye "İsrailoğulları dinlerini bir günde mi bıraktılar" diye soruldu. O "Ha-

yır! Ancak bir şeyle emrolunsalar yapmazlar, bir şeyden men'edilseler ondan kaçınmazlardı. Sonunda, kişinin gömleğinden sıyrılışı gibi dinlerinden sıyrıldılar.”

Bu yüzden selef-i salihinden bazıları şöyle demişlerdi: “Günahlar küfrün postacısı, öpücük cimanın postacısı, şarkı zinanın postacısı, bakmak aşkın postacısı, hastalık da ölümün postacısıdır.”

“Hilye”de, İbn Abbas’tan şöyle rivayet edilmiştir: “Ey günah işleyen! bir günah işledikten sonra onun kötü sonucundan ve cezasından korkmaksızın güven içinde ikinci kez yapman günah işlemenden daha büyük bir cürümdür. Günah işlerken sağında ve solunda bulunan meleklerden utanmaman günahından daha büyük bir cürümdür. Allah’ın günahından dolayı sana ne yapacağını bilmediğin halde gülmen, yaptığın gınahtan daha büyük bir cürümdür. Günahı işleyebilmeye güç yetirdiğinden dolayı sevincin daha büyük bir gınahtır. Günahı kaçırıp işleyemediğinde üzülmek, onu işlemenden daha büyük bir suçtur. Günah işlerken kapının örtüsünü açan rüzgardan korkman ve Allah’ın sana bakışından kalbinin titremeyişi daha büyük bir gınahtır. Yazıklar olsun sana! Eyyûb’un günahı ne idi de Allah ona hastalık verdi ve malını elinden aldı, biliyor musun? Bir zavallı, zalimi engellemesi için ondan yardım istemişti de, o yardım etmemiş o zalimi zulmünden men’etmemişti. Allah da ona belâ ve musibet vermişti...”

İmam Ahmed der ki: Bize Velid, ona Evzâî şöyle anlattı: Bilal b. Sa’d’ı şöyle derken işittim: “Günahın küçüklüğüne bakma, isyan ettiğinin kim olduğuna bak”

Fudayl b. İyaz der ki: “Günah senin gözünde ne kadar küçükse Allah katında o kadar büyük, gözün de ne kadar büyükse Allah katında o kadar küçük olur.”

Denilir ki: Allah Musa’ya şöyle vahyetti: “Ey Musa! kullarımdan ilk ölen İblis’tir. Bu onun bana isyan etmesinden dolayıdır. Zira ben bana âsi olanları ölümlerden sayarım.”

Müsned’de ve Tirmizî’nin el-Cami’inde geçen ve Ebû Sâlih’in Ebû Hureyre’den onun da Rasûlullah’tan rivayetiyle gelen

hadiste O şöyle buyurmuştur: “Mü’min bir günah işlediğinde kalbinde siyah bir nokta oluşur. Eğer tevbe edip günahı bırakır ve Allah’tan mağfiret dilerse kalbi cilâlanır. Eğer günahına günah eklerse siyah noktalar çoğalır ve sonunda kalbini kaplar. Yüce Allah’ın “Hayır, onların işleyip kazandıkları şeyler, kalplerinin üzerine pas olmuştur.” (Mutaffifin, 14) âyetinde bahsettiği pas işte budur. Tirmizî: “Bu hasen-sahih bir hadistir” demiştir.

Huzeyfe der ki: “Kul bir günah işlediğinde kalbinde siyah bir nokta oluşur. Sonunda kalbi gezgin (dolayısıyla her pislığe bulaşmış) koyun gibi olur.”

İmam Ahmed der ki: Bize Yâkup, ona babası, ona Salih, ona İbn Şihâb, ona Ubeydullah b. Utbe, ona da İbn Mesud, Rasûlullah’ın şöyle buyurduğunu haber verdi: “Ey Kureyşliler, siz Allah’a asi olmadığınız sürece bu işe yani yöneticiliğe ehilsiniz. Eğer ona isyan ederseniz Allah sizi bir dalın diğerini yontuşu gibi yontar.” Rasûlullah sonra dalın kabuğunu yonttu ve dalı çıplak hale getirdi.

Ahmed, Vehb’den şöyle rivayet etti: “Yüce Allah’ın İsrail oğullarının bir peygamberine söyledikleri arasında bu vardı: “Ben, bana itaat edildiğinde razı olurum, razı olduğumda bereket veririm ve bereketimin sonu yoktur. Bana isyan edildiğinde de kızarım, kızınca lanet ederim, lanetim ise yedinci toruna kadar ulaşır.”

Ahmed, Veki’den, o Zekerîyya’dan, o da Âmir’den şöyle rivayet etmiştir: Âişe Muaviye’ye (r.) şöyle yazdı: “Kul Allah’ın emirlerine aykırı hareket ettiğinde sevenleri onu yermeye başlarlar.”

Ebû Nuaym, Sâlim b. Ebî Ca’d’dan şöyle rivayet etti: Ebû Derdâ “Kişi, farkında olmadan, mü’minlerin kalplerinin kendisine lânet etmesinden sakınsın” dedi. Sonra “Bunun nereden kaynaklandığını biliyor musun?” diye sordu. Ben: “Hayır” dedim. Ebû Derdâ: “Kul daha günahlarla başbaşa kalıp yaparken Allah mü’minlerin kalplerine ona karşı nefret duygusu yerleştirir ve o bunun farkına hiç varmaz.”

Ahmed b. Hanbel’in oğlu Abdullah babasının Zühhd kitabında şunu zikreder: Muhammed b. Sirin girdiği bir borçtan do-

layı kederlendi ve “Ben bu olayın kırk yıl önce yaptığım bir günahı dolayla olduğunu biliyorum” dedi.

GÜNAH'IN ETKİSİ O ANDA ORTAYA ÇIKMAYABİLİR

Burada, insanların hata yaptığı ince bir husus var. İnsanlar bazen günahın tesirini o anda görmezler. Bazen tesiri ileride ortaya çıkar, ama kişi onu unutmuş olur. Etkisini o anda görmeyince, yaptığından dolayı Allah'ın ona memnuniyetsizliğinin olmadığını ve durumun şairin şu dizesinde söylediği gibi olduğunu sanır:

*Eğer duvarı yıkıldığında toz yükselmezse
Daha sonra ondan bir daha toz çıkmaz.*

SübhaneAllah! Bu siyah nokta nice insanları helâk etti, nice nimetleri yok etti, nice belâlara davetiye çıkardı. Bırakın cahilleri, buna aldanan nice âlimler ve faziletli insanlar vardır! Aldanmış kişi zehirin ve öldürücü yaranın eninde sonunda etkisini gösterdiği gibi günahın da etkisini gösterdiğini bilmez.

İmam Ahmed Ebû Derdâ'dan şöyle rivayet etmiştir: “Allah'a O'nu görüyormuşçasına ve kendinizi ölümlerden sayar gibi kulluk edin. Bilin ki sizi muhtaçlıktan çıkaran az bir mal, sizi eğleyip oyalayan çok maldan hayırlıdır. Bilin ki salih amel eskimez, günah unutulmaz.”

Ama şunu da hatırlatalım ki günahın cezasının bir kısmı peşindir. Zira Süleyman Teymî şöyle demiştir: “Kişi gizlice günah işler ve onun zilleti hemen üzerine çöker.”

Yahya b. Muaz Râzî “Duasında, Allahım beni düşmanlarımla diline düşürme, deyip sonra kendisini düşmanın diline düşürene hayret ediyorum” dedi. Ona “Bu nasıl oluyor?” dediler. “Allah'a dünyada isyan eder, sonra kıyamet günü kendisini düşmanın diline düşürür” dedi.

Zünnun da şöyle demiştir: Her kim gizli gizli Allah'a (c.) ihanet ederse Allah açıkta onun namusunu kirletir.”

GÜNAHLARIN ZARARLARI

Günahların dünya ve ahirette kalbe ve bedene zarar veren o kadar kötü ve çirkin etkileri, sonuçları var ki onları ancak Allah bilir.

Bunlardan biri ilimden mahrum kalmaktır. Çünkü ilim Allah'ın kalplere attığı bir nurdur. Günah ise bu nûru söndürür.

İmam Şafî küçükliğünde İmam Malik'in önüne oturup ondan ders almaya başlayınca, kıvrak ve parlak zekâsı ve üstün anlayışı İmam Malik'in pek hoşuna gitti. Ona "Ben Allah'ın (c.) senin kalbine bir nur atmış olduğunu görüyorum. Onu günah karanlığıyla söndürme" dedi.

İmam Şafî bir şiirinde şöyle demektedir. "Vekî'e ezber gücümün zayıflığından dert yandım da. Beni günahları terke irşad buyurdu. Dedi ki: Bil ki ilim üstün bir nimettir. Allah'ın üstün nimeti de âsiye verilmez."

Günahların bir başka etkisi de rızıktan mahrumiyettir. Müsned'de geçen bir hadiste Rasûlullah (s.) "Hakikaten bir kul yaptığı bir gûnahtan dolayı rızıktan mahrum edilir" buyurmuştur. Bu hadis daha önce geçti. Takva, rızkı celbettiği gibi takvayı terk de fakirliği celbeder. Rızkı çekmede günahları terketmekten daha etkin bir şey yoktur.

Günah işleyen kişi kalbinde ve kendisiyle Rabbi arasında, hiçbir lezzetle kıyas edilmeyecek kadar büyük soğukluk ve yalnızlık duyar. Dünyanın tüm lezzetleri onda toplansa bile bu yalnızlığı ve soğukluğu gideremez. Bunu da ancak kalbinde bir parça hayat bulunan kişi hisseder. Çünkü "ölüye hiç bir yara acı vermez". Günahlar sadece bu soğukluk ve mutsuzluk haline düşmemek maksadıyla terkedilse bile bunu yapmak akıllıca bir davranıştır.

Adamın biri ârif bir zâta içinde hissettiği yalnızlık hissinden dert yandı. Ârif şöyle dedi.

"Seni günahlar yalnız ve mutsuz yaptığına göre, bundan kurtulmak istiyorsan terket onları ve ünsiyet bul.

Kalp için, günah üstüne günahın getirdiği mutsuzluk ve yalnızlık hissi kadar acı verici bir şey yoktur."

Günahlar kişiyle başka insanlar, özellikle salih kimseler arasında soğukluk peyda eder.

Bu soğukluk ne kadar güçlenirse onlardan ve onlarla oturup kalkmaktan o kadar uzaklaşır, böylece onlardan istifade bereketinden mahrum kalır. Kişi Rahman taraftarlarına uzak kaldığı oranda şeytan taraftarlarına yaklaşır. Bu soğukluk o kadar güçlenir ki sonunda iyice yerleşir ve onunla hanımı, çocukları akrabaları arasında, onunla kendi nefsi arasında da olmaya başlar. Onu kendisine dahi yabancı görürsün.

Selef'ten bir zat şöyle diyor: Ben Allah'a (c.) karşı bir günah işliyorum da, onun etkisini bineğimin ve hanımımın davranışlarında hissediyorum."

Her işin ona zor gelmesi: Kişi hangi işi yapmaya kalksa onun kapısının kendisine kapandığını veya zorlaştığını görür. Çünkü her kim Allah'tan sakınırsa, Allah işlerini ona kolaylaştırır. Sakınmayı terkettiğinde de işlerini zorlaştırır. Aman Allahım, ne hayret verici durum! Kul tüm hayır ve fayda kapılarının kendisine kapandığı veya yollarının kendisine zorlaştığını görür ve bunun nereden kaynaklandığını bilmez.

KALBİN KARARMASI

Kişi bunu kalbinde, gözleriyle, gecenin zifiri karanlığını hissettiği gibi, hakiki olarak hisseder. Gözü için karanlık ne ise kalbi için günahın karanlığı odur. Çünkü itâat nûr, masiyet karanlıktır. Bu karanlık ne kadar artarsa kişinin şaşkınlığı o kadar artar. Sonunda farkına varmadan bid'atlere, sapıklıklara ve helâk edici şeylere düşer. Çünkü o, gecenin karanlığında tek başına yürüyen bir kör gibidir. Kalpteki karanlık öylesine güçlenir ki bu gözde belli olur, sonra daha da güçlenir ve yüze yansır. Yüzde, herkesin gördüğü bir karartı haline dönüşür.

Abdullah b. Abbas (r.) şöyle der: "İyi amel yüze parlaklık, kalbe nur, rızka bolluk/ bereket, bedene güç, insanların kalbine muhabbet verir. Günah ise yüzde siyahlık, kalpte karanlık, bedende zayıflık, rızкта kıtlık ve insanların kalbinde nefret yapar."

Günahlar kalbi ve bedeni zayıflatır. Onun kalbe verdiği zayıflık belli bir husustur. Hatta zayıflatılması onu tamamen öldürene kadar devam eder.

Bedeni zayıflatmasına gelince; mü'minin gücü kalbinde-
dir. Kalbi güçlendiği oranda bedeni de güçlenir. Günahkâr ise
bedenen güçlü olsa da, ihtiyaç halinde onun gücü son derece za-
yıftır. Ona en çok ihtiyaç duyduğu anda kendisine ihanet eder.
Bir düşün; İranlıların ve Bizanslıların bedenleri en çok ihtiyaç
duydukları anda kendilerine nasıl ihanet etti ve mü'minler on-
lara bedenlerinin ve imamlarının gücüyle, nasıl galip geldiler?

İbadetten mahrum kalması. Günahın tek cezası, bu olsay-
dı ceza olarak yeterdi. Günah kişiyi, onu işlemediği takdirde ya-
pacak olduğu ibadet ve tâatten men'eder. Başka bir ibadetin yo-
lunu keser. Yaptığı günahtan dolayı üçüncü, dördüncü... hayır-
ların yolu kesilir. Yaptığı bir günahtan dolayı her biri dünya ve
dünyadakilerden daha hayırlı bir çok ibadet ve hayır yolunun
önü o kişiye kesilir. Bu, yediği bir lokmadan dolayı hastalanan,
böylece ondan daha hoş bir çok lokmadan mahrum kalan kişinin
haline benzer. Yardımı ancak Allah'tan dileriz.

Günahlar, ömrü kısaltır ve bereketini götürür. Çünkü tak-
va ömrü uzattığı gibi, günahlar da onu kısaltır.

Âlimler bu hususta farklı görüşlere sahiptirler.

Bazıları ömrün kısalması bereketinin gitmesi demektir,
demişlerdir. Bu görüş doğrudur. Ömrün bereketinin gitmesi gü-
nahların etkilerinden bir tanesidir.

Bazıları şöyle demişlerdi: Masiyetler ömrü, rızık gibi haki-
katen azaltır. Çünkü Yüce Allah rızkın bereketi için bir çok se-
bepler koymuştur; rızık bunlarla çoğalır, bollaşır. Bunun gibi
ömrün bereketi (=uzunluğu) için de bir takım sebepler koymuş-
tur; ömür bunlarla artar ve uzar.

Bunlar şöyle derler: Ömrün, belli sebeplerden dolayı eksil-
mesi gibi, belli sebeplerden dolayı uzaması imkansız değildir.
Zira rızıklar, eceller, mutluluk ile mutsuzluk, sıhhat ile hasta-
lık, zenginlik ile fakirlik Yüce Rabb'in kaderi ile olsa da, O ka-
derde belirlediklerini bir takım sebeplerle ilintili olarak belirler.

Bazı âlimler de şöyle demişlerdir: Günahların ömrü kısaltmasından maksat kalplerin ömrünü kısaltmasıdır. Çünkü hakiki hayat kalbin hayatıdır. O yüzden yüce Allah kâfiri diri değil ölü saymıştır. O “onlar ölüdürler, diri değildirler” (Nahl, 21) buyurur. Öyleyse, hakikatte hayat kalbin hayatıdır. İnsanın yaşadığı süre içindeki ömrü sadece, Allah ile birlikte hayat bulduğu anlarıdır. Onun ömrü sadece o vakitlerdir. Öyle olunca, yapılan her iyilik, takva, itaat, ve ibadet vs. hakiki ömür olan bu anları artırmış olur. Onun dışındaki anlara ömür denmez.

Özetle... Kul Allah’tan yüz çevirip günahlarla iştigal ettiğinde hakiki hayatının (=kalbî hayat) günlerini zayi etmiş olur ve bunun acısını “Âh keşke hayatım için birşeyler yapsaydım” (Fecr, 24) dediği gün hisseder. Günahla iştigal eden kişi; ya bununla birlikte dinî ve dünyevî bazı faydalar için gayret gösteriyordur ya da göstermiyordur. Eğer hiç göstermemişse ömrünün tümünü zayi etmiş, hayatını tamamen boşa harcamış olur. Şayet o yolda az-buçuk gayreti varsa bu engellerden dolayı yolu uzar, o yolun aksi istikametindeki iştigali oranında hayır yolları, ona zorlaşır. Bu ise, ömründe hakiki bir kısalma demektir.

Meselenin sırrı, işin özeti şudur: İnsanın ömrü, yaşadığı süredir. Yaşaması ise ancak Rabbine yönelmesi, peygamberini sevme, Allah’ı zikretme ve rızasını tercih etme yoluyla nimetlerinden istifade etmesidir.

Günahların bir başka etkisi de benzerlerini ekmeleri, birbirlerini doğurmalarıdır. Öyle ki sonunda onları terketmek ve sıyrılmak kul için çok güç hale gelir. Seleften bir zat şöyle der: “Günahın cezalarından biri de başka bir günah doğurmasıdır. İyi amelin ödülllerinden biri ardından gelen ikinci bir iyi ameldir. Kul iyi bir amel işlese, yanındaki “beni de işle” der. Onu yaptığında üçüncü bir hayırlı amel de aynısını söyler... Böylece kazanç katlanır, sevap çoğalır.

Günahlar da böyledir. Sonunda taatler ve günahlar kişide yerleşik haller, ayrılmaz nitelikler ve sabit melekeler haline dönüşür. Öyle ki iyi bir insan tâat yapmaktan aciz kalsa daralır. Kendini sudan ayrılmış balık gibi hisseder. Bu durumdan ancak ona tekrar döndüğünde kurtulur; rahatlar, huzur bulur, sevinir.

Mücrim de günahı bırakıp tâate yöneldiğinde sıkılır, göğsü daralır, ve günaha tekrar dönene kadar eli kolu bağlı gibi olur. Hatta çoğu fasıklar hiçbir zevk almadıkları ve içlerinde ona karşı dürtü bulunmadığı halde sırf günahattan ayrı kalmanın verdiği elemle günaha dalarlar. Nitekim bunların elebaşı Hasan b. Hâni şu şiirinde bu hususu açıkça ifade eder:

*Kadehin biri zevkine içtiğim.
Diğeri ondan hicranımı teskin için.*

Başkası şöyle der:

*O şifamdı; aslında derdimin ta kendisi
İçkicinin içkiyi tedavi için içişi gibi*

Kul bir süre kendini ibadete zorladıktan sonra ona alışır, sever ve onu başka şeylere tercih eder. Sonunda Allah rahmetiyle ona melekler gönderir. Melekler onu tâate dürtükler, teşvik eder, yattığı ve oturduğu yerden kaldırıp ibadete yöneltirler.

Masiyet ehli kimse de günahlara alışır, kalbi onlara ısınır. Sonunda Allah ona, sürekli günaha dürtükleyici şeytanlar gönderir.

Birinci kulda tâat askerleri Allah'ın verdiği yardımla güçlendiler ve onun en büyük yardımcıları oldular. İkinci kulda da masiyet askerleri verilen desteklerle güçlendiler ve onun yardımcıları oldular.

Masiyetlerin kul için en tehlikeli etkilerinden biri de kalbin hayır yapma iradesini zayıflatıp, günah işleme iradesini güçlendirmesi; tevbe irade ve isteği kalbinden tamamen çıkınca ya kadar tevbe iradesini yavaş yavaş zayıflatmasıdır. O ancak canının yarısı çıkınca tevbe eder. O vakit diliyle yalancıların tevbe ve istiğfarlarını söyler durur. Ama kalbi hâlâ günahlara bağlı onda ısrarlıdır; güç yetirdiğinde hemen yapmaya kararlıdır. Bu hastalıkların en büyüğü ve uçuruma en yakın olanıdır.

Bir süre sonra kişinin kalbinden günahların çirkinliği kaybolur ve günahlar onun adeti haline gelir. Artık insanların

onu görmesini ve hakkında konuşmalarını yadırgamaz, rahatsız olmaz.

Bu, fasıklar için arsızlığın zirvesi, zevkin kemâlidir. Öyle ki bunlar yaptıkları günahlarla övünür, onu bilmeyenlere anlatır ve “Ey filan! ben şöyle şöyle yaptım” derler.

Bu tür insanlar bir türlü iyileşmezler. Bunlara genelde, tevbe kapısı kapanır, tevbe yolu tıkanır. Nitekim Rasûlullah (s.) şöyle buyurur: “Ümmetimin, günahlarını açığa vuranlar dışında hepsi iflah olur. Şu da açığa vurmaktan sayılır: Allah (c.) kulu-nun yaptığı günahı, örtmüştür. Sabah olduğunda adam kendini ifşa ederek: “Ey filan, ben bu gün şöyle söyle, böyle böyle yaptım” der. Rabbi geceleyin günahını gizlemişken o kendini ifşa eder.

Her bir masiyet yüce Allah’ın helak ettiği ümmetlerden birinin mirasıdır. Lûtilik Lût’un (a.s.) kavminden mirasıdır.

Malı alırken fazla, verirken az tartmak Şuayb’ın kavminden mirasıdır.

Yeryüzünde fesat yapmak ve büyüklenmek Firavun’un kavminden mirasıdır.

Kibirlilik ve zorbalık Hûd’un kavminin mirasıdır.

İşte âsi kişi Allah’ın düşmanı olan bu ümmetlerden birinin elbisesini giymiş demektir.

Ahmed b. Hanbel’in oğlu Abdullah babasının Zühd kitabında, Malik b. Dinar’ın şu sözünü zikretmiştir: Yüce Allah israiloğullarının bir peygamberine şöyle vahyetti: Kullarıma söyle; düşmanlarımla yollarına girmesinler, düşmanlarımla elbiselerini giymesinler, düşmanlarımla gemisine binmesinler düşmanlarımla yiyeceklerini yemesinler. Sonra onlar gibi, düşmanlarım olurlar.”

Ahmed’in Müsned’de Abdullah b. Ömer’in rivayetiyle zikrettiği hadiste Rasûlullah şöyle buyurmuştur: “Kıyametin biraz öncesinde, sadece ortağı bulunmayan Allah’a kulluk edilmesi için kılıçla gönderildim. Rızkım mızrağımın altındadır! Zillet ve kölelik benim emrime muhalefet edenlere kılındı! Her kim bir topluma benzerse onlardan olur.”

Masiyet kulun Allah nezdinde değersizleşmesine, gözünden düşmesine sebeptir. Hasan-ı Basri der ki: “Onlar Allah nezdinde değersizleştiler de O’na (c.) âsî oldular. Nezdinde değerli olsalarda Allah (c.) onları korurdu.”

Kul Allah nezdinde değersizleşince de ona hiç kimse değer vermez. Nitekim Yüce Allah “Allah her kimi hakir ve değersiz yapmışsa ona değer verecek hiç kimse yoktur” (Hac, 18) buyurmuştur. İnsanlar muhtaç olduklarından veya şerrinden korktuklarından o günahkâra saygı gösterebilirler de, o kaderinde en hakir, en düşük şeydir.

Kul günahları işleye işleye onları basit görmeye, kalbinde küçümsemeye başlar. Bu ise helak alametidir. Çünkü günah kulun gözünde ne kadar küçülürse Allah nezdinde o kadar büyür.

Buhârî Sahîh’inde ibn Mesud’dan (r.) şöyle rivayet etmiştir: Mü’min günahlarını dibinde bulduğu ve üzerine yıkılmasından korktuğu bir dağ gibi görür. Günahkâr ise günahlarını burnuna konan ve eliyle şöyle yaptığında uçan bir sinek gibi görür.

Kişinin yaptığı günahın uğursuzluğu çevresindeki insanlara ve hayvanlara da döner. Böylece günahları ve zulmü nedeniyle o da yanar başkaları da.

Ebû Hureyre (r.) : “Zalimin zulmünden toy kuşları bile yuvalarında ölürler” demiştir.

Mücahid der ki: Kuraklık şiddetlenip yağmur kesildiğinde hayvanlar insanların günahkârlarına lânet eder ve “Bu ademoğlunun masiyetinin uğursuzluğu sebebiyle” derler.

İkrime de şöyle der: Yeryüzünün hayvanları ve haşeratları, hatta papuç tartan böcekleri ve akrepler (insana lanet eder) ve “insanoğlunun günahları nedeniyle yağmurdan mahrum edildik” derler.

Kişinin günahının cezası yetmiyormuş gibi, ona bir de hiçbir günahı bulunmayanlar lânet ederler.

Masiyet sahibine, mutlaka zillet ve hakirlik verir. İzzetin tümü ise Allah’a itaattedir. Yüce Allah “Her kim izzet istiyorsa izzetin hepsi sadece Allah’ındır.” (Fâtır, 10)

Yani izzeti Allah'a itaatte arasın. Zira onu ancak Allah'a itaatte bulur.

Seleften bir zat şöyle dua ederdi: "Allahım! Beni sana itaatle aziz kıl, sana isyanla zelil kılma".

Hasan-ı Basrî der ki: "Günahkârları katırlar çatlarcasına hızlı, beygirler rahvanca keyifli götürseler yine de günahkârların kalpleri günden ayırmaz. Allah kendisine âsi olanları mutlaka zelil eder."

Abdullah b. Mübarek der ki:

*Günahın kalpleri öldürdüğünü gördüm
Onlara devam zillet bırakır
Günahların terki kalplerin hayatıdır
Kendin için en hayırlısı günaha âsî olman.
Dini, hükümdarlar, kötü âlimler
Ve kötü ruhbanlardan başka kimler ifsad etti ki?*

Günahlar akli ifsad ederler. Çünkü aklın bir nûru vardır, masiyet ise bunu kaçınılmaz olarak söndürür. Nûru sönünce de akıl zayıflar, eksilir.

Seleften bir zat "Akli yardımına koşan hiç kimse, günah işlemez" der. Bu açık bir şey. Zira çağırıyorsa akli onu masiyetten men'ederdi. Çünkü kendisi yüce Rabb'in avucunda ve hükümlerinin altındadır. Allah (c.) onu görmektedir. Kendisi O'nun evinde, sergisinin üzerindedir. Melekler yanındalar ve onu görmekteler. Kur'an vaizi onu bundan nehyetmekte, ölüm vaizi engellemekte, cehennem nasihatçisi onu men'etmektedir. Masiyet sebebiyle elinden kaçırdığı dünya ve ahiret nimetleri onu yaptığında elde ettiği sevinç ve lezzetin kat kat fazlasıdır. Hâl böyle iken sağlıklı bir akla sahip hiç kimse tüm bunları göz ardı edebilir mi?

Günahlar çoğaldığında sahibinin kalbini mühürler ve kişiyi gafillerden eder. Nitekim seleften bir zât "Hayır, onların işleyip kazandıkları şeyler, kalplerinin üzerine pas olmuştur" (Mutaffîfîn, 14) âyetinden "Günden sonra günah işlemek" demek olduğunu söylemiştir.

Hasan-ı Basrî de: “Bu, günah üzerine günah işlemektir. Sonunda kalp kör olur” demiştir.

Meselenin aslı şudur: Kalp masiyet sebebiyle paslanır. Masiyetler çoğaldıkça pas da çoğalır ve sonunda âyette “rân” diye ifade edilen hâle (kalın pas tabakası) dönüşür. Daha sonra kalp mühürlenir, damgalanır, ve kilitlenir. Böylece kalp bir örtü ve dış tabaka altında kalır. Bu durum hidayet ve basiret hâlinden sonra olursa her şey alt üst olur. Öncekinin aksine döner. Artık o noktadan sonra düşmanı ona dost olur ve dilediği yâna götürür.

Günahlar kulu Allah Rasûlü’nün (s.) lânetine maruz bırakır. Çünkü O belli günahların sahiplerine lânet etmiştir.

Rasûlullah saçı saça ilave edene ve ettirene, dövme yapana ve yaptırana, dişlerini birbirinden ayırtıp inceltene ve bunu yaptırana lanet etmiştir.

Faizi yiyene, yedirene, kâtibine ve şahidine lanet etmiştir.

Üç talakla boşandıktan sonra eski kocasına tekrar dönmemesi için onunla geçici olarak evlenen adama ve bu yolla, tekrar evlenme yolu açan kadına lânet etmiştir.

Hırsıza lânet etmiştir.

İçkiyi içene, dağıtana, meyvasından çıkarana ve çıkartana, satana, alana, parasını yiyene, taşıyana ve kendisine götürülene lânet etmiştir.

Arazilerin sınırlarını ve işaret taşlarını değiştirene lânet etmiştir.

Ebeveynine lânet edene lânet etmiştir.

Canlı bir şeyi fal okuyla kura çekmede hedef gibi kullanana lanet etmiştir.

Kadınımsı erkeklere ve erkeğimsi kadınlara lanet etmiştir.

Allah’tan (c.) başkası adına hayvan kesene lânet etmiştir.

İslâm’da olmayan bir şeyi türetene veya onu koruyup kolayana lânet etmiştir.

Sûret yapanlara lânet etmiştir.

Lût kavminin işini yapana lânet etmiştir.

Babasına ve annesine sövene lânet etmiştir.

Hakkı anlatanı susturan, böylece doğru yola kör ve bîhaber kalana lânet etmiştir.

Hayvanla cinsel ilişki yapana lânet etmiştir.

Bir hayvanın yüzüne demiri ısıtıp basarak işaret yapana lânet etmiştir.

Bir müslümana zarar veren veya hile yapan kimseye lânet etmiştir.

Kabirleri ölümü hatırlama maksadını taşımaksızın sürekli ziyaret eden kadınlara ve kabirler üzerine mescid ve ışıklandırma yapanlara lânet etmiştir.

Kocasına karşı hanımının, efendisine karşı kölesinin aklını çelene lânet etmiştir.

Kadına arka organından yanaşana lânet etmiştir.

Kocasıyla ilişkiyi reddedene, meleklerin sabaha kadar lânet edeceklerini haber vermiştir.

Kendisini babasından başkasına nisbet ettirene lânet etmiştir.

Bir kardeşine demir (=öldürücü silah) kaldırıana lânet etmiştir.

Sahabîlere sövene lânet etmiştir.

ALLAH'IN LANET ETTİKLERİ

Allah da (c.) Kitab'ında yeryüzünde bozgunculuk yapana, akrabalık bağlarını koparana, kendisine ve peygamberine eziyet edene lânet etmiştir.

Yüce Allah'ın indirdiği açıklamaları ve doğru yolu gizleyip açığa vurmaya lânet etmiştir.

İffetli kadınlara fuhuş isnad ederek iftirâ yapanlara lânet etmiştir.

Kâfirlerin yolunu müslümanların yolundan daha doğru görene lânet etmiştir.

Rasûlullah kadın elbisesi giyen erkeğe, erkek elbisesi giyen kadına lânet etmiştir.

Rüşvet alana, verene ve aracılık yapana lânet etmiştir.

Rasûlullah başka şeyler için de lânet etmiştir.

Günahların tek zararı onları işleyenin Allah'ın Rasûlü'nün ve meleklerin lânetini hak etmek olsaydı, bu onları terke yeterli neden olurdu.

En büyük belâ Rasûlullah'ın ve meleklerin dualarından mahrum kalmaktır. Zira Yüce Allah peygamberine, mü'min kadınlara ve erkeklere istiğfar etmesini emretmiş, melekler hakkında da şöyle buyurmuştur: "Arş'ı taşıyanlar ve onun çevresinde bulunanlar Rabblerini överek tesbih ederler. O'na inanırlar ve mü'minler için mağfiret dilerler: "Rabbimiz rahmet ve bilgi bakımından herşeyi kapladın. Tевbe edip senin yoluna uyanları bağışla, onları cehennem azabından koru. Rabbimiz onları ve babalarından, eşlerinden, çocuklarından iyi olan kimseleri onlara söz verdiğin Adn cennetlerine sok. Şüphesiz, üstün olan, hikmet sahibi olan sensin sen! Onları kötülüklerden koru. O gün sen, kimi kötülüklerden korursan ona rahmet etmişsindir. İşte o büyük kurtuluş budur!" (Mü'min, 7-9)

Bu meleklerin Allah'ın kitabına ve Rasûlünün sünnetine uyan ikisinin dışında üçüncü bir yol tanımayan ve tevbe eden mü'minlere dualarıdır. Bunların dışındakiler, kendilerine dua edilenlerin niteliklerine sahip olmadıklarından dolayı, bu duanın haklarında kabul edilmesi ümidini besleyemezler.

Günah ve masiyetler yeryüzünde, su, hava, tahıl, meyve gibi nimetlerin kirlenmesine ve obalarda türlü türlü bozgunculuklar, fesadlar doğurur. Yüce Allah "İnsanların elleriyle kazandıkları (günahları) yüzünden karada ve denizde fesad çıktı. Belki dönerler diye Allah onlara yaptıklarının bir kısmını taddırıyor. (Rûm, 41) buyurmuştur.

Mücahid şöyle demiştir: Zalim biri yönetime gelip zulüm ve fesad yapınca bu yüzden Allah (c.) yağmuru keser, böylece ekin de nesil de yok olur. Allah bozgunculuk yapanları sevmez. Mücahid sonra "İnsanların elleriyle kazandıkları (günahları) yeryüzünden karada ve denizde fesad çıktı. Belki dönerler diye Allah onlara, yaptıklarının bir kısmını taddırıyor." (Rûm, 41) âyetini okumuş ve şöyle demiştir: "Vallahi o şu deniz değildir Bilakis her

kasabadan bir nehir akar; işte sözkonusu deniz odur.” İkrime de: “Karada ve denizde fesad çıktı Vallahi ben size “işte şu deniziniz” demiyorum. Bilakis her kasaba bir nehir üzere kuruludur; işte oranın denizi de odur. demiştir. Katâde ise “Buradaki karadan kasıt şehirliler, denizden kasıt kasaba ve köylerdir” demiştir.

Ben derim ki: Nitekim Yüce Allah tatlı suyu da “deniz” olarak isimlendirmiş “İki deniz bir olmaz; şu tatlı, susuzluğu keser, şu da tuzludur; (boğazı) yakar.” (Fatır, 12) buyurmuştur.

Zira dünyada durgun ve tatlı hiçbir deniz yoktur. Dolayısıyla “tatlı deniz” diye ifade edilen akarsular, “tuzlu deniz” diye ifade edilen de durgun deniz veya göldür.

Böylece bu âyetler akarsu üzerine kurulu yerleşim birimlerine de o suyun adı verilmiştir.

İbn Zeyd “Karada ve denizde fesad çıktı” daki fesattan kasdın günahlar olduğunu söylemiştir. Ben derim ki: Bununla günahların ortaya çıkan fesad ve bozgunculuklara sebep olduğu anlamını kastetmiştir. Şayet “ortaya çıkan fesad”dan kasdın bizzat “günahlar” olduğunu kastediyorsa, o durumda “liyuzîqahum: onlara taddırmak için”deki lâm âkibet lâmıdır. Yani bu fesadlarının neticesi Allah’ın belki dönerler diye onlara yaptıklarının bir kısmını taddırmak olur. Birinci görüşe; fesadı günahların kendisi olarak almayan görüşe göre ise fesaddan maksad; Allah’ın dünyada kullarının günahlarına karşılık verdiği yoksulluk, kötülük ve acılardır. Kullar her günah işlediklerinde Allah onlara hemen bir ceza verir. Nitekim seleften bir zât: “Siz her bir günah peyda edişiniz Allah (c.) kendi memleketinde yeni bir ceza peyda etti.” der.

Görünen o ki doğrusunu Allah bilir fesaddan maksat günahlar ve günahlara yol açan şeylerdir. Bunu âyetin sonundaki “yaptıklarının bir kısmını onlara taddırmak için” ifadesi desteklemektedir. Şimdiki hâlimiz de budur zaten. Yüce Allah bize yaptıklarımızın pek azını taddırmaktadır aslında. Eğer tüm yaptıklarımızın cezasını taddıracak olsaydı yerküre üzerinde hiçbir hayvan kalmazdı.

Günahların yerküreye tesirlerinden biri de sarsılması, bereketinin kalkmasıdır. Nitekim Rasûlullah Semûd kavminin diya-

rından geçerken sahabileri oradan ağlamaksızın geçmekten, onların sularından içmekten, kuyularından su çekmekten men'etmiştir. Hatta sularıyla yapılan hamurların -günahın sudaki uğursuzluğu nedeniyle- hayvanlara verilmesini emretmiştir.

Meyva vs. verimlerinin azlığı ve diğer uğursuzluklar da günahların uğursuzluğudur.

Bana bir grup köy ağası eskiden meyvaların şimdikinden daha büyük olduğunu, meyvaların bir çok hastalıklarının önceden yok iken, yakında türediğini anlattı.

Günahların görüntü ve şekle etkisine gelince; Tirmizî Rasûlullah'tan şöyle rivayet etmiştir: "Allah Âdem'i 60 arşın boyunda yarattı. İnsanlar küçüle küçüle şimdiki hale geldiler."

Yüce Allah yeryüzünü zalimlerden, facirlerden ve hainlerden kurtarmayı dilediği vakit kullarından, peygamberlerinin soyundan gelme birisini çıkaracak ve o, zulümle dolan yeryüzünü adaletle dolduracak; Mesih İsa yahudi ve hristiyanları öldürecek. Allah'ın peygamberine gönderdiği dini ikâme edecek, yeryüzü bereketini ortaya koyacak ve önceki haline gelecek. Öyle ki bir salkım üzüm bir deve yükü büyüklüğünde olacak, bir tane meyva koca bir topluluğa yetecek. Çünkü yeryüzü günahlardan temizlenince günahların ve küfrün ortadan kaldırdığı bereket tekrar gelecek. Şüphesiz Allah'ın yeryüzüne indirdiği cezaların etkisi orada kalmaya devam etmiş, o topraklar milletlerin cürümlerinin benzeri günahlar talep etmişlerdir.

Günahlar o cürümlerin sonuçları olduğu gibi, yeryüzündeki bu neticeler de cezaların neticelerindendir. Böylece Allah'ın (c.) şer'i hükümleri ile ilâhî sünnetleri başta ve sonda birbirleriyle uyuşmuşlardır; büyük ceza büyük cürüm, hafif ceza da basit cürüm için olmuştur. Yüce Allah kullarına berzah aleminde de ahirette de böyle hükmedecektir.

Bir şeytanın arkadaşlığını, yerini, yurdunu düşün; şeytan kulla arkadaş olup onun üzerinde hakimiyet kurunca kulun ömründen, amelinden, sözünden ve rızkıdan bereket alınmıştır. Şeytana itaat edilen her yer ve mekândan bereket sökülüp alınmıştır. Yurdu da öyle; şeytanın yurdu cehennem olduğundan, onda ruh, rahmet ve bereketten eser yoktur.

GÜNAHLAR ALLAH İÇİN DOĞAN KISKANÇLIK DUYGUSUNU SÖNDÜRÜR²

Günahların bir cezası da insanda mevcut bulunan GAY-RET manasındaki kıskançlık ateşini söndürmesidir.

Her bedenin hayatı için vücut harareti ne ise, kalbin hayatı ve sağlığı için de kıskançlık ateşi odur. Kıskançlığın ateşi ve sıcaklığı kalbi, körüğün altın, gümüş ve demirin artıklarını temizlemesi gibi, pisliklerden ve kötü niteliklerden temizler. İnsanların en şerefli ve en üstün gayretlileri kendisi, yakınları ve tüm insanlar için kıskançlık yapandır. Bu yüzden Peygamber (s.) ümmeti için en kıskanç kimseydi. Allah (c.) O'ndan da kıskançtır. Nitekim sahih bir hadiste Rasûlullah (s.) şöyle buyurmuştur: "Yoksa Sa'd'ın kıskançlığını yadırgıyor musunuz? valla-hi ben ondan daha kıskancım, Allah da benden daha kıskançtır." Sahih bir rivayette geçtiğine göre Rasûlullah (s.) Güneş tutulduğunda verdiği hutbede "Ey Muhammed ümmeti! Allah'ın (c.), Erkek veya kadın bir kulunun zina etmesini kıskanması herkesin kıskançlığından fazladır." buyurmuştur.

Başka bir sahih hadiste de Rasûlullah (s.) şöyle buyurmuştur: "Allah'tan (c.) daha kıskancı (=gayûr) yoktur. Bu yüzden açık gizli tüm çirkinlikleri haram kıldı. Mazeret beyanını O'ndan (c.) çok kimse sevmez. O yüzden müjdeleyici ve uyarıcılar olarak peygamberler gönderdi. Övülmeye Allah'tan daha lâ-yık kimse yoktur. O yüzden kendisini övdü."

Bu hadis; temeli çirkinliklerden hoşlanmamak ve nefret etmek olan "kıskançlık" ile adaletin, rahmetin ve ihsanın kemalini gerektiren "özür dilenme sevgisini" bir arada zikretmiştir. Öyleyse Yüce Allah -aşırı kıskançlığıyla beraber- kulunun kendisinden özür dilemesini O'nun da bu özü kabul etmesini sever. O, işlenmesinden rahatsız olduğu, kıskandığı bir hareket yapıldığın-

2. Müellif Ravdatu'l-Muhibbîne kitabında (s. 313) burada kastedilen kıskançlık türünü şöyle anlatır: "Sevgili için kıskançlık; ona taraftar olmak, hakkı çiğnenip yasakları işlendiğinde ya da ona düşmanından bir zarar geldiğinde kızmaktır... Peygamberler ve onlara uyanların, Allah'ı O'na eş koştan, haramlarını çiğneyen ve emirlerine aykırı hareket edenlerden kıskanmaları bu tür bir kıskançlıktır..." (Çevirenin notu)

da, özür dilesin diye hemen cezalandırmaz. Onun için de özre teşvik ve uyarma olarak peygamberlerini göndermiş, kitaplarını indirmiştir. Bu şeref ve iyiliğin zirvesi, kemâlin son noktasıdır.

Zira çoğu yaratıklar, kıskançlıkları ve öfkeleri şiddetlendiğinde özür beyanı istemek ve özür dileyenin özrünü kabul etmeksizin intikam almaya yönelirler. Hatta karşıdaki yaptığı işte zaten mazur/mazeretli olduğu halde, kişinin öfkesi onun özrünü kabule izin vermez. Özürleri kabul edenler ise; bunların çoğunu özür kabulüne kıskançlığının azlığı iter ve kişi tüm özürlülere esnek davranır, mazeret sayılmayan şeyleri mazeret görür. Hatta bunların çoğu mazaret olarak kaderi öne sürerler. Neyse, kaderde böyleymiş vs. derler. Her iki durum da övgüye değer değildir.

Sahih bir hadiste Rasûlullah (s.) şöyle buyurmuştur: “Kıskançlıkların bazıları Allah’ın sevdiği, bazıları sevmediği kıskançlıklardır Allah’ın (c.) sevmediği kıskançlık şüphe gerektirmeyen durumdaki kıskançlıktır...” Öyleyse övgüye değer olan; sadece kıskançlıkla mazeretin birlikte olmasıdır; kıskançlık gerektiren durumda kıskanılır, mazeretli olduğunda mazur görülüp affedilir. İşte böyle olan kimse gerçekten övgüye layıktır.

Yüce Allah tüm kemâl sıfatlarını kendinde bulundurduğundan övülmeye en layık zattır. Hiç kimse O’nu (c.) gereği gibi övemez; bilakis O kendini övüp methettiği gibidir. Kıskanç kimse, sıfatlarından birinde Rabbiyle uyuşmuştur. Her kim, Allah’ın sıfatlarının birinde O’nunla uyuşursa, bu sıfat tutup onu Allah’a (c.) götürür. Rabbinin yanına sokar, yaklaştırır, rahmetine yakınlaştırır, O’na sevdirebilir. Zira Allah (c.) Rahîm’dir, merhametlileri sever; cömerttir, cömertleri sever; âlimdir, âlimleri sever; güçlüdür, güçlü mü’mini sever ve bu O’nun (r.) nezdinde zayıf müminden sevimlidir; hayâlidir, hayâlıları sever; güzeldir, güzel yapanları sever, tektir, tek yapanları sever.

Günahlar ve masiyetlerin tek özelliği bu sıfatların aksine yol açmak ve bu vasıflara sahip olmayı engellemek olsaydı ceza olarak yeterdi. Çünkü zihnin ucundan geçen bir şey vesveseye, vesvese iradeye güçlenen irade karara, karar da eyleme dönüşür. Sonra bu, kişiden ayrılmayan bir vasfa sabit ve köklü bir

hâl ve karaktere dönüşür. Artık, yerleşik vasıflardan kurtulmak nasıl zor ise bundan da kurtulmak hemen hemen imkansız olur.

Anlatmak istediğimiz şudur: Kişi günahlarla, tamamen içli dışlı olursa, kalbinde kendisi, ailesi ve tüm insanları için kıskançlık duygusu tamamen yok olurlar veya çok zayıflar. Artık o çirkin şeyi kendisi için de başkası için de çirkin görmemeye başlar. Bu noktaya verdiğinde artık helak kapısından giriş yapmış demektir.

Bunların çoğu çirkin bulmakla kalmayıp çirkinlikleri ve zulmü başkalarına güzel ve süslü gösterir, ona çağırır, teşvik eder, onu elde etmesi için çaba sarfeder. O yüzden deyyus kişi, Allah'ın en pis kuludur, cennet ona haramdır. Zulmü ve taşkınlığı helâl sayan da bunları sevimli gösteren de böyledir. Bak; kıskançsızlık kişiyi nerelere götürüyor?

Bu seni şu sonuca vardırır: Dinin aslı müsbet kıskançlıktır, kıskançlığı olmayanın dini de yoktur. Çünkü kıskançlık kalbi muhafaza eder, kalp azaları korur, kötülükleri ve fuhşiyatı ondan def'eder. Kıskançsızlık ise kalbi öldürür. Böylece uzuvlar da ölür. Artık onda karşı koyma gücü kalmaz.

Kalpteki kıskançlık, bedendeki hastalığı yok eden ve onunla mücadeleyi sağlayan bağışıklık ve direnç gücüne benzer. Bu güç zayıfladığında hastalık bedende yer bulur, karşı koyucu bir güçle karşılaşmaz. Orada iyice yerleşir ve onu yok eder. Bu ayrıca kendisini ve çocuğunu müdafaa eden mandanın boynuzuna benzer; kırıldığında düşmanları ona göz dikerler.

GÜNAHLAR HAYÂYI GİDERİR

Günahın cezalarından biri de kalbin hayatının ona madde-si olan "hayâ"yı yok etmesidir. Hayâ her hayrın aslıdır, onun yok olması bütün hayırların yok olması anlamına gelir.

Sahih bir hadiste Allah Rasûlu (s.) "Hayânın tümü hayırdır" buyurmuştur.

Başka bir hadiste "İlk peygamberlik sözlerinden, insanlara ulaşanlar arasında şu söz bulunmaktadır: Hayâ etmezsen istediğini yap!"

Bunun iki çeşit yorumu vardır.

Birincisi: Bu bir tehdittir ve anlamı şöyledir: Utanmayan kişi istediği çirkinlikleri yapar. Çünkü esasen kendisini onları yapmaktan alıkoyan hayâdır. O da olmayınca kişi çirkinlikleri rahatça işler. Bu Ebû Ubeyde'nin yorumudur.

İkinci yorum: Bir fiili yaptığında Allah'tan utanmayacak-
san onu yap! "Kaçınılması gereken hareket, yapıldığında Al-
lah'tan utanılan harekettir. Bu da İbn Hâni'in rivayetine göre
Ahmed b. Hanbel'in yorumudur.

Birinci yoruma göre "yap" ifadesi "istediğinizi yapın" (Fus-
silet, 40) buyruğundaki gibi tehdittir. İkincisine göre ise izindir,
yapılabileceğinin beyanıdır.

Soru: Peki bunun her iki anlama da yorumlanması imkân-
nı var mıdır?

Cevap: Hayır. Bu, müşterek³ (=birden çok anlama gelen)
lafzın tek kullanımda tüm anlamlarını ifade edebileceği görü-
şünde olan kimselere göre dahi caiz değildir. Çünkü izin ile teh-
did arasında bir zıtlık vardır. Fakat anlamlardan birini itibara
almak diğerini de itibara almayı zorunlu kılar.

Evet... Günahlar kuldaki hayâ ve utangaçlık duygularını
zayıflatır. Bazen hayâ ondan tamamen sıyrılır ve kişinin insan-
ların onun kötü hâlini bilmelerinden, haberdar olmalarından
rahatsızlık duymadığı görülür. Hatta halini ve yaptığı pislikleri
anlattığı olur. Ona bunu yaptıran hayâsızlığıdır. Bir kul bu nok-
taya gelmişse artık onun düzelmesi ümidi kalmamıştır.

Hayâ "hayat"dan türeme bir kelimedir. Yağmura da aynı
kökten gelme "hayâ" (sonu hemzesiz) denir; çünkü toprağın, bit-

3. Müşterek lafız birden çok anlam ifade eden kelimeye denir. Örneğin; göz, casus, bekçi, pınar vs. anlamlara gelen "ayn" kelimesi bir müşterek kelimedir. Meâlen "Ayn'ı gördüm" cümlesinde göz veya casus veya diğer anlamlardan birinin kastedilmesinde bir sorun yoktur. Ancak bu sözden "göz, casus, bekçi, pınar ve Ayn anlamına gelen her şeyi gördüm" anlamı kastetmek bazı lügatçılara ve fıkıhçılara (ve usûl-u fıkıhçılara) göre mümkün diğer bazılarına göre mümkün değildir. Mümkün diyenler de farklı anlamların birbirlerine zıd anlamlar olmaması şartını öne sürmüşlerdir. Dolayısıyla yukardaki hadisten iki anlamın birden kastedilmesi ve anlaşılması mümkün değildir. Müellifin sözünün açıklaması budur. (müt.)

kilerin ve hayvanların yaşamı ona bağlıdır. Dünya ve ahiret hayatına aynı zamanda “hayâ” denmiştir; çünkü hayâsı olmayan dünyada ölü, ahirette bedbahttır. Günahlar ile hayasızlık ve kiskançsızlık arasında çift yönlü telâzüm (birbirini gerektirme) ilişkisi vardır; her biri diğerini ısrarla çağırır ve ister. Günah işlerken Allah’tan hayâ edeni, O huzuruna vardığında cezalandırmaktan hayâ eder.

Günahı utanmadan pervasızca işleyeni ise cezalandırmaktan haya etmez.

GÜNAHLAR, KALPTEKİ ALLAH (C.) SAYGISINI ZAYIFLATIR

Günahlar istese de istemese de kulun kalbindeki Allah (c.) saygısını ve hürmetini zayıflatır. Zaten Allah saygısı ve Allah’ın büyüklüğü kalpte yerleşmiş olsaydı günah işlemeye cesaret edemezdi. Aldanmış birisi tutup: “Beni günahlara iten hüsnü zannım ve Allah’ın affetmesine olan ümidimdir, O’nun kalbimdeki saygınlığının zayıflığı değil” diyebilir. Bu nefsin kendi kendini aldatmasıdır; çünkü kalpteki Allah saygı ve tazimi O’nun haramlarına karşı da saygılı olmayı zorunlu kılar. Haramlarına ve yasaklarına olan saygısı onunla günahla arasında perde olur. Allah’a karşı gelmede cesur davrananlar Allah’ın kadrini ve yüceliğini hakkiyle takdir edememişlerdir. Emir ve yasaklarını hafife alan kimsenin Allah’ı hakkiyle takdir etmesi veya saygı göstermesi, yüceltmesi, tazimde bulunması nasıl mümkün olabilir? Bu son derece imkansız, bir iddiadır. Âsi için ceza olarak kalbinden Allah’a ve haramlarına saygının silinmesi ve Allah’ın hak-hukukunun onun gözünde basitleşmesi yeter.

Günahların bir cezası da Allah’ın insanların kalbinden, günahkârın heybetini kaldırması, insanların onu önemsemeleri, küçümsemeleridir. Allah bunu, onun emirlerini önemsememesine ve küçümsemesine ceza olarak yapar. Kul Allah’ı ne kadar seviyorsa insanlar onu o kadar sever, Allah’tan ne kadar korkuyorsa insanlar ondan o kadar korkar, Allah’a ve haramlarına ne derece saygı gösteriyorsa, ona o derece saygılı davranırlar. Bir kul Allah’ın haramlarını çiğneyip, sonra insan-

ların kendisine saygılı davranmalarını nasıl umar? Veya; kendisi Allah'ın yasaklarını hafife alırken insanlar onu nasıl hafife almazlar?

Yüce Allah kitabında günahların cezalarını anlatırken buna işaret etmiştir. Yaptıklarından ötürü günahkârların işlerini alt üst ettiğini, kalplerini perdelediğini, günahları nedeniyle mühürlediğini, kendisini unuttukları gibi O'nun da onları unuttuğunu, dinini alçalttıkları gibi, O'nun da onları alçalttığını, emirlerini zayi ettikleri gibi O'nun da onları zayi ettiğini bildirmiştir. Bu yüzden tüm yaratıkların kendisine secde ettiklerini haber verdikten sonra "Allah her kimi alçaltmış -hor kılmış ise ona ikramda bulun(up aziz kıl)acak kimse yoktur" (Hacc, 18) buyurmuştur. Bunlar secdeyi önemsemeyip yapmayınca Allah da onları hor ve alçak yapmıştır. Allah alçalttıktan sonra onlara, ikram edecek hiç kimse yoktur. Allah'ın alçalttığına kim ikram edebilir, O'nun ikram edip aziz kıldığını kim alçaltabilir?

Günahlar Allah'ın kulunu unutmasına, terketmesine, onunla nefsinin ve şeytanının başbaşa bırakmasına yol açar. Kurtulma ümidinin kalmadığı helak da zaten oradadır. Yüce Allah "Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve her nefis yarın için ne sunduğuna baksın. Allah'dan sakının, Allah yapmakta olduklarınızdan haberdardır. Allah'ı unutan, böylece Allah'ın onlara kendilerini unutturduğu kimseler gibi olmayın. Asıl fasıklar onlardır." (Haşr, 18-19) buyurmuştur. Yüce Allah burada O'ndan sakınmayı emretmiş, mü'min kullarını takvayı terkederek Allah'ı unutanlar gibi olmaktan nehyetmiştir. Takvayı terkedeni; ona kendi kendisini unutturmak suretiyle, yani ona faydasına olacak ve azaptan kurtaracak şeyleri, ebedî hayatı kazanmasına, o hayatın zevk sevinç ve nimetlerini elde etmesine yol açacak şeyleri unutturmak suretiyle cezalandırdığını, tüm bunları Allah'a saygı, korku ve O'nun emrini yerine getirmeyi unutması sebebiyle yaptığını haber vermiştir. Âsînin kendi yararına olan şeyleri ihmal ve zayi ettiğini, onu hatırlamaktan gafil kalıp hevâ hevesine uyduğunu, her işinde tefritçi davrandığını görürsün. Dünyevî ve uhrevî işleri üzerine yığılmıştır. Ebedî mutluluk için yavaş davranmakta, onu en basit zevke değişmektedir.

O zevkler yaz bulutu veya gelip geçen bir hayalden başka bir şey değildir aslında. Nitekim bir şiirde şöyle demiştir:

*Uykudaki rüyalar veya geçici bir gölge gibi
Kesinlikle aldanmaz böylesine akıllı kişi.*

Cezaların en büyüğü; kulun kendisini unutmaması, ihmal etmesi, Allah'tan haz ve nasibini kaçırmaması, bunu aldanarak zararına ve çok küçük değere satması, kendisine hiç ihtiyacı olmayan, aksine kendisinin onsuz yapamayacağı varlığı elden kaçırıp onun yerine alelâde bir kazanca ve bedele razı olmasıdır.

*Kaybettiğinde herşeyin yerini tutacak var.
Allah'ı kaybettiğinde ise... yoktur onun yerini tutacak.*

Allah kendisi dışındaki herşeyin yerini doldurur, ancak O'nun kaybı hiçbir şeyle doldurulamaz. O kişiyi her şeyden müstağni (ihtiyaçsız) kılar, ama hiçbir şey kişiyi O'ndan müstağni kılamaz. O her şeyi telafi tedarik eder, ama O'nun telafisi hiçbir şeyle mümkün değildir. O her şeyden engeller, ancak hiçbir şey kişiyi O'ndan engelleyemez. Hâl böyle iken, kul böylesi bir zata bir an olsun kulluktan nasıl müstağni olabilir? Nasıl O'nu anmayı unuttur, emirlerini zayi eder, böylece kendi kendini unutarak -kaybederek ona en büyük zulmü yapar, zarar-ziyana uğrattır? Kul Rabbine değil, kendine zulmeder. Allah kuluna zulmetmez, bilakis kul kendine zulmeder.

GÜNAHLAR SAHİBİNİ İHSAN-TAKVA SINIRINDAN ÇIKARIR

Günah kulu ihsan derecesinden çıkarır ve onu ihsan sahiplerinin (=muhsinlerin) sevabından mahrum bırakır. İhsan kalple bütünleştğinde kişiyi günahlardan engeller. Zira kişi Allah'a O'nu görüyormuşçasına ibadet ediyorsa bu ancak Allah'ı zikrinin, Allah sevgisi, korkusu ve ümidinin kalbi istilasının eseridir. Böylece sanki görüyormuşçasına Allah'a ibadet eder. Bu da, bırakın gühah işlemeyi kişinin öyle bir şeye niyetlenme-

sini dahi engeller. Kişi ihsan dairesinin dışına çıkınca da Allah'ın özel dostlarıyla arkadaşlık, bolluk içinde yaşam ve mükemmel nimetlerden mahrum kalır. Allah onun hayrını dilemişse, müminler sınıfının içerisinde kalmasını sağlar. Eğer şu hadiste de ifade edildiği gibi iman dairesinden çıkartan günahları işlerse: “Zinakâr zina ederken mü'min halde zina etmez. İçkici içki içerken mü'min halde içmez. Hırsız hırsızlık yaparken mü'min halde hırsızlık yapmaz. Şöhret sahibi kişi insanların bakışları arasında gasbederken mü'min olarak gasbetmez.” Bu durumda da; aman dikkat, aman dikkat. Zira tevbe artık ona yüz çevirmeye başlamıştır.

Her kim mü'minlerle arkadaşlık ve Allah'ın onları güzel biçimde müdafaasından mahrum kalırsa (ki Allah iman edenleri müdafaa eder.) Allah'ın (c.), Kitab'ında imanın sonucu olarak belirttiği tüm hayırlardan mahrum kalır. Bunlar yüz civarında haslettir ve her biri dünyadan ve içindekilerden hayırlıdır. Bunların bazıları şunlardır:

- Büyük mükafaat: “Allah yakında mü'minlere büyük bir mükafaat verecektir.” (Nisa, 146)

- Onlardan dünya ve ahiretin tüm kötülüklerini def'etmek “Allah inananları savunur” (Hacc, 38).

- Arş'ı taşıyan meleklerin onlar için mağfiret dilemeleri: “Arş'ı taşıyanlar ve onun çevresinde bulunanlar, Rabblerini överek tesbih ederler, O'na inanırlar ve Mü'minler için mağfiret dilerler” (Mü'min, 7)

- Allah'ın onlarla dostluğu. Dostu Allah olan ise zelil olmaz. Allah şöyle buyurur: “Allah inananların dostudur” (Bakara, 257)

- Allah'ın meleklerle onları pekiştirmelerini emretmesi: “Rabbin meleklerle vahyedyordu ki: Ben sizinle beraberim, siz inananları pekiştirin” (Enfal, 12)

- Onlara Rabbleri katında yüksek dereceler mağfiret ve bol rızık vardır.

- İzzet: “İzzet yalnız Allah Rasûlüne ve mü'minlere mahsustur” (Münafikun, 8)

• Allah'ın iman ehliyle birlikteliği: “Ve Allah mü'minlerle beraberdir” (Enfal, 10)

• Dünya ve ahirette yüksekler derecelere sahip olma: “...Ki Allah sizden inananları ve kendilerine ilim verilenleri derecelerle yükseltsin” (Mücâdele, 11)İki kat rahmet ve onunla yürüyecekleri bir nûr verilmeleri ve günahlarının affolunması.⁴

• Allah'ın (c.) gönüllerde onlara karşı bir sevgi koyması. Zira Yüce Allah onları sever, meleklerine, peygamberlerine ve salih kullarına sevdendir.⁵

• Korku ve dehşetin arttığı günde korkudan güvencede olmaları: “Artık her kim iman eder ve düzeltirse artık onlara korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir de” (En'am, 48)

• Mü'minler Allah'ın (Fatiha sûresini farz namazlarda okuyarak hergün on yedi kez kendisine dua ederek doğru yolu istemelerini emrettiği, onlara bu ihsanda bulunduğu kimselerdir.

• Kur'an ancak onlar için doğru yolu gösteren bir klavuz ve şifadır: “De ki: O, inananlar için doğru yolu gösteren bir klavuz ve (göğüslerdeki hastalıklara) şifâdır. İnanmayanlara gelince, onların kulaklarında bir ağırlık vardır ve Kur'an, onlara bir körlüktür. (Sanki) onlar uzak bir yerden çağrılıyorlar (da duymuyorlar)” (Fussilet, 44)

Evet... İman her türlü hayrı celbeder. Dünya ve ahiretteki her türlü hayrın sebebi iman, dünya ve ahiretteki her türlü şerrin sebebi ise imanın olmayışıdır. Kul kendisini iman çerçevesinin dışına çıkaracak, imanla arasında girecek, ama onu genel müslümanlar çerçevesinden çıkarmayacak, günahlara devam ettiğinde ise kalbinin paslanmasından, böylece İslâm'dan tamamen çıkmasından korkulacak bir hareketi nasıl işleyebilir? O işte selefin günahlardan korkuları buradan kaynaklanmıştır. Ni-

4. Yüce Allah şöyle buyurur: “Ey inananlar, Allah'tan korkun, O'nun Elçisine inanın ki size rahmetinden iki pay versin, sizin için ışığında yürüyeceğiniz bir nur yaratsın ve sizi bağışlasın. Allah çok bağışlayan, çok esirgeyendir.” (Hadid, 28) (müt.)

5. Yüce Allah şöyle buyurur: “İnanıp faydalı işler yapanlar için Rahmân, (gönüllerde) bir sevgi yaratacak (onları herkese sevdirecek)tir.” (Meryem, 96) (müt.)

tekim onlardan birisi şöyle demiştir: “Siz günahlardan korkuyorsunuz. Oysa ben küfürden korkuyorum.”

Günahlar kalbin Allah’a ve ahiret yurduna doğru seyrini yavaşlatır veya tamamen durdurur. Bir adım dahi atmasına izin vermezler. Üstelik geri de döndürürler.

Günah Allah’a ulaşacak kimseyi perdeler, Yoldakinin yolunu keser, hedefe ulaşmaya çalışanı ters yüz eder. Kalp Allah’a doğru ancak kendi gücüyle yol alır. Günahlarla hastalanınca kendisini yürüten bu güç zayıflar. Bu güç tamamen yok olunca Allah’tan, telâfisi imkânsız şekilde uzaklaşır.

Günah ya kalbi öldürür, ya korkunç bir hastalığa yakalattır ya da kuvveti zayıflatır. Zayıflığı sonunda Rasûlullah’ın (s.) onlardan Allah’a sığındığı sekiz şeye kadar varır: “Tasa, hüzn, acizlik, tembellik, korkaklık, cimrilik, borç altında kalmak ve insanların galebesi (=zillet)” dir.

Bunların her ikisi birbirine yakındır. Tasa ile hüzn birbirine yakındır; çünkü kalbin hoşlanmadığı şey kişinin gelecekte olmasını beklediği bir şey ise tasa peyda eder, geçmişteki bir şey ise ve bizzat vukû bulmuşsa hüzn verir.

Âcizlik ve tembellik de birbirine yakın şeylerdir, çünkü kulun hayır ve kurtuluş sebeplerini yapamaması eğer gücünün bulunmamasından ise acizlik, iradenin bulunmamasından ise tembelliktir.

Korkaklık ve cimrilik de birbirine yakındır; çünkü “fayda vermeme” eğer bedeniyle ise korkaklık, malıyla ise cimriliktir.

Borçların bel bükmesi ve insanların galebesi de birbirine yakındır; zira başkasının onun üzerine istilâsı hak ileyse borçlarının bükmesi haksız yereyse insanların galebesidir.

Evet... günahlar bu sekiz şeyi celbeden en güçlü sebeplerdendir. Ayrıca günah “tahammül edilemeyecek belâya, insanı ölüme kadar sürükleyecek sorunlarla karşılaşmaya ve düşmanları sevindirecek keder”⁶ yol açan güçlü sebeplerdendir. Günahlar

6. Bu da, Buhârî ve Müslim’in Ebû Hureyre’den (r.) rivayet ettiği hadiste geçmektedir.

ayrıca Allah'ın nimetlerinin zevaline, akibetinin belâyâ dönüşmesine ve Allah'ın tüm gazabının celbine en büyük sebeplerdendir.

GÜNAHLAR NİMETLERİ GİDERİR

Günahlar nimetlerin yok olup yerine belâların gelmesine yol açar. Kuldan bir nimet ancak bir günahattan dolayı gider ve ona bir belâ ancak bir günah sebebiyle gelir. Nitekim Hz. Ali "Her belâ ancak bir günahattan dolayı gelir ve ancak tevbeyle ortadan kalkar." demiştir. Yüce Allah da "Başınıza hangi musibet gelmişse o kendi ellerinizin kazandığındandır. Allah çoğunu da affeder" (Şura, 30)

Yüce Allah başka bir ayette şöyle buyurur: "Bu; Allah'ın bir topluluğa ihsan ettiği nimeti, onlar kendilerindekini değiştirmedikçe değiştirmeyeceğinden dolayıdır." (Enfal, 53) Yüce Allah bu âyette herhangi birine verdiği nimeti, o kendindekini değiştirmedikçe; itaati isyana, şükrü nankörlüğe, rızasının vesilelerini gadabının vesilelerine değiştirmedikçe ortadan kaldırmayacağını haber vermektedir. Onlar değiştirdince yaptıklarına uygun ceza olarak Allah da değiştirir. Rabbin kullarına karşı zâlim değildir. Eğer mâsiyet tâatle değiştirilirse Allah da bunun karşılığını âfiyet vermekle, zillet yerine izzeti bahşetmekle verir. Yüce Allah "Bir millet kendi durumlarını değiştirmedikçe Allah onların durumlarını değiştirmez. Allah bir kavme kötülük istedi mi artık onu geri çevirecek yoktur. Zaten onların, O'ndan başka koruyup kollayanları da yoktur." (Ra'd, 11)

Bir kudsî hadiste Allah (c.) şöyle buyurur: "İzzetime ve celâlîme andolsun ki kullarımdan biri sevdiğim halden hoşlanmadığım hâle geçtiğinde, mutlaka ben onunla muamelemde sevdiğim halden hoşlanmadığım hâle geçerim. Kullarımdan herhangi biri hoşlanmadığım hâl üzereyken hoşlandığım hâle geçerse, mutlaka ben de onunla ilişkimde hoşlanmadığım halden hoşlanacağı hâle geçerim.

Şair ne güzel söylemiş:

*Bir nimet ve afiyet içindeysen onu koru
Zira günahlar nimetleri yok eder.*

Onu Rabbine tâatinle kendine yerleştir.
Çünkü Rabbi'nin intikamı hızlıdır.
Elinden geldiğince zulümden uzak dur.
Zulmün hazmı kullara pek zordur.
Kalbinle dolaş, kalbinle gez yeryüzünü,
Ta ki zalimlerden artakalan kalıntıları göresin.
İşte ardlarında kalan evleri
Şahiddir aleyhlerine; sakın şüpheyle bakma.
Onlar için zulümden zararlısı yok idi.
Zaten bellerini kıran da o oldu.
Nice bahçeler nice saraylar.
Nice sütunlar bıraktılar ardlarında
Cehenneme konuldular, cenneti kaçırdılar.
Ellerinden kalan ise bir hülya idi.

Günahların bir cezası da Yüce Allah'ın günahkârların kalbine koyduğu korku ve dehşettir. Onu hep korku ve kaygı içerisinde görürsün.

Zira itaat Allah'ın en büyük kalesidir; ona giren dünya ve ahiret cezalarından güvencede olup, ondan çıkanı da dört bir yandan korkular kuşatır. Öyle olunca her kim Allah'a itaat ederse kendisi hakkındaki korkuları güvene, her kim O'na âsî olursa güven hissi korkulara dönüşür. Âsînin kalbi her zaman bir kuşun iki kanadı arasında gibidir: Rüzgar kapıyı oynatsa "belâ geldi" der, bir ayak sesi işitse onun helak sesi olduğu korkusuna kapılır. Her çığlığın kendisine yapıldığını, her kötülüğün ona doğru geldiğini sanar.

Allah'tan korkan kişiyi O her şeyden güvende kılar,
Allah'tan korkmayanı Allah her şeyden korkutur.
Yaratıldıklarından beri böyle hükmetti; Allah insanlar hakkında!

Korkular ve günahlar arkadaşlıklar daima.

Günahların bir cezası da kalpte büyük bir yalnızlık bırakmasıdır. Günahkâr kendisini yapayalnız hisseder. Bu yalnızlık ve soğukluk hem kendisiyle Rabbi arasında, hem de insanlarla

kendisi arasında olur. Günahlar çoğaldığı oranda bu his de artar. En acı yaşam yalnızların ve korku içinde olanların yaşamı, en hoş yaşamsa cana yakınların, insanlarla güzel ilişki içinde olanların yaşamıdır. Akıllı kişi baksa ve mâsiyetin lezzetini, yol açtığı korku ve yalnızlıkla karşılaştırsa; durumunun ne derece kötü, zararının ne kadar büyük olduğunu bilirdi; çünkü kendisi tâatin sıcaklığını, güvenliğini ve tadını, günahın soğukluğu, yol açtığı korku ve zararlarla değişmiştir.

Nitekim şair şöyle der:

*Günahlar seni yalnız ve yabanî yapmışsa
Bırak onları artık ve gider yalnızlığını!*

Meselenin sırrı şudur: Tâat ve ibadet yüce Rabb'a yaklaşmaya yol açar. O'na ne kadar yaklaşılsa ünsiyet o kadar güçlenir. Mâsiyet de yüce Rabb'den uzaklaşmaya yol açar. Kişinin uzaklığı ne kadar artarsa yalnızlık ve yabancılık hissi o kadar kuvvetlenir.

Bu yüzden kul, aralarındaki uzaklık nedeniyle düşmanıyla arasında -onunla içli dışlı ve bedenen yakın olsa bile- soğukluk ve yabancılık hisseder. Sevdiği kimse ile kendisi arasında ise -ondan uzakta da olsa- bir yakınlık, âşinalık ve muhabbet hisseder.

Yalnızlığın ve yabanlığın sebebi aradaki perdedir. O ne kadar kalın olursa yabânîlik o kadar artar. Gaflet de yabanlığa yol açar. Ondan daha şiddetlisi mâsiyet yabanlığı, daha şiddetlisi de şirk ve küfür yabanlığıdır. Bunların birini yapan kimsede bunu yaptığı oranda bir yabânîlik hissordersin; Yabânîlik onun yüzüne ve kalbine iner. Artık kendisi yabânîlik hisseder, insanlar da ona karşı yabânîlik hisseder.

Günahlar kalbi sağlığından ve düzgün yolundan ayırıp hastalığa ve sapmaya götürür. Artık kalp daima hasta ve sakattır, hayatını ve sağlığını sağlayan gıdalardan hiç bir fayda görmez. Çünkü günahların kalplere etkisi hastalıkların bedenlere etkisi gibidir.

Allah'a seyr-i sülûk etmiş herkes şunda ittifak etmiştir: Kalpler mevlâlarına ulaşmadıkça huzur bulmazlar, sağlıklı ve

düzgün olmadıkça mevlâlarına ulaşamazlar, hastalığı ilâca dönüşmedikçe sağlıklı ve düzgün olamazlar. Bu da ancak hevâ ve hevese muhalefetle olur. Hevâyâ hastalık, hevâyâ muhalefet şifadır. Hastalık kalpte yerleşince onu öldürür veya en azından öldürmeye yaklaşır.

Nefsini hevâ ve hevesine uymaktan men'eden kimse ahirette cennette olduğu gibi bu dünyada da "peşin bir cennet"tedir. Bu cennetin nimetleri dünyadaki hiç bir nimete benzemez. Hatta iki nimet arasındaki fark. dünya nimetleriyle ahiret nimetleri arasındaki fark gibidir.

"İyiler hakikaten nimetler içinde, kötüler hakikaten ateştedirler" (İnfitar, 13,14) ayetinde kastedilenlerin sadece ahiret nimetleri ve ateşiyle sınırlı olduğunu sanma! Bilakis onlar üç devrede de -yani dünya yurdunda, berzah âleminde ve ahiret yurdunda- bazıları nimetler içinde, bazıları ateş ve cehennemdedirler. Nimetler kalbin nimetlerinden başka nedir ki? O korku, üzüntü keder, göğüs darlığı kalbin Allah'tan (c.) ve ahiret yurdundan yüz çevirmesi, Allah'tan başkasına tutunup Allah'la ilişkisini koparmasından daha çetin azap nedir ki?

Allah'tan gayrisini taparcasına seven herkes bu dünyada üç defa azap görür: Evvelâ onu ele geçirmeden önce ele geçirene kadar bir acı çeker. Eline geçtiğinde elinden alınır ve ondan ayrılışım korkusuyla, türlü türlü azaplar görür. Üçüncü olarak da elinden alındığında elemi, daha da şiddetlenir. İşte bu üç çeşit azap bu dünyada olan azaptır.

Berzah âleminde ise; bir daha buluşulamamanın verdiği elem, aksiyle iştigali nedeniyle bir çok nimetin elinden kaçmasının acısı, Allah'tan perdeli olmanın elemi, kısaca hasretin elemi vardır. Hüzün, keder ve düşünce onların ruhlarında kurt ve haşeratın bedende yaptığını yapar. Hatta bunların ruhlara etkisi, Allah onları bedenlerine gönderinceye kadar daimî ve sürekli-dir. O zaman ise daha dehşetli ve daha acı azaba geçecektir. Bu kimsenin azabı nerede; sevinçten Rabbiyle birliktelikten, O'na iştiyakından, sevgisiyle rahatlamasından, zikriyle huzur bulmasından kalbi rakseden kimsenin içinde bulunduğu nimetleri nerede?

Bu bahtı açık kullardan biri: “Dünyanın zavallıları dünyadan, oradaki yaşam zevkini tatmadan, oradaki en tatlı şeyi tatmadan ayrıldılar” diyor. Bir başkası: “Hükümdarlar ve prensler içinde bulunduğumuz huzuru bilselerdi bizlerle savaşırlardı” diyor.

Diğeri: “Dünyada bir cennet vardır, ona giremeyen âhiret cennetine de giremez” diyor.

Yazık pahalı hissesini ucuza satana, bu ticarete tamamen aldanana ve aldandığını da gözleriyle görene! Malın fiyatı hakkında bir bilgin yoksa bari piyasada tecrübe sahibi kimselere sor!

Sendeki mal ne güzel! Alıcısı Allah, fiyatı ebedi cennet, alış-verişte aracılık yapan ve alışının vereceği paraya kefil olan kişi Muhammed (s.)! Ama sen onu büyük bir zillet karşılığı sattıverdin! Şairin dediği gibi:

*Kulun kendine yaptığı hareket bu, lakin,
Artık ona bundan sonra kim ikram edecek?*

“Allah her kimi zelil yapmışsa, artık ona ikram edecek hiç kimse yoktur. Şüphesiz Allah dilediğini yapar.” (Hacc, 18)

Günahların cezalarından biri de, kalp gözünü körleştirmesi, nurunu söndürmesi, ilim yollarını tıkaması, hidayete götüren şeyleri perdelemesidir. Nitekim İmam Mâlik, Şafi'yle karşılaşp ondaki o üstün zeka ve tasavvur gücünü görünce “Ben Allah'ın sana bir nûr bıraktığını görüyorum. Onu masiyet karanlığıyla söndürme!” demişti.

Zamanla bu nur zayıflar ve sönükleşir, masiyet karanlığı ise güçlendikçe güçlenir, sonunda kalp zifiri gece karanlığı gibi olur. Nice kimse görmediğinden düşmüş ve helâk olmuştur. O adam, gece vakti tehlikeli ve korkunç bir yola çıkan âmâ kimseye benzer. Selamette kalmak ne zor, helak olmak ne kolaydır. Sonra bu karanlıklar güçlenir ve kalpten organlara taşar. Yüzü -karanlığın yoğunluğu oranında- bir siyahlıkla kaplanır. Eğer kişi öldüğünde bu karanlık hâlâ var ise berzah âleminde de ortaya çıkar ve kabir onunla dolar. Nitekim Rasûlullah “Bu kabir-

ler sahibi için karanlıkla doludur. Ancak benim duamdan dolayı Allah onlara kabri aydınlatır.” buyurmuştur. Kıyamet günü gelip kullar mahşer yerine getirildiklerinde bu karanlık yüzlerini kaplar ve onu herkes apaçık biçimde görür. Hatta yüzleri kömür gibi siyah hâle dönüşür. Aah ne ceza bu! Başından sonuna tüm dünya zevkleri ve lezzetleri kulun bir anlık yorgun, bitkin, hüznü, çekilmez ızdıraplı haliyle nasıl karşılaştırılabilir? Dünyadaki tüm zevkleri bir anlık rüyadan başka birşey değildir ki! Yardım ancak Allâht’tandır.

- Günahlar nefsi küçültür, basitleştirir, zayıflatır ve yeteneklerini gömer. Öyle ki sonunda kişi küçük ve basit şey olur. Bunun gibi tâat de onu geliştirir büyültür ve yüceltir.

Yüce Allah “nefsini salih amelle yücelten iflah olmuştur, onu alçaltan ziyana uğramıştır.” (Şems, 9,10) buyurmuştur. Anlam şöyledir: Allah’a itaat etmek suretiyle nefsinin yücelten iflah olmuş, Allah’a âsî olmak suretiyle nefsinin küçülten, basitleştiren de ziyana uğramıştır. Ayette geçen “tedsiye: alçaltmak” esasen gizleme anlamına gelmektedir. Nitekim “...Yoksa onu toprağa mı gömecek?” (Nahl, 59) âyetindeki “yedüssü: gömüyor” fiili de aynı köktendir.

Âsî kişi kendini masiyete gömer, yerini gizler ve yaptığı kötü şeyden dolayı insanlardan gizlenmeye çalışır. Kendini nefsinin, Allah’ın ve insanların yanında tutar, içine kapanık biri olup çıkar, tâat ve takva ise kişiyi yüceltir, aziz yapar. Sonunda kişi en şerefli, en yüce kişi olur. Bununla birlikte kişi nefsinin Allah (c.) katında en zelil, en hakir ve en basit görür. Zaten nefis izzet, şeref ve olgunluğuna bu zilletle ulaşmıştır. İşte nefisleri masiyet gibi hiç bir şey böyle küçültüp basitleştirmemiş; Allah’a itaat kadar da hiç bir şey yükseltmemiş ve şerefleştirmemiştir.

- Günahların cezalarından biri de günahkârın daima şeytanın esareti ve şehvetinin hapsinde kalması; hevâ hevesinin bağıyla bağlı olmasıdır. İşte âsî esir, hapis ve bağlıdır. En azılı düşman olan nefsinin elinde esir kimseden daha kötü halde hiç kimse yoktur. Heva zindanından daha dar bir zindan, şehvet bağından daha zor bir bağ yoktur. Öyle iken; esir mahpus ve bağlı bir kalp Allah’a (c.) ve ahiret yurduna doğru nasıl yürüyebilir?

Bir adım olsun, nasıl atabilir?

Kalp bağlandığında âfetler dört bir yanından üzerine üşüşürler. Kalp kuş gibidir; ne kadar yükselirse âfetlerden o kadar uzak olur, ne kadar alçalırsa âfetler üzerine üşüşür, etrafını kuşatırlar.

Bir hadiste “Şeytan insanın kurdudur” denmiştir. Koruması olmayan bir koyun kurtlar arasında olduğunda kolaylıkla parçalanıp yok olacağı gibi, kul da, Allah tarafından bir koruyucusu olmadığında kurdu tarafından mutlaka parçalanır. Allah tarafından gelen muhafızı da takvadır. Takva onun koruyucusu olur, kurtla arasında sağlam bir kaledir. Ayrıca dünya ve ahiret cezasıyla onun arasında da bir kalkandır. Koyun çobana ne kadar yakın olursa kurttan o kadar selamette, ne kadar uzakta olursa o kadar ölüme yakın olur. Öyleyse koyunun en güvenceli hali çobanın yakınında olduğu vakittir. Kurt ancak sürüden ayrılanı, dolasıyısıyla çobandan en uzak olanı yer.

Meselenin aslı şudur: Kalp Allah’tan ne kadar uzak olursa afet ve musibetler ona o kadar yakın, Allah’a (c.) ne kadar yakın olursa âfetler ona o kadar uzak olur.

Allah’tan uzaklık derece derecedir. Gaflet kalbi Allah’tan uzaklaştırır. Günahın uzaklaştırması daha büyüktür. Bid’atin uzaklaştırması daha büyüktür.

Nifak ve şirkin uzaklaştırması ise hepsinden daha büyüktür.

GÜNAHLAR ŞEREF VE DEĞERİ DÜŞÜRÜR

Günahların bir cezası da kişinin Allah katındaki ve insanlar katındaki şan, değer ve makamını düşürmesidir. Zira kulların Allah (c.) katındaki en değerlileri en takvalıları, O’na en yakın makamdakiler O’na en itaatkârlarıdır. Kul Allah’a ne kadar itaat ederse nezdindeki değeri o kadar çok olur. Âsî olup emrine karşı gelirse, gözünden düşer ve Allah (c.) onu kullarının kalbinde de düşürür. Kullar nezdinde hiç bir değeri kalmayıp basitleşince, kullar tarafından da kötü bir muameleye maruz kalır. Böylece aralarında en kötü biçimde yaşam sürdürür. Adı sanı

sönük, kıymeti düşük, perişan halli, hiç bir saygınlığı olmayan, sevinç ve neşe bimeyen bir hayat sürdürür.

Ancak şehvet insanı sarhoş yapmakta ve ona masiyetleri işletmektedir.

Yüce Allah'ın kula en büyük nimetlerinden biri de onun kıymetini yüceltmesidir; bu hususta peygamberlerini ve rasullerini diğerlerinden ayrı tutmuştur. Yüce Allah şöyle buyurmuştur: "Kuvvetli ve basîretli kullarımız İbrahim'i, İshak'ı ve Yâkub'u da an. Biz onları bir özellik, o yurttan anılmakla hoş kıldık. (Sâd, 45,46) Yani: biz onlara kimseye vermediğimiz bir özellik verdik. O da o yurttan güzel bir anılmayla anılmaları, haklarında övgüyle bahsedilmeleridir. Halil İbrahim'in (s.) duasında istediği "lisan-ı sıdk" da budur. Nitekim O "Allah'ım, sonra gelenler arasında bana, bir doğruluk dili (sonraki nesiller arasında iyi anılmak iyi bir ad bırakmak) nasip eyle!" (Şuarâ, 84) demişti. Yüce Allah o ve oğulları hakkında "Onlara rahmetimizden mal ve çocuk lutfettik ve onlar için yüce bir doğruluk dili verdik (yani bütün din mensuplarınınca onların, övülüp hayır ile yâd edilmelerini sağladık) (Meryem, 50) buyurmuştur. Yüce Allah peygamberi Muhammed'e de şöyle demiştir: "Senin şânını yüceltmedik mi?" (İnşirah, 4)

Peygamber takipçilerinin Allah'a itaat ve peygamberleri izlemeleri oranında bundan nasipleri vardır. Peygamberlere muhalefet edenler ise peygamberlere muhalefet ve Allah'a isyanları oranında bu nasipten uzaktırlar.

Günahların bir cezası da sahibinden övgü ve şeref isimlerini attırıp ona yergi ve alçaltıcı isimleri kazandırmasıdır. On-dan mümin, berr (iyi) muhsin (iyilik yapan, takva ehli), müttaki, itaatkar, tevbekâr, veli salih, âbid, hâif (Allah'tan korkan), evvâb (çok tevbekâr, Allah'a çok yönelen), hoş, mardî (kendinden razı olunan) gibi isimleri alır.

Ona facir, âsî, kötülük yapan, fesadçı, pis, sevimsiz, zina-kâr, hırsız, katil, yalancı, hâin, livatacı, akrabalık ilişkisini koparan, hain gibi isimleri kazandırır.

Bunlar fîsk isimleridir: "İnandıktan sonra fîsk adı ile çağrılmak ne kötü bir şey" (Hücûrat, 11) Bu isimlere sahip olmak

ise Allah'ın gazabına cehenneme girmeye ve rezil alçak bir hayat sürmeye nedendir.

Diğer isimler ise Rahman'ın rızasına cennetlere girmeye ve kişinin diğer insanlardan şerefli olmasına yol açar. Masiyetin tek cezası bu isimleri ve yol açtıklarını hak etmek olsaydı, akıl için sahibini ondan men'etmeye yeterli bir neden olurdu. Tâatin tek ödülü bu isimleri ve gerektirdiklerini elde etmek olsaydı bu, akıl için sahibine bunu emretmeye yeterli bir gerekçe olurdu. Fakat Yüce Allah'ın verdiğini engelleyecek, engellediğini verecek, uzaklaştırdığını yaklaştıracak, yaklaştırdığını uzaklaştıracak hiç kimse ve güç yoktur. "Allah her kimi zelil kılarsa, artık ona ikram edecek hiç kimse yoktur." (Hacc, 18)

Günah özellikle aklın noksanlaşmasında etki eder. Biri itaatkar diğeri âsi iki akıllı kimseden itaatkâr olanın akli mutlaka daha fazla, fikri daha doğru, görüşü daha düzgündür ve doğru onun arkadaşındır.

O yüzden Kur'an'ın hitabının sadece akıl ve fikir sahiplerine doğru olduğunu görürsün. Şu âyetlerde olduğu gibi: "Benden korkun ey akıl sahipleri!" "(Bakara, 197) "Allah'tan korkun ey akıl sahipleri, ki felaha eresiniz" (Maide, 100). "Ancak akıl sahipleri düşünüp anlar." (Bakara, 209) Bunların benzerleri çoktur.

Bir an veya gün veya bir süre tadılan sonra rüya gibi biten bir lezzeti ebedî nimetlere, büyük kurtuluşa, hatta dünya ve ahiret saadetine tercih eden kimsenin hangi aklından bahsedebilir? Aleyhine hüccet olarak sunulacak akli olmasaydı delillerden sayılırdı aslında. Hatta delillerin hali ondan daha iyi ve sonu daha selametli olacaktır.

Akıllar selîm ve sağlıklı olsalardı zevk, sevinç, neşe ve hoş yaşamı elde etmenin yolunu, her türlü nimetin rızasında, her türlü elem ve azabın da O'nun gazabında ve öfkesinde olduğunu görürlerdi. O zatın rızasını kazanmaya çalışırlardı. Çünkü gözlerin aydınlığı, nefislerin neşesi, kalplerin hayatı, ruhların lezzeti, hayatın hoşluğu, yaşamın lezzeti Allah'ın (c.) rızasındadır. Şayet öte dünyanın bir zerre nimeti dünyanın tüm nimetleriyle tartılsaydı dünya nimetleri daha hafif gelirdi. Hatta kalp ondan

en az miktarda hazlansaydı onu dünyaya ve içindekilerinin tümüne karşılık vermek istemezdi. Bununla birlikte itaatkâr kimse dünyadaki nimetlerden orada müreffeh yaşam sürenlerden daha çok nasiplenir. Çünkü bu nimetle hazlanmasına, lüks yaşam sürenlerin hazlanmalarına katışan hüznler, kederler ve dertler bulaşmaz. Bilakis o her iki nimet ve zevki yaşar. Ayrıca bunlardan daha büyük iki nimet bekler. Bu süre içerisinde de elem ve acılara maruz kalmaz. Durum Allah'ın buyurduğu gibidir: "Eğer siz acı çekiyorsanız onlar da sizin acı çektiğiniz gibi acı çekmektedirler. üstelik siz Allah'tan, onların ummadıkları şeyleri ummaktasınız?" (Nisa, 104)

Lâilâhe illallâh! Aman Allahım! İnci karşılığında gübre, misk mukabilinde dışkı, Allah'ın kendilerine ihsan buyurduğu peygamberler, sıddıklar, şehidler ve salihlerle arkadaşlık karşılığında Allah'ın gazap ettiği, lanetlediği ve kendileri için cehennem hazırladığı kimselerle arkadaşlığı satın alan kimsenin aklı ne de azdır!

Günahlar kul ile Rabbi arasındaki ilişkinin kopmasına yol açar. Aralarındaki bağ kopunca da kuldan her türlü hayır vesileleri kesilir, her türlü şer bağları onunla bağlantıya geçer. Hayır vesileleri ve yolları kopmuş ve tıkanmış, bir göz açıp kapama süresinde dahi onsuz edemeyeceği, ondan müstağni kalamayacağı, onun yerini tutacak başka kimsesi bulunmayan o dostu ve mevlası ile ilişkisi kopmuş, kendisiyle her türlü şer vesileleri irtibata geçmiş, en büyük düşmanı ile arası düzelmiş, düşmanı kendisine dost olup asıl dostundan uzaklaştırmış... Artık böyle kimse hakkında hangi kurtuluş, hangi ümit ve hangi yaşamdan bahsedilebilir? Hiç kimse bu (dosttan) ayrılma ve (düşmanla) birleşmedeki çeşit çeşit elem ve azapları hakkiyle bilemez.

Seleften bir zat şöyle der: Kulu Yüce Allah ile şeytan arasına bırakılmış halde görüyorum; Yüce Allah yüz çevirince ona şeytan dost olur. Allah onu dost edinip himayesi altına alınca da şeytan ona güç yetiremez. Nitekim Yüce Allah şöyle buyurur: "Meleklerle Âdem'e secde edin! demiştik. Secde ettiler, yalnız iblis etmedi. O cinlerdendi. Rabbi'nin buyruğu dışına çıktı. Şimdi siz benden ayrı olarak onu ve neslini dostlar mı ediniyorsunuz?"

Oysa onlar sizin düşmanınızdır. Zalimler için ne kötü bir değiştirmedir!” (Kehf, 50)

Yüce Allah bu âyette şöyle demektedir: Ben atanıza ikramda bulundum, değerini yükselttim, başkasından üstün kıldım. Ona ikram ve şerefleendirme olarak, tüm meleklerime ona secde etmelerini emrettim. Hepsi bana itaat ettiler, ancak onun da benim de düşmanım olan iblis bunu kabul etmedi. Emrime karşı geldi, bana itaati bıraktı. Tüm bunlardan sonra beni bırakıp onu ve neslini dost edinmeniz, benim ve sizin düşmanınız olduğu halde ona, itaat etmeniz, hoşnutsuzluğuma yol açacak hususlarda onu dost edinmeniz size hiç yakışır mı? Ona düşmanlığı emrettiğim halde siz düşmanımı dost edindiniz. Bir hükümdarın düşmanlarını dost edinen kimse hükümdar nezdinde düşmanla aynıdır. Çünkü sevgi ve itaat ancak itaat edilenin düşmanlarını düşman, dostlarını dost edinmekle olur. Hükümdarın düşmanlarını dost edinip sonra da onun dostu olduğunu -iddia etmen saçmadır. Bu eğer hükümdarın düşmanı sizin düşmanınız değilse böyledir. Peki o aynı zamanda sizin hakiki düşmanınızsa ve sizinle onun arasındaki düşmanlık koyun ile kurt arasındaki düşmanlıktan büyükse...

Yüce Allah böylesi bir dostluğun çirkinliğini “Oysa onlar sizin düşmanınızdır” ve “Rabbinin buyruğu dışına çıktı” sözleriyle vurgulamıştır.

Böylece hem Rabb’ine hem de bize olan düşmanlığının ona düşmanlığı gerektiren gerekçe olduğu ortaya çıkmıştır. Peki bu ne biçim dostluk? Bu ne biçim alışveriş? Zalimlerin cezası ne kötüdür!

Bu ayetteki hitapta sanki bir çeşit paylama var. Sanki şöyle deniliyor: Ben meleklerimle birlikte secde etmediği vakit İblis’e düşman oldum. Ona düşmanlığım sizin hatırlınızaydı. Sonra bu düşmanlığın sonu, onunla aranızda barış andlaşması imzalamanız oldu.

Günahlar ömrün bereketini, rızkın bereketini ilmin bereketini, amelin bereketini ibâdet ve tâatın bereketini siler. Özetle din ve dünyanın bereketini götürür. Allah’a isyan içinde hayat sürdürenin ömründe, iş dünyasında hiç bir berekete rastlayamazsın.

Yeryüzünden bereket insanların isyanlarından başka hangi nedenle ortadan kalkmıştır ki? Yüce Allah “Şayet kasabalılar iman edip Allah’tan sakınsalardı. Onlara gökten ve yerden bereket kapıları açardık.” (A’râf, 96) buyurur. Yine “Şayet doğru yolda gitselerdi onlara bol su verirdik.” (Cin, 16-17) buyurur.

“Kul, işlediği günah yüzünden rızıktan-nimetten mahrum bırakılır”. Bir hadiste şöyle denmektedir: “Rûhulkudüs (=Ceb-rail) kalbime hiçbir nefis rızkının tümünü almadıkça ölmez diye üfledi. O halde Allah’tan sakının, talep ve dualarınızı güzelce ve edeplince yapın. Zira Allah katındaki şey, ancak O’na (c.) itaatle elde edilir. Allah canlılığı ve sevinci Allah’ın kaderine razılıkta ve yakînde, keder ve hüznü de şek-şüphe ve hoşnutsuzlukta kılmıştır.”

İmam Ahmed’in Zühd kitabında zikrettiği şu kudsî hadis daha önce geçti; “Ben Allahım; hoşnut olduğumda bereket veririm ve bereketimin ucu bucağı yoktur. Kızdığım da lanet ederim ve lanetim yedinci toruna kadar ulaşır.”

Daha önce kulun ömrünün yaşadığı süre olduğunu, Allah’tan yüz çevirip başkasıyla meşgul olanın yaşamından bahsedilemeyeceğini, hayvanların yaşamının onunkinden hayırlı olduğunu söyledik. Çünkü insanın yaşamı kalp ve ruhunun yaşamı ile. Kalbinin yaşam ve hayatı ise ancak kendisini yaratanı tanımak, sevmek, sırf ona kulluk etmek, ona yönelmek, tevbe etmek, onun zikriyle tatmin olmak ve rahatlamak, ona yakınlıkla ünsiyet bulmakla olur. Bu hayatı kaybeden hayrın tümünü kaybetmiştir. Karşılığında dünyalıklardan alabildiğini alsa bile aksine bu dünya tümüyle bu hayata bedel olamaz. Kul, elden kaçırdığı her şeyin yerini doldurabilir, ama Allah’ı (c.) kaybettiğinde O’nun (c.) yerini tutacak hiçbir şey kesinlikle yoktur.

Allah’a âsî olmanın rızık ve ömrün bereketini gidermesinin sebebi şudur: Şeytan masiyetlere ve masiyet ehline bırakılmıştır. Onun hükümlerliliği onlar üzerindedir, Şeytanın bitiştiği, yanında olduğu her şeyin bereketi ortadan kalkar. Bu sebeple, Allah’ın isminin olduğu yerde bereket olacağından yerken, içerken binerken, giyerken ve cima ederken Allah’ın adının anılması tavsiye edilmiştir. Adının anılması şeytanı kovar ve orta-

da yalnız Allah'ın adı bulunduğundan bereket hasıl olur. Allah için olmayan her şeyin de bereketi alınmıştır. Çünkü bereketi verecek sadece Allah'tır, bereketin tümü O'ndandır. O'na nisbet edilen herşey bereketlidir. Onun kelamı bereketlidir. Rasûlü bereketlidir, yaratıklarına faydalı kulu bereketlidir. Beltülharam'ı bereketlidir. Bereket sahibi ancak O'dur ve ancak O'na nisbet edilen şeyde bereket vardır. Bununla O'nun ulûhiyetine ilâhlığına, yani kulluğa layık oluşuna, sevgisine ve rızasına nisbeti kastediyorum. Yoksa, zaten bir bütün evren O'nun Rabb'liğine herşeyin sahibi oluşuna ve yaratıcılığına şahittir. Yüce Allah'ın kendinden uzaklaştırdığı her şahıs, söz ve harekette hiçbir bereket, hiçbir hayır yoktur. Ona yakın olan her şey de ise, yakınlığı nisbetinde bereket vardır.

Bereketin zıddı lanettir. Allah'ın lanet ettiği bir toprak parçası, Allah'ın lanet ettiği bir şahıs, Allah'ın lanet ettiği bir eylem hayır ve bereketten en uzak şeydir. Bununla ilişkili, irtibatlı ve bağlı olan, buna yol bulan her şeyde de ebediyyen hiçbir bereket yoktur.

Yüce Allah İblis'e lanet etmiş, onu yaratıkların kendisine en uzağı yapmıştır. Onun tarafından gelen her şeyde, Ona yakınlığı ve bitişikliği oranında Allah'ın laneti bulunur. O sebeple masiyetlerin ömür, rızık, ilim ve amelin bereketini yok etmede büyük etkileri vardır. Allah'a isyan ettiğin emrinin dışına çıktığın her vakit onunla Allah'a âsî olduğun her mal, beden, şân-şöhret, ilim ve amel şeytanadır kendisine değil, Kişiye ömründen, malından, gıdasından, şân şerefinden, ilminden ve amelin-den sadece Allah'a itaat ettiği kadarı vardır.

Bu yüzden öyle insanlar vardır ki yüz yıl yaşamıştır, ama hakiki ömrü on seneyi dahi bulmamıştır. Yine onlardan kimisinin yükler dolusu altın ve gümüşü vardır da, hakikatte malı bin dirhemi dahi bulmaz. İlim ve şân-şöhret de böyledir.

Tirmizî'de geçen bir hadiste Rasûlullah şöyle buyurur: "Dünya mel'undur bereketten uzaktır, içindekiler de mel'undur. Ancak Allah'ı bilip zikir eden âlim ve öğrenci müstesna." Başka bir hadiste de "Dünya mel'undur, içindekiler de mel'undur. Ancak Allah için olan müstesna" buyrulmuştur.

İşte bereket sadece bunda vardır. Allah'tan yardım dileriz.

Günahların bir cezası da sahibini yüksek dereceli olmaya yatkın olduğu halde alçak dereceli yapmasıdır. Zira yüce Allah insanları yüceler ve alçaklar olmak üzere iki kısım yarattı. İliyân (yüceler)'i yüce insanların, esfel-i safilini (en alçak yeri) de alçalmışların mekânı kıldı. Kendine itaat edenleri dünya ve ahirette en yükseklerde, âsî olanları da dünya ve ahirette en alçaklarda yapmıştır. İtaatkâr kullarını en değerli yaratıkları, âsî kullarını ise katındaki en değersiz yaratıkları kılmış, izzeti itaatkârlara zilleti ise âsilere vermiştir. Nitekim İmam Ahmed'in Abdullah b. Amr kanalıyla rivayet ettiği bir hadiste Rasûlullah şöyle buyurmuştur: "Kıyametin biraz öncesinde, kılıçla gönderildim. Rızkım mızrağımın altında kılındı. Zillet ve alçaklık emrime muhalefet edenlere verildi!"

Kul her masiyet işleyişinde bir düşük dereceye iner. Bu iniş kulun her masiyetinde devam eder ve kişi sonunda en alta varır. Kul her tâat işlediğinde Allah'ın emir ve yasaklarına uygun hareket ettiğinde de derecesi yükselir. Bu yükselme en yüksek seğre çıkana kadar devam eder.

Kul hayatı boyunca hem iniş hem de çıkışlar yapabilir. Hangisi çok olursa kendisi oranın ehli olur. Yüz derece çıkıp bir derece inenle, bir derece çıkıp yüz derece inen bir değildir.

Ancak insanlar burada büyük bir yanlışlık yapıyorlar. Zira kişi bazen öylesine derine, batıyla doğu arası, gökler yer arası mesafeden daha derine düşer ki, bin derece yükselişi dahi onu karşılamaz dengelemez. Nitekim sahih bir hadiste Allah Rasûlu şöyle buyurur: "Kul hiç önemsemediği bir laf söyler ve onunla cehennemin batıyla doğu arası uzaklığından daha derinine düşer" Peki hangi yükseliş bu düşüşe denktir?

İniş insandan ayrılmayan bir şeydir. Ancak insanların kîminin düşüşü gaflete olur. Bu gafletinden uyandığında, uyanıklığının kuvvetine göre önceki derecesine hatta daha yüksek dereceye tekrar çıkar.

Bazen iniş, onu tâatinde vesile kılma maksadını taşımadığı bir helâl derecesine olur. Bu itaat haline döndüğünde, bazen eski derecesine döner, bazen ona ulaşamaz, bazen onu geçer.

Çünkü gayreti bazen daha fazla, bazen daha az, bazen de aynı olur.

İnişi bazen küçük veya büyük bir günaha olur. Böylece bazen geri dönüşü olmayan bir tevbeğe, samimi bir “Allah’a dönüş” gereksinim duyar.

Âlimler bu durumdaki kişinin; tevbenin günahın izini silmesi, onu hiç olmamış gibi yapması ve varlığını yokluğu gibi kılmasına binaen önceki derecesine tekrar dönebileceği veya tevbenin sadece cezayı ortadan kaldıracağı; kaçırdığı önceki dereceyi ise elde edemeyeceği düşüncesine binaen önceki hâline ve derecesine tekrar dönemeyeceği hususunda farklı görüşlere sahiptirler.

Bir grup bunu şöyle açıklar: Günah işleyen kişi onu işlediği vakitte tâatle iştigal etmek suretiyle bir yükseliş kaydetmeye ve eski amellerinin üzerine ekleyip yüksek dereceye ulaşmaya hazır ve yatkın haldeydi. Bu, sahip olduğu mal ile ticaret yapan, sermayesi ne kadar çok olursa o kadar çok kâr elde eden kimse- nin haline benzer. İşte bu kimse günahla iştigal ettiği vakit eski amellerinin üzerine yapabileceği yükselme ve kârdan mahrum kalmıştır. Günahtan sonra tevbe edip işe başladığında iniş halinden çıkışa geçmiş olur. Oysa günahı işlemeseydi yükselişi zeminden (bulunduğu noktadan) daha yükseğe olacaktı. Bu ikisi arasında büyük bir fark vardır.

Bunlar derler ki: Bunların hali sonsuz bir merdivene çıkan ve aynı basamakta olan iki kişinin haline benzer. Bunların biri bir basamak dahi-inip sonra tekrar yükselişe geçse, hiç şüphesiz inmeyip çıkmaya devam eden kişi ondan daha yüksekte olacaktır.

Şeyhülislam İbn Teymiye iki grup arasında bir yargı belirterek şöyle demiştir: İyice tahkik edildiğinde varılacak doğru sonuç şudur: Tevbe edenlerin bazıları öncekinden daha yüksek dereceye bazıları anı seviye dönerler, bazıları ise eski derecelerine dönemezler.

Ben derim ki: Bu tevbenin gücüne ve kemâline, günahın kulda yaptığı Allah’a karşı zillet, boynu eğiklik, mahcupluk, O’na yönelme duygusu, O’ndan sakınma, korkma Allah korku-

sundan ağlamaya vs. göredir. Bu hususlar bazen güçlü olur ve tevbekâr öncekinden daha yüksek dereceye çıkar, tevbeyle birlikte günah işlediğinden önceki halinden daha iyi olur. Bazen hatâ onun hakkında daha hayırlı olur. Çünkü ondan kendini beğenme hastalığını giderir. Kendine güvenme ve amelleriyle naz yapmadan kurtarır. Yalvarış, zillet ve “boynu eğiklik” yanağını efendisinin ve seyyidinin eşiğine koydurur. Kendi değerini öğretir, efendisinin ve mevlasının onu korumasına, affetmesine ve bağışlamasına ne kadar muhtaç olduğuna tanık ettirir. Kalbin-den tâatin onda peyda ettiği azgınlığı çıkarır. Kibirilenmemesi, böbürlenmemesi için burnunu kırar. Kendisini başkasından daha iyi görme düşüncesini yok ettirir. Onu Rabbinin huzurunda hatalıların, günahkârların duruşuyla; başı öne eğik Rabb’inden utanır ve korkar, ibadetlerini küçümser, günahlarını büyütür halde, nefsinin ne kadar kusurlu ve kötü olduğunu, hamd ve övgüye layıklığın vefâkârlığın ancak Allah’ta olduğunu bilmiş halde durdurur.

Kendisine bir belâ ve ceza ulaştığında da kendisinin ondan daha büyüğünü hak etmiş olduğunu, cürmünün, yarısının hatta en az parçasının dahi cezasını vermeyerek, Allah’ın kendisine, ihsanda bulunduğunu düşünür.

Çünkü onun hak ettiği cezayı, bırakın bu zayıf ve aciz kul, koca dağlar dahi taşıyamaz. Çünkü günah, küçük olsa bile; kendinden daha yüce ve daha güzel olmayan en yüceye, büyüğüyle küçüğüyle her çeşit nimetleri ihsan buyuran o lütufkâra isyanla karşılık vermek en kötü ve korkunç bir şeydir. Zira insanların büyüklerine, saygınlıklarına, lütufkârlarına böylesi karşılık vermeyi her mü’min ve kâfir çirkin bulur. İnsanların en alçağı, en mürüvvetsizi ve en şerefsizi onlara kötülüklerle karşılık verir. Peki göklerin ve yerin hükümdarına, göklerin ve yerin ilâhına bu karşılığı vermek ne demek olur? Rahmeti gadabına galebe çalmış, affetmesi cezalandırmasını geçmiş olmasaydı, Allah’a layık olmadığı şekilde karşılık veren bir kişiden dolayı yer yüzü sarsılır, dümdüz hale gelirdi. Hilmi yumuşaklığı, sabrı ve bağışlaması olmasaydı kulların günahlarından dolayı gökler ve yer sarsılırdı. Yüce Allah buyurur ki: “Allah yıkılmamaları için gökleri ve yeri tutmaktadır. Andolsun, yıkılsalar kendisinden

sonra artık onları kimse tutamaz. Şüphesiz O, halimdir, çok bağışlayandır.” (Fatır, 41)

Âyetin sonunda zikredilen, Allah’ın isimlerinden iki ismi, halim ve çok bağışlayan isimlerini düşün; altında ne anlamlar buluyorsun? Demek ki Allah’ın canilere hilmi, sabrı olmasaydı; âsîleri bağışlaması olmasaydı yerler ve gök durmayacaklardı. Yüce Allah bazı kullarının küfürlerinin etkisini şöyle anlatmaktadır: “Neredeyse ondan {Rahman çocuk edindi, sözlerinin dehşetinden) gökler çatlayacak, yer yarılacak ve dağlar yakılıp dağılacaktır.” (Meryem, 90)

Yüce Allah Adem ile Havva’yı cennetten tek gûnahtan dolayı çıkardı. İblisi kovması, lânetlemesi ve göklerin yerin melekûtundan çıkarması tek bir gûnahtan dolayı oldu. Biz ise şu şiirde söylendiği gibi ahmaklar gûruhuyuz:

*Gûnahlar üzerine gûnah ekler, sonra da
Ebedî nimetlerin cennetlerine yükselmeyi umarız.
Oysa biz biliriz ana babamız
En yücelerdeki melekûtundan bir gûnahla çıkartıldılar.*

Bu başlık altında anlatılmak istenen kısaca şudur: Kul tevbeden sonra gûnah öncesinden daha iyi hale gelip, daha yüksek derecelere çıkabilir. Ancak gûnah onun gayretini zayıflatıp azmini kırıp kalbini hastalandırabilir ve böylece tevbe ilacı onu evvelki sağlığına döndüremeyebilir.

Bazen de hastalık tamamen ortadan kalkar ve kul eski sağlığına, aynı işine döner ve aynı dereceyi yakalar.

Bu, eğer inişi gûnaha olursa böyledir. Ama imanını temelden sarsan şek, şüphe ve nifak gibi şeylere inerse bu, sahibi için İslâmını yenilemedikçe yükselme ümidinin kalmadığı bir durumdur.

MASİYET İNSANIN DÜŞMANLARINI CESARETLENDİRİR

Gûnah işleyen kula, düşmanı saldırma cesareti bulmaya başlar. Şeytanlar ona eziyet etme, aldatma, vesvese verme, kor-

kutma, üzme ve hatırlamasında yararı, unutmada zararı bulunan şeyleri unutturma gibi şeylerde de cesaret bulurlar. Yine onu zayıf gördüklerinden kendilerine güvenirler ve onu günaha iterler.

İnsî şeytanlar onun yanında veya gıyabına yapabildikleri eziyeti yapma cür'etkârlığında bulunurlar. Ailesi, hizmetçisi, evlatları ve komşuları hatta hayvanlar ona karşı cesur ve küstah olurlar. Nitekim seleften bir zat "Vallahi ben Allah'a karşı bir günah işliyorum ve bunu hanımımın ve bineğimin huyundan hissediyorum." demiştir.

Yöneticiler de ona ceza vermede katı olurlar. Ki zaten adilce davrandıklarında Allah'ın belirlediği hadleri ve cezaları uygulurlar.

Kişinin nefsi de ona karşı cesurlaşır; ona arslan kesilir, inatçı olur. Bir hayır işlese dinlemez ve itaat etmez. Aksine kişiyi istese de istemese de helaka sürükler.

Çünkü itaat Yüce Allah'ın kalesidir; ona giren güvencede olur, terkedince yol kesiciler ve başkaları göz dikerler. Kendisini onlara karşı koyacak hiçbir şey bulunmaz. Zira Allah'ı zikretmek, itaat etmek, sadaka, cahili aydınlatmak, iyiliği emir, kötülükten nehiy yapmak kuldan belâları def'eden birer koruyucudurlar. Bu, hastalığı kovan ve onunla savaşılan bedenlerin direnç gücüne benzer. Bu güç düştüğünde hastalık mikrobu gelip vücudu istila eder ve sonuç ölüm olur. Öyleyse kulun, kendisini müdafaa eden bir şeyi bulundurması şarttır. Zira iyiliklerin ve kötülüklerin neticeleri bunların insanda bıraktıkları duygular birbirleriyle hep kavga halindedirler ve daha önce açıkladığımız gibi söz bunlardan güçlü olanın olur. İyilikler tarafı ne kadar güçlü olursa kötülüklerle karşı koymak o kadar kolay olur. Zira Allah iman etmiş kimseleri kötülüklerle, günahlara vs. karşı korur, kollar. İman ise söz ve eylemdir. İman ne kadar güçlü olursa Allah'ın koruyup kollaması o kadar çok olur. Allah'tan yardım dileriz.

Günahın cezalarından biri de nefsine en çok ihtiyaç duyduğu vakitte kulu yüz üstü bırakmasıdır. Çünkü herkes dünya ve ahirette kendisine yarar ve zarar verecek şeyleri öğrenmeye ihtiyaç duyar. İnsanların en bilgini bunu detayıyla bilendir.

İnsanların en güçlüsü ve akıllısı ise nefesine ve iradesine karşı güçlü olan ve onu yararına kullanıp zararına olacak şeyden men'edendir.

İşte insanların bilgileri, gayretleri ve seviyeleri burada farklılık gösterir; onların en bilgilileri mutluluğu ve mutsuzluğun sebep ve yollarını bilendir.

Masiyetler bu bilginin aklına gelmesini, iki dünyada kendisi için en iyi ve en faydalı olanla meşgul olmasını engeller ve orada perde olurlar.

Kişi bir günaha düşecek olsa ve ondan kurtulmaya ihtiyacı olsa kalbi, nefsi ve organları onu yüz üstü bırakırlar. Bu şu kimsenin haline benzer: Adamın kılıcı iyice paslanmış ve kınına yapışıp kalmış, çıkarılamaz hae gelmiştir. Aniden düşmanı gözüktür; onu öldürmeye gelmektedir. Hemen kılıcına sarılır ve çıkarmaya çalışır, ama nafiye. O arada düşman gelir onu öldürür.

Bunun gibi kalp de günahlardan paslanır hastalıktan sertleşir. Düşmanıyla savaşıma istediğinde de yanında hiçbir şey bulamaz. Kul sadece kalbiyle savaşır, saldırır, hücum eder. Uzuvar kalbe bağlıdır. Bağlı bulunduğu şeyde güç yok ise uzuvlar ne yapabilir?

Nefis de öyledir; şayet nefis mutmain nefis ise şehvetlerle ve masiyetlerle kirlenir. Nefs-i emmare ise güçlenir ve arslanlaşır. Kişinin nefis-i emmaresi ne kadar güçlenirse nefis-i mutmainnesi o kadar zayıflar, sonunda hakimiyet ve tasarruf nefis-i emmareye kalır.

Nefs-i mutmainne ise hemen hemen ölür. Çünkü insana fayda vermeyecek, ama sadece elem ve ızdırapları hissedecek kadar cansız kalır.

Anlatılmak istenen şudur: Kul bir sıkıntı veya belâyaya düçar olduğunda kalbi, dili ve azaları onun için en faydalı şeyleri yapmayıp onu yüz üstü bırakırlar. Kalbi onu Allah'a tevekküle, tevbeyle, O'na yönelmeye, yalvarıp önünde boyun bükmeye, zelil olmaya çekmez. Dili onu Allah'ı anmaya itmez. Dili zikretse bile kalbiyle dilini bir araya getiremez. Kalbini diline hapseder ama ikisini birden zikredilen zâta hapsedemez. Bilakis dua ve

zikrini gafıl, dikkatsiz ve oyun-oynaştaki bir kalple yapar. Kul azalarından ibadet etmek suretiyle kendisine yardımda bulunmalarını ister de onu dinlemez itaat etmezler.

Tüm bunlar günah ve masiyetlerin eseridir. Bu kimse şu komutana benzer: komutanın, düşmanlara karşı, kendisini müdafaa eden bir ordusu vardır. Onları ihmal eder, zayıf ve sahipsiz bırakır, irtibatını keser. Sonra düşmanın saldırdığı bir vakitte onlardan kendisini korumaları için -güç ve kuvvetleri olmadığı halde- her şeylerini ortaya koymalarını emreder.

Bu böyle... Bir de bundan daha korkunç ve tehlikeli bir durum var. O da ölüm ve Allah'a yolculuk anında kalbinin ve dilinin onu yüz üstü bırakmaları. Bazen bir çoğunda da görüldüğü gibi- kişi diliyle şehadet söyleyemez.

Birisine "Lâilahe illallah, de" denilmiştir de, o "aah, Söyleyemiyorum" demiştir.

Diğer birisine böyle söylenmiştir de, o "Şah, rah" gibi anlamsız sözler söylemiş ve ölmüştür.

Başka birine "Lâilâhe illallah, de" denilmiş o ise şu şiiri söyleyip hemen ölmüştür:

*Ey soran yorgun-bitkin kadın;
Rahatlata hamama giden yol nerede? diye.*

Bir başkasına "Lâ ilâhe illallah de" denmiştir de, o "Tatana Lannana..." diye şarkı söyleye söyleye ölmüştür.

Bir başkasına ölüm anında böyle söylendi, o "Söylediğin şey bana fayda vermez. Günah bırakmayıp işledim" dedi ve şehadet getiremeden can verdi.

Bir diğerine söylendi, o "O bana fayda vermez. Allah için bir kez namaz kıldığımı dahi hatırlamıyorum" dedi ve söylemedi.

Bir başkasına böyle dendi, o ise "Karşıdaki söylediğin şeyi inkar ediyor" dedi ve öldü.

Birisine böyle söylendi, o "Onu her söylemeye çalışmamda dilim tutuluyor" dedi.

Bir dilencinin ölüm anında yanında bulunan birisi bana onun “Allah için bir para. Allah için bir para” diye diye öldüğünü anlattı.

Bir tüccar bana, bir yakını ölürken ona “Lâilahe illallâh” telkin ettiklerini, ancak onun “şu parça ucuzdur, şu müşteri iyidir. Bu şöyledir...” diye diye öldüğünü anlatır.

Sübhanallah! İnsanlar böylesi nice ibret verici olaylara şahit olmuşlardır. Ölüm vakti gelmiş bu kimselerin insanlara gizli kalanı ise daha büyük, daha büyüktür.

Kul zihnî anlayışı, kavrayışı ve gücü varken şeytan onu ele geçirmiş ve ona istediği günahları işlettirmiş, kalbini Allah’ı zikirden gafil yapmış, diline Allah’ı zikirden âzâlarını O’na tâat ve ibadetten uzaklaştırmışken, gücünün bittiği, kalbinin ve bedeninin canın çıkması elemiyle meşgul olduğu bir anda şeytan ona neler yaptırılmaz ki?

Üstelik şeytan ondan son arzusuna kavuşabilmek için tüm güç ve enerjisini toplamış, elinden gelen tüm imkanlarını seferber etmiştir. Artık bu, şeytanın onda yapacağı son işidir. O vakit, şeytanın onun karşısında en güçlü, onun da şeytan karşısında en güçsüz olduğu bir vakittir. Acaba o gün kim selamete çıkabilecek? İşte orada “Allah, inananları, dünya hayatında da, ahirette de sağlam sözle tesbit eder (o sözden asla ayrılmazlar, daima o tevhid sözüyle Allah’ın birliğini haykırırlar). Allah, zalimleri de saptırır ve Allah, dilediğini yapar.” (İbrahim, 27)

Allah’ın, kalbini zikrinden gafil bıraktığı, onun da hevasına uyduğu ve her işi tefrit olan kişi hüsnü hâtime (güzel ölüme) nasıl muvaffak kılınır. Ona nasıl yardım edilir? Kalbi Allah’tan uzak ve O’ndan gaflette olan, hevasının kalesi, şehvetlerinin esiri, dili Allah’ın (c.) zikrine kuru, azaları tâatından uzak ve masiyetiyle meşgul. Kimsenin güzel biçimde ölüme muvaffak kılınması uzak ihtimaldir.

Sanki o zalim günahkârlar güven için akit yapmış, imza almışlar: “Yoksa sizin istediğiniz hükmü verebileceğinize dair kıyamete kadar sürecek andlarınız mı var üzerimizde? Sor onlara: Onların hangisi buna kefil olacak?” (Kalem, 39, 40)

Şairin dediği gibi

*Ey kötü eylemleriyle birlikte güven içinde olduğunu sanan!
Yoksa sana gelmiş imzalı bir güvence mi var?
İki şey birden var sende korkusuzluk ve hevaya uymak.
Oysa bunların biri dahi kişiyi helak eder.
Müttakiler korku yolunda yürüdüler
Sen ise o yola hiç girmedin
Sendeki en tuhaf şey ise senin,
Yakında terkedeceğin hayat için ebedi yurdu önemsemeyişin
Allah aşkına söyle kim aptal? Sen mi,
Yoksa alış-verişinde aldanmış zavallı adam mı?*

GÜNAHLAR KALBİ KÖRLEŞTİRİR

Günahların bir cezası da kalbi körleştirmesidir. Köreltme- se bile mutlaka basiretini zayıflatır. Daha önce zayıflatmasını açıklamıştık... Kalp kirlenince ve zayıflayınca doğru yolu bul- maktan, onu kendinde ve başkalarında uygulamaktan -basireti- nin zayıflığı ve kuvveti oranında- aciz kalır.

İnsani mükemmelliğin esası şu iki şeydir: Hakkı batıldan ayırt etmek ve hakkı batıla tercih etmek. Kullarını dünya ve ahirette Allah nezdindeki değerleri, bu iki husustaki durumları- na göredir. Yüce Allah'ın şu âyette peygamberlerini övdüğü iki vasfı da budur: "kuvvetli ve basiretli kullarımız İbrahim, İshak ve Yâkub'u da an" (Sâd, 45)

İlk kelime "eydî" hakkı uygulama gücüdür. "Ebsâr" ise dindeki basirettir.

Böylece Yüce Allah onları hakkı mükemmel anlamak ve onu mükemmel biçimde uygulamakla nitelendirmiştir. İnsanlar bu makamda dört kısma ayrılırlar. Bu zikrettiğimiz birinci kı- sımdır ve bunlar Allah katında insanların en şerefli ve değerli- leridirler.

İkinci kısım: Bunlar bir öncekinin tam tersidirler. Bun- ların ne dinde basiretleri ne de hakkı uygulama güç ve irade- leri vardır. İnsanların çoğu da bu kısımdandırılar. Bunları gör-

mek gözleri çöp batmış gibi yapar, ruhları incitir, kalpleri hastalandırır!

Diyarları daraltır, fiyatları yükseltirler. Bunlarla arkadaşlık insana ar ve utançlıktan başka bir şey kazandırmaz.

Üçüncü kısım: Bunlar hakkı görme basireti bulunan ve onu tanıyan, ancak onu uygulamada ve ona çağrıda zayıf ve güçsüz kalan kimselerdir. Bu zayıf mü'minin halidir ve güçlü mümin daha hayırlı ve Allah nezdinde daha sevimlidir.

Dördüncü Kısım: Bunların güç, gayret ve azimleri vardır, fakat dinde basiretleri zayıftır. Bunlar Rahmanın dostlarıyla şeytanın dostlarını neredeyse birbirinden ayırt edemezler. Aksi-ne bunlar her siyahı hurma, her beyazı iç yağı sanarlar. Şişi iç yağı, faydalı ilacı zehir sanarlar.

Bunlar arasında din hususunda önderliğe ehil sade ve birinci kısımdır. Yüce Allah "Sabrettikleri ve ayetlerimize kesinlikle inandıkları zaman, onların içinden, buyruğumuzla doğru yola ileten önderler yetiştirmiştik." (Secde, 24) buyurur. Yüce Allah onların dinde önderlik makamına sabır ve yakınle ulaştıklarını haber vermiştir. Yüce Allah'ın ziyana uğrayanlardan istisna ettiği ve ikinci vaktine -ki o kazananların da kaybedenlerin de çaba içerisinde olduğu bir vakittir- yeminle onların dışındakilerin zarara uğrayanlar olduklarını haber verdiği kimseler de bunlardır. Yüce Allah öyle buyurur "Asr'a andolsun ki hakikaten insan ziyan içindedir. Ancak iman edip salih amel işleyenler, birbirlerine hakkı tavsiye edenler ve birbirlerine sabrı tavsiye edenler başka." (Asr, 1-3)

Onların hakkı bilip üzerinde sabır-sebat etmeleri yeterli görülmemiş, birbirlerine tavsiye, teşvik ve irşat etmedikçe ziyandan kurtulamayacakları belirtilmiştir.

Bunların dışındakiler ziyana uğrayanlar olduklarına göre; bilindiği gibi günahlar ve masiyetler kalbi kör eder, basiretini giderir böylece kalp hakkı gereği/olduğu gibi göremez. Gücünü ve azmini zayıflatır, böylece hak üzere sebat edemez. Bu onun yaşantısına tekrar yansır ve onu Allah'a, ahiret yurduna doğru yolculuğundan alıp dünya hayatına razı ve onunla mutlu Allah'tan ve âyetlerinden gaflette olan, Allah'la buluşmaya hazır-

lığı bırakan kötü nefislerin yurduna doğru yolculuğa yönlendirir. Günahların tek cezası bu olsaydı, kişiyi onlardan uzaklaştırmaya ve terkettirmeye yeterdi. Yardım Allah'tandır.

Tâat kalbi nurlandırır, kuvvetlendirir, sabitleştirir ve sonunda silinmiş temizlenmiş ayna gibi saf ve berrak hale gelir, nurla dolar. Şeytan yaklaştığında nuru ona, göklere haber salmaya giden şeytanlara keskin ateşlerin çarpması gibi çarpar. Dolayısıyla şeytan bu kalpten kurdun arslandan korkmasından daha çok korkar. Hatta bu kalbin sahibi şeytana çarpar ve onu çarpılmış halde yere serer. Etrafına cinler toplanırlar ve birbirlerine “ne olmuş?” diye sorarlar. “Ona bir insan çarptı ona bir insan nazar etti” derler.

İşte! Hür ve nurlu bir kalbin bakışı Neredeyse nûrundan şeytanı yakacak.

Bu kalp ile her tarafı karanlık, çeşit çeşit şehvet ve hevâsı bulunan, şeytanın vatan edindiği bir kalp aynı olur mu?

Her sabah sevinçle yeni hayata başlarken der ki şeytan:

*Dünya ve ahiretinde iflah olmayan arkadaş a can kurban
Dünyada, sonrasında haşirde arkadaşınım.
Sen her mekânda benimle berabersin
Bedbahtlık diyarında mesken tutulmuşsan eğer.
Ben ve sen, birlikte zillet içindeyiz.*

Yüce Allah şöyle buyurur: “Kim Rahman’ın zikrini görmezlikten gelirse ona bir şeytan sardırırız; artık o onun arkadaşı olur. O (şeyta)nlar bunları yoldan çıkardıkları halde bunlar doğru yolda olduklarını sanırlar. Nihayet (zikrimize karşı körlük edip yoldan çıkan o adam) bize geldiği zaman (kötü arkadaşına) der ki: “Keşke benimle senin aranda iki doğu (doğu ile batı) arası kadar uzaklık olsaydı (seni hiç görmeseydim), meğer ne kötü arkadaş (mıydın sen.)” (Böyle söylemeniz) bugün size bir fayda sağlamaz; çünkü zulmettiniz. Siz, azab (çekme)de ortakısınız” (Zuhruf, 36-39)

Yüce Allah zikri, yani peygamberine indirdiği Kur’an’ı her kim görmezlikten gelir, ondan yüz çevirirse basireti, anlayışı,

Allah'ın kastettiğini anlama ve tefekkür etmesi körleşirse, Kur'an'dan yüz çevirmesinin bir cezası olarak Allah'ın ona bir şeytan göndereceğini; şeytanın artık onun oturmasında, kalkmasında, yürümesinde hiç yanından ayrılmayan bir arkadaşı, dostu ve ahababı -ki o ne kötü dost, ne kötü ahababtır- olacağını haber vermektedir.

Bir annenin memesini paylaşp birlikte emdiler. Karanlığın siyahlığını bölüşüp "hiç ayrılmayalım" dediler.

Yüce Allah sonra şunu haber verdi: Şeytan arkadaşını ve dostunu Allah'a ve cennetine ulaştıran yoldan çevirir. O doğru yoldan engellenmiş kişi ise kendisinin doğru bir yol üzere olduğunu sanır. Nihayet kıyamet günü geldiğinde biri diğerine "Keşke seninle aramda iki doğu arası uzaklık kadar mesafe olsaydı. Bana dünyada ne kötü arkadaşlık yapmışsın. Bana hidayet geldikten sonra beni aldattın ve hak yoldan engelledin. Bugün de benim için ne kötü bir arkadaşsın." der.

Başı belâlı kişiye başka birisi aynı belâda ortak olduğunda, bu, kişide bir teselli ve azabını hafifletici etki yapar. Ancak Yüce Allah cehennem azabında ortak olanlar hakkında böyle olmayacağını, azap gören kişinin, arkadaşının gördüğü azaptan az da olsa bir rahatlık ve sevinç hissetmeyeceğini haber vermektir. Halbuki dünyadaki musibetler genel olduğunda bu kişiye teselli verir. Nitekim kadın şair Hansa, kardeşi Sahr hakkında şöyle der:

*Etrafımda, kardeşlerine ağlayanların çokluğu olmasaydı,
Kendimi öldürür, katlederdim
Onlar kardeşime ağlamıyorlar ama,
Onlara bakarak kendime teselli veriyorum*

İşte Yüce Allah cehennemlikleri bu kadar rahatlamadan da mahrum etmiş ve şöyle buyurmuştur: "(Böyle söylemeniz) bugün size bir fayda sağlamaz; çünkü zulmettiniz. Siz, azab (çekme)de ortaksınız." (Zuhruf, 39)

Günahlar insanın düşmanına gönderdiği bir yardım, düşmanını kendiyle savaşında onunla güçlendirdiği bir ordudur...

Çünkü Yüce Allah insana bir düşman musallat etmiştir. Bu düşman ondan bir an olsun ayrılmaz, uyumaz, bir an ondan gaflette olmaz. O ve adamları onu görürler, insan ise onları görmez. Onunla her koşulda savaş hususunda büyük çaba sarfeder. Ona ulaştırabileceği her türlü tuzak ve hileye teşebbüs eder. Ona karşı hem kendi cinsinden, yani cinni şeytanlardan ve başkalarından, hem de insi şeytanlardan yardım alır, onları kullanır. Bu düşman insanın olduğu bölgeye ağlar dikmiş, her türlü belâyı oraya getirmiş, etrafını duvarlarla çevirmiş ona tuzak ve kapanlar kurmuştur. Adamlarına da şöyle demiştir: “Sizin ve atanızın düşmanı bu adamı gözünüzden hiç kaçırmayın. Sizin nasibiniz cehennem iken onun nasibi cennet olmasın, sizin payınız lanet, iken onun payı rahmet olmasın. Onun sebebiyle ve ondan dolayı benim ve sizin başınıza gelen Allah’ın rahmetinden uzaklaştırılmamızı ve rezil-rüsvaylığımızı biliyorsunuz. Öyleyse onların da aynı belâda bize ortak olmaları için gayretinizi ortaya koyunuz. Nitekim onların salihlerini bunda bize ortak edemedik ve onlar cenneti hak ettiler. “Yüce Allah da düşmanlarımız hakkında bunların tümünü haber vermiş ve ona karşı tedbirimizi almamızı, hazırlığımızı yapmamız emretmiştir.

Yüce Allah, Âdem ve oğullarının başına bu düşmanın müptela olduğunu, onu onlara musallat ettiğini bildiğinden, insana hissesine düşen asker ve ordu yardımı yapmış, düşmanına da payına düşen asker ve ordu yardımıyla bulunmuştur. Bu yurttan, bu ömür süresinde -ki o ahirete oranla bir nefes gibidir- bir cihad pazarı kurmuştur. Mü’minlerden cennet karşılığında canlarını ve mallarını satın almıştır; Allah yolunda savaşır, ölür ve öldürülürler. Yüce Allah, bunun, en şerefli kitaplarında Tevrat, İncil ve Kur’an’da bildirilmiş kesin bir vaad olduğunu haber vermiştir. Ayrıca vaadine kendisinden daha sadık kimsenin olmadığını belirtmiştir. Sonra onlara bu anlaşmaya sevinmelerini emretmiştir. Onun değerini öğrenmek isteyen müşterinin kim olduğuna, bu mal karşılığında ortaya konan paranın miktarına, bu akdin kimin elinde gerçekleştiğine bir baksın. Bundan daha büyük bir kazanç, daha kârlı bir ticaret var mıdır?

Yüce Allah sonra bunu vurgulayarak şöyle buyurmuştur: “Ey inananlar, size, sizi acı azaptan kurtaracak bir ticaret gös-

tereyim mi? Allah'a ve elçisine inanırsınız, mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda savaşırsınız. Eğer bilerseniz sizin için en iyisi budur (Böyle yapınız ki Allah) sizin günahlarınızı bağışlasın ve sizi altlarından ırmaklar akan cennetlere, Adn cennetlerinde güzel konutlara koysun. İşte büyük başarı budur. Seveceğiniz bir şey daha var; Allah'tan bir zafer ve yakın bir fetih... Mü'minleri müjdele" (Saf, 10-13)

Yüce Allah bu düşmanı yaratıkları arasında en çok sevdiği kulu olan mü'min kuluna musallat etmesi, sadece, cihadın O'nun en çok sevdiği şey, cihad ehlinin katındaki en yüksek dereceli ve O'na en yakın kişiler olmasından dolayıdır. Yüce Allah bu savaş sancağını kullarını kurtarmak için kaldırtmıştır. Hedefi, kendisini tanıma, sevmeye tevekkül edip yönelme mekânı olan kalbi (şirkten, günden vs.) kurtarmaktır.

Yüce Allah bu savaşı insana yüklemiş onu yanlarından hiç ayrılmayan melek askerleriyle desteklemiştir: "O (insa)nın önünde,ve arkasında birbirlerini takip eden (melek)ler vardır, onu korurlar." (Ra'd, 11) Yani: birisi giderse yerine başkası, o giderse bir başkası gelir. Böylece birbirlerini takip ederler. Onun ayaklarını sabitleştirir, hayrı emredip ona teşvik ederler. Ona Allah'ın ihsan ve nimetlerini hatırlatarak sebat ettirirler ve: "Bu belli bir süre için sabırdır. Sonrasında ise ebedî bir istirahatte çekileceksin" derler.

Yüce Allah insanı daha sonra vahyi ve kelamıyla destekledi; ona peygamberini gönderdi, kitabını indirdi. Böylece gücüne güç, yardımına yardım, teçhizatına teçhizat kattı. Bununla birlikte onu; veziri ve yönlendiricisi olarak akılla, nasihat edicisi ve irşad edicisi olarak Allah'ı tanımakla (marifet), sebat ettirici, destekleyici ve yardımcı olarak imanla, ona her şeyin hakikatinin perdesini açıcı olarak yakınle destekledi. Öyle ki o Allah'ın, düşmanlarıyla cihad karşılığında dostlarına ve taraftarlarına vaad ettiği şeyleri gözleriyle görür müşahade eder gibi olur. Akıl, insanın ordusunu düzene koyar, marifet savaş işlerini, araçlarını ve bunların konulacakları uygun yerleri gelirler, iman ona sabır ve sebat verir, onu güçlendirir, yakîn ise onu düşmana yöneltip ciddi saldırılar yapmasını sağlar. Yüce Allah daha sonra bu savaşı yapanları görülür ve görülmez gözlerle

destekledi; gözü gözcüsü, kulağı haber alıcısı, dili tercümanı, elleri ve ayakları yardımcıları yaptı. Melekleri ve Arş'ını taşıyanları ona mağfîret dilemeleri, onu kötülüklerden koruması ve cennetine koyması için dua etmeleri için dikti. Onu koruyup kollanmayı ve müdafaa etmeyi ise bizzat kendisi (c.c.) üstlendi ve "Bunlar benim taraftarlarım, asıl başarıya ulaşacaklar Allah taraftarlarıdır." dedi. "İşte onlar Allah'ın taraftarlarıdır. Muhakkak ki başarıya ulaşacaklar onlardır" (Mücadele, 22) buyurdu. "Onlar benim askerlerim" dedi ve "Şüphesiz bizim askerlerimiz, hakikaten asıl galipler onlardır." (Saffat, 173) buyurdu:

Yüce Allah bu savaşın ve cihadın nasıl olacağını kullarına öğretmiş ve bunu şu dört kelimedede toplamış, şöyle buyurmuştur: "Ey inananlar, sabredin, direnin, ve Allah'tan korkun ki, başarıya eresiniz" (Âl-i İmran, 200) Cihad ancak bu dört şeyle gerçekleşir. Sabır ancak düşmana karşı direnmeyle, yani ona karşı koyma, mukavemet göstermeyle gerçekleşir. Düşmana karşı direndikten sonra kişi başka bir şeye, nöbete ihtiyaç duyar. O da düşmanın oradan sızması için kalbin gediklerinin başında durup nöbet tutmak, göz, kulak, dil, mide, el ve ayak gibi düşmanın hücum edebileceği gediklerden bir an ayrılmamaktadır. Düşman bu gediklerden içeri sızar ve her tarafı gezip yapabildiği kadar yakıp-yıkma ve harap etme eylemi yapar. Öyleyse nöbet bu gediklerden ayrılmamak düşmanın, fırsat bilerek içeri girmesine izin vermemek için orayı hiç boş bırakmamaktır.

İşte Rasûlullah'ın arkadaşları sahabiler, peygamberlerden ve Rasullerden sonra insanların en hayırlıları olan, şeytandan en korunmuş, muhafaza olunmuş bu kişiler Uhud savaşı günü emrolundukları halde bir yeri boş bırakmaları sonucu düşman oradan girmiş ve olan olmuştu.

Bu üç şeyin direği takvadır, Allah'dan sakınmadır. Sabır da, direnme de, nöbet tutma da ancak takvayla fayda verir. Takva ise ancak sabır ayağı üzerine kurulur.

İKİ ORDUNUN KARŞILAŞMASI

Şimdi sendeki iki ordunun karşılaşmasına, iki tarafın çarpışmasına bak; nasıl durum, bazen onun aleyhine bazen senin

aleyhine oluyor? Kâfirlerin kralı ordusuyla ve askerleriyle kalbe doğru yöneldi. Kalbi kalesinin içerisinde, memleketinin tahtına oturur vaziyette buldu. Adamlarına ne söylese hemen yapıyorlar.

Askerleri etrafında, onun için savaşıyor, yanına kimsenin girmemesi için mücadele ediyorlar. Kral kalbin bazı valilerini ve adamlarını entrikalarla ele geçirmediği hücum etmesinin imkansız olduğunu anladı. Kalbin en has askerini ve en yakın adamının kim olduğunu sordu, "O nefistir... dediler. Adamlarına şu emri verir: "Ona istek ve arzusu kapısından yanaşın. Neleri çok sevdiğini, nelerden hoşlandığını tespit edin. Sonra onları ona teker teker sayın. Onlara iştahını kabarsın, uykusundan ve uyanıklığında onu bunlarla mest edip kendinden geçsin. Onlarla rahatlayıp teskin olunca ve kendinden geçince üzerine şehvet kancasını ve çengellerini atıp kendinize doğru çekin. Şayet kalbin aleyhine döner ve ona karşı sizinle olursa işte o zaman göz, kulak, dil, ağız, et ve ayak gediklerini ele geçirmiş olursunuz. Bu gedikleri tam bir uyanıklık içinde gözetleyiniz. Kalbe oralardan giriş yaparsanız onu ölü veya esir ya da ağır yaralı olarak ele geçirebilirsiniz. Bu gedikleri boş bırakmayın. Hiçbir birliğin kalbe girip sizi oradan çıkarmasına izin vermeyin. O birlikleri ele geçirirseniz, kalbe ulaşamamaları için onları iyice zayıflatmaya, güçsüz düşürmeye çalışın. Kalbe ulaşırsa da zayıflamış ve kişiye fayda vermeyecek bir halde ulaşsın."

GÖZ GEDİĞİ

"Bu gedikleri ele geçirdikten sonra evvela göz gedığının bakışlarının ibret almasını engelleyin, onun sadece zevklenme, dinlenme ve eğlence maksadıyla bakmasını sağlayın. Eğer siz farkında olmadan bir ibret bakışıyla bakarsa, onu gaflet, hayran kalma ve şehvet bakışlarıyla bozun. Zira bu onun kolayca yapacağı ve zoruna gitmeyecek bir şeydir. Göz gedığıne çok dikkat edin; çünkü hedefinize onunla varırsınız. Ben insanı bakış gibi başka bir şeyle bozamadım. Onunla kalbe şehvet tohumunu eker, sonra ona temenni suyuyla sularım. Sonra ona vaadler verir, temennilere daldırır, böylece iradesini güçlendirir, sonra da şehvet bağıyla tutup onu günahları işlemeye götürürüm. O yüz-

den bu gediği sakın ihmal etmeyin. Gücünüz yettiği oranda kalbi bakışla bozmaya çalışın ve bakışın önemsiz bir şey olduğunu empoze edin ve şöyle deyin: "Bakmakla yaradanın müthiş sanatını düşünürsün, bakanlar ibret alsın diye yaratılan bu görüntülerin güzelliğinden ibret alırsın. Allah sana bu gözleri boşuna vermemiş, bu güzellikleri de bakışları ondan engellemek için yaratmamıştır. Eğer ele geçirdiğinizin bilgisi az, aklı bozuk ise ona 'Bu Hakk'ın görüntülerinden bir görüntü tecellilerinden bir tecellidir.' deyin ve onu vahdet-i vücuda çağırın. Kabul etmezse genel veya özel hülûl (Allah'ın ruhunun mahluklara geçtiği) düşüncesini kabul ettirmeye çalışın. Bununla yetinmeyin; çünkü o durumda hristiyanların kardeşleri olur. Bilakis ona ayrıca dünyada zühd, iffet ibadet ve takva gibi şeyleri de kabul ettirmeye çalışın ki, sonra cahilleri onlarla avlayabilesiniz. Bunlar benim en büyük müttetikim, en büyük askerimdirler. Hatta ben onların askerlerinden ve adamlarımdanım.

KULAK GEDİĞİ

Sonra kulak gediğini, oradan bu tuzagınızı bozacak bir şeyin girmemesi için gözetleyin ve oradan ancak batılın girmesi için çabalayın. Zira batıl nefse kolay, hoş ve tatlı gelir. En tatlı kelimeleri ve zekiler için en büyüleyici sözleri seçin ve onları nefislerin hoşuna gidecek şeylerle katıştırıp sunun.

Önce bu tür sözlerden muhatabınıza bir şeyler atın. Kulak verirse benzerlerini ekleyin. Onun hoşlandığını gördükçe bu düşünceleri teker teker söyleyip empoze edin. Sakın bu gedikten Allah kelimından, Rasûlullah'ın veya uyarıcıların sözlerinden bir şeyler girmesine izin vermeyin. Engel olamazsanız ve bu tür şeyler girerse onu anlamasına, tefekkür etmesine, nasihat alıp yanlışını düzeltmesine engel olun. Bunun için ya ona zıt düşünceler empoze edin, ya da onları gözünde büyültün, bunları insanların anlayamayacaklarını idrak edemeyeceklerini, bunun ağır bir yük olup insanın tek başına taşıyamayacağını vs. söyleyin. Ya da bunların değerini onun nezdinde küçültün, şöyle deyin: "İnsanlar nezdinde daha yüce, daha değerli ve daha ender bulunan şeyle (aklî, felsefî şeylerle) iştigal etmek daha iyidir.

Boş şeylerin taliplisi çoktur. Hak ise gariptir, yalnızdır. Onu söyleyen kendisini tehlikeye atmış olur. O yüzden kişinin kendini tehlikeye atmayıp insanlar arasında en revaç görecek şeylerle iştigali daha iyidir.” Böylece batılı onlara türlü türlü biçimlerde ve nefislerine kolay gelecek şekilde sunun. Hakkı da önüne, ondan nefret edeceği ve ağırına gidecek biçimde koyun.

Bunu öğrenmek istiyorsan onların insî şeytanlardan dostlarına bak; nasıl iyiliği emir ve kötülükten nehyi insanı ilgilen-dirmeyen şeylerle iştigal, insanların kafalarını karıştırma, kendini tahammül edemeyeceği belâya sokma ve insanlar arasında fitne çıkarma vs. şeklinde sunuyorlar? Nasıl sünnete tabi olanların söylediklerini, Allah; O’nun (c.) ve peygamberinin vasıfladığı şekilde vasıflandırmayı “tecsîm” (Allah’ı cisim kabul etme), “teşbîh” (O’nu mahlukata benzetme), “Tekyîf” (O’na bir şekil, sûret nisbet etme) şeklinde sunuyorlar? Nasıl da Allah’ın yaratıklarının üzerinde oluşunu, Arş’ının üzerine istiva edişini, yaratıklarından ayrı oluşunu “tehayyüz” (bir yer kaplama) diye isimlendiriyorlar? Bunlar Allah’ın dünya semasına inişini ve “Benden kim bir şey isterse ona veririm” deyişini “hareket etmez bir yerden bir yere intikal etme” olarak isimlendiriyorlar. Kendini vasıflandırdığı el, yüz vs.yi “organlar” ve “âzâlar” diye adlandırıyorlar. Yaptığı fiilleri “havâdis” (ezeli olmayan, sonradan olma), sıfatlarını “araz” (bir cisme arız olan haller) diye isimlendirirler. Sonra tüm bunların Allah hakkında imkansız olduğundan yola çıkarak, O’nun (c.) kendini vasıflandırdığı bu sıfatları yok sayarlar. Bunlar bilgisiz ve basiretsiz insanlara Kur’an ve sünnetin ifade ettiği bu sıfatların bunlara yol açtığını söylerler ve “ta’tîli” (Allah’ın sıfatlarını inkarı), “tenzîh” ve “yüceltme” adı altında empoze ederler. İnsanların çoğu ise zayıf akıllıdırlar; bir şeyi bir lafızla kabul ederler, sonra aynı şeyi, başka, bir lafızla söylendiğinde reddederler.

Yüce Allah “Böylece biz, her peygambere insan ve cin şeytanlarını düşman yaptık. (Bunlar), aldatmak için birbirlerine yaldızlı sözler fısıldarlar” (En’am, 112) buyurmuştur. Allah burada, batıl ve asılsız şeyden” yaldızlı söz” diye bahsetmiştir. Çünkü sahibi onu elinden geldiğince süsler ve aldanmaya müsait kişinin kulağına atar, o da buna kanar, inanır.

Özetle: Şeytan kulak gediğinde sürekli bekler ve oradan, kula fayda vermeyip zarar verecek şeylerin girmesini sağlar, faydalı bir şeyin girmesine engel olur. Elinde olmadan faydalı bir şey girince de onu bozar, değiştirir ve kişiye zararlı hale getirir.

DİL GEDİĞİ

Şeytanların komutanı daha sonra şöyle der: Dil gediği üzerinde nöbet tutun. O en önemli gediktir. Diline faydasız ve zararlı sözleri söylettirin ve Allah'ı (c.) zikir, istiğfar, Kur'an'ını okuma, kullarına nasihat etme ve faydalı bilgi verme gibi ona (kalbe) fayda verecek sözleri söylemesine engel olun. Bu gedikte sizin için iki büyük iş var; hangisini başarırsanız olur, farketmez:

Birincisi: Batıl konuşmak. Zira batıl konuşan kişi sizin kardeşiniz, en büyük askeriniz ve yardımcınızdır.

İkincisi: Hakkı konuşmamak. Hakkı haykırmayan kişi -birincisi konuşan kardeşiniz olduğu gibi- sizin dilsiz kardeşinizdir. Hatta neredeyse bu size diğerinden daha faydalıdır. Birinin "Batıl konuşan dilli şeytan, hakkı söylemeyen ise dilsiz şeytandır" sözünü işitmediniz mi?

Bu gediğe çok dikkat edin. Sakın hak bir söz söylemesin, batıl konuşmaktan geri durmasın. Ona her yolla baktı süslü gösterin, her yola başvurarak hakkı söylemeden korkutun.

Yavrularım! bilin ki, ben insan oğlunu bu yolla helak eder, onları burunları üzeri cehenneme bu yolla düşünürüm. Bu gedikten kazandığım nice öldürülmüş, yaralanmış, esir edilmiş kimseler vardır.

Size bir tavsiyem var, iyi belleyin: Biriniz insan kardeşinin diliyle bir şey söylesin. Diğeriniz onu dinlesin ve sözünü çok beğendiğini, hayran kaldığını söylesin ve onu tekrar etmesini istesin. İnsana karşı birbirinize her türlü desteği verin. Yanlarına her yoldan sokulmaya çalışın, onları her köşede gözetleyin. Benim Rabblerine yaptığım yemini duymadınız mı? Hani şöyle demiştim: "Öyle ise, beni azdırmana karşılık, and içerim ki, ben de onlar (ı saptırmak) için senin doğru yolunun üstüne oturacağım. Sonra (onların önlerinden, arkalarından, sağlarından, solların-

dan onlara sokulacağım ve çoklarını şükredenlerden bulmayacaksın.” (A’raf, 16,17)

Görmüyor musunuz beni; O ademoğlunun tüm yollarında otururum. Bir yolda başarılı olamazsam hemen başka yolda oturur, dilediğimi veya hiç olmazsa bir kısmını elde etmedikçe oradan ayrılmam. Peygamberleri de, onları bu hususta uyarmış ve şöyle demiştir: “Şeytan insanoğlunun tüm yollarında oturur. İslâm yolu üzerinde oturur ve insana “İslâma girip de senin ve atalarının dinini bırakacak mısın?” der. İnsan onu dinlemeyip müslüman olursa, şeytan hicret yolunda oturur ve “Havanı ve karanı (memleketini) terkedip hicret mi edeceksin?” der. Kişi onu dinlemeyip hicret ederse şeytan bu defa cihad yolu üzerinde durup ona “cihad edip de öldürülmeyi, ardından malının paylaşılmasını, hanımınla evlenilmesini mi istiyorsun?” der.”

İşte böyle... Her hayır yolu üzerinde onları bekleyin. Birisi sadaka vermek istese “sadaka yolu” üzerinde bekleyin ve ona “malını verip de şu dilenci gibi mi olacaksın” deyin.

Kendisinden sadaka istenen birisinin diline koyduğum şu sözü duymadınız mı? “Bunlar bizim malımız. Size verecek olursak sizin halinize döneriz/sizin gibi oluruz.”

Hac yolunda bekleyin ve onlara “Korku dolu ve meşakkatli bir yol. Kişi malının ve canının yok olması tehlikesiyle karşı karşıya oluyor” deyin. İşte bu şekilde tüm hayır yolları üzerinde durun ve insanları onlardan sakındırın zorlukların ve tehlikelerini anlatın. Sonra günah yollarında durun ve onları insanoğlunun gözünde güzel, kalbine süslü yapın. Bu hususta en büyük yardımcı olarak kadınları kullanın, onların kapısından girin. Onlar sizin için ne iyi yardımcılardır.

Sonra el ve ayak gediklerinde durun. İnsanları size zarar verecek şeyleri tutmaktan ve size zararlı yerlere gitmekten men’edin.”

NEFS-İ EMMÂRE

... Şeytan devam eder.

“İyi bilin ki bu gediklerde bekçilik yaparken sizin en bü-

yük yardımcınız nes-i emmaredir. Onu aciz bırakın ve ondan yardım alın, ona destek verin ve destek alın. Nefs-i mutmainne-ye karşı savaşta onunla beraber olun. Nefs-i mutmainneyi kırmak ve gücünü yok etmek için çalışın. O da ancak beslendiği kaynakları kesmekle mümkün olur. Onun kaynağını kesip nefsi emmârenin kaynaklarını güçlendirdiğinizde, onun adamları size itaat edip kalbi kalesinden çıkardıklarında, onu yurdundan yönetimden azledip yerine nefsi emmareyi geçirdiklerinde başardınız demektir. Zira o sizin arzuladığınızı, istediğinizi emreder, hoşlanmayacağınız şeyi de kesinlikle yapmaz. Nefs-i Emmare tavsiye ettiğiniz hiç bir hususta size karşı gelmez. Bilakis bir şey söyleseniz hemen yapmaya koşar. Eğer kalbin memleketine ulaşmak için gayret sarfettiğini hisseder ve bundan güvence olmayı isterseniz onunla nefis arasında evlilik akdi yapın. Nefsi süsleyin, güzelleştirin ve kalbe en güzel gelin suretinde gösterin ve şöyle deyin: “Savaşı tattığın ve vurulma, yaralanmanın acısını yaşadığın gibi bu nefisle hazlanmanın tadını al. Sonra bunun tadıyla o savaşın acısını karşılaştı. Savaşı bırak, sonra ersin. Bu bir günlük geçici bir savaş değildir. Bilakis ölüme kadar sürecek kesintisiz bir savaştır. Şüphesiz sürekli bir savaşta gücün tamamen zayıflayacaktır.

Ey oğullarım! Şu iki büyük silahı kullandığınız takdirde kesinlikle yenilgiye uğramazsınız.

Birincisi Gaflet silahı. Her türlü yola başvurarak ademoğullarının kalplerini Allah’tan (s.) ve ahiret yurdundan gaflette bırakın. Hedefinizi gerçekleştirmede bundan etkin başka bir silahınız yoktur; zira kalp Allah’tan gafil olduğunda onu ele geçirebilir, baştan çıkarabilirsiniz.

İkincisi: Şehvetler, arzu ve hevesler silahı Bunları kalplerinde süslü, gözlerinde güzel gösterin. İşte üzerlerine bu iki silahla saldırın. Onlar üzerinde bunlardan daha etkili silahınız yoktur. Gaflete şehvetin, şehvete de gafletin desteğini alın. İki gafili bir araya getirin, sonra bunları gafil olmayanın üzerine salıverin zira o gafil olmayan kişi beş kişiyle baş edemez. Çünkü iki gafilin iki de şeytanı vardır. Gafil olmayanın (zâkirin) da bir şeytanı bulunmaktadır.

Eğer bir grup insanın bir araya gelerek Allah'ı zikrettiklerini, O'nun dinini, emir ve yasaklarını müzakere ettiklerini görür ve bunları dağıtamazsanız, onlara karşı hemcinslerinden işsiz güçsüz, boş insanları kullanın. Yanlarına getirtin ve sohbetlerini dağıtın.

Özetle her işe karşı onun eşini kullanın. Her bir insana kendi hevasından ve şehvetinden yaklaşın. Onları elde etmesi için ona yardımcı olun. Allah onlara size karşı sabretmelerini, direnmelerini ve gediklerde nöbet tutup uyanık olmalarını emretmişse, siz de sabredin, direnin onlara karşı gediklerde bekçilik yapın, şehvetleri ve öfkeleri kabardığında da fırsatı değerlendirin. Zira insanoğlunu en iyi bu iki durumda avlayabilirsiniz.

Bilin ki bazılarında şehvetin gücü daha fazla, öfkenin yaptırım gücü ise zayıf ve cılızdır. O durumda ona şehvet yolundan yaklaşın, öfke yolunu bırakın. Bazılarında ise öfkenin gücü daha fazladır. O durumda şehvetinin kalbe giden yolunu boş bırakmayın, o gediği ihmal etmeyin. O öfkesi halinde kendine hakim olamazsa, şehveti kabardığında nefsine hakim olamaması daha büyük ihtimaldir. Öyleyse öfkesiyle şehvetini çiftleştirin ve birleştirin. Şehvete öfke kapısından çağırın, öfkeye şehvet kapısından çağırın.

Bilin ki Adem'in oğullarında bu ikisinden daha etkili bir silah yoktur, zaten ebeveynleri cennetten şehvetten dolayı çıkarılmış, çocukları arasında düşmanlık ateş, öfke sebebiyle atılmıştır. Akraba ilişkilerini bu öfkeyle koparmışlar, kanlarını bununla dökmüşler, Âdem'in iki oğlundan biri kardeşini bununla öldürmüştür.

Bilin ki öfke insanoğlunun kalbinde ki bir ateş koru, şehvet ise kalbindeki bir heyecandır. Ateş ancak su ile, namaz, zikir ve tekbir ile söndürülür. O yüzden öfkesi ve şehveti kabardığında sakın insanı abdeste ve namaza yaklaştırma. Zira bunlar ondaki öfke ve şehveti söndürür. Nitekim peygamberleri de onlara bunu emretmiş ve şöyle demiştir: "Öfke Ademoğlunun kalbindeki bir ateştir. Gözlerin kızarmasını, şahdamarının kabarmasını gördüğünüzde, bunu (kendinde) hissederken kişi hemen abdest alsın." Onlara ayrıca "Ateş ancak su ile söndürülür" demiştir.

Allah onlara, size karşı sabır ve namazın yardımını almalarını tavsiye etmiştir. Öyleyse siz de bunları yapmalarına engel olun, bunları unutturun. Onlara karşı şehvet ve öfkenin yardımını alın.

Sizin onlara karşı en etkin ve en tahrip edici silahlarınız gaflet ve hevâya uymaktır. Onların da size karşı en büyük silahları ve en sağlam kaleleri Allah'ı zikretmek ve hevâ hevese muhalefet etmektir. Bir kimseyi hevasına uyar görmezseniz onun gölgesinden dahi kaçın, ona yaklaşmayın.

Şeytanın öğütlerinden de çıkarılacağı gibi; Anlatılmak istenen özetle şudur: Günahlar ve masiyetler kulun düşmanının eline verdiği, kendisine karşı kullandığı bir silahtır, teçhizattır. Onlar bu silahla ona karşı savaşırlar, bu da kendisine karşı onların yanında yer alır. Bu cehaletin zirvesidir:

*Düşmanlar yapamazlar cahile zarar
Onun kendine yaptığı ziyan kadar*

İşin garibi; kul kendini zayıflatmakla meşguldür, ama kendini güçlendirdiğini sanır; en büyük haz ve zevklerinden mahrum eder, ama kendisinin zevki için çalıştığını sanır, onu hakir yapmak, alçaltmak ve kirletmekle meşgul olur, ama onu yücelttiğini, yükselttiğini ve büyüüttüğünü zanneder.

Seleften bir zat hutbesinde bakın ne diyordu: Dikkat edin! Nefsini yücelttiğini sanıp onu alçaltan, onu aziz ettiğini sanıp zelil eden, nefsinin büyüüttüğünü sanıp onu küçülten, onu koruduğunu sandığı halde zayi eden nice kimseler vardır. Kişiye cehalet olarak kendine karşı düşmanıyla birlikte olması yeter! Böylece kendisine, düşmanın yapmadığı zarar-ziyanı verir. Yardım Allah'tandır.

MASİYET KULA KENDİNİ UNUTTURUR

Günahların bir cezası da kula kendisini unutturmasıdır. Kendi unutulunca da onu ihmal eder, ifsad eder ve helâke sürükler.

Soru: Kul kendisini nasıl unutabilir ki! Kendisini unuttuğunda onu kendine ne getirir? Kendisine unutulması ne manaya gelir?

Cevap: Evet, kul kendisini son derece büyük bir unutuşla unuttur. yüce Allah “Allah’ı unutup, Allah’ın kendilerine nefislerini unutturduğu kimseler gibi olmayın. Asıl fasıklar işte onlardır.” (Haşr, 19) Onlar Rabblerini unuttunca, Allah da onları unutmuş, kendilerine nefislerini unutturmuştur. Nitekim Yüce Allah “Allah’ı unuttular, O da onları unuttu” buyurmuştur.

Yüce Allah kendini unutanı iki şekilde cezalandırmıştır.

Birincisi: Yüce Allah onu unutmuştur.

İkincisi: Ona kendini unutturmuştur.

Yüce Allah’ın kulunu unutulması onu terketmesi, ve bitirmesidir. O durumda helak kişiye, elin ağza yakınlığından daha yakındır. Yüce Allah’ın kula kendini unutturması ise, ona yüksek zevk ve hazlarını, mutluluğunun, kurtuluşunun ve selametinin sebep ve yollarını unutturmasıdır. Tüm bunlar unutulmasının yol açtığı zararlar, aklına gelmez. Onları hatırına getirmez, gayretini o yönde sarfetmez ki hatırlasın da o yönde gayret göstersin. Zira, bunlar onun aklının ucundan geçmez ki o yönde adım atsın, onları tercih etsin.

Yüce Allah ayrıca ona nefislerinin ayıplarını, kusurlarını, felaketlerini unutturur. Böylece onları ortadan kaldırmak aklına gelmez.

Yine ona nefsinin ve kalbinin hastalıklarını ve acılarını unutturur da onları tedavi etmek ve kendini fesada ve helâka sürükleyecek bu hastalıkları ve illetleri ortadan kaldırmak, onun aklına gelmez. Hastalığı aslında çok ağırdır ve tehlikelidir, ama o bunun farkında da değildi. Onu tedavi etmek aklının ucundan geçmez.

Bu genel ve özel cezaların en büyüklerindendir. Kendini terkeden ve zayi eden maslahatını, hastalığını, şifasını ve mutluluğunun, kurtuluşunun, selametinin ve ebedî nimetlerde daimî bir yaşamının vasıta ve yollarını unutan kimsenin bu cezasından daha büyük ceza nedir ki?

Bu noktayı iyi düşünen kimse çoğu insanların gerçekten de kendisini unuttuğunu, Allah'tan pay ve hazzını zayi ettiğini, onu aldandığı bir alış-verişte çok az bir pahaya sattığını görür. Bunun farkına ancak ölüm anında varırlar. Bir de “teğabün günü”, yani kulun bu dünyada nefsiyle yaptığı akitte, ahiretiyle ilgili yaptığı ticarete aldandığını anladığı gün varırlar.

Zira herkes bu dünyada ahireti için bir ticaret yapar. Kendilerinin kazançlı ve kârlı olduğunu sanan hüsrandakiler dünya hayatını, zevkini ve hazzını ahiret ve ahiretteki haz karşılığında satın almışlar; dünya hayatı zevklerini sonuna kadar kullanmışlardır. Onlarla hazlanmışlar onlara razı olup onlarla tatmin olmuşlardır. Tüm gayretleri de o istikamette olmuştur. Bunlar almış, satmış, ticaret yapmışlar, uzaktakini yakındaki, veresiye peşin, görünürde olmayanı göz önündeki hazır karşılığında satmışlar ve “Asıl akıllılık budur” demişlerdir. Onlardan biri şirin de şöyle der:

Gördüğünü al işittiğin şeyi boş ver

Bunlar “Hâli hazırda bu dünyada görüp bildiğim bir şeyi, görünürde olmayan, veresiye ve başka bir dünyada bulunan bir şeyle nasıl değişirim” derler. Buna bir de iman zayıflığı, şehvetin güçlülüğü, dünya sevgisi ve hem cinslerine benzeme merakı eklenir. Çoğu insanlar bu zararlı alış-veriş içindedirler.

Yüce Allah bunlar için şöyle buyurur: “İşte onlar dünya hayatını ahiret karşılığında satın almış kimselerdir. Artık onlardan azap hafifletilmez, onlar yardım da olunmazlar”. (Bakara, 86) “Onların ticareti kârlı olmadı, doğru yolu da bulamadılar.” (Bakara, 16) “Teğâbün günü” insan bu ticarete aldandığının farkına vardığında çok büyük pişmanlık duyacak ve ah-vah edecek.

Kazançlılar ise fânîyi bakî, değersiz nefis, küçüğü büyük karşılığında satmışlar ve şöyle demişlerdir: “Bu dünyanın başından sonuna değeri nedir ki Allah'tan ve ahiret yurdundan hazzımızı bunun karşılığında satalım?” Kul bu dünyadan, hakikatte bir anlık rüya gibi olan ve ebedî yurtla karşılaştırılma-

sı imkansız olan bu kısa sürede neler elde edebilecek ki? Zira Yüce Allah şöyle buyurur: “Sanki onlar sadece gündüzün, görüşüp tanıştıkları bir saat kadar dünyada kalmış olurlar.” (Yunus, 45)

“Sana (kıyamet) saat(in)den soruyorlar: Demir atması (gelip çatması) ne zaman diye. Sen nerede, onun vaktini söylemek nerede? Onun bilgisi Rabb’ine aittir. Sen ancak ondan korkacak olanları uyarıcısın. Onlar onu gördükleri zaman sanki (dünyada) bir akşam veya onun kuşluk vaktinden fazla kalmamış gibi olurlar” (Naziat, 42-46)

“Onlar tehdid edildikleri azabı gördükleri gün, sanki gündüzün sadece bir saati kadar (dünyada) kalmış gibi olurlar (Bu), bir tebliğdir.” (Ahkâf, 35)

“Ve buyurdu: “Yeryüzünde yıllar sayısınca ne kadar kaldınız?” “(Herhalde) bir gün, yâhut günün bir kısmı kadar kaldık; sayabilenlere sor”. dediler. Buyurdu ki: “Sadece az bir zaman kaldınız, keşke bilseydiniz!” (Mü’minûn, 112-114)

“O gün Sûra üflenir ve o gün suçluları (yüzleri kapkara, gözleri) gömgök (kör bir durumda) süreriz. Kendi aralarında gizli gizli konuşurlar: “(Dünyada ne kadar kaldınız? diye) sadece on gün kaldınız” Onların dediklerini (yani ne kadar kaldıklarını) biz daha iyi biliriz. En akıllıları ise: “siz yalnız bir gün kaldınız” der.” (Tâhâ, 102-104)

Kıyamet günüyle karşılaştırıldığında dünyanın gerçeği budur. Bunlar arada çok az kalacaklarını, bu yurdun ötesine başka bir yurdun, ebedî ve asil yaşam yurdunun bulunduğunu bilince, en büyük aldanmanın bâkî yurdu fânî yurda karşılık satmak olacağını gördüler ve akıllıca bir ticaret yaptılar, akılsız insanların ticaretine kanmadılar. Onlar ticaretlerinin ne kadar kâr getirdiğini, satın aldıkları malın ne kadar olduğunu yine o “teğâbün günü”nde öğreneceklerdir. Bu dünyada herkes alıp satmakta, ticaret yapmaktadır. “Herkes nefsinin satar; nefsinin ya azad eder ya helak eder.”

“Allah, mü’minlerden canlarını ve mallarını cennet kendilerinin olmak üzere satın almıştır. Allah yolunda savaşır, öldürürler ve öldürülürler. Bu (söz) Allah’ın üzerine bir borçtur.

(Allah), Tevrat'ta İncil'de ve Kur'an'da (mü'minlere böyle söz vermiştir.)

Kim Allah'tan daha çok sözünde durabilir? O halde O'nunla yaptığınız bu alışverişinizden ötürü sevinin. Gerçekten bu, büyük nimettir." (Tevbe, 111)

Bu, bu ticaretin ilk ödemesidir. Ey iflas etmişler! Ticaret yapın.

"Tevbe eden, ibadet eden, hamdeden, seyahat eden, rükû eden, secde eden, iyiliği emredip kötülükten meneden ve Allah'ın sınırlarını koruyan, (Onları çiğnemeyen) insanlar (yani onlara da bu ödül vardır) (Tevbe, 112).

"Ey iman edenler! Size, acı azaptan kurtaracak bir ticaret göstereyim mi? Allah'a ve Elçisine inanırsınız, mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda savaşırsınız. Eğer bilerseniz sizin için en iyisi budur." (Saf, 10-11)

Özetle: günahlar kula bu kârlı ticaretin zevkini unutturur ve onu zararlı alışverişlerle meşgul eder. Bu da ceza olarak yeter. Allah'tan yardım dileriz.

GÜNAHLAR NİMETLERİ YOK EDER

Günahların bir cezası da eldeki nimetleri yok edip devam etmekte olanları kesmesi, bulunanları kaldırması ve sürecekleri engellemesidir. Çünkü Allah'ın (c.) nimetlerinin elde olanlarının muhafazasında, olmayanların elde edilmesinde O'na itaat kadar etkili birşey yoktur. Zira katındakine ancak O'na (c.) itaatle ulaşılır. Yüce Allah herşey için bir sebep ve âfet kılmıştır. Allah'a itaat nimetlerin sebepleri: O'na (c.) itaatsızlık da bunları engelleyici âfetlerdir. Allah verdiği bir nimetin devam etmesini irade ettiğinde kuluna, o nimet hakkında kendisine itaat etmek suretiyle onu korumasını ilham eder. Nimetinin zevalini irade ettiğinde de onu yüz üstü bırakır ve kişi o nimette Allah'ın emrine aykırı hareket eder.

İşin garibi kul bunu kendinde ve başkasında müşahade ederek isyanlarından dolayı nimetleri ellerinden alınanların haberlerini duyarak bunu bilmişken Allah'a isyan üzere hayat sür-

dürmeye devam eder. Sanki bunlar bu hükümden istisna edilmişler, sanki onlara genelden farklı özel muamele yapılacaktır. Sanki bu tüm insanlar için geçerli, kendisi için değil. Sanki bu azap başkalarına ulaşacak, ona değil. Bundan daha büyük cehalet, bunun üzerinde bir nefse zulüm var mıdır? Hüküm Yüce ve Büyük Allah'ındır.

GÜNAH MELEĞİ KULDAN UZAKLAŞTIRIR

Günah kulu, yaratıkların kendisine en yararlısı, onu en çok düşüneni ve mutluluğu ona yakınlıkta olan kimseden -ki o görevlendirilmiş hafaza meleğidir- uzaklaştırıp; düşmanına, onu en çok aldatana, en çok zararlısına -ki o şeytandır- yaklaştırır. Çünkü kul günah işlediğinde melek günahın büyüklüğü oranında kuldan uzaklaşır. Hatta bir yalandan dolayı ondan çok uzaklara gider. Bir hadiste “Kul bir yalan söylediğinde ondan çıkan kokunun pisliğinden, melek bir menzil uzağa gider” buyurulmuştur. Kulun bir yalanından dolayı melek bu kadar uzaklaşırsa daha büyük ve daha çirkin günahlar işlediğinde ne kadar uzaklaşır acaba?

Seleften bir zat şöyle der: “Bir günah işlendiğinde yer Allah'tan imdat ister, melekler Rabblerine koşarlar ve gördükleri dehşeti O'na şikâyet ederler.”

Seleften başka bir zât da: “Sabah olduğunda melek ile şeytan kulun yanında bitiverirler. Kul Allah'ı anıp, tekbir, hamd ve tahlil (Lailâhe illallâh sözü) getirdiğinde şeytan oradan yok olur ve kişiye melek arkadaşlık eder. Ama kul gününe başka şeylerle başlarsa melek gider ve kulun arkadaşı şeytan olur” der.

Melek itaat ve üstünde hükümranlığın kendisine ait olması için kula yaklaştıkça yaklaşır. Melekler sonunda hayatında da, ölüm esnasında da, öte dünyada da onun arkadaşı dostu ve kollayıcısı olurlar. Yüce Allah'ın buyurduğu gibi: “Rabbimiz Allah'tır, diyen, sonra doğru yol üzere devam edenler... Bunların üzerine melekler şöyle diyerek inerler: Korkmayın, üzülmeyin, vaad olduğunuz cennetle sevinin. Biz dünya hayatında da ahirette de sizin dostunuz” (Fussilet, 30, 31)

Kulun arkadaşı melek olursa, ona yaratıkların, en nasihatçisi, en faydalısı ve en iyisi arkadaş olmuş demektir. Artık ona sebat verir, öğretir, yüreğini güçlendirir. Allah da o kişiye yardım eder, onu destekler: “Hani Rabb’in meleklerle şöyle vahyediordu: Ben sizinleyim. İman edenlere sebat verin...” (Enfal, 12)

Ölüm esnasında melek ona “Korkma, üzülme, seni sevin-direcek şeyleri düşünerek coşku içinde ol!” der. Melek, kulu dünya hayatındayken ona en çok ihtiyaç duyduğu anlarda, ölüm esnasında ve kabirdeki sorgu esnasında “sabit söz” (Lailâhe illal-lâh) ile destekler, sebat ettirir.

Kul için meleğin onunla arkadaşlığından daha faydalı bir şey yoktur. Uyanıkken, uyurken, hayatında, ölüm esnasında, kabirde her yerde onun arkadaşdır. İssızlığında şenliği, yalnızlığında arkadaşı ve sırdaşıdır. Düşmanına karşı savaşır, ondan korur, ona karşı yardım eder. Kula hayırları sayar, hayırları müjdeler, tasdike teşvik eder. Nitekim hem peygamber sözü hem de sahabi sözü olarak rivayet edilen bir eserde şöyle denilir: “Ademoğlunun kalbine, ara ara bir meleğin uğraması vardır, bir de şeytanın. Meleğin uğrayışı iyi ve güzel vaadlerde bulunmak vaad olunanı (cennet, cehennem vs.) tasdik ettirmek, şeytanın uğrayışı ise kötü vaadlerde bulunmak hakkı yalanlatmak şeklinde olur.”

Melek kula çok yaklaştığında kul artık onun diliyle konuşmaya başlar; diline hep doğru, ve güzel sözler konulur. Kul melekten uzaklaşıp şeytana yaklaştığında ise bu defa da onun diliyle konuşmaya başlar; diline iftira, sövme gibi kötü sözler konulur. Öyle ki bir adam konuşurken dilinde melek, diğeri konuşurken dilinde şeytan bulunur.

Bir hadiste “Huzur ve sukûnet Ömer’in dilinde konuşuyor” denilmiştir. Onlardan biri salih birisinden hikmetli bir söz işittiğinde “Bunu senin diline olsa olsa melek koymuş olmalı” der, aksi söz işittiğinde de o kişiye “Onu diline ancak şeytan koydu” derdi. Zira melek kalbe hakkı atar, diline hakkı koyup hakkı söyletir. Şeytan da kalbe batılı atar sonra onu diline koyup söylettirir.

İşte günahların bir cezası da kulu, mutluluğa ona yakınlığında, komşuluğunda ve arkadaşlığında olan dostundan uzaklaştırıp, mutsuzluğu, helak, fesad, ona yakınlığında ve dostluğunda olan düşmanına yaklaştırmasıdır. Hatta birisi bu kişiye âdice davranrsa ve sövse melek onu müdafaa eder. Nitekim Rasûlullah'ın huzurunda iki adam tartıştı. Biri diğerine sövüyor, o ise susuyordu. Sonunda bir kelimeyle cevap verdi. Bunun üzerine Rasûlullah hemen kalktı. Adam "Yâ Rasûlullah! ona cevap vermeye başlayınca kalktın?" dedi. O "Melek seni müdafaa ediyordu. Sen cevap verince (o gitti) şeytan geldi. Orada oturacak değildim" buyurdu.

Müslüman, bir kardeşine gıyabında dua ettiğinde melekler "âmîn" derler.

Mü'min, muvahhid ve Rasûlullah'ın yoluna, sünnetine uyan bir kul günah işlediğinde Arş'ı taşıyan ve Arş'ın etrafındaki melekler ona dua ederler.

Abdestli uyuduğunda bir meleğin korumasında sabahlar.

Mü'minin meleği onu müdafaa eder, korur, onun için kavgaya eder, ona öğretir, ayağını sabitleştirir, ona cesaret verir. Hâl böyle olunca komşusuna kötülük yapmak, ona eziyet etmek, onu uzaklaştırmak, kovmak mü'mine yakışmaz. Zira melek onun komşusu ve misafiridir.

İnsan bir misafire ikramda bulunmak komşuya iyilik yapmak iman gereklerinden ve sonuçlarından olduğuna göre, en değerli misafirlere, en hayırlı ve iyi komşuları ikrama ne demeli? Kültürlü türlü günah, zulüm ve çirkinlik işleyerek eziyet edince o beddua eder ve "Allah seni hayırla ödüllendirmesin" der. Bunun gibi kul itaat ve ibadetiyle meleğe ikram edince, melek ona hayır duada bulunur.

Bir sahabî şöyle diyor: "Beraberinizde sizden hiç ayrılmayan birileri var. Onlardan utanın ve onlara ikramda bulunun."

Çok değerli ve cömert kimseden utanmayan, ona saygı gösterip yüceltmeyenden daha âdî kim vardır?

Nitekim Yüce Allah bu anlama dikkat çekerek şöyle buyurmuştur: "Üzerinizde koruyucu (yaptıklarınızı zaptedici melek)ler vardır. Değerli yazıcılar yaptığınız herşeyi bilirler." (İnfitar, 10-12).

Yani bu değerli kaydedicilerden utanın, onlara ikramda bulunun, saygı gösterin. Sizin gibi birilerinin daha sizi görmelerinden utanacağınız şeyleri onların yanında yapmayın. Zira insanoğlunun rahatsız olduğu şeylerden melekler rahatsız olurlar. İnsan gözü önünde günah işleyen ve fisk-ı fücür yapan kimseden -kendisi aynı şeyi yapıyor olsa da- rahatsız olduğuna göre acaba melekler yalancılardan ne kadar rahatsızlanırlar? Allah'tan yardım dileriz.

GÜNAHLAR HELÂKE DAVETİYE ÇIKARIR

Günahlar kulun dünya ve ahiretinde helâkına yol açacak şeyleri celbederler. Zira günahlâr birer hastalıktır. İnsanda iyice yerleştiğinde mutlaka öldürür.

Bedenin sağlığı ancak; gücünü muhafaza eden besinleri olmak, fazlası bedene zararlı maddeleri ve salgıları dışarı atmak, bedene acı veren ve zararından korkulan şeylere karşı perhiz tutmakla sağlandığı gibi; kalbin hayatı da sadece, gücünü muhafaza ettiren iman ve salih amellerle beslenmek, nasûh (kararlı) bir tevbe ederek kalpten atıkları ve zararlı salgıları atmak, ona zarar verecek bir türlü besinden kaçınmayı gerektiren perhizi uygulamakla -ki perhiz sağlığa ters düşen her türlü şeyden kaçınmaktır- sağlanır.

Takva bu üç hususu barındıran şeydir. Bunlardan ne kadarı ne miktarda eksik olursa takva o kadar eksik olur.

İşte günahlar bu üç şeyin zıttıdırlar. Zira günahlar (kalbe) zararlı maddeleri toplar, perhizi bozar ve günahlarla birlikte nasûh bir tevbe zorlaşacağından atıkları dışarı atamazlar.

Bir bak; içinde salgıların ve hastalık yapıcı maddelerin/mikropların biriktiği, onun bunları atmadığı ve bunlara karşı bir perhiz uygulamadığı bir bedenın sağlığı ve devamı nasıl mümkün olur? Şair ne güzel söylemiş:

Olası bir elem korkusundan

Bedenini perhizle korudun.

Senin için daha layıktı /evlaydı.

Allah korkusuyla günahlardan korkup kaçınman.

Kim emirleri yerine getirerek gücünü korur, nehiylerden kaçınarak perhiz tutar, nasûh bir tevbe ederek atıkları atarsa hayrın ondan yana bir şikâyeti kalmaz, şer de ondan kaçacak yer bulamaz.

GÜNAHLARIN ŞER'Î CEZALARI

Şu ana kadar saydığımız günahların cezaları kalbinde bir tesir/etki yapmamışsa, kalbine Allah ve Rasûlü'nun suçlar-günahlar için beyan ettikleri cezaları getir. Zira üç dirhemlik bir şey çalanın eli kesilir, malı ve canı dokunulmaz birinin yolunu kesenin eli ve ayağı çaprazlama kesilir, namuslu birine bir kelimeyle iftira atana veya midesine bir damla içki koyana belli sayıda sopa atılır, cinsel organının sadece ön kısmını haram bir ferce (kadının cinsel organı) sokan en dehşetli biçimde taşlanarak öldürülür. "İhsan" şartlarını (evli olmak vs.) barındırmayan kimseden bu hafifletilir ve ona yüzdeğnek vurulup bir yıl başka bir memlekete sürgün edilir. Mahrem bir akrabasıyla cinsel ilişkiye girenin veya farz namazları terkedenin ya da küfür kelimesi telaffuz edenin kafası uçurulur. Lûtilik yapan ve yapılanın, bir hayvanla cinsel ilişki kuranın öldürülmesi, sonuncusunda hayvanın da onunla birlikte yakılması emredilir. Peygamber cemaatle namazdan geri kalanların evlerini yakmayı arzulamıştır. Ve cürümleri için belirlenen daha pek çok cezalar... Yüce Allah hikmetiyle, cezaları, o suçlara davet edici ve engelleyici hâllere göre belirlemiştir.

Eğer bir günaha mani/engel şey, tabîî ise ve fitratta o günaha çağırıcı bir duygu yoksa haram kılınıp ta'zir (kınama) cezası vermekle yetinilmiştir. Kan içmek, leş yemek bu türdendir.

Fıtratta ona çağırıcı duygu varsa; yol açtığı zarara ve o duygunun gücüne göre ceza verilmiştir. O yüzden, zina dürtüsü en güçlü dürtülerden olduğundan cezası en dehşetli ve en büyük öldürme şeklinde belirlenmiştir. Onun (bekar vs. için) hafifletilmiş cezası bile sopa cezasının en ağır türüdür (yüz değnek)

Lûtilik cürmünde her iki husus da bulunduğundan cezası her hâlükarda öldürmek olmuştur. Hırsızlıkta zarar daha fazla olduğundan onda el kesme cezası konmuştur.

Burada, Allah'ın kulun cürmü onunla işlediği âzâyı ortadan kaldırma hikmetine bir bak! Örneğin yol kesicinin elinin ve ayağının ortadan kaldırılması, yol kesiciliği bunlarla yaptığındandır. İftira edenin dilinin kesilmemesi ise, dilin kesilmesinin işlenen cürümden daha büyük zarar olması nedeniyledir. Onda tüm bedenine acı verecek sopalama cezası ile yetinilmiştir.

Soru: Zina edenin cinsel organı neden kesilmez?

Cevap: Şu bir kaç sebepten dolayı:

Bir: Bu cezanın yol açacağı zarar zinanın yol açtığı zarardan daha büyüktür. Çünkü bu ceza neslin kesilmesine, yok olmakla karşı karşıya kalmasına yol açar.

İki: Cinsel organ açıkta bir âzâ değildir. O yüzden bu ceza onu yapan başka kimseler için ibret ve mani teşkil etmez. Elin kesilmesi ise öyle değildir.

Üç: Elin biri kesildiğinde onun yerini dolduracak ikinci bir el vardır, cinsel organ ise bir tanedir.

Dört: Zinanın zevki tüm bedende hissedilmiştir. O yüzden cezanın da tüm bedeni kapsaması en uygunudur. Bu, cezanın bedenden bir parça ile sınırlandırılmasından daha iyidir.

Şu halde şeriatin cezaları en mükemmel, akla en uygun, maslahatı en iyi şekilde gerçekleştirecek biçimde gelmiştir.

Özetle: Günahların neticesi ya şer'î cezalar olur veya kaderî (afet, belâ gibi) cezalar olur ya da Allah kuluna her ikisini de verir. Tevbe edip kendini düzelten den bunu kaldırması da mümkündür.

GÜNAHLARIN CEZALARI ŞER'Î VE KADERÎDİR

Günahların cezaları iki çeşittir şer'î ve kaderî. Şer'î ceza uygulandığında kaderî ceza kaldırılır veya hafifletilir. Yüce Rabb birinin günahın neticesini ortadan kaldırmaya ve hastalığı yok etmeğe yetmemesi dışında, hemen hemen iki cezaya birden vermez. Şer'î cezalar ortadan kaldırıldığında cezalar kaderîye dönüşür. Bazen şer'îden daha şiddetli bazen daha hafif olur,

ama genele isabet eder. Şer'î ise sadece yapana uygulanır. Zira Yüce Rabb şer'an ancak cürmü işleyeni veya ona sebep olanı cezalandırır.

Kaderî ceza (âfet, musibet vs.) ise genele de olur, yapana da (özele de) zira günah gizli kaldığında sadece sahibine, açığa vurulduğunda ise yapana da diğer insanlara da zarar verir. *İnsanlar bir kötülük görür ve ona karşı çıkmazlarsa Allah'ın onları genel bir azapla cezalandırması pek yakındır.*

Biraz önce anlattığımız gibi, Allah şer'î cezaları günahın zararı ve fitratın ona eğilimine göre belirlemiştir. Yüce Allah cezaları üç çeşit yapmıştır: Öldürme, el kesme ve sopalama. Öldürmeyi küfür ve ona yakın -ki onlar zina ve lûtiliktir- cürümler için koymuştur. Zira küfür dini bozar. Bunlar da soyları ve insan türünü bozar.

İmam Ahmed "Adam öldürmeden sonra zinadan daha büyük bir günah bilmiyorum" demiş ve buna şu hadisi delil getirmiştir: İbn Mesud der ki: Ben "Yâ Rasûlallah, en büyük günah hangisidir?" diye sordum. O "Seni yarattığı halde Allah'a bir ortak koşman" buyurdu. "Sonra hangisi?" dedim, "Yiyeceğine ortak olacak korkusuyla çocuğunu öldürmen" buyurdu. "Sonra hangisi?" dedim, "Komşunun hanımıyla zina etmen" buyurdu.

Yüce Allah bu gerçeği doğrulayıcı olarak şu âyeti indirmiştir: "Onlar (Rahmanın kulları) Allah'la beraber başka bir ilâh edinmezler, Allah'ın haram kıldığı canı -karşıdakinin hak etmiş olması hariç- öldürmezler ve zina etmezler" (Furkan, 68)

Rasûlullah cevabı soranın sorusuyla örtüşmesi için her cürüm çeşidinin en çirkin türünü zikretmiştir. Zira adam en büyük günahları sormuştur! Rasûlullah da en büyük günah çeşitlerini, onların en çirkin türlerini zikretmiştir.

Zira en büyük şirk türü Allah'a bir ortak edinilmesidir.

En büyük öldürme türü kişinin yiyeceğinde ve içeceğinde kendisine ortak olacağı korkusuyla çocuğunu öldürmesidir.

En büyük zina türü de, kişinin komşusunun hanımıyla yaptığı zinadır.

Zira zinanın zararı ve çirkinliği çiğnediği hak-hukukun kat kat oluşuna göre katlanır. Örneğin kocası bulunan bir kadınla zinanın günahı ve cezası bekâr bir kadınla zinadan daha fazladır. Zira bu zinayla kocanın saygınlığı çiğnenmiş, yatağı ifsad edilmiş, kendinden olmayan çocuk ona nisbet edilmiş ve daha pek çok zararlar olmuştur. Bu, bekâr bir kadınla yapılan zinadan daha büyük bir cürümdür ve günahı daha fazladır.

Yüz bekâr kadınla yapılan zina da Allah (c.) nezdinde komşunun hanımıyla yapılan bir zinadan daha küçüktür. Çünkü burda bir de kötü komşuluk, komşuya en büyük türden eziyet yapma vardır. Bu komşu için en büyük felakettir. Rasûlullah “Komşusunun felaketinden emin olmadığı kimse cennete giremez” buyurmuştur. Komşusunun hanımıyla zinadan daha büyük felaket ve afet yoktur.

Eğer komşusu aynı zamanda kendisinin kardeşi veya bir akrabası ise buna bir de akrabalık ilişkisini kesme eklenir ve günah daha da katlanır. Eğer komşu namaz, ilim ve cihad gibi Allah’a ibadetlerle meşguliyetinden dolayı evinde değilse günah daha da katlanır. Hatta Allah yolunda savaşan hanımıyla zina eden kimse durdurulur ve savaşçıya “Bunun sevaplarından dilediğini al” denilir. Rasûlullah (s.)daha sonra “Ne dersiniz?” buyurmuştur Yani: Kendisine bu hususta izin verilmişken acaba o, babanın oğula, arkadaşın arkadaşına hiçbir tolerans sağlamayıp ondaki hakkını alacağı o şiddetli günde, adamın hiçbir sevabını bırakır mı?

Eğer kadın aynı zamanda kendisinin akrabası ise zina cürmüne bir de akrabaya kötülük cürmü eklenir. Zina eden kişi evli ise günahı daha fazla olur. İhtiyar ise daha da çok olur. Nitekim ihtiyar zânî (zinacı) Allah’ın kıyamet günü kendileriyle konuşmayacağı, temize çıkarmayacağı ve elim bir azap vereceği üç kişiden biridir. Eğer bir de haram ayların birinde, haram belde (Mekke) namaz vakti ve duaların kabul olunduğu vakitler gibi Allah katında değerli bir vakitte yapmışsa günah yine katlanır. Buna göre; günah ve ceza yapılan cürümlerin yol açtığı zarara ve çirkinliğine göre az veya çok olur.

EL KESME MALLARA ZARAR VERMEDEN DOLAYIDIR

Yüce Allah el kesmeyi de malların zarara uğratılmasının (hırsızlığın) cezası olarak belirlemiştir: Hırsızlık sahibinin sakınma imkanının bulunmadığı malı almaktır. Çünkü hırsız malı gizlice alır, evleri araştırır, sen farkında olmadan evine giren kedi ve yılan gibi, tırmanarak kapının dışında başka yerlerden içeri girer. Onun hırsızlığının zararı öldürme kadar değildir. Onun hırsızlığının zararı öldürme kadar değildir. Zararı so-
payla da ortadan kaldırılmaz. Yol açtığı zarar ve fesadı def'et-
menin en iyi yolu cürmün onunla işlediği azanın, yani elin ko-
parılmasıdır.

Sopalama, akılların ifsad edilmesi, iftira edilerek namus-
lara leke getirilmesinin cezası olarak belirlenmiştir.

İşte şer'î cezalar bu üç türde belirlenmiştir. Keffaretler de;
köle azad etme -ki bu en büyüğüdür- fakiri doyurma ve oruç tut-
mada, bu üç ceza türü etrafında dolaşırlar.

GÜNAHLARIN KISIMLARI

Sonra Yüce Allah günahları üç kısma ayırmıştır.

Birinci kısım için had cezası belirlemiştir. Bunlarda onun-
la yetinilerek keffaret cezası konmamıştır.

İkinci kısım: Bunlara had cezası koymamış, keffaret belir-
lemiştir. Bu kısma oruçken gündüz cima yapmak, ihramda ci-
ma yapmak, zihar (hanımına sen bana annemin sırtı gibi ha-
ramsın, demesi), hatalı adam öldürme ve yemin bozmayı örnek
verebiliriz.

Üçüncü kısım: Bu günahlara had ve keffaret koymamıştır.
Bu iki çeşittir:

Birincisi: Kişiyi bundan alıkoyan fitratıdır. Dışkı yemek,
bevl ve kan içmek gibi.

İkincisi: Yol açtığı zarar ve fesad, had cezası verilen gü-
nahlarınkinden daha azdır. Harama bakmak, öpmek, dokun-
mak, sohbet etmek, küçük miktarda para çalmak gibi.

Keffaret şu üç tür durumda konmuştur:

Birincisi: Esasen helâl olup belli durumlarda yasaklanan bir fiilin yasaklanan durumda yapılması: Buna örnek ihramda ve oruç iken cima yapmak, hayızlı ve nifaslı kadınla cima yapmaktır. Arka organdan cima yapmak buna örnek olmaz, zira arka organa girmek büyük günahlardandır. O yüzden bazı fakihlerin bunu hayızlı halinde kadınla cima yapmaya kıyas edip bunda da keffaretin gerektiğini söylemeleri yanlış birşeydir; zira arka organdan temas hiçbir halde helâl değildir, aynen homoseksüel ilişki yapmak ve içki içmek gibidir. Dolayısıyla hayızlı halde kadınla cima yapmaya kıyas edilemez.

İkincisi: Kişi Allah için adakta bulunsa veya Allah için yemin etse ya da Allah için bir şeyi kendine yasaklayıp sonra onu kendisine serbest etmek istese... İşte Allah (c.) bunun yolunu keffaret olarak belirlemiş ve adını "Tehille: (bağı) çözme" koymuştur. Bu keffaret aslında -bası fakihlerin sandığı gibi- yemini bozma sonucu oluşan "Allah adının saygınlığının çiğnenmesini" ortadan kaldırmak için konulmuş değildir. Çünkü yemini bozmak bazen (yapılmaya yemin edilen şeyin haram olması durumunda olduğu gibi) vacip, bazen müstehab (sünnet), bazen mübah olur. Bilakis keffaret, bağladığı şeyi (yemini) çözmek içindir.

Üçüncüsü: Bu da meydana gelen bir eksikliği, yanlışlığı telafi etmek için konmuş keffarettir. Buna hatayla öldürmenin keffaretini ve ihramda hatayla av hayvanı öldürmenin keffaretini örnek verebiliriz.

Bu tür keffaret telâfi ve tedarik etmesi, birinci tür keffaret engelleyici ve vazgeçirici olması, ikinci tür keffaret de bağlanmış şeyin (kör düğüm olmuş düğümün çıkmaza girmiş durumu) çözülmesi için konmuştur.

HAD İLE TAZİR BİR ARADA BULUNMAZ

Bir günahın cezası hem had cezası hem de tazir olmaz. Bilakis onda had cezası konmuşsa onunla yetinilir. Had ile keffaret de bir arada bulunmaz. Bilakis bir günaha had cezası kon-

muşsa onda keffaret yoktur, diğer birine de keffaret cezası konmuşsa onda had cezası yoktur. Peki had cezası belirlenmiş herhangi bir günahta tazir ile keffaret bir arada olur mu? Bunda iki vecih (Hanbeli âlimlerinin iki görüşü) vardır. Bu günaha örnek ihramda ve oruçken cima yapmak, hayızlı kadınla cima yapmaktır. Bunlarda keffaret vaciptir dersek; bazıları “Tazir de gerekir; çünkü bu cürmü işleyerek yasaklanan bir şeyi yapmış, onu çiğnemiştir.” demişler, diğer bazıları ise: “Bunlarda tazir yoktur, keffaretle yetinilir; çünkü keffaret, yapılan cürmün yol açtığı yarayı sarar, cürmü yok eder” demişlerdir.

KADERÎ CEZALARDAN KALBE DÜŞENLER

Kaderî cezalar iki çeşittir. Birincisi kalp ve nefislere verileni, ikincisi bedenlere ve mallara verilenidir.

Kalplere verilen kaderî cezalar:

Kalbe verilen ceza iki türlüdür:

Birincisi: Kalpin sapmasına yol açan acılar

İkincisi: Kalbin hayatını ve doğruluğunu sağlayan maddelerin ondan kesilmesi.

Kalpten bunlar kesilince onda bunların tersi peyda olur. Kalbin cezası cezaların en şiddetlisidir. Bedenlere verilen cezanın aslı ve kaynağı da bu cezadır. Çünkü bu ceza güçlenir, ilerler ve -bedenin acısının kalbe sirayeti gibi- kalpten bedene geçer. Can bedenden ayrıldığında bu durum devam eder. İşte o vakit kalbin cezasının tesiri ortaya çıkar, ayan beyan belli olur. Kabir azabı denen azap da budur.

BEDENLERE VERİLEN KADERÎ CEZALAR

Bedenlere verilen cezalar da iki çeşittir: Biri dünyadaki, diğeri ahiretteki cezalardır.

Bu cezaların ve azapların şiddeti ve süresi günahların yol açtığı fesada, insanda yaptığı tahribe göre farklı olur. Dünya ve

ahiretteki günahlardan ve cezalarından sadece birine şer nisbet edilmez. Şer bunların tümüne verilen bir isimdir. Onun temelinde de nefsin ve kötü amellerin şerri yatar. Bu ikisi Rasûlullah'ın hutbesinde şu sözüyle Allah'a sığındığı iki temel şerdir: "Nefsimizin şerlerinden ve kötü amellerimizden Allah'a sığınırız." Kötü ameller nefislerin şerrinden kaynaklanır. Dolayısıyla her türlü şerrin kaynağı nefis olduğu ortaya çıktı. Zira kötü ameller onun dalları, meyvalarıdır.

Buradaki kötü amellerimiz diye anlattığımız "seyyiât-i âmâlinâ" terkinin yapısı ve anlamı hususunda ihtilaf edilmiştir: Bazıları: Anlamı "amellerimizin kötü olanlarından" demektir, demişlerdir. Bu durumda terkip, nev'in cinsine (türün çeşidine) izafeti türünden bir terkip olur Yani anlamı şöyledir: amellerin iyileri de vardır, kötüler de. Biz bunların kötülerinden Allah'a sığınıyoruz. Bazılarına göre ise anlam "amellerin kötü cezalarından"dır. Bu durumda cümlemin takdiri şöyle olur: "Amellerimizin cezalarından -ki onlar bize kötülük yapar, acı verir- Allah'a sığınırız." Bu anlamda alındığı takdirde bu duada her türden şerden Allah'a sığınılmış olunur ki, bu o görüşü tercih sebebi olur. Çünkü nefislerin şerri kötü amellere yol açar, onlar da kötü cezalara yol açarlar. Rasûlullah (s.) Önce "nefislerin şerri" ifadesiyle aynı zamanda, onun yol açtığı "kötü ameller"e de işaret etti ve bunu tekrar söyleme gereği duymadı. Çünkü "nefislerin şerri" kötü amellerin aslını teşkil eder. Sonraki terkipte de şerrin sonunu dile getirdi. Ki o da kula kendi eliyle yaptığı amelden dolayı kötülük yapan kötülükler, yani cezalar ve acılardır. Böylece bu "sığınma duası" şerrin aslını, dalını, sonunu ve neticesini birden içermiş, (tüm bunlardan Allah'a sığınmış) olur.

Meleklerin mü'minlere yaptıkları dualardan biri şudur: "Ve onları kötülüklerden koru. Her kimi o gün kötülüklerden korumuşsan ona rahmet etmişsindir." (Gâfir, 9) Bu dua hem kötü amellerden, hem de onların sahibine "kötülük yapan" cezalarından koruması talebini içermektedir; zira Yüce Allah onları kötü amellerden koruduğunda aynı zamanda (kıyamet gününde) kötü cezadan korumuş olur (yani ayette geçen her iki kötülük de kötü amel anlamındadır ve ondan Allah'a sığınmak, ceza-

sından da sığınmayı içerir.) Gerçi şu da var: “Her kimi o gün kötülüklerden korumuşsan...” ifadesindeki kötülüklerden maksadın “korunulması istenen kötü amellerin o gündeki cezaları” olma ihtimali daha büyüktür (Böylece dua o anlamı direkt ifade eder.)

Soru: Melekler dualarının başka yerinde zaten Allah’ın onları cehennemden korumasını istemişlerdir. Cehennemden korunmak “kötü cezadan onlardan korunma”nın ta kendisidir. Bu onlardan korumasını istedikleri “kötülükler”in “kötü ameller” olduğunu gösterir. Böylece meleklerin bu duaları Rasûlullah’ın (s.) biraz önce geçen “sığınma duası”nın bir benzeridir. Sözümüze ayetteki “o gün” ifadesiyle cevap verilemez; çünkü duada Allah’tan istenilen, kötü amellerin şerrinden korumasıdır. O kötü ameller ise haddi zatında kötü ve şerlidirler.

Cevap: Allah’ın kötülüklerden (günahlardan) koruması iki türlü olur.

Birincisi: Günahları işlememesi için yardım etmesidir. Böylece ondan günahlar sadır olmaz.

İkincisi: Affetmek suretiyle onun cezasından koruması, böylece cezalandırmamasıdır. Böylece âyet, her iki hususun da Allah’dan istendiğini ifade etmiştir. “O gün” zarfı da emir cümlesinin (“onları koru”) değil, şart cümlesinin (“her kimi korursan”) zarfıdır.

Meleklerden aktarılan bu sözlerin içeriğini bir tefekkür et; iman ve salih ameli övmüşler, mü’minler için mağfiret dileyerek onlara iyilikte bulunmuşlardır. Mağfiret dilemenin öncesinde Allah’a ilminin ve rahmetinin genişliğiyle tevessül etmişlerdir. Zira ilminin geniş olması mü’min kullarının günahlarını ve bunların sebeplerini günahlardan tamamen uzak kalamayacak kadar zayıf olduklarını, düşmanlarının, hevâlarının, doğalarının dünya ve süsünün kendilerine süslü gösterilmesinin istilasında olduklarını bilmesi; onları daha yeryüzüne ilk koyduğunda, onlar analarının karnında cenin iken bilmesi; geçmiş bilgiyle onların mutlaka kendisine karşı günah işleyeceklerini, kendisinin ise affetmeyi ve bağışlamayı sevmesini bilmesi, ve bir başkasının bilmediği pek çok şeyi bilmesi anlamını içerir.

“Rahmetinin genişliği”de onun hiçbir tevhid ehli mü’mini helâk etmeyeceği geniş rahmet dairesinden ancak bedbahtların çıkacağı herşeyi kuşatan rahmetinin kuşatmadığı kimseden daha bedbaht kimsenin bulunmadığı gerçeğini içerir. Bunu söyledikten sonra O’ndan yoluna -ki o; kendisine, yani kendisini tanımayan, sevmeye ve itaat etmeye ulaştıran yoldur- uyan, hastalanmadığı şeylere “tevbe” deyip sevdiği yola uyan tevbekârları bağışlamasını istemişlerdir. Sonra da onları cehennem azabından koruyup cennetine koymasını, onları ve mü’minleri ataları, torunları ve eşleriyle birlikte vaad ettiği Adn cennetlerine koymasını istemişlerdir. Yüce Allah elbette vaadinden dönmez. Ancak o cenneti onlara belli vaad ederken ortaya bir takım sebep ve vesileler koymuştur. Meleklerin, rahmetiyle -ki mü’minleri güzel ameller, melekleri onlara duaya muvaffak etmesi bu rahmetin tecellisidir- mü’minleri cennete koyması için Allah’a dua etmeleri bu sebeplerden biridir.

Yüce Allah daha sonra, meleklerin, bu duaların sonunda şöyle dediklerini haber vermiştir: “Şüphesiz Aziz ve Hakim olan sensin: Yani bunun kaynağı ve sebebi senin mükemmel gücün, mükemmel bilgindir. Çünkü “izzet” gücün kemali, “hikmet”de ilmin-bilginin kemalidir. Yüce Allah bu iki sıfatla, dilediği hükmü verir emreder, yasaklar, sevap ve ceza verir. Yaratmanın ve hüküm vermenin kaynakları da bu iki sıfattır.

Asıl konuya dönelim: Günahların cezaları şer’î cezalar ve kaderî cezalar olmak üzere ikiye ayrılır. Bunlar ya kalpte ya beden ya da her ikisindedir. Ölüm sonrasında berzah âleminde verilen bir takım cezalar, öte dünyada insanların bir araya toplandığı yerde bir takım cezalar vardır. Günahın mutlaka cezası vardır. Ancak kul, cehaletinden dolayı içinde bulunduğu cezayı hissetmez. Çünkü acıyı hissetmeyen sarhoş, uyuşuk ve uykudaki kişi gibidir; uyandığında acıyı hisseder. Günahların cezaya yol açması ateşin yanmaya, kırmanın kırılmaya, suda kalmanın boğulmaya, zehirin ölüme, mikropların hastalıklara yol açması gibidir. Ceza bazen hemen gelir, bazen -az veya çok- gecikir. Nitekim hastalık da sebebinden gecikir veya aynı vakitte olur. Bu noktada kul çoğu zaman yanlış düşer. Bir günah işler ve tesirini hemen görmez. Onun yavaş yavaş, zaman içerisinde görüle-

ceğini bilmez. Nitekim zehirler ve mikroplar da etkilerini yavaş yavaş yaparlar. Kul ilaçlarla, perhizle ve zararlı atıkları dışarı atmakla tedavi olursa ne âlâ, aksi takdirde onu ölüme sürükler. Tek bir günah dahi gereği yapılmadığı takdirde helâka sürükler. Peki her saat, günah üstüne günah işleyen kişinin hâli nice olur?

Yüce Allah'ın ceza olarak gösterdiği şeyleri aklına getir. Bunların sana ulaşma ihtimalini düşün. Ben bunların bir kısmını sana anlatacağım. Akıllı kimseye inandıktan sonra bunların bir kısmı dahi yeterli olur.

1. Bunların biri kalplere ve kulaklara mühür vurulması, gözlere perde çekilmesi, kalplere kilit ve mühür vurulması ve perdelenmesi, yüreklerin ve gözlerin ters çevrilmesi, kişiyle kalbi orasına girilmesi, kalbin Allah zikrinden gafil edilmesi, insana kendisinin unutturulması, Allah'ın kalbini temizlemesi, göğsün -kişi gökyüzüne çıkarken olduğu gibi- dar ve sıkıntılı yapılması, kalplerin haktan çevrilmesi, kalbin hastalığına hastalık katılmasıdır. İmam Ahmed'in Huzayfe'den rivayet ettiği gibiter ters yüz yapılması ve yozlaştırılmasıdır. Huzeyfe şöyle der: "Kalpler dört çeşittir: Birisi latif ve içinde aydınlatıcı bir lamba bulunan kalp. Bu mü'minin kalbidir. İkincisi perdeli, sarılı kalp. Bu kâfirin kalbidir. Üçüncüsü ters yüz olmuş, yozlaşmış kalp. Bu münafığın kalbidir. Dördüncüsü de iki madde, iman maddesi ile küfür maddesi tarafından beslenen kalptir. Bu da, bu ikisinden galip olandandır.

2. Günahın bir cezası da tâat hususunda kişinin ayağının yere çaktırılması, kımıldamaz hale getirilmesidir.

3. Günahın bir diğer cezası kalbin sağır, ahras, kör yapılmasıdır. Kalp ile ona fayda vermeyen hakikat arasındaki durum; sağırın kulağıyla ses, körün gözü ile renkler, ahrasın dili ile konuşma arasındaki durum gibidir. Böylece anlaşılmış oluyor ki körlük, sağırlık ve ahraslık kalpde hakiki ve zatî (zatında olan), âzâlarda ise arazîdir (asıldan kaynaklanmayan)

Yüce Allah 'Şu var ki gözler kör olmaz, bilakis göğüslerdeki kalpler kör olur' (Hacc, 46) Burada göz organının kör olmasını inkar kastedilmemektedir. Nasıl öyle olsun ki; başka bir âyet-

te “Köre güçlük yoktur” (Nûr, 61) denilmiş, bir başkasında “Surat astı ve döndü. Kör geldi diye” (Abese, 1-2) buyurulmuştur. Bilakis anlatılmak istenen tam körlüğün hakikatte sadece kalp körlüğü olduğu, göz körlüğünün ona nazardan körlük sayılmayacak kadar basit olduğudur. O yüzden de “tam ve güçlü bir körlük”e nisbeten yok sayılması mümkündür. Bunun örnekleri hadislerde çoktur; örneğin Rasûlullah (s.) “Güçlü kişi güreşte başkasını yenen değildir. Bilakis o öfkelenildiğinde kendine hâkim olan kimsedir” “Asıl fakir gezip dolaşan bir iki lokma elde eden kişi değildir. Fakir, insanlardan istemeyen, dolayısıyla fakirliğinin farkına varılmayıp kendisine sadaka verilmeyen kişidir.

Özetle: Günahların bir cezası da kalbin kör sağır ve ahras yapılmasıdır.

Günahın bir cezası da bir yerin dibine geçirilmesi gibi kalbin dibine geçirilmesidir. Sahibi farkına varmadan kalp esfel-i safile (en alçaklara) geçirilir. Onun batırılmasının alâmeti pisliklerde, rezaletlerde ve alçalarda gezip durmasıdır. Allah’ın yükselttiği ve kendine yaklaştırdığı kalbin Arş’ın etrafında gezip durması gibi.

Günah işleyen iyilikten, hayırdan, yüce amellerden, sözlerden ve ahlâktan uzaklaştırılır.

Seleften bir zat şöyle der: “Bu kalpler gezicidirler. Bazıları Arş etrafında, bazıları ise pislik etrafında gezerler.

6. Günahların bir cezası da kalbin başka bir hayvanın kalbine dönüştürülmesidir. İnsanın bedeni maymun, domuz gibi hayvana dönüştürüldüğü gibi kalbi de, ahlakî amelleri ve doğası itibariyle kendisine benzediği hayvanın kalbine dönüştürülür. Kalplerin bazıları sahibiyle arasındaki benzerlikten dolayı domuz kalbine veya köpek, merkep, yılan, akrep vs. kalplerine dönüştürülür. Süfyan b. Uyeyne şu âyeti böyle tefsir eder: “Yeryüzünde yürüyen hiçbir hayvan ve iki kanadıyla uçan hiçbir kuş yoktur ki, (onlar da) sizin gibi birer ümmet olmasınlar” (En’am, 38) O der ki: İnsanların bazıları normal yırtıcı hayvanların ahlakı, bazıları köpeklerin ahlakı, domuzların ahlakı, merkeplerin ahlakı üzeredirler. Kimisi tavus kuşunun tüyüyle süslenmesi gibi elbisesiyle süslenir. Onlardan kimi merkep gi-

bi inatçı ve geri zekâlıdır, kimisi horoz gibi başkasını kendisine tercih eder, kimisi güvercin gibi evcildir, dost olur, onunla dost olunur. Bazıları deve gibi kinli, bazıları koyun gibi her yönüyle iyidirler. Bazıları tilki gibi kurnazdırlar.” Nitekim Yüce Allah cehennem ehlini bazen merkeplere, bazen köpeğe, bazen (genel olarak) hayvanlara benzetmiştir. İçteki bu benzerlik öyle güçlenir ki zâhiri görüntüye de yansır. Ancak bu görüntü gizli olur ve ancak feraset ehli kimseler tarafından görülür. Bu benzerliğin amellerde zuhur etmesini ise herkes görür. Bu güçlenir ve kişinin şekli iğrenç hale gelir. Allah dilerse daha sonra tam şekil değişimi yaşanır. Yüce Allah -yahudilere ve benzerlerine yaptığı gibi -onların zahirî görüntülerini tamamen hayvana dönüştürür. Nitekim yüce Allah yahudileri maymunlara ve domuzlara dönüştürmüştü.

Sübhanallah! Nice ters yüz olmuş kalpler, nice hayvan kalbine dönüştürülmüş kalpler, nice bastırılmış kalpler vardır da sahibi bunun farkında değildir. Nice insanların övmesine kânan, Allah’ın onu koruyuşuna aldanan, Allah’ın nimetleriyle istidrac edilen (azap tuzagına doğru çekilen) kimseler vardır! Tüm bunlar birer ceza ve zelil kılımdır. Cahil ise bunların bir keramet ve iyilik olduğunu sanır.

Günahların bir cezası da Allah’ın, (günah işlemek suretiyle) tuzak kurana tuzak kurması, hile yapana hile yapması (karşılığını vermesi) alay edenle alay etmesi, haktan meyletmiş kalbi daha da meylettirmesidir.

Günahların bir cezası da kalbi ters yüz etmesidir. Böylece kişi batılı hak hakkı batıl, iyiliği kötü kötülüğü iyilik olarak görür. Bozgunculuk yapar, ama ıslah ettiğini düşünür. Allah yolundan alıkoyar, ama Allah (c.) yoluna çağırdığını sanır. Sapıklığı hidayet karşılığında satın alır, ancak hidayet üzere olduğunu sanır. Heva-hevesine uyar, ama Allah’a uyduğunu sanar. Tüm bunlar işlenen günahların cezasıdır.

KALBİN RABB’DEN PERDELENMESİ

Günahların bir cezası da dünyada kalp ile Allah arasına bir perde, kıyamet günü daha büyük bir perde çekilmesidir. Ni-

tekim yüce Allah şöyle buyurur: “Hayır, onların işleyip kazandıkları şeyler, kalplerinin üzerine pas olmuştur. Hayır, doğrusu o gün onlar Rabblerinden perdelenmişlerdir.” (Muteffifin, 14-15) İşte günahlar kendileriyle kalpleri arasındaki mesafeyi kat’ederek kalplerine ulaşmalarını, böylece onu ıslah edici ve temizleyici şeyleri onu ifsad edip mutsuz kılıcı şeyleri görmelerini engellemiştir. Yine kalpleriyle Rabb’leri arasındaki mesafeyi kat’edip böylece kalplerinin Rabblerine ulaşmasını, ona yakınlığını ve yardımını kazanmasını, gözünün sevinçle dolup nefsinin rahatlamasını engellemiştir. Aksine günahlar onlarla Rabbleri ve yaratıcıları arasında perde olmuştur.

SIKINTILI YAŞAM

Günahların bir diğer cezası da dünyada ve berzah âleminde sıkıntılı-dar bir yaşam, ahirette de azaptır. Yüce Allah “Ama kim beni anmaktan yüz çevirirse, onun içinde dar bir geçim vardır. Kıyamet günü onu kör olarak haşrederiz.” (Tâhâ, 124)

Âyetteki dar-sıkıntılı bir geçim-yaşam “Kabir azabıyla tefsir edilmiştir. Şüphesiz kabir azabı da sıkıntılı bir yaşamdır. Fakat ayet daha kapsamlıdır. Gerçi bu kelime olumlu cümlede gelen nekire bir kelimedir (ve ancak olumsuz cümlede gelen nekire kelime genellik, ifade eder) ama bunun genelliği anlam itibariyledir. Zira Yüce Allah dar yaşamın zikrinden yüz çevirmenin, sonucu olduğunu zikretmiştir. Öyleyse ondan yüz çevirene, dünyada türlü türlü nimetlerden nimetlense de, yüz çevirmesine göre dar bir yaşam vardır. Kalbinde kalpleri parçalayan ıssızlık, zillet ve pişmanlıklar, boş temenniler vardır ve hali hazırdaki bu azap yeterince büyük azaptır. Fakat şehvet, aşk, dünya sevgisi ve şöhret sarhoşluğu bu azabı ona gizler. Bunlara içki sarhoşluğu eklenmese bile, bunların sarhoşluğu içkininkinden daha fazladır. Çünkü içki içen bazen ayıkır, kendine gelir, fakat heva ve dünya sevgisinin sarhoşu sadece öldüğünde ayıkır. Öyleyse dar-sıkıntılı bir yaşam Allah’ın peygamberine indirdiği “Zikir”den yüz çeviren kimseden hiç ayrılmaz; dünyasında da, berzah âleminde tekrar diriltildiğinde de onunla olur. Gözün aydınlanması, kalbin durulması, nefsin tatmin olması

ancak ilâhıyla ve hakiki mabuduyla (kulluk ettiği zat) -ki onun dışındaki tüm mabudlar batıldır- mümkündür. Gözü Allahla aydın olmayan kimsenin nefsi dünyaya hasret kalır, hasretten parçalanır.

Yüce Allah hoş yaşamı sadece iman edip salih amel işleyenler için kılmıştır: “erkek ve kadından her kim inanmış olarak iyi bir iş yaparsa, onu (dünyada) hoş bir hayatla yaşatırız, onların ücretlerini yaptıklarının en güzeliyle veririz” (Nahl, 97) Bu âyette Allah, iman ve salih amel sahibi kimselere dünyada hoş bir yaşamı, ahirette ise en iyi ödülü garanti etmiştir. Öyleyse iki hayatın en hoşu sadece onlardır, onlar her iki dünyada da (hakiki) yaşayan kimselerdir. Bunun benzeri şu âyetlerdir: “Dünyada güzel iş yapanlara güzellik vardır, (onlar için) ahiret yurdu ise daha hayırlıdır. Takva sahiplerinin yurdu ne güzeldir.” (Nahl, 30) “Ve Rabb’inizden mağfiret dileyesiniz, sonra O’na tevbe edesiniz ki, sizi belirtilmiş bir süreye kadar güzelce yaşatsın ve her lütuf sahibine lütuf (ve kerem)ini versin.” (Hûd, 3)

Böylece takva sahipleri ve muhsinler dünya ve ahiret nimetlerini kazanmışlar, her iki dünyada da hoş hayatı elde etmişlerdir. Zira hakîki nimetler; nefsin hoş ve rahatlığı, kalbin haram şehvet ve zevkleri, şüpheli boş şeyleri terkten dolayı elde ettiği sevinci, neşesi, lezzeti, mutmainliği, genişliği, nurluğu, açıklığı ve âfiyetidir. Hakiki nimetler budur ve bedeninin nimetlerinin ve zevkleri buna kıyas edilemez.

Bu zevki tadan birisi şöyle diyor: “Krallar ve prensler bizim içinde bulunduğumuz mutluluğu bilselerdi, bizimle kılıçlarla savaşırlardı.”

Başkası: “Kalbim, bazen öyle (hoş) anlar yaşıyor ki o vakit “Eğer cennettekiler böylesi bir yaşamdaysalar hakikaten çok hoş bir yaşam içindeler” diyorum der.

Bir başkası ise şöyle der: “Dünyada bir cennet vardır ve o dünyada, ahiretteki cennet gibidir. Buradaki cennete giren ahiret cennetine de girer, buradakine girmeyen ahiretteki cennete de giremez.”

Rasûlullah da (s.) bu cennet şu hadisleriyle işaret etmiştir.

O (s.) “Cennet bahçelerinden geçerseniz hemen orada otlanın” buyurdu. “Cennet bahçeleri nelerdir?” dediler. “Allahın anıldığı halkalar” buyurdu. Yine “Evim ile minberim arası cennet bahçelerinden bir bahçedir” buyurdu.

MÜTTAKİLERİN NİMETİ, KÖTÜLERİN CEHENNEMİ

Yüce Allah’ın “İyiler nimet içindedir kötüler de yakıcı ateş içindedirler” (İnfitar, 13-14) buyruğunun sadece ahiretle ilgili olduğunu sanma. Aksine evvelkiler üç devrelerinde (dünya, berzah, ahiret) nimet, ikinciler üç devrelerinde ateş içindedirler. Dünyada kalbin takvası, göğsün selameti, Rabb’i (c.) tanımak, sevmek ve muradına uygun hareket etmekten daha hoş hangi lezzet hangi nimet vardır? Hakikatte hayat sağlıklı ve selametteki kalbin hayatından başka nedir ki? Nitekim Yüce Allah dostu İbrahim’i kalbinin selametiyle övmüş, şöyle buyurmuştur: “İbrahim de onun yolundan idi. Zira tertemiz selamette bir kalp Rabb’ine gelmişti.” (Saffât, 83, 84). Yine bize O’nun duasını bize aktarmıştır. “(Kulların) diriltileceği gün, beni utandırma. O gün ki, ne mal, ne de oğullar fayda vermez. Allah’a sağlam ve temiz kalp getiren fayda görür” (Şuara, 88-89).

Selametteki kalp; şirk, kin, nefret, hased, bencillik, kibir, dünya ve şöhret sevgisinden selamette olan, onu Allah’tan uzaklaştıran her türlü âfetten, selamette kalan, anlattığıyla çelişen her şüpheden, emrine ters düşen her şehvetten, iradesiyle çelişen her iradeden ve onu Allah’tan koparan her şeyden selamette olan kalptir. Bu selametteki kalp dünyadaki cennette, berzahdaki cennette, ahiretteki cennettir.

KALBİN SELAMETİ

Kalbinin tüm selameti ancak, şu beş şeyden selamette olduğunda gerçekleşir. Tevhidi bozan her şirkten, sünnete muhalif her âdetten Allah’ın emrine ters düşen her şehvet ve arzudan, zikirle çelişen gafletten, ihlasa ve kendini Allah’a vermeye engel olan şeylerden.

Bu beş şey, kişiyi Allah'tan perdeleyen perdelerdir. Her birinin altında bir çok tür vardır ve her bir tür de sayısız alt nevilere içerir.

DOĞRU YOL

O yüzden kul Allah'tan kendisini doğru yola itmesini istemelidir, hatta buna mecburdur. Kul bu dua kadar hiçbir şeye muhtaç değildir ve ona bundan faydalı başka bir şey yoktur.

Çünkü "Doğru Yol" belli bilgiler, kararlar, her vakit yapılan bir takım zahirî ve batınî ameller ve terkler içerir. Kul, Doğru Yol'un detaylarını bilir veya bilmez, bilse de bilmediği daha çok olabilir. Bildiğine bazen güç yetirir, bazen yetirmez. Gücünün yettiği şeyi isteyebilir veya tembellikten ve gevşeklikten veya bir engelden dolayı istemeyebilir. İsteyip karar verdiğini yapabilir de yapmayabilir de. Yaptığını ihlasla da yapabilir. İhlasız da. İhlasla yaptığını sünnete tamamen uygun da yapabilir, yapamayabilir de. Sünnet üzere yaptığı üzerinde sebat da edebilir, kalbi onu o amelden çevirebilir de. Bunların tümü insanlarda vardır. Bazılarında çok, bazılarında azdır.

Kulun yapısında bunlara ulaşma gücü yoktur. Bilakis nefesine terkedildiğinde nefsi onu bunlardan engeller. Allah'ın günahlarından dolayı münafıklara verdiği "körelme" budur. Onları doğalarına, nefislerinde, yaratılıştan gelen cehalet ve zulme terketmiştir. Yüce Rabb, kazasında ve kaderinde, emrinde ve yaşağında hep doğru yol üzeredir. Lütfuyla ve rahmetiyle ve hidayeti lâayık olduğı yere vermesiyle dilediğini doğru yola iletir. Dilediğini de adaletiyle, kişinin onu kabul etmeye kâbil olmadığı bilgi ve hikmetiyle doğru yoldan çevirir. Bu Yüce Allah'ın üzerinde bulunduğı Doğru Yol'un gereğidir.

Kıyamet günü de kulları için onları kendisine ulaştıracak bir Doğru Yol (=Sırat köprüsü) koyacak. Zira O doğru yol üzeredir. Yüce Allah kullarının önüne Doğru bir yol koymuş hepsini adaleti, ihsanı, fazlı keremi ile ve onlara karşı hüccet olması için ona çağırmıştır. Bu adaleti ve lütfuyla onları kendisinin üzerinde bulunduğı doğru yoldan çıkarmamıştır. Kıyamet günü oldu-

ğunda da kulları için onları cennete ulaştıracak bir yol (koyar) Sonra dünyada doğru yolundan ayrılanları orada da o yoldan ayırır. Dünyada doğru yol üzerinde tuttuğu kimseyi o günde de o yol üzerinde tutar. Haşr gününün o karanlığında onlara önlerinde ve sağlarında açık bir nur, aydınlık verir.

Onlar kendisine ulaşınca kadar ona imanlarını korudukları gibi O da o yolu kat'etmeleri için nurlarını korur. Münafıkların nurunu da, onu dünyada kalplerinden sildiği gibi en çok ihtiyaç duydukları o vakitte söndürür.

Asilerin amellerini kancalar ve dikenler şeklinde yolun (sıratın) etrafına diker. Bunlar, dünyada onu Allah'a giden yoldan kaptıkları gibi, oradan kapıverirler. Yürüyüşlerinin hızını ve canlılığını onların dünyada kendine giden yoldaki hızları ve canlılıkları kadar yapar. Müminler için bir de havz (havuz, yani havz-ı kevser) koyar. Onlar da ondan dünyada şeriatından içtikleri kadar içerler. Burada şeriatından ve dininden kana kana içmekten mahrum kalanlar ise ondan içmekten mahrum kalacaklar.

Şimdi ahirete, onu görüyormuşçasına bak ve Yüce Allah'ın her iki dünyadaki hikmetini tefekkür et. O vakit şüphe duymaksızın yakînen şunu bilirsin: Dünya ahiretin tarlası, adresi ve numunesidir. İnsanların oradaki mutluluk ve bedbahtlıktan nasipleri bu dünyadaki iman, salih amel ve bunların zıtlarındaki nasiplerine göre olur. Muvaffakiyet ancak Allah ileidir.

Acaba günahların cezaları arasında, dünya ve ahirette doğru yoldan çıkmak kadar büyük bir cezası var mıdır?

GÜNAHLARIN ASLI

Günahlar büyüklükleri ve zararları yönünden derece derece olduklarından dolayı dünya ve ahiretteki cezaları da ona göre derece derece olacaktır. Biz burada Allah'ın yardım ve tevfiğiyle bunu kısa ve kapsamlı olarak açıklayalım.

Günahların aslı iki şeydir: Emredileni terketmek, yasağı işlemek. Yüce Allah'ın insanların ve cinlerin atalarını (Adem, Havva, İblis) onunla sınadığı şeyler de bu ikisidir.

Her ikisi de, vukû bulduğu yer yönünden “azalarla açıkta” ve “kalpde gizli” olmak üzere ikiye ayrılır.

Çiğnenen şey açısından “Allah hakkı” ve “İnsanların hakkı” olmak üzere ikiye ayrılırlar.

Gerçi “insanların hakkı” aynı zamanda “Allah’ın hakkı”nı içerir. Ancak böyle isimlendirilmesi, davacı olmaları halinde onun onlara verilmesinin zorunlu oluşu, vazgeçmeleri durumunda düşmesi nedeniyledir.

Bu günahların tümü şu dört kısma ayrılır: Milkî şeytânî, yırtıcı hayvanî ve hayvanî günahların hiç biri bu dördün dışındadır.

BÜYÜKLENME GÜNAHLARI

Büyüklenme günahları, kişinin sadece Rabb’e ait olan ve kendisinin sahip olmasına izin verilmeyen büyüklenme, kibirlenme, azgınlık, zorbalık, ezme, yücelme ve insanları kul edinme, zelil yapma gibi Rabb sıfatlarına göre hareket ederek yaptığı günahlardır.

Bu kısma Allah’a eş koşma (şirk) de girer. Şirk iki çeşittir: Birisi; Allah’a isim ve sıfatlarında ortak olmaya kalkışmak, O’nunla birlikte başka ilâhlar edinmek ikincisi ise; O’nunla muamelede ortak edinmektir. İkincisi cehenneme girmeye sebep olmayabilir. Ama başkasını Allah’a ortak edinerek yaptığı ameli boşa gider. Birincisi günah türlerinin en büyüğüdür. Bu kısma yaratışı ve emirleri (şeriatı hususunda Allah (c.) hakkında bilgisizce birşeyler söylemek de girer. Bu günahların sahibi, Rabbliği ve hükümdarlığı hususunda Allah’la mücadele etmiş, O’na ortak edinmiştir. Bu ise günahların en büyüğüdür ve beraberinde hiç bir amel kâr etmez.

ŞEYTÂNÎ GÜNAHLAR

Şeytanî günahlar ise hased, düşmanlık, aldatma, hilakârlık, kandırma, nefret, kin, Allah’a isyanı iyi gösterip emretmek, O’na (c.) itaatten nehyedip onu çirkin göstermek, dinde yeni şey-

ler türetmek, bid'at ve sapıklığa çağırmak hususunda şeytana benzemektir. Bu tür, günahlar arasında zarar ve kötülük yönünden birinci türe en yakın olanıdır. Ama zarar ve kötülüğü birinciden daha azdır.

VAHŞİ HAYVAN GÜNAHLARI

Vahşi Hayvan Günahları ise; düşmanlık, kırgınlık, kan dökme, aciz ve zayıfların üzerine çökme gibi günahlardır.

İnsan türüne karşı çeşit çeşit eziyetler, zulüm ve işkence cesareti bu tür günah ruhundan neş'et eder.

HAYVANÎ GÜNAHLAR

Hayvanî Günahlar ise; oburluk, cinsel şehvet gibi duygulardan kaynaklanan günahlardır. Hırsızlık, yetim malı yeme, cimrilik, bencillik, korkaklık ve tedirginlik gibi şeyler bundan doğar.

Büyüklenme ve yırtıcı hayvanî günah işlemekten aciz olduklarından dolayı insanların çoğu bu tür günahları işlerler. Diğer kısımlarındaki günahlara da bu kapıdan girerler. Bu, insanları, bağlarından tutup onlara götürür. Böylece buradan vahşi hayvansal günahlara, sonra şeytanî günahlara girerler. Sonra Rabblikte mücadeleye ve şirke geçerler.

Bunu iyice düşünen kişi günahların şirk, küfür ve Allah'a Rabblık savaşına geçiş koridoru olduğunu görür.

BÜYÜK VE KÜÇÜK GÜNAHLAR

Kur'an, sünnet, sahibîlerin, tabiinlerin ve daha sonraki imamların icması günahların büyük (kebâir) ve küçük (seğâir) olmak üzere iki kısım olduğunu delâlet etmektedir. Yüce Allah "Eğer nehyolunduklarınızın büyüklerinden kaçınırsanız sizin küçük günahlarınızı sileriz ve sizi güzel bir yere sokarız" (Nisa, 31). "Onlar ki küçük hatalar hariç, büyük günahlardan ve fuhşiyattan kaçınırlar" (Necm, 32) buyurmuştur. Sahih bir hadiste Rasûlullah şöyle buyurmuştur: "Beş vakit namaz, büyük günah-

lardan kaçınıldığı takdirde aralarında işlenen (küçük günah)ları silerler.”

Günahları silen amellerin üç derecesi vardır:

Birincisi: Amelin, ondaki ihlasın zayıflığı hakkıyla yerine getirilememesi sebebiyle küçük günahları yok etmeye yeterli olmaması. Bu, hastalığa karşı koymaktan nitelik ve nicelik yönünden aciz kalan güçsüz ilaca benzer.

İkincisi: Küçük günahlara karşı koyabilmesi ama hiç bir büyük günahı silme derecesine yükselememesi.

Üçüncüsü: Küçük günahları silebilmesi, bazı büyük günahları silmeye gücünün yetmesi. Bu hususu iyi düşün; sendeki bir çok soru işaretini giderecektir.

Buhârî ve Müslim’in rivayet ettiklerine göre Rasûlullah (s.) “Yedi helak ediciden kaçın” buyurdu. “Onlar neler yâ Rasûlullah?” denildi. “Allah’a eş koşmak (şirk), sihir, koruduğu haksız yere cana kıyma, yetim malı yemek, faiz yemek, düşmanla karşı karşıya gelinip savaşıldığı anda kaçmak ve evli, masum, mü’min kadınlara iftira etmek” buyurdu.

Yine Buhârî ve Müslim’in sahihlerinde geçen bir hadiste Rasûlullah’a “Allah katında en büyük günah hangisidir?” diye soruldu. O “Seni yarattığı halde Allah’a ortak edinmen” buyurdu. “Sonra hangisi?” denildi. “Seninle birlikte yiyecek korkusuyla çocuğunu öldürmen” buyurdu. “Sonra hangisi?” denildi. “Komşuyun hanımıyla zina etmen” buyurdu.

Yüce Allahda peygamberini tasdikleyerek şu ayeti indirdi. “Onlar (Rahman’ın kulları) ki Allah’la birlikte başka bir ilâh çağırmazlar, Allah’ın haram kıldığı canı haksız yere öldürmezler ve zina etmezler.” (Furkan, 68)

BÜYÜK GÜNAHLARIN SAYISI

Âlimler büyük günahların belli bir sayıyla sınırlı olup olmadığında iki görüşe sahiptirler.

Sınırlı olduğunu söyleyenler bunun sayısı hususunda ihtilaf etmişlerdir. İbn Mesud (r.) dört tane, Abdullah b. Ömer yedi,

Abdullah b. Amr b. Âs dokuz, bazıları on bir, başka birileride yetmiş tanedir, demişlerdi.

Ebû Tâlib Mekkî derki: Büyük günahları sahabîlerin sözlerinden derledim ve bunların dördünün kalpte olduğunu gördüm. Onlar: Allah'a eş koşmak, günahıta ısrar etmek (vazgeçmemek), Allah'ın rahmetinden ümit kesmek ve kendini Allah'ın tuzağından (dünya ve ahirette azabından) güvende hissetmektir.

Dördü dildedir ve onlar yalan şahitlik, temiz kadınlara iftira, yalan yemin ve sihirdir. Üçü midededir: içki içmek, yetim malı yemek ve faiz yemek, ikisi fercdedir: Zina ve lûtilik.

İkisi eldedir: Öldürmek ve hırsızlık yapmak.

Biri ayaktadır ve o düşmanla karşılaştığında firar etmektir. Biri de tüm bedenle ilintilidir, o da ana babaya âsî olmaktadır.

Belli bir sayıyla sınırlamayanlara gelince; bunların bazıları: Allah'ın (c.) Kur'an'da nehyettiği her şey büyük, Rasûlullah'ın (s.) nehyettiği her şey küçük günahıdır, demişlerdir.

Bir kısmı: Nehiyle birlikte Allah'ın lanet, gadap veya cezası gibi tehdit türü bir şeyin zikredildiği günah büyük, değerleri küçük günahıdır, demiştir. Kimisi: Dünyada had cezasını veya ahirette tehdidi hak ettiren her günah büyük, her ikisine de yol açmayan her günah da küçük günahıdır, demiştir.

Denildi ki: Tüm şeriatların haramlığında ittifak ettiği günahlar büyük, bazıları haram diğer bazıları haram olmayan günahlar ise küçük günahlardır.

Denildi ki: Allah ve Rasûlünün onu işleyene lanet ettiği her günah büyük günahıdır.

Denildi ki: Nisâ sûresinin başından "Eğer nehyolunduklarınızın büyüklerinden kaçınırsanız sizden küçük günahlarınızı sileriz" (Nisâ, 31) âyetine kadar zikredilen günahlar büyük günahlardır.

Günahları büyük ve küçük günahlar diye ayırmayanlar şöyle demişlerdir: Günahların tamamı Allah'a karşı cür'etkarlık, O'na isyan ve emrine karşı gelmek açısından büyüktür. Em-

rine karşı gelinip haramları çiğnenenin kim olduğu hususu tüm günahların büyük olmasını icap ettirir. Günahların hepsi kötülük ve açtığı zarar açısından aynıdır.

Şöyle derler: Bunu şu husus açıkla: Yüce Allah'a günahlar zarar vermez, O bunlardan etkilenmez. Dolayısıyla Allah (c.) açısından bazısı bazısından büyük olmaz. Ortada sadece "Allah'a âsî olmak, emrine aykırı hareket etmek" vardır. Onda da günahlar arasında bir fark yoktur.

Derler ki: Söylediğimizin bir göstergesi de şudur: Günahları kötülüğü, cür'etkârlığa ve Rabb'in (c.) hak hukukuna saldırıya tabidir. O yüzden bir adam haram olmadığına inanarak içki içse veya zine etse hem cehalet kötülüğünü hem de haram işleme kötülüğünü işlemiş olur. Bunlardan sadece birini yapsa iki zarardan birini yapmış olur. Cezayı gerektiren de birinci değil ikinci durumdur (Hadise ortaya çıkan zarar ve işlenilen kötülüğe bağlı olsaydı birincisinin ikincisinden daha büyük cezaya çarptırılması gerekirdi) Bu da günahın kötülüğünün cür'etkârlığa ve günaha atılmaya tâbi olduğunu gösterir.

Derler ki: Günah itaat makamındaki zâtın emir ve yasağını küçümseme ve saygınlığını çiğneme anlamı içerir. Bunda da günahlar arasında bir fark yoktur.

Derler ki: O yüzden kul işlediğin günahın haddi zatında büyüklüğüne veya küçüklüğüne bakmasın, bilakis âsî olduğu zâtın büyüklüğüne ve kadrine, günah işlemekle O'nun saygınlığını çiğnediğine baksın. Bu noktada gûnahtan günaha bir fark yoktur. Çünkü kendisine itaat edilen büyük bir kral kölelerinden birini önemli bir iş için uzak bir yere gönderse, başkasını da sarayın yanında bir iş için gönderse, bunların ikisi de ona âsî olup emrine muhalefet etseler ikisine de aynı miktarda kızar ve ikisi de aynı derecede gözünden düşer.

Derler ki: Bu sebeple Mekkeli birisinin haccı terketmesi, veya caminin yanında evi bulunan kimsenin cuma namazını terketmesi Allah nezdinde uzaktaki kişinin terketmesinden daha çirkindir. Bunun üzerine vaciplik diğerinin üzerine vaciplikten daha fazladır. Yine; bir adamın 200 dirhemi olsa ve zekâtını vermese, diğer adamın 200 milyon dirhemi olsa ve zekâtını verme-

se bunlar üzerlerine vacip olan bir şeyi yapmama hususunda eşit olurlar. Her biri, az veya çok olsun, “malının zekâtını vermemekte ısrar” ediyorsa, cezalarının aynı olması uzak ihtimal değildir.

Meseleyi ortaya koyup açıklayalım: Yüce Allah peygamberlerini göndermiş, kitaplarını indirmiş, gökleri ve yeri yaratmıştır ki kendisi tanınsın ibadet edilsin, birlensin, itaat, ve çağrı sadece O’na olsun. Nitekim Yüce Allah şöyle buyurur: “Cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım” (Zariyat, 56). “Biz gökleri, yeri ve aralarındakileri ancak hak ile yarattık” (Hicr, 85). “Allah O’dur ki yedi göğü ve yerden de (sayıca) onlar kadarını yarattı. (Allah’ın) buyruğu, bunlar arasında (Allah’tan yaratıklara) iner ki Allah’ın her şeye kaadir olduğunu ve Allah’ın bilgisinin, her şeyi kuşattığını bilesiniz” (Talak, 12) “Allah Kâbe’yi, o saygıdeğer evi, insanlar için (hayat ve güven) durağı yaptı. O saygıdeğer ayı, kurbanı, boynu bağlı kurbanlıkları da (böyle yaptı) ki Allah’ın göklerde ve yerde olanlara bildiğini ve Allah’ın her şeyi bilici olduğunu anlayasınız.” (Müjde, 97)

Yüce Allah yaratma ve hüküm vermeden maksadının; isim ve sıfatlarının bilinmesi sadece O’na kulluk edilmesi, insanların adaleti -ki gökler ve yeryüzü adalet üzere kurulmuştur- gerçekleştirmeleri olduğunu beyan etmiştir. Nitekim Yüce Allah şöyle buyurmuştur: “Andolsun ki biz elçilerimizi açık delillerle gönderdik ve onlarla beraber Kitab’ı ve (adâlet) ölçü(sün)ü indirdik ki insanlar adaleti yerine getirsinler” (Hadîd, 25)

Burada Yüce Allah peygamberler göndermesinin ve kitaplar indirmesinin maksadının insanların adaleti kurmaları olduğunu haber vermişti. Adaletin en büyük ilkesi tevhiddir, ve o adaletin desteği/ayağı/payandasıdır. Şirk ise büyük bir zulümdür. Şirk zulmün en büyüğü, tevhid de adaletin en büyüğüdür. İşte bu hedefe en uzak şey en büyük günahdır. Günahların büyüklüğü, bu hedefe yakınlığa ve uzaklığa göre farklılık gösterir. Bu hedefle en uyuşan şeyler en büyük vacipler ve farz ibadetlerdir.

Allah’a eş koşmak bu hedefe ters düştüğünden dolayı mutlak anlamda en büyük günah olmuştur. Yüce Allah cenne-

ti her müşriğe haram kılmış, kanını, malını ve ailesini tevhid ehline helâl kılmış, onları kendilerine köle yapmalarına izin vermiştir. Onlar Allah'a (c.) kulluğu terkedince Allah da (c.) onlardan herhangi bir ameli kabul etmeyi, onlara herhangi bir şefaati- aracılığı, ahirette herhangi bir dualarına ve taleplerine icabet etmeyi reddetmiştir. Müşrik yaratıkları arasından bir şeyleri Allah'a ortak edinirken, Allah'ı en bilmeyen kişidir. Bu hareket O'nu (c.) bilmeyişin zirvesidir. Gerçi müşrik Rabbi-ne zulmedemez (zarar veremez), ancak kendisine zulmeder-zarara verir.

ARACI EDİNME ŞİRKİ

Bir sorun var. O da şu: Müşriğin gayesi Yüce Rabb'e saygı ve tazimde bulunmaktır. Ona göre Rab çok büyük olduğundan huzuruna ancak krallarda olduğu gibi- araçlar ve vasıtalar aracılığıyla girmek icap eder. Dolayısıyla müşrik yüce Rabb'i küçümsemeyi ve alçaltmayı değil, ona saygıyı kastetmiştir. Müşrik şöyle der: "Ben bu araçlara beni Allah'a yaklaştırsınlar, O'na götürüp yanına soksunlar diye ibadet ediyorum, maksadım bu. Bunlar birer vasıta ve aracı" Hâl böyleyken bu kadar şey neden Allah'ın (c.) öfke ve gadabına, onu cehenneme ebedi olarak koymasına kanlarını, hanımlarını ve mallarını (tevhid ehline) helâl saymasına sebep oluyor?

Bu soru şu soruyu doğurur: Acaba Yüce Allah'ın kendisine araçlar ve vasıtalar yoluyla yaklaşılmasını meşrû bir yol olarak koyması aklen mümkün müdür ve dolayısıyla bunun haram olduğunun biz (aslında aksi de mümkün iken) şeriattan mı öğrendik? Yoksa bu aklen ve fitratan çirkin bir şeydir ve hiç bir şeriatın bunu meşru kılması imkansız mıdır? Bu günahın diğerlerinin aksine affedilmez olmasındaki sır nedir? Zira Yüce Allah "Allah kendisine eş koşulmasını bağışlamaz, onun dışındakileri dilediği kişi için bağışlar" (Nisa, 48) buyuruyor.

Bu soruyu düşün cevap için kalbini ve zihnini topla. Önemsememezlik yapma; çünkü müşriklerle muvahhidler, Allah'ı bilenlerle O'ndan cahil olanlar, cennetliklerle cehennemlikler arasındaki fark bununla ortaya çıkar.

ŞİRKİN İKİ TÜRÜ

Allah'tan yardım ve destek isteyerek, muvaffakiyet vermesini ve doğrudan ayırmamasını dileyerek -ki Allah'ın hidayet ettiğini saptıracak, O'nun (c.) saptırdığına hidayet edecek, verdiğini engelleyecek, engellediğine verecek hiçbir güç yoktur- diyoruz ki

Şirk iki çeşittir:

Biri mâbûd (kendine kulluk edilen) Allah'ın zatı isimleri, sıfatları ve filleriyle ilintili şirk.

Diğeri O'na kulluk ederken, O'nunla muamele esnasında yapılan şirk. Bu kişi Allah'ın zâtında da, sıfatlarında da , fiillerinde de hiçbir ortağının bulunmadığına inanmasına rağmen Allah'la muamelesine şirk katar.

Birinci tür şirk iki çeşittir:

Birisi: *İptal* inkar şirki. Bu en çirkin şirk türüdür. Firavun'un "Âlemlerin Rabbi kim?" (Şuarâ, 23) derken ki şirki bu tür bir şirktir. Yüce Allah O'nun Haman'a şöyle dediğini haber verir: Firavun dedi ki: Ey Hâmân! bana yüksek bir kule yap da o sebeplere (yollara erişeyim. (Yani) göklerin yollarına (erişeyim) de Musa'nın tanrısına çıkıp bakayım. Çünkü ben onu hakikaten yalancı sanıyorum." (Mü'min, 36-37)

Şirk ve ta'tîl yani iptal birbirini gerektiren, birbirinden ayrılmaz şeylerdir; çünkü her müşrik iptal, her ta'tîlci müşriktir. Ancak şirk tatîlin inkarın aslına inanmayı zorunlu kılmaz. Bilakis müşrik Yüce Yaradanı ve sıfatlarını kabul eder, ancak o tevhidin hakkını iptal inkar (ta'tîl) eder, ona riayet etmez.

TA'TÎL

Şirkin aslı, Ta'tîl (yani iptal, inkar)'dır. Bu üç çeşittir.

Birincisi: Yaradılanları yaratıcısından ve yapıcısından iptal etme, soyutlamak.

İkincisi yaradanı, isimlerini, sıfatlarını ve fiillerini inkar ederek mükemmellikten soyutlamak.

Üçüncüsü: Yaradanla muameleyi, tevhid hakikatinin kula gerekli kıldığı kurallardan soyutlamak.

Vahdet-i vücudçulardan şöyle diyenlerin şirki bu tür bir şirktir. Ortada yaradan ile yaradılan yoktur, iki şey yoktur. Bilakis her türlü noksanlıktan münezze Hak yaradılanların bizzat kendisidir.” Âlemin ezeli ve ebediliğini söyleyen inkarcıların şirki de bu tür bir şirktir. Şöyle derler: “Âlem bir zamanlar tamamen yok değildi. Aksine eskiden beri vardı ve bu devam etti. “Onlara göre sonradan olma olaylar, hadiseler, onların olmasını gerektiren bir takım sebeplere ve vasıtalarla dayalıdır. Bunlara “akılları” ve “nefisler” adını verirler.

Yüce Rabb’in isimlerini, sıfatlarını ve fiillerini inkar eden cehmiyelerin ve karamitaların şirki de bu tür bir şirktir. Bunlar O’nun hiçbir isim ve sıfatını kabul etmemişlerdir. Böylece yaradılanı Allah’tan daha mükemmel kılmışlardır. Çünkü zâtın kemali, mükemmelliği isimleri ve sıfatlarıdır.

ALLAH’LA BİRLİKTE BAŞKA BİR İLÂH EDİNEİNİN ŞİRKİ

İkinci tür şirk: Bu Allah’ın isimlerini, sıfatlarını ve rabbliğini inkar-iptal etmeyip sadece Allah’la birlikte başka bir ilâh edinenin yaptığı şirktir. Allah’ı üç diyen hristiyanların şirki bu tür bir şirktir. Onlara göre Mesih bir ilâhtır, annesi bir ilâhtır.

İyi olayları nura, kötü olayları karanlığa nisbet eden mecûsilerin şirki bu tür bir şirktir.

Hayvanın (ve insanın) kendi fiillerini kendisinin yarattığını; olanların Allah’ın istemesi, kudreti ve iradesi olmaksızın meydana geldiğini söyleyen kader kabul etmezlerin şirki de bu şirktendi. O yüzden bunlar mecûsiler gibiydiler.

İbrahim’le tartışanın şirki de bu şirktendir: “Hani İbrahim “Rabbim dirilti ve öldüren zattır” demiş, o da “Ben de diriltir ve öldürürüm” demişti”. (Bakara, 258) Bu adam kendisini Allah’a eş ve denk etmiş, Allah’ın diriltip öldürdüğü gibi kendisi-

nin de diriltip öldürdüğünü söylemiştir. İbrahim (a.s.) ondan Güneşi Allah'ın doğdurduğundan başka bir yönden getirmesini istemiştir. Bazı Münazara üstadlarının dediği gibi İbrahim'in (a.s.) bu sözü konuyu değiştirme -intikal değil, karşıdaki doğruluğunu iddia ettiği kaideyi aykırı bir örnekle bozmaktır.

Gezegenleri ve yıldızları Allah'a (c.) eş koşanların, onları bu âlemdeliklerin işlerini düzene koyan, onlara etki eden Rabbler olarak görenlerin şirki de bu tür bir şirktir. Nitekim bu Sâbiînlerin müşriklerinin görüşüdür.

Güneşe tapanların, ateşe tapanların vs. şirkleri de bu tür bir şirktir.

Bunlardan bazıları taptıklarının asıl ilâh olduğunu sanırlar. Bazıları onun ilâhların en büyüğü olduğuna inanır. Bazıları onun ilâhlardan bir ilâh olduğunu söyler. Sonra onu, ibadet, yönelme, kendini ona verme ile diğerlerinden ayırtınca, ona daha önem vermeye, daha çok saygı göstermeye başlar. Bazıları ilâhının en düşük ilâh olduğunu, onun kendisini bir üst ilâha, diğerinin daha üstteki ilâha yaklaştırdığını, sonunda bu ilâhların onu Yüce Allah'a ulaştırdıklarını iddia ederler. Velhasıl... İlahlar ve vasıtalar bazen az bazen çok olur.

İBADET EDERKEN ŞİRK KOŞMAK

İbadette şirk koşmak ise daha basit, daha hafiftir. Bu tür şirk Allah'tan başka ilâh bulunmadığına O'nun (c.) dışında hiçbir şeyin fayda ve zarar veremeyeceğine, verme ve engellemeyi ancak O'nun yapacağına, O'ndan başka ilâh, ondan gayri Rabb olmadığına inanan kişiden sâdır olur. Bu kişi bunlara inanmakla birlikte muamelesinde ve kulluğunda yaptığını sırf Allah için yapmaz. Bilakis bazen nefsi, bazen dünyalık elde etmek için, bazen insanları nezdinde şan, şöhret, makam, mevki elde etmek için yapar.

Amelinden ve gayretinden Allah'a dar bir pay vardır, nefesine bir pay, hevâsına bir pay, şeytana bir pay, insanlara bir pay vardır.

Bu, insanların çoğunun hâlidir. İbn Hibban'ın Sahîh'nde rivayet ettiği şu hadisteki şirk de bu tür şirktir. Rasûlullah (s.)

“Bu ümmette şirk karıncanın yürümesinden daha hafiftir (hissedilmez)” buyurdu. “Ondan nasıl kurtuluruz yâ Rasûlallah?” dediler. “De ki Allahım! Bilerek, sana ortak koştuktan sana sığınırım. Bilmediğim içinde senden mağfiret dilerim” buyurdu. Şu halde iki türlü riya şirktir.

Yüce Allah şöyle buyurur: “De ki: Ben ancak sizin gibi bir insanım. (Ancak) Bana ilâhınızın tek bir ilâh olduğu vahyedildik. Artık her kim Rabbine kavuşmayı arzu ediyorsa iyi amel yapsın ve Rabb’ine (yaptığı) ibadete hiç kimseyi ortak etmesin.” (Kehf, 110) Yani yüce Allah tek ilâh olup, başka ilâh bulunmadığı gibi ibadetin de sadece O’na yapılması gerekir.

O ilâhlık konusunda tek kabul edildiği gibi, ibadet konusunda da tek kabul edilmeli, birlenmeli, başkası karıştırılmamalıdır. Şu halde “salih amel” riyaadan uzak ve sünnete uygun her türlü ameldir.

Hız. Ömer’in bir duası da şöyleydi: “Allahım! amellerimin tümünü salih kıl, onları sadece senin rızan için eyle ve senden başkası için onda hiçbir pay bıraktırma.”

Bu tür şirk yapılan amelin sevabını yok eder. Hatta yaptığı amel farz ise cezalandırılabilir. Çünkü riyaayla yapınca onu hiç yapmamış gibi olur ve farzı terkin cezasını alır. Çünkü Yüce Allah kendisine ibadet edilirken ibadetin sadece O’na (c.) has kılınmasını emretmiş, şöyle buyurmuştur: “Oysa kendilerine, dini yalnız Allah’a hâlis kılıp O’nu birleyerek Allah’a kulluk etmeleri... emredilmiştir.” (Beyyine, 5) Dolayısıyla ibadetini sırf Allah için yapmayan kimse emredildiği şeyi yapmamış olur. Bilakis yaptığı, emredildiğinden farklı bir şey olur ki, bunun da ondan kabul edilmesi mümkün değildir. Yüce Allah (kudsî bir hadiste belirtildiğine göre) şöyle buyurur: “Ben kendine şirk koşulmaya en layık, şirkten en müstağni kişiyim. O yüzden her kim bir amel işler ve ona benimle birlikte başkasını ortak ederse, o ameli bana ortak ettiği olur. Ben o amelinden uzağım.”

Bu tür şirk; affedilir ve affedilmez, büyük ve küçük şirk, ilki büyük ve en büyük şirk diye kısımlara ayrılır. En büyük şirkin hiçbirini bağışlanmaz. Sevgi ve saygıdan Allah’a başka şeyleri ortak eden, başka bir yaratığı Allah (c.) kadar seven kimsenin

şirki bu tür bir şirktir. Bu Allah'ın (c.) bağışlamadığı şirktendir. Yüce Allah bu şirki şöyle ifade eder: "İnsanlardan kimi Allah'a eşler tutar, Allah'ı sever gibi onları severler. İnananlar ise en çok Allah'ı severler" (Bakara, 165).

Cehennemde bir araya getirildiklerinde bu şirkin sahipleri ilâhlarına şöyle diyecekler: "Vallahi biz apaçık bir sapıklık içinde imişiz. Çünkü sizi âlemlerin Rabb'ine eşit tutuyorduk." (Şuara, 97, 98). Bilindiği gibi bunlar eşkoştuklarını yaratma, rızıklandırma, öldürme, diriltme, mülkün sahibi olma, büyük kudrete sahip olma gibi hususlarda Allah'la denk saymamışlardır. Onlar eş koştuklarını Allah'a sevgide, boyun eğmede ve önünde zelîl olmada denk yapmışlardır. Bu isecehaletin ve zulmün doruğudur. Toprak, Rabblerin Rabbiyle nasıl denk tutulur? Kullar herşeyi gözetenle nasıl bir tutulur? Zâtiyle fakir, zati itibariyle zayıf, zâtiyle aciz, zâtiyle muhtaç ve kendisine zâtından ancak "yokluk" bulunan ile zati itibariyle zengin, zâtiyle güçlü ve zenginliği, kudreti -gücü, özgürlüğü, cömertliği, ihsanı bilgisi, rahmeti, mutlak ve tam kemâli zatının gereklerinden, ayrılmaz parçalarından olan Zat nasıl bir tutulur?

Bundan daha çirkin zulüm, bundan daha haksız hüküm var mıdır? Zira kullarıyla hiçbir denkliği ve yakınlığı bulunmayan Allah (c.) onlarla denk, eşit tutulmuştur. Nitekim Yüce Allah şöyle buyurmuştur: "Hamdolsun o Allah'a ki, gökleri ve yeri yarattı, karanlıkları ve aydınlığı var etti. Yine de inkarcılar, Rabblarına (başkalarını) denk tutuyorlar." (En'am, 1) Evet... Müşrik gökleri ve yeri yaratan, karanlıktan ve aydınlığı var eden kendisi ve başkanı için yerde ve göklerde zerre kadar bir şeye zahire olamayana denk tutmuştur. En büyük ve en çirkin zulmü-haksızlığı içeren bu "denk kabul etme" ne de garip!

HAREKETLERDE, SÖZLERDE, İFADELERDE VE NİYETLERDE ŞİRK

Bu şirki hareketlerde-eylemlerde, sözlerde, iradelerde ve niyetlerde şirk izler.

Hareketlerde Şirk: Allah'tan başkasına secde etmek, Kâbesinden başka yeri tavaf etmek, başkasına kulluk ve zillet

maksadıyla saçını tamamen kestirmek. Hacer-i Esved dışında bir taşı öpmek. Kabirleri öpmek, onlara el kaldırıp selam vermek ve onlara secde etmek gibi hareketlerdir.

Rasûlullah (s.) peygamberlerin ve salihlerin kabirlerini namaz kılınan mescidlere dönüştürenlere lanet etmiştir. Öyleyken, kabirleri Allah (c.) dışında ibadet edilen putlar edinenlerin hali nice olur? Rasûlullah (s.) şöyle buyurmuştur:

“Allah yahudilere ve hristiyanlara lanet etsin; onlar peygamberlerinin kabirlerini mescidler edindiler.” (Buhârî, Müslim)

“Kıyamet koparken hayatta olanlar, kabirleri mescidlere dönüştürenler insanların en şerlilerindendir” (Sahih)

“Sizden öncekiler kabirleri mescid ediniyorlardı. Dikkat! Kabirleri mescidler yapmayın. Ben sizi ondan nehyediyorum.”

“Allah, kabirleri sık sık ziyaret eden (ve bid’atler işleyen) kadınlara, kabirlerin üzerine mescid yapan, onları ışıklandıranlara lanet etmiştir.”

“Allah’ın, peygamberlerinin kabirlerini mescide dönüştürenlere gadabı çok büyüktür.”

“Sizden öncekiler içlerinde salih birisi vefat etse kabrinin üzerine bir mescid inşa eder, orada resim ve heykel yaparlardı. Onlar kıyamet günü Allah katında insanların en şerlileridirler.”

Kabir üzerine inşa edilmiş bir mescidde Allah’a secde edenlerin hâli böyle iken acaba kabrin kendisi için secde edenin hâli nice olur?

Rasûlullah da (s.) “Allahım, kabrimi tapınılan bir put eyleme!” diye dua etmiştir. O (s.) tevhidi korumaya son derece önem vermiştir. Hatta doğarken ve batarken Güneş’e secde eden Güneşperestlere benzememek için o iki vakitte namaz kılmaktan nehyetmiştir. “Harama giden yolu tıkama” (sedd-i zerîa) kuralı, müşriklerin secde ettikleri vakitle bitişik olduklarından dolayı ikindi ve sabah namazından sonra da namaz kılınmasının yasaklanmasını icap ettirmiştir.

Allah’tan başkasına secde etmeye gelince; Rasûlullah (s.): “Hiç kimseye Allah’tan başkasına secde etmek yaraşmaz” buyurmuştur. “Lâ yenbegî: yaraşmaz, olmamalı” ifadesi, Allah ve

Rasûlünün kullanımında “şer’an tamamen yasak” anlamına gelir. Şu âyetlerde olduğu gibi: “Çocuk edinmek Rahman’a yakışmaz” (Meryem, 92). “Biz ona (o Muhammed’e) şiir öğretmedik, (şiir) ona yakışmaz da”. (Yasin, 69). “O (Kur’an)ı şeytanlar (cinler) indirmedir. Bu, onlara yaraşmaz...” Şuara, 210-211) “Senden başka dostlar edinmek bize yaraşmaz.” (Furkan, 18)

SÖZLE ŞİRK

Allah’a (c.) şirk koşmanın bir türünde O’na sözle şirk koştur. Örneğin Allah’tan başkası adına yemin etmek bu türdür. Nitekim Ahmed ve Ebû Davud’un rivayet ettikleri bir hadiste Rasûlullah (s.) “Her kim Allah’tan başkası adına yemin ederse ona (s.) şirk koşmuştur” buyurmuştur. Hâkim ve İbn Hibban hadisini sahih olduğunu belirtmişlerdir.

Bir insana “Allah’ın ve senin dilemenle” demek de bu tür şirktendir. Nitekim birisi Rasûlullah’a “Allah’ın ve senin dilemenle” deyince O: “Beni Allah’a ortak mı yaptın? sadece “Allah’ın dilemesiyle” de” buyurdu.

Halbuki Yüce Allah kullarına “dileme, isteme” nisbet etmiş, “Aranızdan doğru hareket etmek dileyenler için” (Tekvir, 28) buyurmuştur. Buna rağmen “Allah’ın ve senin dilemenle” denmesi dahi şirk kabul edilmiştir.

Hâl böyleyken şu ve benzeri sözleri sarfetmek nice olur?: “Ben Sana ve Allah’a tevekkül ettim” “Bana Allah ve sen yetersiniz.” “Bu Allah’tan ve senden”. “Allah gökteki dost, sen ise yerdeki dost.” “Allah’a ve filanın hayatına andolsun ki”, “Allah ve filan için adak olarak.” “Ben Allah’a ve filana tevbe ettim.” (Allah’tan ve filandan umuyorum ki.”

Bu sözlerle “Allah dilerse dilersin” sözünü karşılaştırsak, sonra hangi sözün Rasûlullah’ın sözkonusu ettiği gibi olduğunu düşümler. Kişi bunu söylemekle Allah’a eş koşmuş oluyorsa bazıları Rasûlullah’ın diğeriyle kıyaslanmayacak kişileri, hatta belki Allah düşmanlarını Allah’a eşkoşmalarına ne demeli? Secde, ibadet, tevekkül, tevbe, korkma, sakınma, “O bana yeter” demek, kendine yönelmek, adak, yemin, tesbih, tekbir, tahlil,

hamd-ü sena, istiğfar, kulluk ve zillet olarak saç tıraş etmek, (evi (kabeyi) tavaf etmek, dua etmek... Tüm bunlar sırf Allah'a yapılması gereken -Allah'a yakın melekler ve gönderilen peygamberler dahil- başka hiç kimseye yaraşmayan, sadece O'nun (c.) hakkı olan şeylerdir.

Ahmed b. Hanbel'in Müsned'inde şu rivayet geçmektedir. Günah işlemiş bir adam Rasûlullah'ın yanına geldi. Önünde durdu ve "Allah'ım (c.) ben sana tevbe ediyorum, Muhammed'e tevbe etmiyorum!" dedi. Rasûlullah (s.) "O, hakkın sahibini bildi" buyurdu.

KASIT VE NİYETLERDE ŞİRK

Kasıt ve niyetlerde şirk ise sahili olmayan koca bir denizdir. Ondan kurtulabilen pek azdır. Yaptığı ameliyle Allah rızasından başka bir şeyi dileyen, Allah'a yaklaşmak ve O'ndan ödül görmekten başka bir niyet taşıyan kimse niyetinde ve kastında Allah'a şirk koşmuş demektir.

İhlas; kişinin sözlerinde, hareketlerinde, kasıt ve niyetlerinde sadece Allah'ı kastetmesidir. Allah'ın tüm kullarına emrettiği İbrahim'in dini Haniflik de budur ve Allah hiç kimseden bundan başka bir din kabul etmez. İslâm'ın hakikati de budur zaten. "Her kim İslâmdan başka bir din arzularsa kesinlikle ondan kabul olunmayacak ve o ahirette zarar-ziyana uğrayanlardan olacak" (Âl-i İmran, 85)

ŞİRKİN HAKİKATI

Bu mukaddimeyi öğrendikten sonra, zikrettiğimiz sorunun cevabı sana açılabilir. Doğruyu ilham etmesi için ancak Allah'tan yardım ister ve deriz ki:

Şirkin hakikati: Şirk esasen yaratıcıya benzetmek, yaradılanı O'na benzetmektir. Gerçekte "benzetmek" budur. Yüce Allah'ın ve Rasûlünün onlarda nitelediği kemâl sıfatlarını ona nisbet etmek değil. Ancak Allah'ın kalbini ters yüz ettiği kalp gözü nü kör ettiği, yaptığı amellerden dolayı yozlaştırdığı kişi duru-

mu tersine çevirmiş, tevhitte teşbihe (kulları Allah'a benzetmeye) teşbihten de benzettiklerine tazim ve itaate geçmiştir.

Öyleyse müşrik, yaradılanı, ilâha mahsus özelliklerde yaratana benzeten kişidir. Çünkü fayda ve zarar verme, engelleme ve verme yetkisi ilâhlığın özelliklerindendir. Bu kişinin dua etme, korkma, ümit etme ve tevekkül edip güvenmeyi sadece Allah'a bağlamasını/yapmasını gerekli kılar. Bunları bir mahluka bağlayan, onunla ilintilendiren onu yaradana benzetmiş, bırakın başkasını kendisi için hiçbir fayda, zarar, ölüm, hayat ve tekrar dirilmeye sahip olmayan bir mahluku, elinde bir güç bulundurana benzetmiş olur. Çünkü her şeyin bağı O'nun (c.) elinde, her şeyin dönüşü, O'nadır. Dilediği olur, dilediği olmaz. Verdiğini engelleyecek engellediğini verecek kimse yoktur. Hatta kuluna rahmetinin kapısını açacak olsa onu kimse tutamaz, rahmetini ondan engellese kimse onu gönderemez.

Dolayısıyla en çirkin benzetme zatiyle aciz ve fakir olanı zatiyle kadir ve zengin olana benzetmektir.

İlahlının özelliklerinden biri de hiçbir yönden eksiklik bulunmaması tüm yönlerden mutlak mükemmelliktir. Bu ise her türlü ibadetin, yüceltme, dua, ümitlenme, yönelme, tevbe etme, tevekkül, yardım isteme, son derece büyük bir zilletle son derece büyük sevginin, tüm bunların aklen, şer'an ve fitraten sadece Allah'a (c.) ait olmasını, şer'an ve fitraten O'ndan başkasına aitliğinin imkansız olmasını gerektirir. Her kim bunlardan birini Allah'tan başkasına yaparsa, o kimseyi hiçbir benzeri, dengi, eşi bulunmayana benzetmiş olur ki bu da en çirkin ve en asılsız benzetmedir. Aşırı çirkin oluşundan ve zulmün zirvesini içermesinden dolayı yüce Allah, kendisine rahmeti vacip kıldığı halde, kullarına bunu bağışlamayacağını bildirmiştir.

İlahlının özelliklerinden bir de büyük sevgi ve büyük zillet-boyun eğmeklik üzerinde kurulu, onlarsız ayakta durması imkansız, "kulluk"tur. Bunlar kulluğun tamamlayıcılarındandır. Yaradılanların kulluktaki dereceleri bu iki konudaki derecelerine göre farklılık arzeder.

Her kim sevgisini, zilletini, boyun eğmekliğini Allah'tan başkasına verirse onu kendine has hakkı hususunda yaradana

benzetmiş olur; buna hiçbir şeriatın izin vermesi düşünülemez, bu imkansızdır. Bunu her akıl ve fitrat çirkin bulur. Ancak şeytanlar insanların fitratlarını ve akıllarını değiştirmiş, bozmuş, o kanıları onlardan söküp almışlardır. Allah'ın kendilerine cenneti yazdığı iyi kimseleri ise ilk fitratları, yaratılışları üzere kalmışlardır. Allah'dan onlara akıllarına ve fitratlarına uygun peygamberler göndermiş, kitaplar indirmiştir. Böylece nurları üzerine nur eklenmiştir. "Allah nuruna dilediğini iletir" (Nur, 35)

İlahlığa has özelliklerden biri de secdedir. Allah'tan başkasına secde eden onu yaradılanı yaradana benzetmiş olur.

Bir diğer özellik tevekküldür. Allah'tan başkasına tevekkül eden onu Allah'a (c.) benzetmiştir.

Bir başka özellik tevbedir. Allah'tan başkasına tevbe eden, onu Allah'a benzetmiş olur.

Bir başka özellik de saygı ve yüceltme olarak, onun adına yemin etmektir Allah'tan (c.) başkasına yemin eden kimse, onu Allah'a (c.) benzetmiş olur.

Şimdiye kadar anlattığımız "başkasını Allah'a benzetme"dir.

"Kendini Allah'a benzetme"ye gelince; her kim büyüklenir, böbürlenir, insanları kendisini övmeye, boyun eğdirmeye, ümit beslemeye, kalplerini korku, ümit, sığınma ve yardım isteme hususlarında O'na bağlamaya çağırırsa, kendisini rabbliği ve ilâhlığı hususunda Allah'a benzetmiş, O'nunla mücadeleye girişmiş olur.

Sahih bir hadiste Rasûlullah şöyle buyurmuştur: "Allah şöyle der: Azamet şalım, büyüklük elbisemdir. Her kim bu ikisinde benimle mücadele ederse ona azap ederim."

Sûret (resim, heykel) yapanın kıyamet günü en şiddetli azaba maruz kalacak olması. Allah'a sadece sûret-şekil (yapma) yönünden benzediğindendir. Peki rabbliği ve ilâhlığı hususunda Allah'a benzemeye çalışanın hali nice olur.

Nitekim Rasûlullah şöyle buyurur: "Kıyamet günü azapları en şiddetli olanlar resim yapanlardır. Onlara "Yarattığınıza can verin" denilecek...

Buharî ve Müslim’de geçen bir hadiste Rasûlullah şöyle buyurmuştur: “Allah şöyle demektedir: Gidip benim yarattığım gibi yapmaya kalkışandan daha zalim kim vardır? Öyleyse gidip bir zerre yaratsın, bir arpa tanesi yaratsın” Allah zerre ve arpa diyerek daha büyük ve zorlara işaret etmiştir.

Sadece, bir şeyin görüntüsünü ve şeklini yapmada Allah’a (c.) benzeyen kişinin hali böyle olursa, sırf O’na ait olan rabbliğinde ve ilâhlığında ona benzeyenin hali nice olur?

Yine hükümdarlar hükümdarı ve hakimler hakimi gibi sadece Allah’a ait olan sıfatlarda O’na benzemek nice olur?

Nitekim sahih bir hadiste şöyle buyurulmuştur: “İsimlerin en hâini “Şâhanşâh” -yani Hükümdarlar hükümdarı- adıdır (ünvanıdır). Allah’tan başka hükümdar yoktur.” Bir rivayetdeki ifade de şöyledir: “Allah’ın en nefret ettiği kişi “hükümdarlar hükümdarı” adı verilen kişidir.”

Bu, Allah’ın, sadece kendisine nail olan isimde O’na (c.) benzemeye çalışan kişiye gadabı ve kızgınlığıdır. Zira hükümdarlar hükümdarı, hakimler hakimi tüm hakimlere hükmeder. Onlar hakkındaki yargıya yalnız o verir.

ALLAH’A KARŞI SU-İ ZAN BESLEMEK

Bu husus anlaşıldığına göre burada meselenin sırrını çözecek önemli bir kaideyi zikredelim: Allah (c.) nezdinde günahların en büyüğü O’na (c.) su-i zan beslemektir. Çünkü Allah’a kötü zan besleyen kişi O’nun hakkında mukaddes kemâlinin aksini düşünmüş, isimlerine ve sıfatlarına ters düşen bir zan beslemiştir. Bu yüzden Yüce Allah (c.), hakkında kötü zan besleyenlere, başka hiç kimseye vermediği tehditler vermiştir. “Allah hakkında kötü zanda bulunan münafık erkekler ve münafık kadınlar... Kötü olaylar kendi başlarına gelsin. Allah, onlara gazab etmiş onları lânetlemiş ve onlara cehennemi hazırlamıştır. Orası da ne kötü bir yerdir.” (Fetih, 6)

Yüce Allah sıfatlarından birini inkar edenlere şöyle seslenmiştir: “İşte Rabb’inize karşı beslediğiniz bu zannınız. Sizi helâk etti, ziyana uğrayanlardan olup çıktınız” (Fussilet, 24)

Dostu İbrahim'in kavmine şöyle dediğini haber vermişti: "neye tapıyorsunuz? Allah'tan başka uydurma tanrılar mı istiyorsunuz? Alemlerin Rabb'i hakkında zannınız nedir?" (Sâffât, 85-87)

Yani siz O'ndan gayrisine ibadet etmiş iken, O'nunla buluştuğunuzda size nasıl bir karşılık vereceğini sanıyorsunuz? Onun hakkında ne zan beslediniz de tutup O'nunla birlikte başka şeylere de ibadet ettiniz? İsimleri, sıfatları ve Rabbliği hususunda O'nda ne eksiklikler gördünüz de başkasına ibadet etme ihtiyacı duydunuz? O'nun hakkında lâıyk olduğu şeyleri sansaydınız, düşünseydiniz; Onun her şeyi bildiğini, her şeye kaadir olduğunu, hiç kimseye muhtaç olmayıp her şeyin O'na muhtaç olduğunu, tüm yaratıklarına adaletle muamele ettiğini, yaratıklarının işlerini görme-ayarlama hususunda tek olup kimseyi kendine ortak etmediğini, her şeyin tüm inceliklerini bildiğini, yaratıklarından hiçbir şeyin O'na gizli kalmadığını, tek başına onlara kâfi geldiğini ve hiçbir yardıma ihtiyacı olmadığını, zati itibariyle Rahman olup rahmeti için birinin O'nun duygusunu kabartmasına gerek kalmadığını zannetseydiniz ya!

Evet... Allah'ın (c.) merhameti kendindendir. Ancak kralar halkın ihtiyaçlarının gidermelerinde yardımcı olacak görevlilere merhamet ve şefkatlerini harekete geçirecek araçlara ihtiyaç duyarlar. Onlar muhtaç zayıf, aciz olmaları ve bilgilerinin kısırlılığı nedeniyle zorunlu olarak vasıtalara ihtiyaç duyarlar. Her şeye gücü yeten, zatiyle her şeyden müstağni olan, her şeyi bilen, rahman, rahim olan ve rahmeti her şeyi kuşatan zat için ise O'nunla kulları arasına araçlar, vasıtalar sokmak O'nun (c.) Rabbliğinin, ilâhlığının, ve birliğinin değerini eksiltir. O'nun (c.) hakkında su-i zan olur. Bunu meşrû kılması, izin vermesi müstahildir, akıl ve fitrat bunu imkansız bir şey olarak görür. Aklı selimler bunun son derece çirkin olduğunu iyi idrak ederler.

Bunu şu husus iyice açıkla: Kul, kulluk ettiğine tazim gösterir, onu ilâhlaştırır, önünde boyun eğër, zelil olur.

Tam tazimde bulunulma, yüceltilme, ıslah edinilme, boyun eğilme ve önünde zelil olunmayı hak eden de Yüce Allah'tır. Bu sadece O'na ait bir haktır. Haksızlığın en çirkinini de O'nun bu

hakkını başkasına vermek veya o hususta başkalarını- özellikle kulu ve kölesi olan birini Allah'a (c.) ortak etmektir. nitekim Yüce Allah şöyle buyurur: "Size kendinizden bir misal verdi: (Bakın) size verdiğimiz rızıklarda; sizin ellerinizin altında bulunan (köleler, hizmetçi)lerden sizinle eşit derecede (yönetim hakkına sahip olan) birbiriniz(in hakkına dokunmak)dan çekindiğiniz ortaklar var mı (ki tutup kendi mülkümüzde, saltanatımızda bize ortaklar atfediyorsunuz, kendi kullarımızı yarattıklarımızı bize eş koşuyorsunuz)? işte biz aklını kullanan bir toplum için âyetleri böyle açıklıyoruz." (Rum, 28)

Yani siz kölenizin rızkınızda-malınızda size ortak olmasını kabul etmediğinize göre, nasıl olup da, sırf bana ait olan, benden başkasına yaraşmayan, benden başkasında mümkün olmayan şey, yani ilâhlık hususunda ben kullarımdan bir takım ortaklar ediniyorsunuz? Her kim bunu sanırsa kadrime kıymetimi hakkıyla bilmemiş, bana hakkıyla saygı göstermemiş, bende olup hiçbir kulumda olmayan şeyi bana halis kılmamış demektir.

Evet... Allah'la birlikte başkasına kulluk eden kişi Allah'ın kadrini bilmemiştir. Nitekim Yüce Allah şöyle buyurur: "Ey insanlar, size bir temsil verildi, onu dinleyin: O Allah'tan başka yalvardıklarınız (var ya), onların hepsi bir araya toplansalar, bir sinek dahi yaratamazlar. Sinek onlardan bir şey kapsa, bunu ondan kurtarmazlar. İsteyen de âciz, istenen de. Allah'ı lâyikeyle takdir edemediler (O'nu gereği gibi bilemediler.) Allah kuvvetlidir, üstündür." (Hacc, 73, 74)

Allah'la birlikte, en küçük ve en güçsüz hayvanı yaratamayan, sineğin kendisinden kaptığı şeyi ondan kurtaramayan şeylere-kimselere kulluk eden elbette Allah'ı lâyikeyle takdir edememiştir.

Yüce Allah yine şöyle buyurur: "Allah'ı gereği gibi bilemediler. Halbuki kıyamet günü yer, tamamen O'nun avucu içindedir, gökler elinde dürülmüştür. O, onların ortak koştuklarından uzak ve yücedir." (Zümer, 67)

Evet... Allah'a kulluğun hiçbir güce sahip olmayan, canlıların en acizini ve en zayıfını ortak eden, böylesi büyük ve güç-

lû bir zâtı hakkiyle takdir edememiştir. Güçlü ve aziz olana zayıf ve zelili ortak eden O'nu hakkiyle takdir edememiştir.

Bunun gibi “Allah kullarına hiç bir peygamber göndermedi, hiçbir kitap indirmede” diyen, hatta O'na kullarını ihmal etmesi, zayi etmesi, kendi hallerine bırakması, boş ve eğlence olarak yaratması gibi kendisine yaraşmayan ve hoş olmayan şeyleri nisbet eden de Allah'ı hakkiyle takdir edememiştir. Allah'ın (c.) en güzel isimlerini, en yüce sıfatlarını yok sayan, işitmesini, görmesini, iradesini, seçmesini, yaratıklarının üzerinde yücelerde olmasını, dilediği kuluyla dilediğini konuşmasını reddeden, veya gücünün kapsamlılığını ve gücünün kulların -itaatlarıyla ve isyanlarıyla- tüm fiilleriyle ilintili olmasını reddedip bunu Allah'ın (c.) gücünün yetmesi, istemesi ve yaratması sıfatlarının kapsam alanı dışında tutan, kulların, fiillerini Rabb'in istemesi olmaksızın kendilerinin yarattıklarını söyleyen, böylece mülkünde Allah'ın iradesi ve istemesi dışında şeylerin vukû bulunduğunu ve Allah'ın olmayan şeyleri istediğini söyleyen kimse de Allah'ı (c.) hakkiyle takdir etmemiştir. Allah mecûsilerin kardeşlerinin bu söylediklerinden münezzehtir. Yine “Allah kulunu, yapmadığı, onda hiçbir gücü ve tesiri olmayan, bilakis Allah'ın kendi fiili olan şeylerden dolayı cezalandırır. Allah kulunu o fiillere mecbur kılar (çünkü kulun iradesi yoktur) sonra onu cezalandırır” diyenler de (cebriyeciler) Allah'ı hakkiyle takdir etmemişlerdir. Bir zorlamadan bahsedilecek olursa Allah'ın zorlaması kulun kulu zorlamasından daha büyüktür. Sağlıklı bir akıl ve fitrat bir efendinin kölesini bir işi yapmaya zorlayıp veya mecbur bırakıp sonra o yüzden onu cezalandırmasını çirkin bulur. Peki âdillerin en âdili, hikmetlilerin en hikmetlisi merhametlilerin en merhametlisi nasıl olur da kulu, hiçbir etkisi olmaksızın, kendi iradesiyle olmaksızın bir işi yapmaya zorlayıp sonra onu ebedî bir cezayla cezalandırabilir? Bunların sözleri mecûsilerin sözlerinden daha kötüdür. Her iki kesim de Allah'ın (c.) kadrini hakkiyle bilmemişlerdir.

Yine Allah'ı her mekânda kabul edip, O'nu kirden, pislikten ve ağıza alınmayacak nice yerlerden korumayan (uzak kabul etmeyen) ve Arş'ına istivâ etmiş kabul etmekten kaçınan da Allah'ı (c.) hakkiyle takdir edememiştir: “Güzel söz O'na çıkar,

iyi amel O'nu yükseltir" (Fâtır, 10) Melekler ve Rûh (Cebrail) de O'na yükselir, O'nun katından inerler. "(Allah) emri gökten yere tedbir eder (=buyruğunu indirir) Sonra emir, sizin saydığınız (yollar)dan bin yıl kadar süren bir günde O'na çıkar" (Secde, 5) Bu kişi Allah'ı (c.) hükümdarlık tahtına istiva etmekten (oturmaktan, yerleşmekten) korumuş, sonra tutup O'nu (c.) insanın, hatta hayvanın orada olmaktan iğreneceği her türlü yerde kabul etmiştir.

Allah'ın (c.) sevgisinin, rahmetinin, rızasının, gadabının öfkesinin hakikatini "yapılan işlerde gerçekleştirilmesi hedeflenen övgüye değer gayeler" olan hikmetinin hakikatini yok sayan, fiillerinin hakîki olduğunu reddeden, O'na isteyerek yaptığı hiçbir fiil nisbet etmeyip tüm fiillerinin O'ndan kopuk meydana gelen fiiller olduğunu söyleyen, gelmesini, Arş'ının üzerine istivâ etmesini Turdağı'nda Musa ile konuşmasını, kıyamet gününü kulları arasında hükmetmek için zâtiyle geleceğini... Ve benzeri pek çok kemâl fiillerini ve sıfatlarını kabul etmeyen, böyle yapmakla Allah'ı hakkiyle takdir ettikleri vehminde olan kimse-ler de O'nu hakkiyle takdir edememişlerdir.

Yine O'na (dişi) arkadaş ve çocuk nisbet eden, veya Allah'ı yaratıkların bedenlerine girmiş kabul eden (hulûlcüler) ya da Allah'ı mevcudatın tâ kendisi sayanlar da Allah'ı hakkiyle takdir edememişlerdir.

Yine; "Yüce Allah Rasûlullah'ın düşmanlarını ve onların ailelerini, soylarını yükseltmiş, şânlarını yüceltmış, hükümdarlığı, halifeliği ve gücü onlara vermiş, Rasûlullah'ın (s.) dostlarını ve âilelerini ise alçaltmış, küçültmüş ve zelil etmiş nerede olurlarsa olsunlar onlara zilleti vurmuştur" diyenler de Allah'ı hakkiyle takdir edememişlerdir. Bu Yüce Allah'a yapılan son derece büyük bir hakarettir. O rafizîlerin söylediklerinden yücedir, büyüktür.

Bu söz yahudi ve hristiyanların alemlerin Rabbi hakkında söyledikleri şu sözden türetilmedir: "O, Allah zalim bir kral gönderdi. O da kendisinin peygamber olduğu iddiasında bulundu, Allah'a karşı yalan uydurdu. Uzun süre yaşadı ve sürekli Allah adına yalanlar söyledi, "Allah şöyle emretti, şundan nehyetti"

dedi durdu. Evvelki peygamberlerin ve nebîlerin şeriatlarını neshedip siliyor, taraftarlarının kanlarını mallarını ve kadınlarını helâl sayıyor ve “Allah bana bunu helâl etti” diyordu. Allah ona güç veriyor, destekliyor, yüceltiyor, aziz kılıyor, dualarına icabet ediyor, ona karşı gelenlere ulaşmasını mümkün kılıyor, güya doğruluğuna deliller sunuyor, ona düşman olan herkes üzerinde galip ediyor, her sözünü, hareketini doğruluyor, doğru olduğunun delillerini peyder pey sunuyordu.” Bilindiği gibi bu tavır Yüce Allah’a saygısızlık; ilmi, hikmeti, rahmeti ve Rabblığı hususunda en büyük iftira ve itibarını zedeledir. Yüce Allah inkârcıların sözlerinden uzak ve yücedir!

Bunların sözleriyle Râfızîlerin sözlerini karşılaştır; iki sözün şairin dediği gibi bulacaksın:

Bir annenin memesini paylaşıp birlikte emdiler. Karanlığın zindanlığını bölüşüp “hiç ayrılmayalım” dediler.

Yine şunu söyleyen de Allah’ı hakkiyle takdir edememiştir: “Allah’ın dostlarına ve O’na bir an olsun âsi olmayanlara azap etmesi, onları cehenneme koyması, düşmanlarına ve kendisine bir an olsun iman etmemiş kimselere de ihsanda bulunup onları nimetler diyarı cennete koyması mümkündür. Normalde O’nun için ikisi de aynıdır. Fakat Kitap ve Sünnetin haberleri bunun aksi istikamette gelmiştir. Biz buna, diğeri adaletine ve hikmetine ters düştüğünden imkansız olduğundan değil, sadece Kitap ve Sünnet’in böyle haber verdiğinden inanıyoruz.

Yüce Allah kitabında bunun mümkün olduğunu söyleyenlere şiddetle karşı çıkmış ve böylesi bir yargıyı en kötü yargılardan kabul etmiştir. Yüce Allah şöyle buyurmuştur: “Göğü, yeri ve ikisi arasındakileri boş yere yaratmadık, bu inkâr edenlerin zannıdır, vay hallerine o kâfirlerin! Yoksa biz, inanıp iyi işler yapanları, yeryüzünde bozgunculuk yapanlar gibi mi tutacağız? Yoksa sakınanları yoldan çıkanlar gibi mi tutacağız?” (Sâd, 27, 28)

“Yoksa kötülükleri işleyen kimseler, kendilerine inanıp iyi ameller işleyenler gibi davranacağımızı mı sandılar? Yaşamaları ve ölmeleri onlarla bir olacak öyle mi? Ne kötü hüküm veriyorlar! Allah, gökleri ve yeri gerçek olarak yarattı, ta ki her can, kazandığıyla cezalandırılsın. Onlara haksızlık edilmez!” (Câsiye, 21, 22).

“Biz müslümanları suçlular-günahkârlar gibi yapar mıyız hiç?” (Kalem, 35-36)

Yine Yüce Allah'ın ölüleri diriltmeyeceğini, kabirdekini mahşere göndermeyeceğini sananlar; iyilere iyiliklerinin, kötülere kötülüklerinin karşılığını vereceği, mazlumun zalimden hakkını alacağını, O'nun ve rızası yolunda bu dünyada türlü türlü meşakkatlere tahammül edenlere en güzel biçimde ikram ve ihsanda bulunacağı o güne inanmayanlar; Allah'ı (c.) hakkiyle takdir etmemişlerdir.

Yine Allah'ın (c.) emrini önemsemeyip yapmayan, nehyine kulak asmayıp işleyen, hak-hukukunu kâle almayıp zayi eden, Kur'an'ını önemsemeyip ihmal eden, kalbi Allah'ı zikirden gaflette olan, hevâ-hevesini Allah'ın (c.) rızasını kazanmadan önde tutan, mahluka itâati Allah'a itâate tercih eden, Allah'ın (c.) kendisini görmesini, kendisinden haberdar olmasını tüm kalbi ve organlarıyla hafife alan insanlardan utanıp Allah'tan utanmayan, insanlardan korkup Allah'tan korkmayan, insanlarla elinden gelen en iyi şekilde muamele edip Allah'la en düşük ve basit bir muamele ortaya koyan, insanlardan sevdiği birisinin bir işini görürken son derece büyük bir ciddiyet ve gayretle kendini o işe tamamen veren, bir çok maslahatının önüne geçiren, ancak şayet Allah yolunda bir iş yapacak olsa onu insanın insandan dahi hoşnut kalmayacağı biçimde yerine getiren, malından O'nun yolunda, bir insana verildiğinde utanılacak miktarda infak eden kimse de Allah'ın kadrini hakkıyla bilmemiştir.

Saygı, tazim, itaat, zillet, boyun eğme, korku ve ümit gibi sırf Allah'a yapılması gereken şeylerde Allah'a (c.), düşmanını ortak eden O'nun (c.) kadrini hakkiyle bilmiş midir? Şayet Allah'a, O'na en yakın kulunu ortak edinseydi bu O'nun (c.) hakkına cür'etkârlık, cinayet, onu küçümseme, O'nunla başkasını ortak edinme olurdu. Peki Allah'la (c.) O'nun en sevmediği, en gadab ettiği, katında en değersiz, hatta hakîkî düşmanı olan bir yaratığını (şeytanı) müşterek ve ortak sayanın yaptığı ne olur? Zira Allah dışında kendisine tek ibadet edilen -yüce Allah'ın buyurduğu gibi- şeytandır. “Ey Âdem oğulları, ben size and vermedim mi: Şeytana kulluk etmeyin o sizin apaçık düşmanınızdır. Bana tapın doğru yol budur diye?” (Yasin, 60-61)

Hatta müşriklerin kendi zanlarınca meleklerle yaptıkları ibadetleri hakikatte şeytanlara ibadet olarak gerçekleşmiş, onlar ise meleklerle ibadet ettiklerini sanmışlardır: “O gün, onların hepsini mahşere toplar, sonra meleklerle: “Bunlar size mi tapıyorlardı?” deriz. (Melekler) derler ki: “Sen yücesin, bizim velimiz (koruyucumuz) onlar değil, sensin. Hayır, onlar cinlere tapıyorlardı, çokları onlara inanıyorlardı.” (Sebe, 40-41) Şeytan müşriği kendine ibadete çağırır, kendisini melek sandırır.

Güneşe, Ay’a ve yıldızlara tapanlarda böyledir. Onlarla konuşan, bazı ihtiyaçlarını gören şeytandır. O, Güneş doğarken de batarken de şeytan Güneş’le birlikte olur. Böylece onların secdeleri Güneşe değil şeytana olur. İsa’ya ve annesine tapanlarda onlara değil şeytana tapar. Kişi güya kendisine ve annesine ibadet edilmesini emredene, buna razı olana kulluk ettiklerini sanar. Halbuki o kovulmuş şeytanların ta kendisidir, Allah’ın (c.) kulu da elçisi de değildir. Tüm bunlar Yüce Allah’ın şu buyruğunun tecellisidir: “Ey Âdem oğulları, ben size and vermedim mi: Şeytana kulluk etmeyin o sizin apaçık düşmanınızdır. Bana tapın doğru yol budur diye?” (Yasin, 60-61)

Evet... Adem oğlundan herhangi bir kul Allah’tan gayri hangi şeye kulluk etmişse o kulluk mutlaka şeytana olmuştur. İbadet eden, edilenden maksadına ulaşmada faydalanır. Kendisine ibadet edilen de (şeytan), edenden, saygı ve tazimde bulunması ve (şeytanın) en çok hoşlandığı şey olan kendisini Allah’a eş koşması yönünden faydalanır. O yüzden Yüce Allah şöyle buyurmuştur: “Hepsini bir araya topladığı gün: Ey cin (şeytan)lar topluluğu (der), siz insanlarla çok uğraştınız” Onların, insanlardan olan dostları derler ki: “Rabbimiz, birbirimizden faydalandık ve bize verdiğin sürenin sonuna ulaştık.” (Allah da) buyurur ki: “Durağınız ateştir. Allah’ın dile (yip affet)mesi hariç, orada ebedî kalacaksınız “Şüphesiz Rabbin hüküm ve hikmet sahibidir, bilendir.” (En’am, 128)

Bu, şirkin Allah katında en büyük günah olmasının, tevbe edilmedikçe affolunmamasının, ebedî azaba yol açmasının vs. sırrına zarif bir işarettir. Haramlılığı ve çirkinliği, yasaklanmış olmasından dolayı değildir. Bilakis, Allah’ın yüce vasıflarına ters düşen sıfatlara sahip olması nasıl imkansız ise, kullarına

kendinden başka birisine kulluk etmelerine izin vermesi de öyle imkansızdır. Rabblığe, ilâhlığa, büyüklüğe ve yüceliğe sahip olan tek zatın, bunlarda kendisine ortak olunmasına izin vermesi veya buna razı olması nasıl düşünülebilir? Allah (c.) bundan yücedir büyüktür.

ŞİRK VE KİBİR

Şirk, Allah'ın yaratıkları yaratmasındaki gayeye, emirlerini koymasındaki hedefe en aykırı şey olduğundan, O'nun katında en büyük günahdır. Kibir ve kibirden doğan günahlar da daha önce geçtiği gibi, böyledir. Çünkü Yüce Allah'ın insanları yaratması kitapları indirmesi itaatın sırf kendisine olması içindir. Şirk ve kibir ise bunlara ters düşer.

Yine Yüce Allah şirk ve kibir ehline cenneti haram kılmıştır. Dolayısıyla kalbinde zerre kadar kibir bulunan kişi cennete giremez.

ALLAH HAKKINDA BİLGİSİZCE KONUŞMAK

Zarar ve çirkinlik yönünden bunlardan sonra Allah hakkında, O'nun isimleri, sıfatları ve filleri hususunda bilgisizce konuşmak, O'nu (c.) kendisinin ve peygamberinin (s.) vafettiğinin aksiyle vafetmektir. Bu, "yaratma" ve "emretme" (şariat koyma)nın kemâline en ters düşen, en çelişen ve bizzat Rabblığe, Rabb'e ait özelliklere gölge getiren şeydir. Şayet bilerek yapılırsa bu bir inattır ve şirkten daha çirkin, Allah katında daha büyük günahdır. Çünkü Rabb'in sıfatlarını kabul eden müşrik kemal sıfatlarını iptal ve inkar edenden daha iyidir. Nitekim dünyada, bir hükümdarın hükümdarlığını kabul eden, sahip olduğu sıfatları inkar etmeyen, ancak kendisini ona yaklaştıran bir takım ortaklar edinen kişi, hükümdarlığını ve hükümdarlık sıfatlarını inkar edenden daha iyidir. Bu fitratlarda ve akıllarda yerleşik, kesin bir şeydir.

Allah'ın sıfatlarını inkar (ta'tîl) hastalığı ilacı olmayan kronik bir hastalıktır. O yüzden Yüce Allah ta'tîlcilerin önderi Firavun'un, Musa'ya şöyle dediğini haber vermektedir: "Firavun

dedi: Ey Haman, bana yüksek bir kule yap da o yollara erişeyim. (Yani) göklerin yollarına (erişeyim) de Musa'nın tanrısına çıkıp bakayım. Zira ben onu yalancı sanıyorum." (Mü'min, 36, 37) İmam Ebû Hasan Eş'arî kitaplarında ta'tilcilere bu ayeti delil getirmiştir. Onun sözünü bir çok kitapta zikrettik.

Allah hakkında cahilce konuşmak (ve düşünmek) ile şirk birbirinden ayrılmaz şeylerdir. Saptırıcı bid'atler Allah'ın, O'nun ve Rasûlü'nün bildirdiği sıfatları bilmek ve onları yalanlamak olduğunda, bunu inaden ve cehaleten yapmak en büyük günahlardandır. Küfre ulaşmasa bile bu, İblisin diğer büyük günahlardan daha çok sevdiği bir şeydir.

Nitekim seleften bir zat "İblis bid'ati gûnahtan daha çok sever, çünkü gûnahtan tevbe edilir, ama bid'atten (kişi onu hak gördüğünden dolayı) tevbe edilmez" demiştir.

İblis şöyle demiştir: Ben Âdem oğullarını günahlarla helâk ettim, onlarsa beni istiğfar ve "Lâilahe illallah" ile helâk ettiler. Bunu görünce onlar arasında birtakım keyfi-asılsız fikirler yaydım: Günah işlerler de tevbe etmezler; çünkü iyi bir şey yaptıklarını zannederler."

Bilindiği gibi günahkârın zararı sadece kendisine, bid'atinkinin zararı ise insanlardır. Bid'atçının belâsı dinin esasında (akidede), günahkarınki ise şehvettedir. Bid'atçi Allah'ın (c.) doğru yolu üzerinde bekleyip insanları ondan alıko- yar, günahkar öyle değildir. Bid'atçi Allah'ın (c.) Rabblik sıfatlarına ve kemaline leke getirir, günahkâr öyle değildir. Bid'atçi insanların âhirete giden yollarını tamamen keser, âsî ise günahlarından dolayı yavaş ilerler, o kadar.

ZULÜM VE ACIMASIZLIK

Zulüm ve düşmanlık göklerin ve yerin onunla ayakta durduğu, Allah'ın (c.) peygamberlerini ve kitaplarını insanlar onu gerçekleştirsınler diye gönderdiği şey olan "adalet"e ters düştüğünden Allah nezdinde en büyük günahlardandır. Büyüklüğünün derecesi de yol açtığı zarar-kötülük miktarına göredir. Kişinin yemesinde, içmesinde ve malında ortak olacak korkusuyla

çocuğunu öldürmesi- zulümlerin en çirkinlerinden ve en büyüklerindenidir. Kişinin, varlığının sebebi olan ebeveynini öldürmesi de, akrabasını öldürmesi de böyledir.

Öldürmeden öldürmeye fark vardır. Bir öldürme ne kadar çirkinse ve öldürülen kişi normalde, öldüren tarafından ne kadar korunulmaya, hayatta bırakılmaya layık biriye, o öldürme o kadar büyüktür. O yüzden kıyamet günü en büyük azaba düçar olacak kişi peygamber öldüren kimsedir. Daha sonra insanlara adaletle hükmeden, onları Allah'a çağıran ve dinlerinde nasihatle bulunan âdil imamı (yöneticiyi) öldüren kimse gelir. Yüce Allah kasden bir mü'mini öldüren kimsenin cezasını da cehennemde ebedi yanmak, Cebbar Allah'ın gadabı, laneti ve ona büyük azabına çarpılmak yapmıştır. Bir mü'mini öldürmenin cezası- onu engelleyici başka etmenler yoksa- budur.

Kasden ve isteyerek bir mü'mini öldürdükten sonra İslâm'a girmenin bu cezayı engelleyici bir etmen olduğundan ihtilaf yoktur. Ancak, acaba mü'min bunu yaptıktan sonra tevbe etse, tevbesi onu bu cezadan kurtarır mı? Bu hususta Selef ve halef âlimlerinin iki görüşü vardır. İmam Ahmed b. Hanbel'den de bu konuda iki rivayet bulunmaktadır.

KATİLİN TEVBE ETMESİ

"Tevbe onu bu cezadan kurtarmaz" diyenler, onun dünyada ödenmemiş bir kul hakkı olduğunu, katilin bu dünyadan onu ödemeksizin ayrıldığını, dolayısıyla bu hakkın "adalet günü"nde alınmasının kaçınılmaz olduğunu söylemişlerdir.

Bunlar derler ki: Maktulün (öldürülenin) varislerinin aldıkları ise, Allah'ın (c.) almak ve affetmek arasında serbest bıraktığı varise has bir haktır ve varisin kendi hakkını katilden alması maktule bir fayda sağlamaz. Varisinin aldığı şey maktulun hangi yarasına merhem olur, hangi zararını telafi eder ki!

Bu görüş İmam Ahmed'in görüşlerinden en sahih olanıdır. Yani maktulün hakkı, katilin varislere haklarını ödemesiyle ortadan kalkmaz. Hanbelî ve Şafiî mezhebi âlimleri ve başka âlimlerin de bu konuda farklı görüşleri bulunmaktadır.

Bazıları ise öldürmenin sebep olduğu “kul hakkı”nın tevbe ve varislere ödemeye ortadan kalkacağını söylemişlerdir. Çünkü tevbe, öncesindeki günahları yok eder ve yapılan günahın cezası zaten dünyada görülmüştür.

Bunlar şöyle derler: Tevbe öldürmeden daha büyük günahlar olan küfür ve sihrin dahi etkilerini ortadan kaldırırken, öldürmenin etkisini/izini yok etmeye nasıl yeterli olmayabilir? Yüce Allah dostlarını öldüren kâfirlerin dahi tevbesini kabul etmiş, onları en hayırlı kullarından eylemiş, dostlarını yakan ve onlara zulmedenleri dinlerini bırakıp tevbe etmeye davet etmiştir. Yüce Allah şöyle buyurur: “(Benim adıma onlara) De ki: Ey nefislerine karşı (zulümde) aşırı giden kullarım, Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin. Allah bütün günahları bağışlar. Çünkü O, çok bağışlayan, çok esirgeyendir.” (Zümer, 53) Bu âyet tevbe eden hakkındadır ve küfrü de daha küçüğünü de kapsamaktadır.

Derler ki: Kulun hem tevbe etmesi, hem de tevbesinden sonra azap görmesi nasıl mümkün olur? Bu, Allah’ın şeriatında ve cezalandırmasında imkansızlığı bilinen bir şeydir.

Yine derler ki: Bu günahkârın tevbesi, kendisini, öldürdüğü kimseye teslim etmesidir. Bu ise mümkün değildir. O yüzden yüce Allah öldürülenin yakınlarını öldüren yerine koymuş, kişinin kendisinin onlara teslim etmesini öldürülene teslim etmesi gibi kabul etmiştir. Bu kişinin bir kimseye borcunu o öldükten sonra varisine vermesi gibidir. Zira bu, bizzat ölene teslim etme yerine geçer.

Meselenin aslı ve gerçeği bizce şöyledir: Öldürmekle üç kişinin hakkı çiğnenir, dolayısıyla onların hakkı kalır. Bunlar Allah hakkı, öldürülenin hakkı ve öldürülenin akrabalarının hakkı. Katil yaptığına pişman olup Allah’tan korkarak O’na bir daha işlememek üzere tevbe eder ve kendini isteyerek ölünün akrabalarına teslim ederse, tevbe ile Allah’ın hakkı ve “dünyevî cezasını çekmek veya sulhetmek ya da ölünün akrabaları tarafından affedilmek” suretiyle akrabaların hakkı düşer.

Geride ölünün hakkı kalır. Yüce Allah kıyamet günü onun hakkını, tevbekâr ve takva ehli mümin kulunun yerine kendisi

gider, onları barıştırır. Böylece ölünün hakkı da öldürenin tevbesi de hebâ olmaz.

MÂLÎ HAKLAR

Mal meselesine gelince; bu konuda farklı görüşler vardır. Bazıları: kişi malî borcunu ölünün varislerine teslim ettiğinde, hayatta iken kendisine teslim etmiş gibi ahiretteki sorumluluktan kurtulur, demişlerdir.

Bazıları ise şöyle demişlerdir: Bilakis alacaklının, kendisine haksızlık ederek borcunu hayatında vermeyenden kıyamet günü "hak talebi" hakkı saklıdır. Varisinin parayı almasıyla onun mağduriyeti bitmemiştir. Çünkü borçlu onu malından faydalanmaktan hayatı boyunca mahrum bırakmış ve o hâl üzere ölmüştür. Bu, telafi edilmemiş bir haksızlıktır. Borcun telafi edilmesiyle yararlanan sadece varistir, asıl mal sahibi değil. Bu mesele üzerine şu meseleyi bina etmişlerdir: Miras malı kişiden kişiye intikal etse ve varisler çoğalsalar, bu borç hakkını hepside talep eder. Çünkü bu, her biri varis olduğu vakit borçlu tarafından kendine ödenmesi lazım olan bir haktır. Bu imam Malik ve İmam Ahmed b. Hanbel'in bir grup talebelerinin görüşüdür.

Hocamız İbn Teymiye ikisinin ortasında bir görüş beyan edip şöyle demiştir:

Ölen kişi hayatta malını alabilecekken ve isteyebilecekken bunu yapmamış ve ölüm gelip çatmışsa kıyamet günü onun hesabını soracak olan -dünyada olduğu gibi- varisleridir. Fakat isteyememiş ve alamamışsa, bilakis borçlu kişi zulüm ve haksızlıkla vermeye engel olmuşsa ahirette onu talep edecek ölen kimsedir.

Bu, bu hususta söylenenlerin en iyisidir. Çünkü malını, zalim kişi ona hayatta vermemiş, malını ondan bir türlü alamamışsa; bu mal, kişinin, birinin öldürdüğü kölesi, başkasının yaktığı evi, başkasının yeyip içtiği yiyecek ve içeceği mesabesindedir. Bu ise varisin malı olarak değil ölenin malı olarak telef olmuştur. Bir şeyi isteme hakkı da mülkiyeti altındayken telef olana aittir.

Belki şöyle denilebilir: Mal bir ev veya arsa ya da ölümden sonraya kadar kalmış bir eşya ise o artık varisin malıdır ve gasbedenin onu var ise teslim etmesi gerekir. Teslim etmediği takdirde, varis dünyada onu isteme hakkına sahip olduğu gibi ahirette de onu isteme hakkına sahiptir.

Bu önemli bir sorundur ve ancak şöyle denilerek çözümlenir: İsteme hakkı her ikisine aittir. Örneğin bir kimse bir grup kimsenin ortak olduğu malı gasbederse her biri hakkını ondan talep edebilir. Yine nesiller boyu devam edecek bir vakıf malını gasbederse, ondan istifadesi mümkün iken istifade edemeyen her nesil kıyamet günü o haklarında davacı olurlar. Bu hakta biri diğerinden daha öncelikli olmaz, hepsi aynıdır. Doğrusunu Allah bilir.

ÖLDÜRME CÜRÜMÜ

Öldürmenin zararı ve kötülüğü bu derece çok olduğundan Yüce Allah şöyle buyurmuştur. “Bu yüzden israil oğullarına söyle; şu hükmü belirledik: Her kim bir can karşılığı (kisas) olmaksızın veya yeryüzünde bozgunculuk olarak bir can öldürürse sanki bütün o insanları öldürmüş gibi olur. Her kim de bir can diriltirse (kurtarırsa vs.) sanki tüm insanları öldürmüş gibi olur.” (Maide, 32)

Bunu bazıları anlayamamış ve “Bilindiği gibi, yüz kişiyi öldürenin günahı Allah katında bir kişiyi öldürenin günahından daha çoktur” demişlerdir. Bunu, buradaki benzetmenin cezanın miktarı hakkında olduğunu sanmalarından dolayı söylemişlerdir. Oysa bir şeyi bir şeye benzetmek onun tüm özellik ve hükümlerini almasını gerektirmez.

Örneğin Yüce Allah “Onlar onu gördükleri zaman sanki (dünyada) bir akşam veya onun kuşluk vaktinden fazla kalmamış gibi olurlar.” (Nâziât, 46) “Onları tehdid edildikleri azabı gördükleri gün, sanki gündüzün sadece bir saati kadar (dünyada kalmış gibi olurlar)” (Ahkaf, 35) Bu, onların dünyada kaldıkları sürenin bizzat bu kadar zaman dilimi olduğunu gerektirmez.

Yine Rasûlullah şöyle buyurmuştur: “Her kim yatsı namazını cemaatle kılsa gecenin yarısını ihya etmiş gibi olur. Her kim sabah namazını cemaatle kılsa gecenin tamamını ihya etmiş gibi olur.” -yani hem yatsıyı hem de sabahı kılsa. Nitekim bir diğer rivayette böyle gelmiştir. Bundan daha açığı şu hadislerdeki benzetme: “Her kim Ramazan orucunu tutar, ardından sonra Şevvalden altı oruç eklerse hergün oruç tutmuş gibi olur.” “Her kim “kul hüvallâhü ehad”ı (ihlas sûresini) okursa Kur’an’ın üçte birini okumuş gibi olur.” Bilindiği gibi bunları yapanlar kendisine benzetilen amellerin sevabına erişip böylece sevapları aynı olmaz. Şayet sevapları aynı olsaydı yatsı ve sabah namazlarını cemaatle kılan kimsenin gece namazı kılmasından kendisine yorgunluk ve bitkinlikten başka bir şey kalmazdı. Hiç kimseye imandan sonra Allah’ı (c.) ve Rasûlünü (s.) anlamak kadar büyük bir nimet verilmemiştir! Bu, Allah’ın lüt-fudur, dilediğine verir.

Şayet: “Peki bir kimseyi öldürenler bütün insanları öldüren arasındaki benzetme hangi husustadır?” denilir:

Deriz ki: Bu birkaç yönden.

Bir: Her ikisi Allah ve Rasûlüne (s.) âsî olmuş, emrine aykırı hareket etmiş ve kendisini Allah’ın (c.) cezasına maruz bırakmıştır. Her ikisi de Allah’ın (c.) gadabını ve lanetini kazanmış, cehennem ateşinde ebedî kalmayı hak etmiş, her ikisine de büyük azap hazırlanmıştır. Farklılık sadece azabın derecesindedir. Çünkü bir peygamberi veya âdil bir imamı ya da insanlara adaleti emreden bir âlimi öldürenin günahı, hiçbir özelliği olmayan bir ferdi öldürenin günahıyla aynı değildir.

İki: Kısas yoluyla canının alınmasını hak etmeleri yönünden ikisi de aynıdır.

Üç: Haram kanı dökme cür’etkârlığında bulunma hususunda denktirler. Çünkü haksız yere, hatta sırf bozgunculuk olarak veya malını almak için bir cana kıyan, eline geçirdiği ve gücünün yettiği herkesi pervasızca öldürmeye kalkışır. O artık insan türünün bir düşmanıdır.

Dört: Bir kimseyi öldüren, tüm insanları öldüren gibi katil, fasık, zalim, âsî gibi adlarla anılır.

Beş: Yüce Allah mü'minlerin birbirlerine sevgi, şefkat göstermelerini ve ilişkilerinde, bir yeri ağrısa her yeri ağrıyan ve seherleyen bir beden olduklarını söylemiştir. Katil de bu bedenden bir azayı yok edince bedenın diğer azalarını da telef etmiş, her yerine acı vermiş gibi olur. İşte her kim, tek bir mü'mine eziyet etse tüm mü'minlere eziyet etmiş gibi olur. Bütün mü'minlere eziyetle de tüm insanlara eziyet vardır. Çünkü Yüce Allah insanları, aralarında bulunan mü'minler hatırına korur-kollar. Bekçiye eziyet, başını beklediği insanlara da eziyettir.

Rasûlullah "Bir can haksız yere öldürülürse, Adem'in ilk oğluna (Kabil'e) o kanın yükü vardır. Çünkü öldürmeyi ilk çıkartan o oldu" buyurmuştur. Bu tehdit ilk zina eden, ilk hırsızlık yapan, ilk içki içen hakkında gelmemiştir. Gerçi buna müşriklerinin ilkinin de böyle olması muhtemeldir, hatta o buna daha layıktır. Çünkü o da şirk yolunu ilk açandır. O yüzden Rasûlullah (s.) İbrahim'in (a.s.) dinini değiştiren (ve şirki o getiren) ilk kişi olan Amr b. Lühay Huzâ'ye cehennemde en büyük bir azapla azap edildiğini görmüştür. Yüce Allah'da "O'nu ilk inkar eden (ilk kâfir) olmayınız" (Bakara, 41) buyurmuştur. Yani sonra, sizden sonrakiler sizi örnek alıp size uyarlar da onların küfürlerinin günahı size de olur. Kötü bir yol açıp ardından devam etmesine ve insanlar tarafından izlenmesine neden olan kimse nin durumu da böyledir.

Tirmizî İbn Abbas'tan şöyle rivayet etmiştir: Rasûlullah (s.) şöyle buyurdu: "Öldürülen kişi kıyamet günü başını ve alnını ellerinin arasına almış, şahdamarından kan fişkirır halde gelir, "Yâ Rabbi, sor şuna, beni niçin öldürmüş?" der. Sonra İbn Abbas'a, tevbe ettiğinde ne olacağından sordular. O (r.) ise "Her kim bir mü'mini kasten öldürürse onun cezası, içinde ebedî kalacağı cehennemdir" (Nisa, 93) ayetini okudu ve şöyle dedi: "Bu âyet neshedilmedi de, değiştirilmedi de. Ona tevbe ne fayda verir?" Tirmizî: Bu hasen bir hadistir, demiştir.

Yine Tirmizî Nafi'den şöyle rivayet etmiştir: "Abdullah b. Ömer (r.) bir gün Kâbe'ye baktı ve şöyle dedi: "Ne kadar büyük ve azametlisin. Dokunulmazlığın ne kadar büyük! Mü'minlerin Allah katındaki dokunulmazlığı ise seninkinden daha büyük!" Tirmizî: Bu hasen bir hadistir, demiştir.

Buhârî Semûre b. Cündüb'den (r.) şöyle rivayet etmiştir: “İnsanın ilk kirlenen yeri midesidir. Sizden her kim sadece helâl yemeye güç yetirirse yapsın. Her kim cennet ile kendi arasına döktüğü bir avuç kanın girmesini engelleyebilirse, yapsın...”

Buhârî, İbn Ömer'den, Rasûlullah'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: “Mü'min haram bir kana bulaşmadığı sürece dininde bir genişlik içinde olmaya devam eder.”

Buhârî, İbn Ömer'den şöyle rivayet etmiştir: “Kişinin kendisini soktuğu çıkışı olmayan açmazlardan biri de dokunulmazlık hakkına sahip bir canı haksız yere öldürmesidir.”

Buhârî ve Müslim'de Ebû Hureyre kanalıyla rivayet edilen bir hadiste Allah Rasûlü şöyle buyurulmuştur: Müslümana sövmek fasıklık, onu öldürmek ise küfürdür...

Her iki kaynakta Rasûlluh'tan rivayet edilen şu hadis yer almaktadır. “Ardımdan dönüp, birbirinizin boynunu uçuran kâfirler olmayın.”

Buhârî, Rasûlluh'tan şöyle rivayet etmiştir: Her kim eman verilmiş bir kâfiri öldürürse cennetin kokusunu alamaz. Oysa onun kokusu (o kadar keskindir ki) kırk yıllık mesafeden alınır.”

Allah'ın, eman ve zimmet içindeki bir düşmanını öldürenin cezası bu ise, mü'min kulunu öldürenin cezası ne olur? Bir kadın açlıktan ve susuzluktan ölünceye kadar hapsedtiği bir kediden dolayı cehenneme girmiş, Rasûlullah (s.) onu kedi yüzünü ve göğsünü tırmalarken görmüşse, suçsuz yere bir mü'min hapse din ölene kadar orada tutanın cezası ne olur?

Sünen kitaplarının birinde Rasûlullah'ın (s.) şu hadisi geçmektedir: “Vallahi dünyanın yok olması Allah nezdinde, bir mü'minin haksız yere öldürülmesinden daha küçük (bir hâdise)dir.”

ZİNA CÜRMÜ

Zina, en zararlı ve kötü cürümlerden olduğundan dolayı, öldürmeden sonraki en büyük günahdır. Zira zina insanlığın soyunu koruma, namus ve şerefi muhafaza etme maslahatına ters düşer. İnsanlar arasında düşmanlık doğurur. Zira, onunla her

bir kişinin hanımı kızı, bacısı, annesi kirletilir. Bu ise dünyanın yıkılması harap edilmesidir. Zina, bu kadar büyük günah olduğundan dolayı Allah'ın (c.) kitabında ve Rasûlünün (s.) sözlerinde daha önce geçtiği gibi- diğer büyük günahlarla birlikte zikredilmiştir.

İmam Ahmed: Adam öldürmekten sonra zinadan daha büyük bir günah bilmiyorum” demiştir.

Yüce Allah zinanın haramlığını şu buyruğuyla vurgulamıştır: “Ve onlar (Rahman'ın kulları) Allah ile beraber başka tanrıya yalvarmazlar. Allah'ın haram ettiği canı haksız yere öldürmezler ve zina etmezler. Kim bunları yaparsa cezasını bulur. Kıyamet günü onun için azab kat kat yapılır ve azab'ın içinde har ve hakir olarak kalır.” (Furkan, 68-70)

Yüce Allah burada zinayı şirk ve adam öldürme ile birlikte zikretmiş bunun cezasını, -kul olarak tevbe, iman ve salih amelle ortadan kaldırmadığı sürece- “katlandırılmış azapta ebedî olarak kalma” olarak beyan etmiştir.

Yine yüce Allah “Ve zinaya yaklaşmayın; zira o açık bir kötülüktür çok kötü bir yoldur.” (İsra, 32) buyurmuştur. Burada zinanın haddi zatında bir kötülük (fuhuş) olduğunu söylemiştir. “Fuhuş” son derece çirkin, bir çok hayvanın içinde çirkinliği yerleşik bulunan bir kötülüktür.

Kişinin babasının hanımıyla evlenmesi daha çirkin olduğundan onu daha çok yermiş, şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz bu, edepsizliktir, (Allah'ın) hısmıdır ve iğrenç bir yoldur.” (Nisa, 22)

Yüce Allah kulun kurtuluşunu, namusunu zinadan korumasına bağlı kılmıştır. Dolayısıyla onsuz kurtuluşun imkânı yoktur. Yüce Allah şöyle buyurur: “Felaha ulaştı (kurtuldu) o mü'minler. Ki onlar, namazlarında saygılıdırlar. Onlar boş şeylerden yüz çevirirler. Onlar zekâtı verirler. Ve onlar ırzlarını korurlar. Ancak eşleri, yahut sahip olduğu (cariyeler) hariç (bunlarla ilişkilerinden dolayı da) onlar kınanmazlar. Ama bunun ötesine gitmek isteyen olursa, işte onlar haddi aşanlardır.” (Mü'minun, 1-7)

Bu, şu üç hususu içermektedir: Irzını korumayan felaha ulaşanlardan olamaz. O haddi aşanlardandır. Evet... O felah bu-

lamaz, haddi aşma adını kazanır ve yerilmeyi hak eder. Halbuki şehvette karşı koymanın ve onunla mücadele etmenin acını ve sıkıntısı bunların sadece bir kısmından daha basittir.

Bunun benzeri şudur: Yüce Allah Meâric sûresinde insanı yermiş, onun kaygılı ve telaşlı yaratıldığını, sevindirici veya üzücü hiçbir şeye sabredemez yapıda olduğunu anlatmıştır. Hatta ona bir hayır dokunsa cimrilik eder, vermez, bir kötülük dokunsa sabırsız, telaşlı davranır. Ancak Allah, bunlardan, kullarından felaha erecek olanları müstesna tutmuş ve onlar arasında şunları zikretmiştir: “İrzlerini korurlar yalnız eşleri ya da ellerinin altında bulunan (cariyeleriyle beraber olurlar. Bundan ötürü de) onlar kınanmazlar.” (Meâric, 29-31)

Yüce Allah peygamberine mü'minlere bakışlarından bazılarını yummalarını (gözlerini dikip bakmamalarını), ırzlarını korumalarını emretmesini, kendisinin onları gördüğünü, her şeylerinden haberdar olduğunu haber vermesini emretmiştir.⁷ Zira o “Gözlerin hâin (bakışlar)ını ve göğüslerin gizlediği düşünceleri bilir”. (Mü'min, 19)

Zinanın başlangıcı bakış olduğundan dolayı ırzı korumadan önce bakışları yummak emredilmiştir. Çünkü bu olaylar önce -çoğu yangınların küçücük bir kıvılcımdan başladığı gibi- bakıştan başlar. Önce bakış gerçekleşir, sonra akıldan geçirilir, sonra adım atılır, sonra günah gerçekleştirilir.

O yüzden şu dört şeyi koruyanın dinini koruyacağı söylenmiştir: Bakışlar, zihne uğrayan düşünceler, konuşmalar ve adımlar. Onun için kulun bu dört kapının bekçiliğini iyi yapması, gediklerinden hiç ayrılmaması icap eder. Çünkü düşman onun yanına buralardan girer, diyar diyar gezip araştırır ve ele geçirdiğini mahveder.

GÜNAHLARIN GİRİŞ KAPILARI

Günahların çoğu kulun yurduna bu dört kapıdan girer. O yüzden bunların her birini ayrı bir fasılda uygun biçimde işleyelim.

7. Bkz, Nûr, 30, 31. (müt.)

BAKMAK

Bakışlara gelince; o şehvetin elçisi ve öncüsüdür. Onu korumak ırzı korumanın temelidir. Bakışlarını serbest bırakan kişi kendisini helâk uçurumlarının kenarına götürmüştür.

Rasûlullah “Bakışını, başka bir bakış yaparak ikileme; sana sadece birincisi var, diğeri sana yok” buyurmuştur.

Müsned’de geçen bir hadiste Rasûlullah şöyle buyurmuştur: “Bakış iblisin oklarından zehirli bir oktur. Her kim bakışını bir kadının güzelliklerin(e bakmak)dan engellerse Allah onu kalbine, kendisiyle buluşana kadar devam edecek bir tatlılık-hoşluk bırakır.”

Rasûlullah (s.) “Gözlerinizi engelleyin, ırzınızı koruyun” buyurmuştur. Yine “Yollarda oturmaktan kaçınin” buyurmuş, oradakiler “Yâ Rasûlallah! oralar bizim oturduğumuz, sohbet ettiğimiz yerler, ona mecburuz” deyince O “Mutlaka yapacaksanız yola hakkını verin” buyurmuş onlar “Yolun hakkı nedir?” diye sorunca “Bakış engellemek, eziyet etmemek ve selama karşılık vermek” buyurmuştur.

Bakmak insanın başına gelen olayların ve belâların büyük çoğunluğunun kaynağıdır. Çünkü bakmak, zihinde hayali doğurur. Hayal düşünceyi, düşünce şehveti, şehvet iradeyi doğurur. Sonra irade güçlenir ve kesin karara dönüşür. Ardından -bir engel çıkmadıkça- hadise mutlaka vukû bulur. Bu hususta şöyle denmiştir: “Gözü bakıştan engelleme de sabretmek, bakış sonrasında acıya sabretmekten daha kolaydır.”

Şair der ki:

Tüm vukûatların başlangıcı bakıştır.

Yangınların çoğu küçük kıvılcımdandır.

Nice bakışlar sahibinin kalbine

Yay ile kiriş arasındaki okun yaptığını yapmıştır.

Kulun sürekli gözlere bakan bir gözü oldukça

Hayalinde durdurulur o bakışları ve düşüncesinde.

Bakışın zararlarından biri de kişide iştiaqlar, arzular, iç çekmeler, iç yanmalar bırakmasıdır. Kul, gücünün yetmediği,

yapmamaya sabır ve tahammül edemediği şeyi görür. Bu en büyük azaplardandır. Yani bazısına sabır ve tahammül edemediğın bazısına da gücünün yetmedii şeye bakıp durman.

Şair der ki:

*Bakışını bir gün öncü olarak kalbine gönderdiğinde
Görüntüler seni yordu, bitirdi.
Gördün o vakit hepsine kaadir olamadığın
Bazısına karşı da kendini tutamadığın şeyleri.*

Bu beyit biraz açıklamaya gereksinim duymaktadır. Şair diyor ki:

“Sen hiç bir şeyine sabredemediğın hiç güç yetiremediğın şeyi görüyorsun.” Çünkü “Hepsine kaadir olamadığın” ifadesi “toplamına güç yetirme”nin olamadığını güç yetirilemediğini anlatmaktadır ki, o da teker teker hepsine “güç yetirilemediğini” zorunlu kılar. Yani anlamı “hiç birine güç yetiremediğın”dır.

Nice bakışlar daha yaydan çıkmadan kişiyi ölü olarak yere düşürmüştür. Şair der ki:

*Ah o bakan! Bakışları yola çıkar çıkmaz,
Bakışlar arasında ölü düşen*

Benim de bir kaç dizem var buna yakın:

*Selamette olmaktan bıkmışçasına gönderdi bakışlarını
hızlıca*

*Durdu, güzel sandığı bir harabe üzerinde,
Ardından bakışlar gönderdi.
Sonunda bakışlar arasında cansız yere düştü.*

İşin garibi; bakanın bakışı öyle bir oktur ki, bakanın kalbinde bir yer ayarlamadıkça bakılana ulaşmaz. Bir kasidemde şu dizeler yer alıyor:

*Ey bakış oklarını atan, çaba sarfeden.
Attığın okla ölen sensin; vurma hedefi*

*Ey şifa arayan bakışlar gönderen
Elçini gönderme ki sana helak getirmesin.*

Bundan daha garibi; bakış kalbi iyice yaralar, sonra yara üzerine yara açar. Sonra yaranın acısı onun tekrarlanması istemesine engel olmaz. Yine bu anlamda şu dizelerim var:

*Bakış üzerine bakışa devam ettin
Her güzelin her yakışıklının ardından.
Onu yaranın merhemi sanıyorsun.
Ama o gerçekte yara üzerine yaradır.
Gözlerini bakışlarla ve ağlamakla boğazladın.
Senin kalbin boğazlanmış, hem nasıl boğazlanmış.*

Nitekim “Bakışları zaptetmek sürekli üzüntü yaşamaktan daha hafiftir” denmiştir.

AKLA GELEN FİKİRLER

Akla gelip geçen fikirler (=haterât vesveseler) ise (bakıştan) daha zordur. Bunlar hayır ve şerrin başlangıcıdır. iradeler, kasıtlar, niyetler ve kararlar bundan doğar. Fikirlerine-vesveselerine hakim olan kişi nefsinin dizginini eline almış ve hevâ-hevesini dize getirmiştir. Her kime de fikirleri-vesveseleri galebe çalarsa, hevası ve nefsi üzerinde daha hakim olur. Her kim fikir ve vesveselerini kâle almazsa bunlar onu helaka sürükler.

Fikirler kalbe sürekli gelip durur, sonunda boş temenniler haline dönüşürler: “(İnkâr edenlerin amelleri) düz arazideki serap gibidir. Susayan, onu su sanır, fakat yanına gelince hiçbir şey olmadığını anlar ve yanında Allah’ı bulur; Allah onun hesabını tam görür. O, hesabı çabuk görendir.” (Nûr, 39)

İnsanların en düşük gayretlileri ve en bayağı nefislileri gerçekler yerine asılsız temennilere razı olan, onlarla avunmaya çalışan, bunları aklına getirmeye çalışandır. Vallahi bunlar iflas etmişlerin sermayeleri, işsizlerin ticaret mallarıdır. Bunlar vuslat yerine hayallerin zihnine uğramasıyla, hakikatler yerine

yalancı ümitlerle avunun, boş nefislerin gıdasıdır. Şairin dediği gibi:

*Su'dâ dan susuzluğu gideren hayaller temenniler
Su'da bunlarla bizi soğuk suya kandırdı.
Temenniler Hayaller... gerçek olsa en güzel şeyler
Yoksa da... Onlarla tasasız bir vakit yaşamış olduk.*

Bu insana en zararlı şeydir. Acizlik ve tembellik bundan doğar, tefrit, pişmanlık ve keder bundan neş'et eder. Temennici kişi fiziksel olarak olayı gerçekleştiremeyince kadının görüntüsünü kalbine koyar, onunla sarılır, onu okşar. Böylece fikrinin çizdiği hayali ve vehmî bir fotoğrafı sürekli izler durur.

Bu ona hiç bir fayda vermez. Onun hali, zihninde yiyecek ve içeceği, canlandıran ona yeyip içmeyen aç susuz kişinin haline benzer.

Buna sığınmak ve bunu celp etmek nefsin bayalığına ve iflasına delalet eder. Çünkü nefsin şerefi, zekâsı, paklığı ve yüceliği gerçeği bulunmayan her hayali silmek ve onun aklına gelmesine razı olmamak, ondan iğrenmekledir.

Sonra hayaller şu dört esas etrafında döner: Dünyevi faydalar sağlayan hayaller. O zararları def eden hayaller, uhrevî maslahat sağlayan hayaller. Uhrevî zararları def eden hayaller.

Öyleyse kul hayallerini fikirlerini ve tasalarını bu dört kısımda sınıflandırsın. Bunlardan birini yapabilecekken başkası hatırına terketmesin. Şayet hayaller ilintili oldukları hususlarla ilgili birden çok olursa elden kaçmasından korkulan en önemlisi öne alınsın, önemli olmayan ve elden kaçmasından korkulmayan ertelensin.

Geride iki kısım kaldı:

Bir: Önemli ve elden kaçmayacak hayaller

İki: Önemsiz (çok önemli değil) ancak elden kaçacak hayaller.

Bunların her birinde öne alınmasını icap ettirecek noktalar var. İşte tereddüt ve şaşkınlık burada olur. Çok önemli öne alınacak olsa daha az önemlisinin elden kaçırılmasından korku-

lur, az önemli öne alınsa onunla iştigalden dolayı önemli olan elden gider. Yine bazen, bir araya getirilemeyen, biri yapılırken diğeri elden kaçırılan iki şeyle birden karşılaşılabilir. İşte burası akıl, fıkıh (anlayış) ve bilginin kullanılma yeridir. Yükselen buradan yükselir, başaran da kaybeden de buradan başarır ve kaybeder. Aklını ve bilgisini büyük gören nicelerinin elden kaçmayacak az önemliyi elden kaçacak çok önemliye tercih ettiğini görürsün. Bundan selamette olanı göremezsın. Herkes az veya çok buna düşer.

Bu konuda hakem; şariat ve aklın üzerine kurulduğu (Allah'ın) yaratmasında ve hüküm vermesinde temel olan şu büyük kaidedir: Daha büyük bir maslahat elde etmek için daha azı terkedilir, daha büyük zarar ve belâyı def'etmek için daha azı işlenir.

AKILLI KİŞİNİN HAYALLERİ

İşte akıllı kişinin düşünce ve hayalleri bunlardan ötesine tenezzül etmez şariat da bunlarla gelmiştir, dünya ve ahiretin maslahatları bundadır ve onların sağlıklı yürümesi de ancak bununla olur.

Fikir ve hayallerin en yücesi, en değerlisi ve faydalısı Allah ve ahiret günü için olanıdır. Allah için olanı beş çeşittir:

Bir: Yüce Allah'ın indirdiği Kur'an'ın âyetlerini, bunlarla ilintili şeyleri tefekkür etmek, yüce Allah'ın muradını, ne demek istediğini anlamaya çalışmak. Zaten Yüce Allah onu asıl bunun için indirmiştir. Sadece okumak için değil. Hatta okumak buna bir vesiledir.

Seleften bir zat: "Kur'an kendisiyle amel edilmek için indirilmiştir. Öyleyse okumasını da bir amel edinin (terakki edin o babdan yapın)" demiştir.

İki: Kainatta müşahede edilen, görülen (varlığının ve yüceliğinin) âyetlerini tefekkür edip onlardan ibret almak, onlarla isimlerine, sıfatlarına, hikmetine, ihsanına iyiliğine ve cömertliğine ulaşmak. Nitekim Yüce Allah da kullarını âyet ve nişânelerini tefekkür ve tedebbür etmeye ve zihni ona takmaya teşvik etmiş, bunlardan gafil kalanı yermiştir.

Üç: Yüce Allah'ın yaratıklarına iyiliklerini, ihsanlarını yağdırdığı nimetleri ve rahmetinin, bağışlamasının ve sabrının genişliğini tefekkür etmek.

Bu üç kısım kalpte Allah'ı tanıma, Allah sevgisi korkusu ve ümidini doğurur.

Zikirle (dille anmayla) birlikte sürekli biçimde bu düşünce içerisinde olmak kalbi iyice Allah bilgisine ve sevgisine boyar.

Dört: Nefsin kusurlarını, felaketlerini ve yapılan amellerin kusurlarını tefekkür etmek. Bu düşünce çok faydalıdır, her hayrın kapısıdır. Nefs-i emmareyi (kötülüğü emreden nefis) kırma da etkilidir. O kırılınca mutmain (Allah'ın zikriyle tatmin olup durulmuş) nefis yaşama geçer, dirilir ve hakimiyet onun eline geçer. O da kalbi diriltir. Memleketinde artık onun sözü geçer, valilerini ve komutanlarını kendi yararına dört bir yana gönderir.

Beş: İçinde bulunduğu vaktin gerektirdiğini, anın vazifesini düşünüp tüm gayretini onda yoğunlaştırmak. Çünkü ârif vaktinin adamıdır. Onu zayi ettiğinde bütün maslahatları zâyi olur. Çünkü tüm maslahat ve yararlar ancak vakitten doğar. Kişi içinde bulunduğu vakti değerlendirmeyince onu ebediyen telafi edemez.

Şafî (r.) derki: Sofilerle arkadaşlık yaptım, onlardan sadece şu iki cümle kazandım/ istifa ettim. Birisi: "Vakit kılıçtır. Sen onu kesersen ne âlâ, kesmezsen o seni keser" idi. İkincisi: "Nefsini hak ile meşgul etmezsen, o seni batıl ile oyalar" idi.

İnsanın zamanı hakikatte onun ömrüdür. Zaman insanın ebedî nimetler içinde cennetteki yaşamının da maddesi/kaynağıdır, elem verici azaptaki (cehennemdeki) sıkıntılı yaşamında o buluttan daha hızlı geçer. İnsanın hangi vakti Allah için ve Allah'la geçmiş ise, işte onun hayatı ve ömrü odur. Onun dışındaki ömründen sayılmaz, onun dışındaki hayatı hayvanlar hayatıdır. Kişi vaktini gaflet, eğlence ve ütöpik hayaller de harcıyorsa, en hayırlı vakti uyku ve boş oturma/ hiçbir şey yapmama ile geçirdiği vakitse... Onun ölümü yaşamından hayırlıdır.

Kul namazda iken namazından kendisine sadece ondan aklettiği ve şuurunda olduğu kadarı kaldığına göre, kendisine ömründen sadece Allah için olanı ve Allah'la geçirileni vardır.

Saydığımız kısımların dışındaki fikir ve hayaller ya şeytanî vesveseler, ya ütöpik hayaller, ya da yalancı aldatmacalardır. Bunlar sarhoşlar, uyuşturucu kullananlar ve psikolojik rahatsızlığı bulunan şüpheciler gibi sağlıklı bir akla sahip olmayanların hayal ve düşünceleri gibidir. Hakikatler ortaya çıktığında bunların lisan-ı hâlleri şöyle der:

*Mahşerde benim makamım şu gördüğüm şey ise
Hakikaten günlerimi boşa harcamışım.
Nefsimin bir süre yaşadığı sadece hayal-temenni
Şimdi onu "saçma sapan rüyalar" gibi sanıyorum.*

İyi bil ki fikrin (hâtır, akıldan gelip geçen düşünce) akla gelmesi zarar vermez. Asıl zararlı olan onu çağırmak, onunla sohbet etmektir. Zira hayal, yoldan geçen gibidir. Ona dokunmazsan seni bırakıp gider. Ama onu çağırır, davet edersen seni konuşmaları ve aldatmalarıyla büyüler. Bu boş ve âdî bir nefis için en basit ve önemsiz bir şey, mutmain, yüce ve şerefli bir nefis için ise en ağır şeydir.

Yüce Allah insana iki nefis koymuştur: nefs-i emmâre ve nefs-i mutmainne. Bunlar birbirlerinin düşmanıdırlar. Birine ağır gelen diğerine hafif gelir, birine acı veren diğerine zevk verir. O yüzden nefs-i emmâreye Allah için çalışmak ve O'nun rızasını kendi arzu ve hevesine tercih etmekten -ki kendisi için bundan faydalısı yoktur- daha ağır gelen bir şey yoktur. Nefs-i Mutmainneye ise Allah'tan başkası için çalışmak, heva-hevesin istediği gibi yapmaktan daha ağır gelen bir şey yoktur. Melek bu kişiyle birlikte, kalbinin sağında, şeytan da onunla birlikte ve kalbinin solundadır. Savaşlar kişinin dünyadaki süresi bitene kadar devam eder. Batılın tümü şeytan ve nefs-i emmâreden taraf olur, hakkın tümü ise melek ve nefs-i mutmainne tarafını tutar. Harp sürekli bir çekişme içinde farklı zamanlarda farklı tarafların galibiyetiyle devam eder gider. Zafer ise sabırlıdır. Her kim sabreder, direnir, nöbet tutar uyanık olur ve Allah'tan sakınırsa dünya ve ahirette güzel son onun olur. Yüce Allah değişmez bir kural, hüküm koymuştur ki "Güzel son takvanın", "güzel akibet takva ehlinindir."

Kalp boş bir levhadır. Akla gelen hayal ve düşünceler ise oraya çizilen resim ve nakışlardır. Akıllı kişi levhasının yalan, aldatmaca, kandırmaca boş temenniler ve hakikati olmayan hayallerle nakşedilmesine nasıl razı olur? Bu süslemeleri ve nakışları yaptıran kişide hikmet, ilim ve istikametten ne vardır? Kişi kalbine daha sonra faydalı nakışları yaptırmak istese, bu, faydasız bilgilerin yazılı olduğu bir kağıdın üzerine faydalı bilgiler yazmaya benzer. O yüzden düşük fikirler ve hayaller kalpten arındırılmadığı, boşaltılmadığı sürece onda faydalı fikirler yerleşmez. Çünkü onlar ancak boş yere yerleşirler. Nitekim şair şöyle der:

*Ben hiçbir aşk tanımadan (o kadının) aşkı uğradı bana
Boş kalbe denk geldi de iyice yerleşti onda.*

Süluk ehli kimselerin pek çoğuda süluklarını “düşünce ve hayallere karşı uyanık olup onları kalplere girdirmeme” üzerine bina etmişlerdir. Böylece kalpleri bomboş ve keşif için kalplerinde yüce hakikatlerin tecelli etmesi ortaya çıkması için müsait hale gelir. Bunlar kalplerini bazı zararlı şeylerden korumuşlar ancak bazı şeylerin farkına varamamışlardır. Çünkü kalplerini her türlü düşünceden uzak tutmuşlar, kalpleri bomboş kalmış, şeytan geldiğinde kalbi boş bulup, ona sahibine uygun düşünceler atmıştır. Düşük-bayağı fikirlerle meşgul edemeyeceğinden kalbini onu “her kulun kurtuluşunun ve selametinin vesilesi olan her türlü istek ve irade”den de boşaltma isteğiyle doldurmuştur. (Yani tek çabası kalbi bomboş tutmak olmuştur.) Halbuki Allah’ın bir takım irade ve istekleri vardır ki kulun selameti ancak bunların kalbini istila etmesiyle mümkündür. Bunlar Allah’ın dinî şer’î istekleri ve yapılmasına razı olduğu yararlı şeylerdir. Kalbi onlarla meşgul etmek, uygulamak için detaylarıyla öğrenmeye çalışmak, yapmak, insanlar arasında uygulamak ve halkın arasına girerek gerçekleştirmeye çalışmak Allah’ın istediği ve razı olduğu şeylerdendir. Ancak şeytan onları dünyevî fikirlerden ve onlara sebep olan şeylerden uzak kalma babından bunu terke ve kalbi bomboş bırakmaya teşvik ederek, bu yararlı şeylerden saptırmış uzaklaştırmıştır. Onlara kemal-

lerinin bu “soyutlanma” ve “boşalma”da olduğu vehmini vermiştir. Heyhat heyhat! Asıl kemâl kalbi, Rabb’in insanlardan ve kuldan istediği ve razı olduğu şeyleri elde etme düşünce, fikir ve niyetleriyle doldurmada, bu tür şeylere ulaştırıcı yolları düşünmededir. İnsanların en erdemlileri bu tür düşünceler, fikirler ve hayaller taşıyan kimseler, en düşüklükleri ise düşünceleri fikirleri ve hayalleri haz ve zevkleri yönünde olan kimselerdir. Allah’tan yardım dileriz.

O yüzden Hz. Ömer Rabbinin rızası bulunan bir çok şeyi bir arada düşünür, bunu namazında yaptığı olurdu. Namazdayken (zihninde) orduyu savaşa hazırlardı. Böylece hem cihad hem de namazı birlikte yapardı. Bu birçok ibadetin bir ibadette birbirine geçmesi babındandır. Bu değerli ve nadir bilinen bir husustur. Onu ancak (Allah rızasını) talepte usta ve samimi, ilimde derin, yüksek gayret sahibi kimseler bilir. Bu kişi yapmakta olduğu ibadete bir çok ibadeti girdirir. Bu Allah’ın (c.) lütuf ve keremidir, onu dilediğine verir.

KONUŞMALAR

Konuşmalara gelince; onların korunması ağızdan bir tane olsun boş söz çıkarmamakla, o da; sadece dinine bir kâr ve artı getirecek şey konuşmakla olur. Bir şey konuşmak istediğinde onda bir kâr ve fayda var mı yok mu diye bakar. Hiç bir kârı yoksa dilini tutar, konuşmaz. Bir kârı varsa, bu kez de bunu söylediğinizden daha kârlı bir sözü kaçırmış olur mu olmaz mı diye bakar, öyle olacaksa, onu yine konuşmaz.

Eğer kalptekini öğrenmek istiyorsan dilin hareketine bak; çünkü o seni -sahibi istese de istemese de- kalpte olana mutlaka götürür.

Yahya b. Muaz der ki: “Kalp kazan gibidir, içindekilerler kaynar durur. Onun kepçesi de dildir” Konuşurken adamın diline (konuşmasına) bak; o sana -acı veya ekşi, tatlı veya acı- kalptekini kepçeleyip sunmaktadır. Kazandan kepçeyle çıkardığınla yemeğin tadına baktığın gibi, onun bir kepçe olan dilinin kalbinden çıkardığıyla kalbindeki tadını bilirsin. Böylece işin hakiyatını öğrenirsin.

Enes'in rivayet ettiğine göre Rasûlullah (s.) şöyle buyurmuştur: Kulun kalbi düzgün olmadıkça imanı düzgün olmaz, dili düzgün olmadıkça da kalbi düzgün olmaz."

Rasûlullah'a, insanları cehenneme en çok neyin soktuğu soruldu, "Ağız ve ferç (cinsel organ)!" buyurdu. Tirmizî sahih bir hadistir, demiştir.

Muaz (r.) Rasûlullah'a onu cennete sokacak, cehennemden uzaklaştıracak ameli sordu. O da onun başını ve zirvesini açıkladıktan sonra "Sana bunların hepsini kapsayan şeyi söyleyeyim mi?" dedi. O "Evet Ya Rasûlullah!" dedi. Rasûlullah kendi dilini tuttu ve "Bunu koru, engelle" dedi. O (r.): "Biz hakikaten konuştuklarımızdan sorumlu muyuz?" dedi. Rasûlullah: "Anan seni kaybetsin ey Muaz! İnsanları yüzleri üzeri -bir rivayete göre: çeneleri üzeri- (cehenneme) atan dillerinin kazandıklarından başa nedir ki?" buyurdu. Tirmizî: Bu hasen-sahihi hadistir, demiştir.

Hayret edilecek bir durum ki insana haram yemek, zulüm, zina, hırsızlık, içki içme, harama bakma vs.den korunmak ve kaçınmak kolay geliyor da dilinin hareketini kontrol altına almak zor geliyor. Zühd, dindarlık ve çok ibadette parmakla işaret edilen adamı görürsün; ne dediğini bilmeksizin ve önemsemeksizin Allah'ın gazabını celbedecek öyle sözler sarfederki, tek kelimesinden dolayı doğuyla batı arasındaki mesafeden daha derinlere düşer. Fuhşiyattan ve zulümden şiddetle sakınan nice insanların ne dediğine dikkat etmeksizin, sürekli hayatta olanlara ve ölmüşlere iftira attığını görürsün.

Hadisenin dehşetini öğrenmek istiyorsan Müslim'in sahih'inde Cündüb b. Abdullah kanalıyla rivayet ettiği Rasûlullah'ın şu hadisine bak: "Adamın biri: Vallahi Allah filanı affetmeyecek," dedi. Bunun üzerine Allah, "Kimmiş o benim hakkımda ahkam keserek filanı affetmeyeceğimi söyleyen. İşte... O filanı affettim, kendisinin amelini ise yok ettim, sildim." dedi. İşte Allah'ın dilediği kadar (yıllarca) O'na ibadet eden bu âbidin tek bir sözünden dolayı bütün amelleri silinmiştir.

Aynı hadisi Ebû Hureyre de rivayet etmiştir. Ebû Hureyre sonunda şöyle demiştir: "Dünyasını ve dinini helâk eden bir cümle konuştu."

Buhârî ve Müslim'in Ebû Hureyre kanalıyla rivayet ettikleri hadiste Allah Rasûlü şöyle buyurmuştur.: "Kul dikkatsizce Allah'ı razı edecek öylesi bir söz söyler ki Allah bununla onu yüksek derecelere yükseltir. Yine kul, farkında olmadan/dikkatsizce Allah'ın gadabını celbedecek öylesi bir söz söyler ki Allah onu cehennemine sokar." Müslim'in rivayeti şöyledir: "Kul, ne kadar çirkin olduğunu bilmediği bir söz söyler. Ondan dolayı cehenneme, doğuyla batı arası (derinliğine) atılır."

Tirmizî'nin Bilal b. Hâris Müzenî'nin rivayetiyle zikrettiği hadisin lafzı da şöyledir: "Biriniz Allah'ı razı edecek öyle bir söz söyler ki, ulaştığı noktayı tahmin edemez; Allah buluşuncaya kadar ondan hoşnutluğunu yazar. Biriniz Allah'ı kızdıracak öyle söz söyler ki, o kadar çirkin olduğunu tahmin edemediği bu söz Allah'ın onu, Allah'a varacağı güne kadar gadabını yazmasına sebep olur.

Tirmizî Enes'ten (r.) şöyle rivayet etmiştir: Sahabeden biri vefat etmişti. Bir adam "Cennetle sevin" dedi. Rasûlullah "Nereden biliyorsun? Belki de kendisini ilgilendirmeyen bir şey konuşmuş veya kendisinden bir şey eksiltmeyecek bir malda cimri davranmıştı?" dedi. Tirmizî: Bu hasen bir hadistir, demiştir.

Buhârî ve Müslim'in Ebû Hureyre'den rivayet ettiklerini göre Rasûlullah: "Her kim Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsa hayır konuşsun veya susun." buyurmuştur.

Müslim'in rivayetinin lafzı şöyledir: "Her kim Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsa bir şeye tanık olunca hayır konuşsun veya sussun."

Tirmizî'nin sahih senedle rivayet ettiği bir hadiste Allah Rasulü "Kişinin İslâmının iyiliğinden biri de kendisini ilgilendirmeyen şeyleri terketmesidir" buyurmuştur.

Tirmizî Süfyan b. Abdullah Sekafî'den şöyle rivayet etmiştir: Dedim ki: "Yâ Rasûlullah! bana İslâm'da öyle bir şey söyle ki, senden sonra kimseye ondan sormayayım." Rasûlullah: "Allah'a inandım, de sonra dosdoğru ol" buyurdu. Sonra "Ya Rasûlullah, hakkımda en çok korktuğun şey nedir?" dedim. Kendi dilin tuttu ve "Bu" buyurdu. Hadis sahihtir.

Peygamberin hanımı Ümmü Habîbe Rasûlullah'dan (s.) şöyle rivayet etmiştir: Âdem oğlunun sözlerinin hepsi de lehi- ne değil, aleyhinedir. Ancak bir iyiliği emir veya bir kötülükten nehiy ya da Allah'ı zikir müstesna." Timizî: Hadis hasendir, demiştir.

Başka bir hadiste şöyle buyurmuştur: "Kul sabahladığında tüm âzâlar bile hatırlatmada bulunarak şöyle derler: Bizim için Allah'tan kork. Çünkü biz sana bağlıyız. Düzgün olursan düzgün olur. Eğrilirsen eğriliriz."

Seleften bir zât "sıcak bir gün" "Bu gün soğuk" gibi sözle- rinden dolayı kendisini hesaba çekerd. Büyük bir âlim (vefatın- dan sonra) rüyada görüldü. Halini sordular. Dedi ki: söylediğim bir sözden dolayı hesaba çekiliyorum. "İnsanların yağmura ne kadar da ihtiyaçları var" demiştim. Bana: Nereden biliyorsun? Ben kullarımın yararına olanı daha iyi bilirim" denildi

En kolay hareket eden uzuv dildir ve dil, kula en zararlı uzuvdur.

Selef ve Halef âlimleri insanın tüm söylediklerinin mi yok- sa iyi ve kötü olanlarının mı kaydedildiği hususunda iki farklı görüşe sahiptirler ve en doğruya yakını birincisi, yani hepsinin kaydedildiğini söyleyen görüştür.

Seleften bir zât şöyle der: "Adem oğlunun sözlerinin hepsi de aleyhinedir. Ancak Allah rahmanî olan ve benzeri sözler müstesna," Ebû Bekir (r.) dilini tutar ve "İşte beni helaklara bu sürükledi" derdi. Söz senin esirindir. Ağzından çıkınca sen onun esiri olursun. Allah (c.) her konuşanın dilinin yanındadır: " (İn- san), hiç bir söz söyleyemez ki yanında (onu) gözetleyen dedikle- rini zapteden (bir melek) hazır bulunmasın" (Kâf, 18)

Dilin iki büyük âfeti-felaketi vardır. Kişi bunun birinden kurtulsa diğerinden kurtulamaz. Konuşma âfeti ve susma âfeti. Bazen her birinin, vaktinde, diğerinden büyük günahı olduğu olur. Örneğin hakkı söylemeyip susan dilsiz şeytandır, Allah'a (c.) âsîdir, başına bir şey gelmesinden korkmadığı halde yapmış- sa riyâkâr ve yağcıdır. Batıl konuşan da, konuşan bir şeytan ve Allah'a âsî biridir. İnsanların çoğu konuşmasında ve susmasın- da bu iki türden birindendir, itidalden sapmıştır. İtidal ehli ise

-ki doğru yolun sahipleri onlardır- dillerini batıl konuşmadan engeller ve ahirette kendilerine fayda getirecek durumlarda sorununa kadar serbest bırakırlar. Onların -bırak ahiretlerine zarar vereceği- boş ve yararsız bir kelime dahi konuşmadıklarını görürsün. Kul kıyamet günü dağlar gibi sevaplarla gelir ve dilinin onu tamamiyle yıkıp mahvettiğini görür. Yine dağlar gibi günahlarla gelir ve dilinin Allah'ı zikir ve benzeri şeylerle onları yıkıp yok ettiğini görür.

Adımlara gelince; onları korumak ayağı ancak, sevap umduğu yere doğru hareket ettirmekle olur. Eğer attığı adımda kazanılacak bir sevap yoksa oturması onun için daha iyidir. Kul mübaha doğru attığı her adımı, onunla ibadeti ve Allah'a (c.) yakınlaşmayı niyetlemek suretiyle bir ibadete dönüştürebilir. Böylece adımı bir ibadet olur. Asıl tökezleme, ayağın tökezlemesi ve dilin tökezlemesi olmak üzere iki tane olduğundan yüce Allah'ın şu âyetin de bunlar birlikte zikredilmişlerdir: "Rahman'ın kulları ki yeryüzünde mütevazî olarak yürürler, cahiller kendilerine lâf atarsa "selâm" der (geçer)ler." (Furkan, 63) Yüce Allah burada onları sözlerinde ve adımlarında düzgün ve doğru yol üzere olmakla vasıflandırmıştır. Yüce Allah şu âyette bakışlarla akla gelen hayal ve düşünceleri birlikte zikretmiştir. "(Allah) gözlerin hain (bakışlar)ını ve göğüslerin gizlediği düşünceleri bilir." (Mü'min, 19)

Bunların hepsini fuhşiyatın haramlığı ve ırzı korumanın vacipliğinin girişinde zikretmiştik.

Rasûlullah (s.) "insanları cehenneme en çok sokan şeyler ağız (dil) ile ferçdir." buyurdu.

Buhârî ve Müslim Rasûlullah'dan şunu rivayet etmişlerdir. Bir müslümanın kanı (nın dökülmesi) ancak şu üç şeyden biri sebebiyle helâl olur: Zina etmiş evli, cana karşı can (kisas) ve dinini terkedip cemaati (müslümanları) bırakan". Bu hadiste zinanın küfür ve öldürme ile birlikte zikredilmesi, Furkan sûresindeki âyete ve ibn Mesud'un rivayet ettiği hadise benzemektedir.

Rasûlullah bunları en yaygınından en az yaygına doğru sıralamıştır. Çünkü zina, öldürmekten, öldürmek de irtidattan (dinden dönmeden) daha yaygındır. Yine O büyük günahattan da-

ha büyüğüne göre sıralamıştı. Zira zinanın zararı dünyanın sağlık ve selametini tehdit eder. Çünkü kadın zina ettiğinde ailesine, eşine ve akrabalarına leke getirir. Onları insanlar önünde boynu eğik yapar. Kadın zinadan hamile kaldığında; şayet bebeğini öldürürse zinaya öldürmek de eklemiş olur. Eğer kocasıyla evliken doğurursa kendisinin ailesine ve eşinin ailesine onlardan olmayan bir yabancı sokmuş ve kendilerinden olmadığı halde çocuğu onlara vâris kılmış olur. Çocuk onları görür, onlarla başbaşa kalır ve onlardan olmadığı halde onlara nisbet edilir, onların soyundan ailesinden kabul edilir. Ve daha pek çok zararları. Erkeğin zinasına gelince; o da soyların birbirine karışmasına yol açar. Adam namuslu kadını bozmuş, kirletmiş, helâka ve bozulmaya maruz bırakmış olur. Kısaca bu büyük günah dünya ve ahireti harap eder. Zina ile nice haramlar helâl kılınmış, nice haklar çiğnenmiş, nice zulümler vukû bulmuştur.

Zinanın bir özelliği de fakirliğe, ömrün kısalmasına yol açması, insanlar arasında sevimsizlik ve nefret giysisi giydirmesidir.

Zina kalbi dağınık ve dalgın yapar, (öldürdüğü kalbi öldürür), öldürmediğini en azından hasta eder, kişiye keder, hüznün ve korku verir, sahibini melekten uzaklaştırıp şeytana yaklaştırır. Öldürmeden sonra ondan daha zararlı ve kötü bir şey yoktur. O yüzden cezası en çirkin en dehşetli ve en zor biçimde öldürülmek yapılmıştır. Kişiye, hanımının veya akrabasından bir kadının öldürüldüğünü duyması, onu zina ettiğini duymasından daha hafif gelir.

Sa'd b. Ubâde "Bir adamı bir kadınla zina eder halde görsen onu acımaksızın kılıçla öldürürüm" dedi. Bu Rasûlullah'a ulaşınca şöyle buyurdu: "Sa'd'ın kıskançlığına hayret mi ediyorsunuz? Vallahi ben ondan daha kıskancım, Allah da benden daha kıskançtır. Allah, kıskançlığından dolayı açık ve gizli tüm fuhşiyatı haram kılmıştır." Buhârî ve Müslim.

Yine Buhârî ve Müslim'de Rasûlullah'dan (s.) şu hadis rivayet edilmektedir: "Allah kıskanır, mü'min de kıskanır. Allah'ın kıskanması kulunun, haram kıldığı şeyi yapmasıdır."

Buhârî ve Müslim'de rivayet edilen hadiste Allah Rasûlü (s.) şöyle buyurmuştur. "Allah'dan daha kıskanç kimse yoktur.

O yüzden açık ve gizli tüm fuhşiyatı haram kılmıştır. Kendinden özür dilenmeyi (tevbe edilmeyi) Allah'dan daha çok seven yoktur. O sebeple müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak peygamberler göndermiştir. Övülmeyi Allah'dan daha çok seven hiç kimse yoktur. O yüzden kendisini övmüştür.”

Buhârî ve Müslim de Resûlullah'ın Güneş tutulmasındaki hutbesinde şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: “Ey Muhammed ümmeti! Vallahi hiç kimse Allah'ın erkek veya kadın kulunun zina etmesini kıskanmasından daha çok kıskançlık duyamaz. Ey Muhammed ümmeti! Şayet benim bildiklerimi bilseydiniz az güler çok ağlardınız. “Rasûlullah sonra ellerini kaldırdı ve “Allahım! tebliğ edip ulaştırdın mı?” dedi.

Güneş tutulması namazı sonrasında özellikle bu büyük günahı bahsedilmesinde, düşünen için büyük bir sır vardır. Çünkü zinanın aşikâre yapılması dünyanın harap oluşunun emârelerindendir. Bu aynı zamanda kıyametin alametlerindendir. Nitekim Buhârî ve Müslim Enes'ten şöyle rivayet etmişlerdir: Vallahi size öyle bir hadis söyleyeceğim ki onu size benim dışımda hiç kimse anlatmamıştır. Rasûlullah'ı şöyle derken işittim: Kıyametin alametlerinden bazıları ilmin kalkıp cehaletin yaygınlaşması, içki içilmesi, zinanın yaygınlaşması, erkeklerin azalıp kadınların çoğalmasındır. Öyle ki elli kişinin başında (geçimlerini vs. sağlayan) bir erkek bulunur.

Yüce Allah'ın kullarıyla muamelesi tarih boyunca şöyle süregelenmiştir: Zina yaygınlaşıp aşikâre yapıldığında Allah gadaplanır, gadab şiddetlenir ve bu yeryüzünde bir cezalandırma şeklinde tecelli eder. Abdullah b. Mesud (r.): “Bir kasabada faiz ve zina yaygınlaşırsa Yüce Allah mutlaka, oranın helâk edilmesine izin verir.” demiştir.

İsrailoğullarından bir âlim, oğlunun göz ucuyla bir kadına baktığını gördü. Baba birden koltuğundan yere düştü ve “Yavaş oğlum” dedi. Omuriliği kırıldı, hanımı çocuk düşürdü. Âlime “Benim için öfkelenmen böyle mi? senin neslinde ebediyyen hiçbir hayır olmayacak” denildi.

Yüce Allah zina cezasına diğer cezalara vermediği şu üç özellik vermiştir:

Bir: En dehşetli ve çirkin biçimde öldürülme. Bu cezanın (bekar için) hafifletilmişinde ise iki ceza birlikte vardır: Birisi sopalanmak suretiyle bedene, diğeri yurdundan bir yıl sürgünü edilmek suretiyle kalbine ceza/azap.

İki: Allah kullarını, dini konusunda onlara acıtmaktan, yani cezayı uygulamaktan men'etmiştir. Çünkü yüce Allah şefkat ve merhametiyle birlikte onlara bu cezayı koymuştur. O merhametlilerin en merhametlisisi olduğu halde, rahmeti onu bu cezayı vermekten engellememişse, kalbinize doğan, şefkat duygusu da sizi bu cezayı uygulamaktan alıkoymasın.

Bu bütün cezalarda geçerlidir. Fakat zina cezasında özellikle zikredilmesi, hatırlatılmaya büyük ihtiyaç duyulduğundandır. Çünkü insanlar kalplerinde hırsız, iftiracı ve içkiciye duydukları katı kalplilik ve sertliği zina eden kimse için duymazlar. Kalpleri zinâkâra diğer günahları isteyenlerden daha çok acır. Vâkıa bunun şahididir. İşte o yüzden insanlar bu duyguya kapılıp Allah'ın cezasını uygulamamaktan nehyedilmişlerdir.

Bu merhametin sebebi şudur: Zina üst, orta ve alt tabakanın işlediği bir günahtır. Nefislerde ona son derece güçlü bir eğilim vardır. Bunu yapan çoktur. Sebebi çoğunlukla aşktır. Kalplerin fitratında da aşıklara acıma vardır. Çoğu insanlar aşığa yardımı ibadet ve Allah'a yaklaşma vesilesi sayarlar. Aşık olduğu kişi ona haram da olsa, insanlar böyle düşünürler. İnsanların bu durumu garipsenecek bir durum değildir. Çünkü bu, diğer hayvanların benzerleri olan bizlerin fitratına konmuştur, içimizde yerleşiktir. Bir de böylesi şeyleri kadınlar ve hizmetçiler gibi kısa akıllılar bize bol bol anlatırlar.

Ayrıca bu günah genelde iki tarafın rızasıyla olur ve onda tecavüz, zulüm ve gasp gibi nefislerin hoşlanmadığı şeyler vukû bulmaz.

Bir de nefislerde, onlara hükmeden bir şehvet vardır. O yüzden hadiseyi gözünde çok büyük ve çirkin görmez. Kalbini şefkat kaplar ve bu onun cezayı uygulamasını engel olur. Bunların tümü iman zayıflığından kaynaklanmaktadır. İmanın kemali; kişideki, onunla Allah'ın emrini uygulayacağı "kuvvet" ile onunla ceza uygulanana acıyıp şefkat edeceği bir "merhamet"le-

dir. Böylece, emrinde ve merhametinde yüce Allah'la uyuşmuş olur.

Üç: Yüce Allah zinakârların cezalarının mü'minlerin gözü önünde uygulanmasını, hiç kimsenin göremeyeceği şekilde ıssız bir yerde yapılmamasını emretmiştir. Bu, cezanın faydasını ve vazgeçiricilik hikmetini gerçekleştirmede daha etkindir. Evlinin cezası yüce Allah'ın Lût kavmini taşlamasından gelmedir. Çünkü zina ve lûtılık fuhuş olma hususunda ortaklırlar. Her ikisinde Allah'ın yaratmasındaki ve emrindeki (şeriatındaki) hikmete ters düşen fesad vardır. Çünkü lûtiliğin sayılamayacak kadar çok zararı vardır. Kendisine yapılan için öldürülmek bundan daha hayırlıdır. Çünkü o, ileride telafi edilmesi ve düzelmesi imkansız bir çok zarar ve fesada yol açar, ondan her türlü iyiliği götürür (ruhunu çökertir) Yeryüzü hayâ suyunu yüzünden çeker. Artık o kişi Allah'tan da insanlardan da haya etmez. Kendisine yapanın suyu onun kalbinde ve ruhunda, zehirin bedendeki etkisini yapar.

Âlimler lûtiliğin kendisine yapıldığı kimsenin cennete girip girmeyeceği hususunda iki görüşe sahiptirler. Şeyhülislam'dan bu iki görüşü söylerken işittim.

Cennete girmeyeceğini söyleyenler bir takım deliller getirmişlerdir.

Bunların biri Lûtilikte mef'ul kişi veled-i zinadan daha kötü, rezil ve iğrençtir. O hiçbir hayra muvaffak kılınmamaya, hayırla arasına engel konulmaya layıktır. Her ne hayır yapsa Allah ceza olarak ona, onu bozan bir şey musallat eder. Küçüklüğünde böyle gördüğün birini büyüdüğünde -genelde- daha kötü halde görürsün. O hiçbir faydalı ilme hiçbir salih amele ve samimi bir tevbeye muvaffak kılınmaz.

Meselenin doğrusu şudur: Bu belâyâ uğrayan kişi eğer tevbe eder, Allah'a döner, samimi tevbe ile salih amele muvaffak kılınırsa, büyüklüğünde küçüklüğünden daha iyi olur. Kötülüklerini iyiliklere dönüştürür, ayıbını çeşit çeşit ibadet ve tâatlerle yıkar, gözünü ve fercini haramlardan korur, Allah'a (c.) muamelesinde dürüst olursa bu kimse affedilir, cennetliklerden olur. Çünkü Yüce Allah tüm günahları bağışlar. Tevbe her gü-

nahı yok ediyor, Allah'a eş koşmayı, peygamberlerini öldürmeyi, sihri ve küfrü vs. dahi siliyorsa, bu günahı da silmekten geri/aciz kalmaz. Yüce Allah'ın adaleti ve lütfuyla belirlediği "Günahattan tevbe eden hiç günahı olmayan gibidir" şeklindeki hikmetli kaidesi, şirkten, adam öldürmeden ve zinadan tevbe edenin günahlarını sevaplara dönüştüreceğini garanti etmesi, bunda affedilmesini gerektirir. Çünkü bunlar her türlü günahattan tevbe eden hakkında geneldir. Yüce Allah da "(Benim adıma) kullarıma de ki: Ey kendilerine zulmeden kullarım! Allah'ın rahmetinden ümid kesmeyin. Şüphesiz Allah bütün günahları bağışlar. O şüphesiz çok bağışlayıcı, çok merhametli O'dur." (Zümer, 53) buyurmuştur. Bu genellemeden bir günah dahi çıkmaz. Ancak bu, sadece tevbe edenler hakkındadır.

Ancak kendisine lûtilik yapan kişi eğer büyüklüğünde küçüklüğünden daha kötü olursa samimi bir tevbeyle de, salih bir amele de, yaptıklarını telafi etmeye de, kötülükleri sevaplara dönüştürmeye de muvaffak kılınmaz. Bu kişinin güzel bir samimi, ölüme muvaffak kılınıp cenneti hak etme ihtimali de uzaktır. Bu onun amelinin cezasıdır. Çünkü Yüce Allah bir iyiliği başka bir iyilikle (ona muvaffak kılmakla) ödüllendirdiği gibi, bir günahı da, kişinin başka bir günahıyla cezalandırır. Günahların cezaları birbirlerini katlarlar. Ölüm anında bir çok kimseye baktığında, işledikleri kötü amellerinin cezası olarak, güzel ölümle aralarına girildiğini görürsün.

Hafız Ebû Muhammed Abdulhak b. Abdurrahman Eşbîli (r.) şunları söylemektedir: İyi bil ki kötü ölümün. Allah bizi ondan korusun- bir takım sebepleri, yolları ve kapıları vardır. Bunların en büyüğü dünyaya çöreklenmek, ahiretten yüz çevirmek, Allah'ın haramlarına yönelmek ve onları pervasızca işlemektir. İnsana bir hatası, bir çeşit günahı, "Allah'tan yüz çevirmesinin bir yönü cür'etkârlıktan bir nasibi galebe çalar ve kalbini ele geçirir, aklını esir alır, nurunu söndürür, üzerine perde-lerini gönderir. Artık ona hiçbir hatırlatma fayda vermez, onda hiçbir nasihat etki etmez.

Söylenenleri -tekrar tekrar söylesen de- çok uzaktan gelen sesler gibi işitir ve ne kastedildiğini, ne demek istendiğini bir türlü anlayamaz.

Devamla der ki: Anlatılır ki; Halife Nâsır'ın adamlarından biri ölmek üzereydi. Oğlu "Lâilâhe illallah" de diyor, o "Nâsır benim efendim" diyordu. Oğlu tekrar tekrar söylüyordu. Adam sonra bayıldı. Uyandığında yine "Nâsır benim efendim" diyordu Ona bir "Lâilâhe illallâh, de" denildiğinde, O "Nâsır benim efendim" diyor-du. Sonra oğluna "Ey filan (kendisini kastediyor), Nasır seni sadece kılıcınla tanıyor, öldürmek, öldürmek!" dedi ve hemen öldü.

Devamle derki: Tanıdığım birine "Lâilâhe illallâh, de" denildi. O ise "Filan evde şunları tamir edin, falan bohçede şunları yapın" diyordu.

Devamla der ki Ebû Tâhir Silefî, kendisinin bana anlattığı şu hadiseyi anlatmama izin verdi. Bir adam ölmek üzereydi. Ona "Lâilâhe illallâh de" denildi. O Farsça "Deh yazdeh deh yazdeh" -yani on bire on- deyip duruyordu.

Bir başkasına da ölüm anında "Lâilâhe illallâh, de" denildi. O ise sürekli "Müncab hamamına nereden gidilir?" diyordu.

Hafız Ebû Muhammed derki: Bu şiirin hikâyesi şöyledir. Bir adamın evinin kapısı hamamın kapısına benziyordu. Bir gün evinin önünde dururken oradan güzel bir cariyeye geçti ve "Müncab hamamına nereden gidilir?" dedi. Adam "İşte burası Müncab hamamı" dedi. Cariye önden, adam da arkasından girdi. Cariye orasının adamın evi olduğunu ve adamın onu aldattığını anlayınca onunla birlikte olmaktan sevinç duyuyormuş gibi gözüksü ve "Yanımızda hayatımızı renklendirecek ve bize neşe katacak birşeylerin bulunması uygun değil mi?" dedi. Adam: Hemen şimdi istediğin ve canının çektiği herşeyi getireceğim" dedi ve kapıyı kilitlenmeden çıkıp gitti. Alacaklarını alıp geri döndüğünde cariyeyi çıkıp gitmiş halde buldu. Bunun üzerine adam kara sevdaya tutuldu ve sürekli onu zikreder oldu. Yollar-da ve sokaklarda yürür ve şöyle derdi: Vaâh bir gün yorgun halde soran kadın: Müncab hamamına nasıl gidilir diye.

Yine bir gün böyle söylerken bir cariyeye pencereden şöyle cevap verdi:

*Onu eline geçirir geçirmez hemen
Eve bir bekçi bulsan veya kapıyı kitleseydin ya.*

Adamın sevdası daha da arttı ve şiddetlendi. Bu hâl üzere devam etti ve dünyadaki son sözü de bu oldu.

Süfyan-ı Sevrî bir gece sabaha kadar ağladı. Sabahleyin ona “Tüm bunlar günah korkusundan mı?” dediler. Yerden bir saman çöpü aldı ve “Günahlar bundan da basit. Ben sadece kötü ölümle ölme korkumdan ağlıyorum” dedi. Bu son derece müthiş bir anlayış... O kişinin, işlediği günahların onu ölüm esnasında rezil ederek güzel ölümüne engel olmalarından korkması!

Ahmed b. Hanbel Ebû Derdâ'nın ölüm esnasında sürekli bayılıp ayıktığını, ve şu âyeti okuduğunu rivayet etmiştir: “Gönüllerini ve gözlerini ters çeviririz, ilkin ona inanmadıkları gibi. Ve bırakırız onları, azgınlıkları içinde bocalayıp dururlar.” (En'am, 110)

Bu yüzden selef günahlardan, güzel ölüme engel olacağı sebebiyle korkmuşlardır.

Hâfız Ebû Muhammed devamla şöyle der: İyi bil ki kötü son (sûi hâtime) -Allah bizi ondan korusun- dışı düzgün, içi temiz kimseye olmaz. Allah'a şükür böyle bir şey duyulmadı da bilinmiyor da! Bu ancak akitteki (iman) bozukluktan, günahlarda ısrardan ve büyük günahlar işlemekten dolayı olur. Çoğunlukla bu hâl kişinin üzerinde hakimiyet kurar ve kişi tevbe etmeden, içini ıslah etmeden, Allah'a yönelmeden ölüm gelip çalar. O ânî kazada şeytan onu ele geçirir, o dehşette onu kapıverir... Allah'a sığınırız.

Der ki: Anlatılır ki: Mısır'da ezan ve namaz için sürekli mescide gidip gelen itaat güzelliği üzerinde ve ibadet nuru bulunan birisi vardı. Bir gün -âdeti üzere- ezan için minareye çıktı. Minarenin hemen altında bir hristiyanın evi vardı. Oraya baktı ve adamın kızını gördü. Hemen aşık oldu. Ezanı okumadan indi. Eve, kızın yanına girdi. Kız: Ne oldu, ne istiyorsun? dedi. Adam: seni istiyorum, dedi. Kız: Neden? dedi. Adam: Sen benim aklımı esir aldın, kalbimi çaldın, dedi. Kız: seninle zina etmeye kesinlikle razı olmam, dedi. Adam: Öyleyse seninle evlenirim, dedi. Kız: Sen müslümansın, ben ise hristiyanım. Babam beni seninle evlendirmez, dedi. Adam: Ben de hristiyan olurum, dedi. Kız (Onu) yaparsan bende yaparım (seninle evle-

nirim), dedi. Adam onunla evlenmek için hristiyan oldu ve onlarla birlikte evlerinde kaldı. Aynı gün bir ara evin damına çıktı. Oradan düştü ve öldü. Böylece hem kızı elde edemedi hem de dinini kaybetti.

Hâfız Ebû Muhammed devamla şöyle der: Anlatıldığına göre adamın biri birine aşık oldu, ona vuruldu. Sevgisi kalbine öyle yerleşti ki, bu ona acı vermeye baladı. Sonunda yatağa düştü. Diğer adam ise ondan uzak durdu, daha da uzaklaştı. Aracılar aralarında gidip geldiler. Sonunda diğer onu ziyaret edeceğine söz verdi. İnsanlar gelip ona bunu haber verdiler. O buna son derece sevindi ve kederi, üzüntüsü ortadan kalktı. Bu belirlenen randevuyu beklerken arabulucuları gelerek ona söyle dedi: “Benimle birlikte yolun yarısına kadar geldi sonra geri döndü. Onunla konuşup gelmeye zorladıysam da, “Benimle sevinde, neşelendi. Şüphe uyandırıcı konuma düşmek, günahla itham olunacağım yerde bulunmak istemem” dedi. Israr ettimse de kabul etmedi ve geri döndü!” Bunu işiten ızdıraplı adam tekrar hastalandı, öncekinden kötü bir hâle geldi. Hâli yüzünden okunuyordu. Dedi ki:

*Ey Selem, ey hastanın rahatlığı
Ey bir deri bir kemik kalmışın şifası,
Senin hoşnutluğun gönlüm için daha tatlı
Yaradanın ve Celal sahibinin rahmetinden.*

Ona: Ey adam, Allah’tan kork, dedim. “Evet öyle dediğim gibi!” dedi. Yanından kalktım, daha evinin kapısından çıkmadan onun ölüm çığlığını işittim. Uğursuz sondan Allah’a sığınırız.

HOMOSEKSÜELLİĞİN CEZASI

Homoseksüelliğin yol açtığı fesad en büyük zararlardan olduğundan dolayı dünya ve ahiretteki cezası da en büyük cezalardan olmuştur.

İlim ehli onun cezasının zinadan fazla mı, az mı, yoksa ikisinin cezasının da aynı mı olduğu hususunda üç görüşe sahiptirler.

1. Ebû Bekir, Ali, Halid b. Velîd, Abdullah b. Zübeyr, Abdullah b. Abbas, Câbir b. Zeyd, Abdullah b. Muammer, Zührî, Rebîa b. Ebî Abdirrahman, İmam Malik, İshak b. Râheveyh, iki rivayetten en doğrusuna göre -İmam Ahmed, -iki görüşünden birinde İmam Şafîî onun cezasının zinanın cezasından çok olduğu, evli olsun bekâr olsun her hâlükârda öldürüleceği görüşündedirler.

2. Atâ b. Ebî Rebâh, Hasan-ı Basrî, Saîd b. Müseyyeb, İbrahim Nehaî, Katâde, Evzâî, Şafîî'nin iki görüşünden birine göre İmam Şafîî- ki takipçileri bu görüşünü benimsemişlerdir kendisinden yapılan ikinci rivayete göre İmam Ahmed, Ebû Yusuf ve Muhammed onun cezasıyla zinanın cezasının aynı olduğu görüşündedirler.

3. Hâkim ve Ebû Hanîfe ise homoseksüelin cezasının zina edenin cezasından hafif olduğunu, cezasının ta'zir cezâsı olduğu görüşündedirler.

Üçüncü Görüşü savunanlar şu delilleri getirmişlerdir:

1. Bu Allah ve Rasûlünün muayyen bir had cezası belirlemediği bir günahdır. Dolayısıyla cezası leş, kan ve domuz eti yemek gibi tazîr olur.

2. Bu, fitratın istek duymadığı eğilim göstermediği bir organla yapılan ilişkidir. Hatta, Yüce Allah'ın hayvanların dahi fitratına nefret koyduğu iğrenç bir harekettir. Dolayısıyla dışı merkeple ilişkiye giren kimseye olduğu gibi buna da had cezası verilmez.

3. Homoseksüel lugaten de, şer'an da, örfen de zinakâr diye isimlendirilmez ve dolayısıyla zinâkârların cezasını bildiren şer'î delillerin kapsamına girmez.

4. Şeriatın genel kaidesi olarak şu öne çıkar: Bir günah-tan zaten fitrat nefret ediyorsa, fitratın engellemesiyle yetinilir ve had cezası verilmez. Eğer fitrat buna aykırı davranıp o iğrenç şeyi işlerse, kişinin fitratının ona yaklaşımına uygun bir ceza verilir. O yüzden zina, hırsızlık ve içki içmeye had cezası belirlenmiş, leş, kan ve domuz eti yemeye belli bir ceza konmamıştır. Bunun örneği hayvanla ve ölüyle cinsel ilişkiye girene

bir had cezasının bulunmayışıdır. Yüce Allah insanların fitratına, erkeğin kendisi gibi bir erkekle cinsel ilişkiye fail veya mef'ul olarak girmekten iğrenme duygusunu yerleştirmiştir. Zina ise böyle değildir, onda her iki tarafı da yapmaya iten bir dürtü vardır.

Kısaca insanların hemcinslerin birbirlerinin bedenlerinden haz almalarına had cezası yoktur. Nitekim iki kadının birbiriyle hazlanmasına, sevicilik yapmasına bir had cezası yoktur.

Birinci görüşün sahipleri -ki onlar ümmetin büyük çoğunluğunu teşkil etmekte; hatta bir çok âlim, sahabilerin o görüşte ittifak ettiklerini söylemişlerdir- şunları delil getirmişlerdir:

Günahlar arasında fesadı ve zararı bundan daha büyük bir günah yoktur. Bu küfürden sonra gelir, hatta neredeyse öldürmeden daha büyük bir cinayettir. İnşallah bunu ileride anlatacağız.

Yüce Allah Lût kavminden önce hiç kimseyi bu cür'üm ile sınınamamış ve onları başka hiçbir kavme vermediği bir cezayla cezalandırmıştır. Onlara pek çok azabı birden vermiştir; helâk etmiş, memleketlerini üzerlerine yıkmış, yerin dibine geçirmiş, gökten taş yağdırmış ve başka hiçbir ümmete vermediği bir çok ceza vermiştir. Bu o günahın fesad ve zararının büyüklüğündendir. Öyle ki, üzerinde bu cürüm işlendiğinde yerküre neredeyse sarsılır; melekler onu gördüklerinde azap onların üzerine iner, yeryüzü Rabb'inden yardım ister, imdat diye bağırır; dağlar neredeyse yerlerinden sökülürler. Homoseksüel ilişkide yapılan kişi (mef'ul) için öldürülmek kendisine o günah yapılmaktan daha iyidir. Çünkü bunu yapan onu tamamiyle öldürmüş demektir. Oysa öldürülseydi mağlum ve şehid olarak ölür, belki de ahirette onun faydasını görürdü.

Bunun delili şudur: Yüce Allah katilin cezasını ölünün akrabalarının insiyatiflerine bırakmıştır, öldürür veya affederler. Fakat homoseksüel için kesin bir had cezası koymuştur. Nitekim Resûlullah'ın sahabileri bu hususta icma etmişlerdir. Sahîh, açık ifadeli hadisler -ki bunlarla çelişen başka hadisler bulunmamaktadır- buna delalet etmektedir.

Zira Halid Muhammed Velid'den rivayet edildiğine göre “Kendisi bir Arap kabilesinde erkeklerle cinsel ilişkiye giren bir adam gördü. Durumu Ebû Bekir’e yazdı. Ebû Bekir de sahabîlerle istişare etti. En şiddetlileri Hz. Ali idi. O şöyle dedi: “Bunu eski milletlerden sadece biri yaptı ve Allah’ın onlara ne yaptığını siz biliyorsunuz. Bana göre o ateşte yakılmalı!” dedi. Hz. Ebû Bekir de Halid’e bu emri gönderdi ve adam yakıldı.”

İbn Abbas (r.) “Kasabadaki en büyük binaya bırakılır ve homoseksüel oradan yüzüstü atılır. Sonra taşlanır.” demiştir. İbn Abbas (r.) bu cezayı Allah’ın Lût kavmine verdiği cezadan çıkarmıştır. Rasûlullah’dan “Her kimin Lût kavminin yaptığını görürseniz faili (yapanı) da mef’ulü (yapılanı) da öldürünüz!” hadisini rivayet eden de İbn Abbastır.

Bunu sünen kitapları sahipleri (Ebû Davud, Tirmizî, İbn Mace) rivayet etmişler, İbn Hıbban ve başka muhaddisler sahîh olduğunu bizzat belirtmişlerdir. Ahmed b. Hanbel bu hadisle delil getirmiştir. Hadisenin senedi Buharî’nin senedleri gibidir.

Bunlar derler ki: Rasûlullah’ın şöyle buyurduğu sabittir: “Allah Lût kavminin yaptığını yapana lânet eder. Allah Lût kavminin yaptığını yapana lânet eder. Allah Lût kavminin yaptığını yapanlara lânet eder. Rasûlullah’dan (s.) gelen hiçbir hadiste zina eden için üç kez lânet yoktur. Rasûlullah (s.) bir takım büyük günahları işleyenlere lânet etmiş, ancak lânet, üç kez tekrarlamamıştır. Homoseksüele ise lânetini tekrarlamış, üç defa vurgu yapmıştır. Rasûlullah’ın (s.) sahâbileri onun öldürüleceğinde ittifak etmişler, bu hususta hiçbiri farklı bir şey söylememiştir. Onların ihtilafları sadece nasıl öldürüleceğindedir. İnsanları da onların bunun öldürölüp öldürölmeyeceği hususunda ihtilaf ettiklerini sanmışlar, bunu onlar arasında ihtilaflı konu olarak sunmuşlardır. Oysa bu icma edilen bir husustur, ihtilaf yoktur.

Bunlar derler ki: Her kim “Zinaya yaklaşmayın, Çünkü o açık bir kötülüktür çok kötü bir yoldur” (İsra, 32) “Böyle bir fuhşu mu yapıyorsunuz? Onu sizden önce dünyalarda hiç kimse yapmadı.” (A’râf, 80) âyetlerini düşünürse zina ile homoseksüellik arasındaki farkı görür. Yüce Allah ikisinden fuhş, fuh-

şiyat diye bahsetmiş ancak zinâda nekire (fahişeten), homoseksüellikte ise marife kipiyle (el-fahişe) zikretmiştir. Birincisinin anlamı “O fuhuşlardan bir fuhuştur.” ikincisinin anlamı ise “her türlü fuhuşu içeren fuhuştur (yani fuhuşun ta kendisi, tam adresidir.)” örneğin “Zeydün er-racül Zeyd tam erkektir, yani tüm erkeklik vasıfları onda vardır” ve “nime’r-Raculü zeyd: Zeyd ne iyi tam erkektir” dersin, ikinci ayetin anlamı şöyledir: “Çirkinliği herkes tarafından bilinen o şeyi mi yapıyorsunuz?” Bu, fuhuşluğunun açıklığı ve fuhuşlukta dorukta olduğundan dolayı, fuhuş denilir denilmez o anlaşılır, akla başka bir şey gelmez.

Yüce Allah daha sonra, homoseksüelliği onlardan önce hiç bir milletin yapmadığını söyleyerek onun çirkinliğine vurgu yapmış, şöyle buyurmuştur: “Onu sizden önce dünyalarda hiç kimse yapmadı.” Sonra kalplerin tiksindiği, kulakların iğrendiği, fitratların son derece nefret ettiği şeyi, erkeğin kendisi gibi bir erkeğe yaklaşıp onunla bir kadın gibi cinsel ilişkiye girmesini zikrederek vurguyu daha da artırdı: “Siz erkeklere şehvetle yaklaşıyorsunuz...” (A’raf, 81). Sonra onların aslında buna ihtiyaçlarının olmadığını, onları buna itenin salt şehvet olup erkeğin kadına meyletmesine sebep olan temel meyil olmadığını belirtmiştir. Erkek kadınıyla şehvetini teskin eder, haz ve zevkini alır, aralarında kadına anababasını unutturacak muhabbet ve şefkat doğurur, yaratıkların en değerlisi olan insan türünün soyunun devam etmesine sebep olur, kadını korur, şehvetini tatmin etmesini sağlar, “hısımlık” ilişkisini doğurur, erkeklerin kadınları himaye edip geçimlerini temin etmelerini sağlar, aralarından peygamberler, veliler ve mü’minler gibi Allah’ın en çok sevdiği kimselerin çıkmasına sebep olur, peygamberimizin diğer peygamberlere karşı ümmetinin çokluğuyla övünmesini sağlar. İşte evlenmenin bunun dışında pek çok faydası, buna karşın bütün bunları yokeden homoseksüelliğin sayılamayacak kadar ve ayrıntısını ancak Allah’ın bildiği pek çok zarar vardır.

Yüce Allah daha sonra homoseksüellerin Yüce Allah’ın erkeklerde yarattığı fitrata tamamen aykırı davrandıklarını bildirmiştir. Onlar, Allah’ın erkeklere yerleştirdiği temel meyli alt

üst etmişler, fitratın ve doğanın aksine hareket ederek kadınlar yerine erkeklere yaklaşmışlardır. O yüzden yüce Allah diyarlarını üzerlerin geçirmiş, altını üstüne getirmiştir. Onları da alt üst etmiş, başları üzeri azaba sokmuştur.

Yüce Allah daha sonra onun çirkinliğini, onları haddi aşmak anlamına gelen israfçılıkla niteleyerek vurgulamış, şöyle buyurmuştur: “Hayır siz müsrif bir toplumsunuz.” (A’râf, 81) Bir düşün; acaba bunun gibisi veya buna yakın bir şey zina hakkında söylenmiş midir?

Yüce Allah onlardan şöyle bahsetmiştir: “Biz onu (Lût Peygamberi) çirkin işler yapan bir kentten kurtardık.” (Enbiya, 74)

Yüce Allah onları son derece çirkin olan şu iki vasıfla vasıflandırmıştır: “Gerçekten onlar yoldan çıkan kötü bir kavim idiler.” (Enbiya, 74)

Onları peygamberinin diliyle bozguncular olarak isimlendirmiştir: “Rabb’im, şu bozguncu kavme karşı bana yardım et” (Ankebut, 30)

Onları meleklerin diliyle zalimler olarak isimlendirmiştir. “(Melekler İbrahim’e şöyle dediler) Biz şu (Sodom) kenti(ni)n halkını helak edeceğiz. Çünkü oranın halkı zalim oldular” (Ankebût, 31)

Bir düşün; böylesi cezalarla başka kimler cezalandırılmışlar, böylesi vergilerle başka kimler yenilmişlerdir?

Allah’ın dostu İbrahim kendisine melekler Lût kavminin helak edileceğini haber verdiklerinde onlarla tartışmış, bunun üzerine O’na şöyle denmişti: “Ey İbrahim, bundan vazgeç (boşuna uğraşma). Zira Rabb’inin emri gelmiştir. Mutlaka onlara, geri çevrilmez azab gelecektir.” (Hûd, 76)

Homoseksüellerin şu iğrençliklerini ve Allah’a karşı aşırı azgınlıklarını bir düşün. Lût’un kapısını son derece yakışıklı insan görünümündeki (melek)lerin çaldığını gördüklerinde koşarak ona geldiler. Lût onları görünce “Ey kavmim, işte kızlarım, onlar sizin için daha temiz! Allah’tan korkun, misafirlerim içinde beni rezil etmeyin! İçinizde akli başında bir adam yok mu sizin?” (Hûd, 78) dedi.

Ona cevap verdiler, ancak inatçı ve zorba bir cevap: “Senin kızlarında bizim bir hakkımız olmadığını bilirsin. Ve sen bizim ne istediğimizi de pekâlâ bilirsin!” (Hûd, 79)

Bunun üzerine Allah’ın peygamberi kederli bir yürekle derin bir nefes çekti ve şöyle dedi: “Keşke sizi savacak gücüm olseydi, yahut da çok sarp bir kaleye sığınabilseydim.” (Hûd, 80) Bunun üzerine Allah’ın elçileri melekler onu rahatlattılar, gerçeği söylediler ve kendilerine dokunmayacaklarını söylediler. Onlardan korkmamasını, üzölmeyi bırakmasını söylediler ve “Ey Lût! biz Rabb’inin elçileriyiz. Onlar kesinlikle sana ulaşamayacaklar” dediler. Onu, kavminin başına gelecek bir belâyla müjdelediler ve şöyle dediler: “Gecenin bir kısmında aileni yürüt; içinizden karından başka hiç kimse geri kalmasın. Çünkü ötekilerine erişen (azab) ona da erişecektir. Onlara vaadedilen zaman sabah (vakti)dir. Sabah yakın değil mi?”(Hûd, 81)

Öyle olmalı ki Allah’ın peygamberi onların helâk vaktini geç bulmuş ve “Bundan da erken olmasını arzuluyorum” demiş, melekler de ona “Sabah yakın değil mi?” diye cevap vermişlerdir. Vallahi Allah düşmanlarının helâk edilmesi ile peygamberinin ve dostlarının kurtuluşu arasındaki süre sadece sahur vakti ile şafağın doğuş vakti arasındaki süreydi. Birden kasabaları kökünden sökölüp gökyüzüne yükseltildi. Öyle ki melekler köpeklerinin havlamasını, merkeplerinin anırmasını işittiler. Rabb geri çevrilmesi imkansız emriyle kulu ve elçisi Cebrail’e “onu alt üst et, üzerlerine geçir” diye emretti. Nitekim Yüce Allah Kur’an’ında şöyle buyurur: “(Azab) emrimiz gelince oranın üstünü altına getirdik, üzerine de taş yağdırdı ki (bu taşlar) çamurdan taşlaşmış, (onlara azab için) hazırlanmış, istif edilmiş.” (Hûd, 82)

Yüce Allah onları âlemlere ibret, müttakîlere nasihat, hareketlerinde onlara ortak olan mücrimler için örnek bir ceza ve yaşanmış bir misal kılmış, diyarlarını da yolcuların yolu üzerinde kılmıştır.

“Şüphesiz bunda anlayanlara (nice) ibretler vardır. Ve o yol üzerinde durmaktadır. Elbette bunda inananlar için bir işaretle vardır.” (Hicr, 75-77).

Yüce Allah onları gaflet hallerinde uykudayken yakalayıverdi. Azabı onlara sarhoşlukları içinde bocalarlarken geldi ve kazanmakta oldukları şey onlara hiçbir fayda sağlamadı. O zevk, azaba dönüştü.

Zevkler yok olup ardından hüznler geldi ve hevâ-hevesler son buldu ve ardlarında mutsuzluk bıraktılar. Az bir süre zevklendiler, ama uzun süre azap ve işkence gördüler. Hazmi zor şeylerde otlandılar ve bunlar onlara elem verici bir azap bıraktı. Bu şehvetlerin sarhoşluğu akıllarını başlarından aldı ve ancak “azap olunanlar diyarı”nda kendilerine geldiler.

Bu gaflet onları yatırıp uyuttu ve ondan ancak “helâk olmuşlar yurdunda” uyandılar. Vallahi pişmanlığın fayda vermediği vakitte son derece pişman oldular.

Yaptıkları için ağladılar ve gözlerinden gözyaşları yerine kanlar döküldü. Ateş bu taifenin en üstündeki ve en altındakilerinin yüzlerindeki ve bedenlerindeki deliklerden çıkarken, cennet tabakaları arasında lezzetli içecekler yerine cehennemin sıcak suyundan içerlerken onları bir görsen!

“Bir zamanlar kazandığınızı tadın”

Girin ona ister dayanın, ister dayanmayın. Sizin için biridir. Ancak yaptıklarınıza göre cezalandırılacaksınız.” (Tûr, 16)

Yüce Allah Lût kavmi gibi yapanlara bu azabın yakın olduğunu belirtmiş ve onları bu tehdid edilen şeyin vukû bulmasıyla korkutmuştur: “Bu zalimlerden uzak değildir.” (Hûd, 83)

*Ey erkeklerle zina eden lûtiler! Müjdeler size.
İnsanların toplanacağı günde size büyük ödül var.
Yeyin, için, zina edin, lûtilik yapın, sevinin.
Zira sizin için inilti var kızıl cennetlerde.
Kardeşleriniz size orasını önceden hazırladılar.
Dediler: Çabuk gelin, size müjdeler var.
İşte biz selefiniz sizleri beklemekteyiz.
Cebbar bizi büyük ateşinde toplayacak.
Sanmayın ilişkiye girdiğiniz erkekler,
Kaybolacaklar gözünüzden.
Bilakis, hepsini göreceksiniz açıkça.*

*Her biriniz dostuna lânet okuyacak.
Derdiyle ikinci kez mutsuz olacak.
Her biri ortağıyla birlikte azab görecek
Günah ve zevkte birlikte oldukları gibi*

Homoseksüelliğin cezasının zinadan küçük olduğunu söyleyenlerin delillerine cevaplara gelince; “Bu, Yüce Allah’ın hakkında belli bir had cezası belirlemediği bir masiyettir”, sözlerine birkaç yönden cevap verilir.

Evvelâ; Yüce Allah’tan bize dini tebliğ eden, ulaştıran Peygamberimiz bunu yapanın kesin olarak öldürüleceğini söylemiştir. Rasûlullah bir hüküm söylemişse onu ancak Allah’tan aldığı vahiy ile kaybetmiştir. Şayet bunun cezasının şeriatta (Kur’an, sünnet vs. kaynaklarda) belli olmadığını söylüyorsanız, bu geçersizdir. Kur’an’dan geçmiyor diyorsanız bu da geçersizdir, çünkü bunun hükmü sünnette sabit olmuştur.

İki: Bu sözünüz, recm (zina eden evli kimsenin taşlanarak öldürülmesi meselesini) kabul etmemenizi gerektirir. Çünkü o da sünnetle sabit olmuştur.

Şayet; Bilakis recm lafzı neshedilirken hükmü kalmış ve âyetle sabit olmuştur, dersiniz deriz ki: Öyleyse en azından içki içenin azasını kabul etmemenizi gerektirir. (Çünkü bu da hiç şüphe götürmez biçimde Kur’an’la değil sünnetle sabit olmuştur.)

Üç: Belli bir delili yok saymak mutlak delili de o delilin delâlet ettiği ortamı da yok saymayı gerektirmez. Kaldı ki- daha önce geçtiği gibi- yok saydığınız delil geçersiz değildir.

Sizin “Bu, fitratın eğilim göstermediği, bilakis yüce Allah’ın insana buna karşı bir nefret koyduğu bir cinsel ilişkidir. Bu leş ve hayvanla cinsel ilişkiye benzer.” sözünüze gelince; bunun cevabı da şu birkaç yöndendir.

Bir: Bu, kıyas -daha önce geçtiği gibi- Rasûlullah’ın sünneti ve sahabilerin icmasına ters düştüğünde reddolunur, itibara alınmaz.

İki: Her türlü fitmeden daha büyük olan yakışıklı tüysüz oğlanla ilişkiye girmek olan lûtiliği dışı merkeple veya ölmüş bir kadınla cinsel ilişkiye kıyas etmek son derece geçersiz kıyasdır.

Bu, hiç kimse nezdinde bir dişi eşek veya inek ya da ölüyle cinsel ilişki gibi değildir. Zira nice erkekler hemcinslerine aşık olmuş ve bu aşkları, akıllarını başlarından almış, kalplerini esir etmiş veya düşüncelerini ve nefislerini istila etmiştir. Bundan daha bozuk bir kıyas olur mu?

Üç: Bu iddianın kişinin annesi, kızı ve kızkardeşiyle zina etmesi meselesiyle bozulur. Çünkü bu da fitratın nefret ettiği bir şeydir, ama bazı âlimlere göre cezası en büyük cezalardandır. Zira bu görüşe göre kişi evli olsun, bekar olsun, böyle bir enest ilişkiye girdiğinde öldürülür. Bu, Ahmed b. Hanbel'den yapılan iki rivayetten biridir. İshak b. Râheveyh ve bir grup hadis âlimi de bu görüştedir.

Nitekim Ebû Davud ve Tirmizî Berrâ b. Âzib'den şöyle rivayet etmişlerdir. "Amcamla karşılaştım, elinde bir kılıç vardı. "Nereye, gidiyorsun?" dedim. "Rasûlullah beni babasının ardından hanımıyla evlenen bir adamı öldürmem ve malını alması için gönderdi dedi. "Tirmizî: Bu sahih ve hadistir, demiştir. Cüz-cânî: Berrâ'nın amcasının ismi Hâris b. Amr'dır, demiştir.

Ebû Dâvud ve İbn Mâce'nin "Sünen"lerinde ibn Abbas'tan şöyle rivayet etmişlerdir. Rasûlullah "Her kim mahremiyle cinsel ilişkiye girerse onu öldürün" buyurdu.

Haccac'a, kızkardeşine tecavüz etmiş birisi getirildi. O "Onu hapsedin ve burada bulunan Sahabîlere sorun!" dedi. Abdullah b. Mutraf'a sordular. Dedi ki: Rasûlullah'ı şöyle buyururken işittim: "Her kim mü'minlerin mahremine çiğnerse siz de onu kılıçla çiğneyin."

Bu hadiste onun ortadan ikiye bölünerek öldürüleceğine delil vardır. Bu, meselede müstakil bir delildir.

Buradan yola çıkarak şöyle kıyas yapabiliriz: Hiçbir şekilde cinsel ilişkiye girilmesi caiz olmayan (erkekle erkek ilişkisi gibi) ilişkiye girenin cezası öldürülmektir. Delili annesi veya kızıyla ilişkiye girenin (hadislerde geçtiği gibi) öldürülmesidir. Diğer mahremlerle ilişkiye girme ve ilişkiye girilmesi hiçbir şekilde helâl olmayan kimseler veya şeylerle ilişkiye girme hakkında da böyle söylenir. Böylece lûtiliğin cezası öldürülmek olur. En doğrusu her iki meseleye de hadisle delil getirmektir. Kıyas ise

her ikisinin doğruluğunu destekleyici bir delildir. Çünkü müslümanlar mahremiyle cinsel ilişkiye girene had cezaları uygulanacağına ittifak etmişlerdir. İhtilafları sadece cezanın keyfiyeti hususundadır.

Bunda iki görüş vardır.

Şafiî, Malik ve -iki rivayetten birine göre- Ahmed b. Hanbel onun cezasının zina cezası gibi olduğunu söylemişlerdir.

Ahmed iki rivayetten diğerine göre, İshak ve bir grup hadisçi cezasının her hâlûkârda öldürülmek olduğu görüşündedirler.

Yine âlimler haram olduğunu bile bile yakınıyla evlenip cinsel ilişkiye girene had cezası uygulanacağına ittifak etmişlerdir. Ancak Ebû Hanife bunu “had cezasını düşürmeye sebep olan şüpheler”den bir şüphe olarak saymış ve ona “had cezası uygulanmaz” demiştir.

Ancak muhalifleri şöyle diyorlar: Adamın bu cinayeti nikâh adı altında yapması cinayetinin çirkinliğini artırmıştır. Çünkü o iki yasağı, nikâh akdi yapma yasağı ile cinsel ilişkiye girme yasağını birden işlemiştir. Zira harama ikinci bir haramın eklenmesiyle ceza nasıl hafifler?

Ölüyle cinsel ilişkiye ve homoseksüelliği ona kıyas edişinize gelince; bunda fakihlerin iki görüşü vardır.

Her mezhepte bu görüşlerden birine sahip olan âlimler vardır. Bunlardan birine göre -ki bu Evzâinin de görüşüdür- ceza had cezasıdır. Çünkü onun bu hareketi daha büyük cürüm, daha büyük günahdır. Zira fuhşuna bir de ölünün saygınlığını dokunulmazlığını çiğneme cürmü katmıştır.

Hayvanla cinsel temas yapan kimse hakkında ise fakihlerin üç görüşü vardır:

Bir: Terbiye verici ve edeplendirici küçük ceza (te'dîb) verilir, had cezası uygulanmaz.

İki: Bunun cezası zinanın cezası gibidir; yapan kişi bekârsa yüz değnek vurulur, evli ise taşlanarak öldürülür. Bu Hasan-ı Basrî'nin görüşüdür.

Üç: Cezası lûtînin cezasıyla aynıdır. Bunu Ahmed b. Hanbel bizzat belirtmiştir.

Lûtîlik hakkında kendisinden gelen iki rivayete göre hayvanla cinsel temas yapan kimse hakkında “kesinlikle öldürülme” veya “Zina eden gibi cezalandırma” şeklinde iki görüş olarak belirlenir.

“Ölüyle cinsel ilişki”nin hükmüne had cezası diyenlere göre homoseksüelliği “ölüyle cinsel ilişki”ye kıyas etmek homoseksüelliğin cezasının -bizim dediğimiz gibi- had cezası olmasını gerektirir. Sizin yaptığınız kıyas ise sadece diğer görüşe göre geçerlidir. Böylece kıyasınız bir kesinlik ifade etmez.

Cezasının “öldürülmek” olduğunu söyleyenler Ebû Davud’un İbn Abbas (r.) kanalıyla rivayet ettiği Rasûlullah’ın “Her kim bir hayvana yaklaşırsa onu öldürün, hayvanı da onunla birlikte öldürün.” Hadisini zelil getirmişlerdir.

Cezasının “öldürülmek” olduğunu söyleyenler. Ebû davud’un İbn Abbas (r.) kanalıyla rivayet ettiği Rasûlullah’ın “Her kim bir hayvana yaklaşırsa onu öldürün, hayvanı da onunla birlikte öldürün” hadisini delil getirmişlerdir. Bunlar derler ki. Çünkü bu hiç bir şekilde helâl olmayan bir cinsel temastır, dolayısıyla cezası aynı tür cinsel temas olan lûtîliğin cezası gibi olur.

Had cezasının olmadığını söyleyenler bu hususta sahih bir hadisin bulunmadığını söylemişler ve “Hadis sahih olsaydı onu biz de alırdık, ona aykırı görüş beyan etmemiz helâl olmazdı.” demişlerdir.

İsmail b. Saîd Şâlenci derki: Ahmed b. Hanbel’e hayvanla cinsel ilişkiye geçen kimsenin cezasını sordum, bir cevap vermedi. Bu hususta Amr b. Ebi amr’ın rivayet ettiği hadis sahih değildir.

Tahâvî: Bu hadis zayıftır, demiştir. Ayrıca bunu rivayet eden İbn Abbas’tır ve O bu kimseye bir had cezasının uygulanmayacağına dair fetva vermiştir.⁸ Ebû Davud da “işte bu hadisi zayıf kılmaktadır” demiştir.

8. Bazı fıkıhçılara göre bir râvî rivayet ettiği hadise aykırı bir fetva verirse, bu o hadisin zayıf olduğuna veya sanıldığı anlamı ifade etmediğine delil teşkil eder. (müt.)

Ayrıca, şüphesiz insanın hayvanla cinsel ilişkiye karşı içindeki “fitri engelleyici” (nefret, tiksinti,) lûtiliğe karşı “fitri engelleyici”den daha kuvvetlidir. Dolayısıyla onda da insanları suç işlemekten men ‘etmek için konulan cezalara ihtiyaç duyulmaz.

Bu kıyas en geçersiz kıyaslardandır. Bunu daha önce açıkladık.

LÛTİLİK VE SEVİCİLİK

Bazılarının lûtiliği iki kadın arasındaki sevişmeye kıyasları en geçersiz ve en yanlış kıyaslardandır. Çünkü orada bir organın diğer organa girmesi yoktur. Seviciliğin benzeri iki erkeğin, organlarını birbirine girdirmeksizin bir birlerine çıplak halde sarılmalarıdır. Kaldı ki bazı hadislerde “Kadın kadınla cinsel ilişkiye girdiğinde her ikisi de zinacıdır” ifadesi geçmektedir. Fakat organın girmesi hadisesi olmadığından orada had cezası uygulanmaz. Bunlara genel anlamda “zina” adı verilmiş olsa da, bu, “göz zinası”, “el, ayak ve dudak zinaları” türü bir adlandırmadır.

Buraya kadar anlattıklarımız anlaşıldıysa şunu da belirtelim ki: Âlimler kişinin kölesi bile olsa biriyle yaptığı lûtiliğin hür bir erkekle yaptığı lûtilik gibi olduğunda ittifak etmişlerdir. Her kim kişinin kölesiyle lûtilik yapmasının câiz olduğunu söyler ve buna “Onlar ki ırzlarını korurlar. Ancak eşlerine ve sahip olduklarına (yani cariyelerine) başka. Onlar (bundan dolayı) yerilmezler” (Mearic, 30). âyetini delil getirir, bunu kişinin cariyesiyle cinsel ilişkiye girmesine kıyas ederse; o kişi kâfirdir. Dinden çıkmış mürted gibi tevbe etmesi istenir. Tevbe ederse ne âlâ, yoksa boynu vurulur. Kişinin kendi kölesiyle lûtiliği günah ve hüküm itibarıyla başkasının kölesiyle lûtiliği gibidir.

Soru: Peki tüm bunlarla birlikte bu zor hastalık için bir şifa, bu öldürücü hâl için bir çözücü var mıdır? Bu belâyı def’etmenin yolu nedir? Hevâ içkisiyle sarhoşluktan ayıkma imkânı var mıdır? Aşk artık kara sevda derecesine ulaşmışsa o aşık kalbine hakim olabilir mi? Bu halden sonra doktor onun kara sevdasını tedavi edebilir mi? Kara sevdahıyı birisi yerse, sevgiliden

bahsettiği için ondan zevk alır. Onu birisi azarlasa bu onu kendinden geçirir ve arzuladığı istikamette yol aldırır.

Kitabın başında kaydedilen, fetvası istenen soru ve devası sorulan dert de bu idi.

Cevap: Evet. Orada kaydettiğimiz gibi Allah her ne hastalık -dert vermişse ona bir de şifa-deva vermiştir. Onu bilen bilir, bilmeyen bilmez.

Kalbin kara sevdaya tutulmasının devası şu iki yolladır:

Birincisi: Ortaya çıkmadan önce ortaya çıkmasını önleyici tedbirleri almalı.

İkincisi: Başa geldikten sonra onu def'etmek. Bunların her ikisi de Allah'ın yardım ettiğine kolay, yardım etmediğine de hemen hemen imkânsızdır. Zira her şey O'nun elindedir.

Bu hastalığın ortaya çıkmasını engelleyici iki yol vardır:

Birincisi: Daha önce zikrettiğimiz gibi gözü bakmaktan alıkoymaktır. Çünkü bakış İblis'in zehirli oklarından bir oktur. Bakışlarını serbest bırakan sürekli olarak bir pişmanlık içerisinde olur.

Gözleri harama bakmaktan alıkoymanın bir çok faydası vardır, bazıları şunlardır:

Bir: Bunu yapmakla insan Allah'ın emrini yerine getirmiş olur ki, bu insanın dünya ve ahiret mutluluğunun doruğudur. Kul için dünya ve ahiretinde O'nun emirlerine uymaktan daha yararlı bir şey yoktur. Dünya ve ahirette mutsuz olan her kişi de sadece O'nun emirlerini zayi edişinden dolayı mutsuz olmuştur.

İki: Bu kişinin helâkına sebep olacak o zehirli okun etkisinin kalbine ulaşmasını engeller.

Üç: Bu kalpte Allah'la ünsiyet peyda eder, kalbin derli toplu olmasını sağlar. Bakışları serbest bırakmak ise kalbi dağıtır, darmadağın eder, Allah'tan uzaklaştırır. Kalp için bakışları serbest bırakmaktan daha zararlı bir şey yoktur; çünkü o kul ile Rabb'i arasında soğukluk meydana getirir.

Dört: Bu kalbi güçlendirir, sevindirir. Bakışları serbest bırakmak ise onu zayıflatır, hüznendirir.

Beş: Bu kalbe nûr-aydınlık sardırır. Bakmak ise kalbi karanlığa boğar. O yüzden Yüce Allah nûr âyetini gözü haramdan korumayı emrinin akabinde zikretmiştir. Nûr sûresinin 30. âyetinde “Söyle erkek mü’minlere, gözlerini harama bakmaktan sakınsınlar” buyurmuş, 35. âyetinde de “Allah göklerin ve yerin nûrudur; O’nun nûru, içinde kandil bulunan içe oyuk bir pencere gibidir...” buyurmuştur.

Yani “Allah’ın emir ve yasaklarına riayet eden mümin kulunun kalbindeki nûru...” demektir. Kalp nurlanınca tüm hayırlar dört bir yandan ona gelir. Karanlıklaşınca da her türlü belâ bulutları dört bir yandan üzerine gelir. Artık bu bulutlar bid’at, sapıklık, hevâya uyma, doğru yoldan kaçma, mutluluk vesilelerinden yüz çevirip mutsuzluk vesileleriyle iştigal etme vs. şeklinde gelir. Bunları kalpten ancak içindeki nur def’eder. Ama o nur kalmayınca kişi zifiri karanlıkta gezen köre dönüşür.

Altı: Gözleri haramdan alıkoymak kişide, onunla hak ile batılı, doğru ile yalanı birbirinden ayırt edeceği doğru bir feraset meydana getirir. Şücâ Kirmânî şöyle derdi: Her kim zâhirini sünnete uyma ve içini sürekli bir murakebe (Allah’ın kendisini görüp gözetlediği şuuru) ile ihya eder, gözünü haramlara bakmaktan korur, kendini şüphelerden uzak tutar ve helâl ile beslenirse hiçbir feraseti onu yanıltmaz.” Hakikaten de Şüce hiçbir ferasetinde yani tahmininde, tespitinde yanılmazdı.

Yüce Allah kuluna, yaptığı iyiliğin ödülünü yaptığı iş türünden verir. Her kim bir şeyi Allah (c.) için terkederse, Allah (c.) ona daha hayırlısını verir. O yüzden kim gözünü Allah’ın haramlarından sakındırırsa, Allah buna karşılık, onun basiretinin (kalp gözünün) nûrunu artırır, ona ilim, iman, bilgi ve ancak basiretiyle ulaşacağı hiç şaşmaz bir feraset kapısı açar.

Yüce Allah “Onlar sarhoşlukları içinde şaşkın şaşkın gezinmekteydiler “(Hicr, 72) buyurmuş, onları aklın bozulması demek olan “sarhoşluk” ve basiretin bozulması demek olan “şaşkınlık-sersemlik”le nitelemiştir. Demek ki haramlara bakmak, takılmak aklın bozulmasına basiretin şaşkınlaşmasına ve kalbin sarhoş olmasına yol açar. Şairin de söylediği gibi:

*Sarhoşluk aşk sarhoşluğu bir de içki sarhoşluğudur.
Sarhoş olan kişinin ayılması ne zamandır?*

Diğeri şöyle der:

*Dediler: Mâşûkunun delisi oldun.
Dedim: Aşk delilikten daha büyük hâldir.
Aşkta kişi ömrü boyunca ayılmaz.
Deli ise zaman zaman aklını kaybeder.*

Yedi: Gözleri haramdan korumak kalbe sebat, cesaret ve güç verir. Yüce Allah o kişiye hem bilgi ve hüccet gücü, (basiret) hem de kudret ve kuvvet vermiştir. Nitekim bir hadiste şöyle denmiştir: “Hevâ hevesine muhalefet edenin şeytan bile gölgesinde kaçır.”

Bunun tersini de hevâ ve hevesine uyanda; nefsin zilleti, şeklinde görürsün. Allah onları sağlam adamdan saymaz. Nitekim Hasan-ı Basrî “Onları, katırlar uçarcasına, götürseler de masiyet zilleti boyunlarındadır; Allah kendisine âsî olanları mutlaka zelil kılar.” demiştir.”

Yüce Allah izzeti itaatin, zilleti de mâsiyetin ayrılmaz arkadaşısı yapmış ve şöyle buyurmuştur: “İzzet sadece Allah’a, Rasûlüne ve mü’minlere aittir.” (Münâfikûn, 8) “Gevşemeyin, üzülmeyin. Eğer mü’minlersiniz en üstün ve galip sizlersiniz” (Âl-i İmrân, 139) İman ise söz ve ameldir, dış (zâhir) ve iç (bâtın)dır. Yine Yüce Allah “Her kim izzet istiyorsa (bilsin ki) bütün izzet ancak Allah’a aittir; güzel sözler O’na yükselir, onu da salih amel yükseltir.” (Fâtır, 10) Yani: Her kim izzet sahibi olmak istiyorsa, onu, “hoş sözler” (zikir, dua vs.) ve “salih amel” gibi Allah’a o itaatte ve O’nu anmada arasın.

Kunut dualarının bir cümlesi şöyledir: “Şüphesiz senin dost olduğun zelil olmaz, senin düşman olduğun izzet bulamaz.” Allah’a herhangi bir hususta itaat eden o hususta O’na (c.) dost olur ve itaati oranında izzeti elde eder. Her kim de Allah’a hangi hususlarda âsî olursa o hususta Allah’a düşmanlık yapmış olur. Ve o günahı miktarınca zillete sahip olur. Kişi Allah’a han-

gi hususlarda itaat ederse, o husûslarda Allah'ın dostluğunu kazanır ve o miktarda izzet elde eder. Hangi hususlarda da âsi olursa o konuda Allah'ın dostluğunu kazanır ve o miktarda izzet elde eder. Hangi hususlarda da âsî olursa o hususlarda Allah'ı düşman olmuş olur ve o miktarda zilleti hak eder.

Sekiz: Harama bakmak şeytanın kalbe girişine kapı aralar. Çünkü şeytanın bakışla birlikte kalbe girip onu nüfuz etmesi havanın bir yere girmesinden daha hızlıdır. Şeytan o görüntüyü süsler, sürekli gözünün önüne getirir. Onu kalbin sürekli meşgul olduğu bir put yapar. Sonra onu hayallere, hülyalara daldırır, temennilerde bulundurur, kalbinde şehvet ateşi yandırır, üzerine de ancak bu görüntüyle elde ulaşılabilecek "günahlar odununu" atar, sonunda kalp iyice tutuşur.

O alevler, inilti ve yanıklar hep bu ateşten dolayıdır; çünkü ateş kalbin dört bir yanını sarmıştır. Kalp tandıra atılmış koyun gibidir. O yüzden haramlara bakmakla hazlananların cezası da berzah aleminde ruhlarının bir ateşe konulup bedenleri diriltilene kadar orada bırakılmaları şeklinde olacaktır. Sahihliğinde ittifak edilen bir hadise göre Yüce Allah bunu peygambere rüyasında göstermişti.

Dokuz: Gözü haramlardan korumak kalbi, teskin eder. Bakmak ise ona sükûneti unutturur, bundan alıkoyar. Artık her işinde ihmalkâr olur, hevâsına uyar, gaflette olur, Rabb'ini pek aklına getirmez. Yüce Allah 'bizi anmayı kalbine unutturduğumuz, heveslerine uymuş ve işinde haddini aşmış kimselere uyma' (Kehf, 28) buyurmuştur. Göz harama ne kadar çok bakarsa bu üç husus o kişide o kadar çok olur.

On: Göz ile kalp arasında, ikisi arasında geçişe izin veren, birinin bozukluğundan ve düzgünlüğünden diğerinin de aynen etkilenmesine yol açan bir geçit vardır. Kalp bozulduğunda göz, göz bozulduğunda kalp bozulur. Sağlamlık hâli de böyledir. Göz bozulduğunda kalp de harap olur, bozulur. Sonunda pisliklerin; çöplerin yeri olan çöplüğe dönüşür. Artık orası Allah'ı tanıma, O'nu sevme, O'na yönelme, O'nunla ünsiyet bulma, O'na yakınlıkla mutluluk duymaya uygun, yer olmaktan çıkar. Zira içinde bunların zıddı olan şeyler vardır.

Bunlar gözü haramdan sakınmanın bazı faydalarıdır. Kısaca işaret ettik, diğer anlamları sen çıkarabilirsin.

Kalbin tutulmasını engelleyici ikinci yol ise; kendisini bu işten alıkoyacak şeylerle meşgul olmasıdır. O da ya kişiyi tedirgin edici bir korku veya kişiyi yerinde durdurmayan sevgidir. Kalp elde ettiği sevgiliye karşı kaybedeceği (Allah rızası)nın ve sonuçta elde edeceği zararın korku ve sıkıntısından azat olur, sevgisinin kendisi için daha iyi ve hayırlı, onu kaçırmamanın ise öbür (dünyevî) sevgiliyi elden kaçırmaktan daha zararlı olduğu bilincinden ve bu korkudan uzak olursa eninde sonunda görüntülere âşık olur.

Bunu biraz açıklayalım: Kişi bir sevgiliyi ancak ondan daha çok sevdiği, kaybetmesinin kendisi için daha zararlı olacağı kimse hatırına terkeder. Kişi bunu yapmak için şu iki şeye birden ihtiyaç duyar; bunların sadece biri hiç bir fayda vermez:

Birincisi: Sevilenler ve sevilmeyenler arasındaki derece farklarını bilecek, en sevileni diğerine tercih edecek, en istenmeyenden kurtulmak için az istenmeyene tahammül etmesini bilecek doğru bir basiret. Bu aklın özelliğidir.

İkincisi: Kararlılık ve sabır. Kişi çoğu zaman iyilerin ve kötülerin arasındaki derece farklarını bildiği halde nefsinin, gayretinin ve azminin zaafı nedeniyle hep değersiz, düşük ve alçak şeylerle meşgul olur. Böyle kişi kendine de fayda vermez, başka kimseler de ondan faydalanamazlar. Yüce Allah dinde önderliği ancak sabır ve yakîn ehli kimselere vermiştir. O (c.) şöyle buyurur: “Biz onların arasından, sabrettikleri için, emrimizle doğru yolu gösteren rehberler çıkardık; onlar, bizim âyetlerimize kesinlikle inanıyorlardı” (Secde, 24)

İlminden faydalanan kişi, bu kişidir. Aksi vasıftaki kimselerden ise başkaları istifade edemezler. Kimi insanlar ise bilgilerinden kendileri faydalanırlar, ama başkaları onlardan istifade edemezler. İlk kişinin ışığında kendisi de başkaları da yürür. İkinci kişinin ışığı sönmüştür. O da takipçileri de karanlıklarda yürürler. Sonuncusu ise kendi ışığında tek başına yürür.

SEVGİLİNİN BİR TEK OLMASI

Bu girişi öğrendiysen şunu da bil ki; en yüce sevgilinin (Allah'ın) sevgisiyle görüntüden ibaret şeylere (insanlara) duyulan aşk hiçbir zaman kalpte bir araya gelmezler. Bunlar bir arada bulunması imkansız iki zıt şeydir. Birisi diğerini çıkarmak zorundadır.

Sevgi, en yüce sevgili (c.) için olursa bu ondan başka sevgileri def'eder. Başkasını severse yine O'nun (c.) için veya O'nun sevgisine vesile olduğu ya da sevgisine zıt düştüğü için sever. Doğru sevgi sevgilinin birlenmesini, sevgide başkasının O'na ortak edilmemesini gerektirir. İnsanlardan birbirlerini sevenler, sevgililerinin; başkalarını sevgiye ortak etmelerini kıskanırlar, ondan nefret eder, uzaklaşır, sevgi iddiasını da yalan kabul ederler.

Mahlukata (aşırı) sevgi kulu, kendisi için daha faydalı olan sevgiden mahrum bırakır. Artık kul bu iki sevgiden dilediğini seçsin; zira bunlar kalpte beraber bulunmazlar. Hatta, her kim Allah (c.) sevgisinden, O'nu anmaktan, O'nunla (c.) buluşma iştiağından yüz çevirirse, Yüce Allah onu başkalarının sevgisine müptela eder ve ona dünyada, berzah âleminde ve âhirette azap eder. Ona ya putların sevgisi veya haçların, veya oğlanların, kadınların, akraba ve dostların veya son derece zelil, alçak ve değersiz başka şeylerin sevgisiyle azap eder. Çünkü insan, kim olursa olsun, sevdiği şeyin-kölesidir. Şair der ki:

*Sen her sevdiğinin maktulüsün
Artık aşkta dilediğini seç.*

Yüce Allah şöyle buyurur: "Hevâ hevesini ilâh edinen ve Allah'ın kendisini sapıklıkta bıraktığı, kulağını ve kalbini mühürlediği, gözüne perde çektiği kimseyi görüyor musun? Kim onu doğru yola eriştirir, Allah kendisini terkettikten sonra? Hiç düşünmez misiniz?" (Câsiye, 23)

III. SEVGİYE DAİR

KULLUĞUN ÖZELLİĞİ VE SEVGİNİN KATMANLARI

Kulluğun özelliği boyun eğme, sevilen önünde zelil olmasıdır. Her kim bir şey veya kimseyi sever ve ona boyun eğerse kalbi ona kulluk etmiş, onu ilâh edinmiştir. Hatta “kulluk” sevginin derecelerinden bir derecedir. Ona “teteyyüm” (sevgisinden kul köle olmak) de denir.

Sevginin ilk basamağına “Alaqa”, yani bağlanma adı verilir. Böyle denmesi, sevenin sevgiliye bağlanmasından dolayıdır. Şair der ki:

*Leylâya bağlandım, o büyüleyici bir kadın.
Göğsünden dolayı akranları küçücük kalmış onun yanında.*

Sonra Sabâbe (kuvvetli sevgi) gelir. Böyle isimlendirilmesi kalbin sevgiliye eriyip dökülmesinden (insıbâb) dolayıdır. Şair şöyle der:

*Sevgililer sabâbeden dert yanıyorlar.
Keşke onların yaşadıklarını tek başıma ben yaşasam
Sevgi lezzetinin tümü kalbimin olsa
Ve benden önce de sonra da hiç kimse onunla karşılaşmasa.*

Sonra “Ğarâm” (aşırı tutkunluk) gelir. Böyle isimlendirilmesi sevginin kalpten hiç ayrılmaması, onu tutunup kalması nedeniyledir. Alacaklı da, borçluyu sürekli sıkıştırdığından ve ondan ayrılmadığından “Ğarîm” diye isimlendirilmiştir. Yüce Allah’ın “O’nun (cehennemin) azabı, ğaram (ara veremeyen devamlı bir işkence)dir.” (Furkân, 65) buyruğunda geçen “Ğarâm”da ondaki bu “devamlılık, ayrılmazlık” anlamından dolayı böyle isimlendirilmiştir. Bu kelime sevgide son zamanlarda çok kullanılmıştır, ancak eski Arapların şiirlerinde az bulunmaktadır.

Sonra ışk (aşk) gelir. Bu anormal, ve aşırı sevgidir. O yüzden Yüce Allah bununla nitelendirilmez hakkında bu söylenmez.

Sonra da “şevk” gelir. Bu kalbin sevgiliye hızla yol almasıdır. Allah (c.) hakkında kullanımı Ahmed b. Hanbel’in Ammar b. Yasir’den naklettiği hadiste geçmektedir. Ona göre Ammar kısa süren bir namaz kıldı. Ona bunun sebebi sorulduğunda şöyle dedi:

Ben onda Rasûlullah’ın etmekte olduğu şu duayı okudum:

“Allah’ım senden gayb bilgin ve yaratıkların üzerindeki kudretinle istiyorum ki yaşam benim için hayırlıysa beni yaşat, ölüm benim için hayırlıysa beni öldür. Allahım! Senden görünür görünmez (her yer)de senden korkmayı, öfkeli ve sakin halde hak sözü söylemeyi, fakir ve zengin iken itidalli olmayı istiyorum. Senden bitmeyen nimetler istiyorum. Senden bitmeyen mutluluk istiyorum. Senden ölüm sonrasında iyi yaşam istiyorum. Senden yüzüne bakmak istiyorum, senden hiçbir zarar ve yoldan çıkarıcı fitne olmadan seninle buluşma iştiağını (kalbime koymayı) istiyorum. Allahım! bizi iman süsüyle süsle ve bizi doğru yola iletilenlerden ve o yolu tutmuşlardan eyle.”

Bir kudsi hadiste Yüce Allah şöyle buyurur: “Müttakîlerin bana olan iştiaqları arttı. Benim onlarla buluşma iştiağım ise daha çoktur.”

Bu Rasûlullah’ın “Her kim Allah’la buluşmayı arzularsa Allah da onunla buluşmayı arzular” hadisiyle ifade ettiği anlamın ta kendisidir. Bir basiret ehli insan Yüce Allah’ın “Kim, bir

gün Allah'ın huzuruna çıkacağını ümid ediyorsa, Allah'ın belirlediği sürenin sonu elbette gelecektir." (Ankebût, 5) buyruğu hakkında şunları söyler: "Yüce Allah dostlarının kendisiyle buluşmaya, O'na kavuşmaya olan iştisaklarını, O'nunla buluşmadıkları sürece kalplerinin durulmayacağını bildiğinden dolayı onlara bir buluşma süresi ve randevu belirledi. Onların içleri bununla sakinleşir, bununla yerinde durur. Mutlak anlamda en hoş ve en zevkli yaşam (Allah'ı) sevenlerin, iştisak duyanların, ünsiyet bulanların yaşamıdır. Gerçek yaşam onların yaşamıdır. Kalp için ondan daha hoş, güzel ve zevkli bir yaşam yoktur. Yüce Allah'ın "Erkek ve kadından her kim mü'min olarak salih amel işlerse muhakkak ona dünyada hoş bir hayat yaşatırız." (Nahl, 97) buyruğundaki hoş hayat da budur işte. Ondak kasıt mü'minlerle kâfirler, iyilerle kötüler arasında müşterek olan hayat ve yeme, içme, giyme ve evlenme vs.nin hoş olması değildir. Bilakis bu hususlarda Allah düşmanları Allah dostlarından fazla şeylere sahiptirler. Yüce Allah, her salih amel işleyen kişiye hoş bir hayat yaşattıracağına garanti vermiştir. O vadedinden dönmez, sözüne sadıktır. Tüm dert ve çabası Allah'ı hoşnut etme olan ve başka hiç bir derdi bulunmayan, kalbi darmadağın olmayıp, aksine Allah'a yönelen, her bir vadiye yayılmış darmadağın düşünce ve niyetleri Allah'da toplanmış, sevgisi, zikri ve buluşma aşk ve şevki en yüce sevgiliye olan, O'nunla ünsiyet bulup yalnızlığı giden, tüm derdi, kederi, niyeti, kalbindeki her düşünce ve kasdı onun etrafında dönen kimseden daha hoş bir yaşama kim sahiptir? O sussa Allah'la susar, işitse O'nunla işitir, görse O'nunla görür. Tutması O'nunla, yürümesi O'nunla, durması O'nunladır. O'nunla dirilir, emriyle ölür ve tekrar dirilişi O'nunla olur. Nitekim Sahîh-i Buhârî'de geçen kudsî bir hadiste Yüce Allah şöyle buyurur: "Kulum bana farz kıldığım şeyleri edâ etme gibi hiçbir şeyle yaklaşamaz. Kulum daha sonra nafilelerle bana yaklaşımaya devam eder, sonunda onu severim. Onu sevince de onun işittiği kulağı, gördüğü gözü, tuttuğu eli, yürüdüğü ayağı olurum. Artık sadece benimle işitir, benimle görür, benimle yürür. Yemin ederim ki benden isteyecek olsa ona veririm, bir şeyden sığınsa onu korurum. Ben yapacağım hiçbir şeyde, ölmek istemeyen mü'min kulumun canını

alma kadar tereddüt etmem. Ona kötülük yapmak istemem, ama o iş olmak zorundadır.”

Bu kudsî hadis-i şerif-ki onun anlamını ve muradını katı kalpli, kaba tabiatlı kişinin anlaması imkânsızdır- Yüce Allah’ın sevgisini kazanmanın yolunu ikiyle sınırlandırmıştır: Farzlarını edâ etmek, nafilelerle O’na yaklaşmak.

Yüce Allah kendisine yaklaşanların işledikleri en iyi amellerin farzlar, sonra da nafileler (sünnetler vs.) olduğunu, sevenin nafileler işleye işleye Allah’ın sevgili kulu haline geldiğini, haber vermiştir. Allah tarafından sevilince kendisinin önceki Allah sevgisi daha da artar ve bu sevgi kalbini sevgili dışında şeyleri düşünmekten, onlarla ilgilenmekten alıkor. Bu sevgi tüm rûhunu ele geçirir ve onda sevgiliden gayrisine hiçbirer kalmaz. Sevgiliyi anmak, sevmek onun için en yüce şey haline gelir. Kalbinin dizginlerini elinde ve ruhu üzerinde hükümran olur. Tüm sevgi güçlerini onda toplamış ve yoğunlaştırmıştır.

Şüphesiz bu seven işittiğinde sevdiğiyle işitir, gördüğünde onunla görür, tuttuğunda onunla tutar, yürüdüğünde onunla yürür. O daima kalbindedir, onunla birliktedir. Onun arkadaş ve dostudur. Hadiste geçen “bâ” edâtı beraberlik, arkadaşlık ifade eder. Bu eşsiz benzersiz bir arkadaşlıktır. Soyut olarak anlatılmakla idrak edilmez. Mesele bilgi değil hâl ile ilgili bir husustur.

Bir şair şöyle der:

*Hayalin gözümden, şânın dilimde.
Köşkün kalbimde... Nereye kaybolacaksın?*

Diğeri şöyle der:

*İşin garibi ben onlara özlem duyuyorum.
Karşılaştıklarına soruyorum... Oysa onlar hep benim kalbimde
Gözlerim arıyor onları, halbuki göz bebeğimdeler
Kalbim özlüyor onları, oysa sinemdeler.*

Şu şiir daha da zarif:

*“Kaybolup gittin” desem kalbim beni doğrulamıyor,
Çünkü sen onda bir sır gibi kaldın, hiçbir yere ayrılmadın.
Yok “bitmedin hep yanımdaydın” desem.
Bu kez gözüm diyecek “yalansın” diye.
İşte böyle... Doğru ile yalan arasında şaşkın kaldım.*

Sevene sevdiği kadar yakın hiç kimse yoktur. Bazen sevgi onda öylesine yer eder ki kendinden de yakın olur, kendini unuttur, onu unutmaz. Şairin dediği gibi:

*Onu zihnimden silmek istiyorum ama
Her gece boyunca gözüm gözüktüyor.*

Diğeri şöyle der:

*Kalpten sizi unutması içinden çıkarması isteniyor.
Ancak tabiatım onu (kalpten) taşıyanlara karşı koyuyor.*

Hadiste, kulak, göz, el ve ayak zikredilmiştir. Çünkü bu âzâlar idrak etme ve yapma aletleridirler. Göz ve kulak kalbe arzulama ve isteme duygularını, sevgi ve nefret hislerini celberler. Sonra el ve ayak kullanılır. Kul Allah’la işitip O’nunla görünce idrak edici âzâları korumada olur.

Bir düşün; kulak, göz, el ve ayak zikredilmek suretiyle nasıl dile gerek bırakılmamıştır? Zira işitme bazen isteyerek bazen istemeden olur. Bakma da bazen âniden olur. Kulun onlarsız edemeyeceği el ve ayağın hareketleri de öyle. Peki sadece kasden, isteyerek hareket ettirilen, kulun sadece emrolunduğu hususta kullanabileceği dile ne demeli? Ayrıca dilin kalpten etkilenişi diğer âzâların etkilenişinden daha fazladır. Çünkü dil kalbin tercümanı ve elçisidir.

Düşün; Yüce Allah nasıl “Onun işittiği kulağı, onun gördüğü gözü, onun tuttuğu eli, onun yürüdüğü ayağı olurum” diyerek kişinin işitmesinde, görmesinde, tutmasında ve yürümesinde Allah’ın onunla birlikte olduğunu beyan etti.

Bir düşün; acaba neden “Benim için işitir, benim için görür” demedi de “Benimle işitir, benimle görür” dedi? (ilki lâm edatlı, ikinci bâ edatlıdır.) Bazıları burada birincisinin daha uygun olduğunu düşünebilir. Zira lâm buradaki gayeye, bunların Allah için yapıldığını ifade etmeye daha yakındır. Bunların Allah için yapılması ise Allah’la yapılmasından daha özel bir anlamdır. Fakat bu yanlıştır, vehimdir. Çünkü buradaki bâ edatı sadece yardım alma anlamında değildir. Zira müttakîlerin de günahkârların da hareketleri ve idrakleri hep Allah’ın izniyledir. Bilakis buradaki bâ edatı “birliktelik, arkadaşlık” anlamındadır. Yani: Onun işitmesinde, görmesinde, tutmasında ve yürümesinde ben hep onun arkadaşımıdır, sürekli yanımdayım. Şu kudsi hadiste ifade edildiği gibi: “Kulum beni andığı ve dudakları benimle hareket ettiği sürece ben kulumla birlikte olurum.” İşte şu âyet ve hadislerdeki “özel anlamda birliktelik” de budur; “Üzülme; şüphesiz Allah bizimledir” (Tevbe, 40) Peygamber Hz. Ebû Bekir’e, şöyle demişti: “Üçüncüleri Allah olan iki kişi hakkında ne düşünürsün?” “Şüphesiz Allah, hakikaten iyilerle (muhsinler) beraberdir” (Ankebût, 69) “Muhakkak Allah müttakilerle ve iyilerle beraberdir.” (Nahl, 128). “Sabret, Allah sabredenlerle beraberdir.” (Enfal, 46) “(Musa dedi ki): Hayır, beraberimde Rabb’im var, o bana yolu gösterecek” (Şuarâ, 62) “(Allah Musa ve Harun’a şöyle dedi:) Şüphesiz ben ikinizle birlikteyim, işitirim, görürüm.” (Tâhâ, 46)

Bu birliktelik manasını lâm değil bâ harfi ifade eder. Kulumun ihlası sabrı, tevekkülü ve kulluk makamlarına ulaşması ancak bu “arkadaşlık bâ”sı ve bu “birliktelik” ile mümkündür.

Kul ne vakit Allah’la birlikte olursa zorlukları ona kolay gelir, hakkındaki tehlike ve korkular alt üst olur. Her zorluk Allah’la kolaylaşır, her güçlük O’nunla yenilir, her uzak O’nunla yakın olur. Keder, hüznün ve dertler sırf Allah’la ortadan kalkar. Allah’la beraber hiçbir gam, keder ve hüznün yoktur. Ancak hadisteki “beraberlik bâ”sının anlamı yitirildiğinde kalbi balık gibi olur: Suyu terkettiğinde, oraya tekrar dönene kadar, sıçrar, hoplar.

Kuldan Rabbine karşı sevgide insicam meydana gelince, Rabb'i ona ihtiyaclarını görme hususunda uyum gösterdi ve şöyle dedi: "Andolsun ki benden bir şey istese mutlaka ona verir, bir şeyden bana sığınsa kesinlikle onu himayem altına alırım." Yani: O, emirlerime uymak, sevgime yakınlaşmak suretiyle benim muradıma ve isteğime uyduğu gibi, ben de, yapmamı istediği hususlarda onun istek ve korkularında muradına uygun hareket ederim. Bu çift taraflı uyum o kadar güçlenir ki, ölümü istemediğinden dolayı Allah kulunun canını almakta tereddüt eder. Yüce Rabb kulunun hoşlanmadığından hoşlanmaz ve ona kötülük yapmak istemez. Bu yönden onu öldürmek istemez. Fakat öldürülmesi onun yararınadır. Çünkü Allah kulunu diriltmek için öldürür, sıhhat vermek için hasta eder, zengin etmek için fakir yapar, vermek için engeller. Babasının sulbünden cennetten çıkartılması da ona daha güzel bir hâl üzere dönmesi içindi. Allah, kulunun babasına "Buradan çık" derken, oraya tekrar dönderme niyetindeydi. Asıl sevgili de budur, başkası değil.

SEVGİNİN EN ÜST MERTEBESİ

Sonra "teteyyüm" gelir. Bu sevginin son mertebesidir. Bu sevenin sevdiğine tapınmasıdır. "teyyemehu'l-hubb"un anlamı, "Onu sevgi kul-köle etti"dir. "Teymullah" Allah'ın kulu Abdullah anlamındadır. Kulluğun hakikati sevilen şeye boyun eğme, önünde alçalma zelil olmadır. Örneğin "Tarîkun muabbed" terkihi "alçaltılmış, yürüne yürüne düzletilmiş yol" anlamına gelir. Kulu da sevgi ve sevdiğine boyun eğmekliğı alçaltır, zelil kılar. O yüzden kulun en şerefli hâli ve makamı "kulluk makamı"dır. Ondan daha şerefli bir makam yoktur. Zira Yüce Allah en sevgili ve en değerli kulunu, peygamberi Muhammed'i, en şerefli makamlarda O'nu "kulluk" vasfıyla anmıştır: Rasûlullah'ın İslâm'a davet makamında "Allah'ın kulu (cinleri) O'na davet edince, onun üzerine üşüşüp nerdeyse keçe gibi birbirlerine geçeceklerdi" (Cin, 19); Hz. Muhammed'in peyamberliğini savunup meydan okurken: "Şayet kulumuza indirdiğimizden şüphede iseniz, onun benzeri bir sûre getirin" (Bakara, 23); İsra gecesini

anlatırken de: “Eksiklikten uzaktır o (Allah) ki geceleyin kulu-
nu Mescid-i Haram’dan çevresini bereketli kıldığımız Mescid-i
Aksâ’ya yürüttü” (İsra, 1) buyurmuştur. Şefaât hadisinde Yüce
Allah’ın kullara “Muhammed’e; gelmiş geçmiş tüm günahları af-
folunmuş kula gidin” diyeceği ifade edilmiştir. Rasûlullah (s.)
şefaât makamına mükemmel kulluğu ve Allah’ın onu tamamen
bağışlaması sayesinde ulaşmıştır. Yüce Allah kullarını sadece,
hiç bir ortağı bulunmayan kendisine kulluk etsinler diye yarat-
mıştır. Kulluk ise “sevginin” ve “boyun eğmekliğin” zirvesi, son
derecesidir. Andolsun ki, biz İbrahim’i dünyada beğenip seçmiş-
tik, âhirette de, o iyilerdendir. Rabb’i ona: “İslâm ol” demişti,
“Âlemlerin Rabbine teslim oldum”dedi. İbrahim de bunu kendi
oğullarına vasiyyet etti. Yakub da: “Oğullarım, Allah, sizin için
o dini seçti, bundan dolayı sadece müslümanlar olarak ölünüz”
(dedi). Yoksa siz, Yâkub’a ölüm (hâli) geldiği zaman orada mı
idiniz? O zaman (Yâkub) oğullarına “Benden sonra neye kulluk
edeceksiniz?” demişti. “Senin tanrın ve ataların İbrahim, İsmâ-
il ve İshak’ın tanrısı olan tek Tanrıya kulluk edeceğiz, biz O’na
teslim olanlarız’ dediler” (Bakara, 130-133)

O yüzden Allah katında en büyük günah Allah’a ortak koş-
maktır.

Allah’a ortak koşmanın temeli ise başkalarını O’na sevgi-
de ortak etmektir. Yüce Allah “İnsanlardan kimi, Allah’tan baş-
ka tanrılar tutar, Allah’ı sever gibi onları severler. İnananlar ise
Allah’ı daha çok severler” (Bakara, 165) buyurmuştur: Burada
Yüce Allah bazı insanların Allah’a bir takım eşler edinip Allah’ı
sevdikleri gibi onları da sevdiklerini, inananların Allah sevgisi-
nin ise o müşriklerin ortak koştuklarına sevgilerinden daha
kuvvetli olduğunu haber vermiştir.

Denildi ki: Bilakis anlam “İnananlar Allah’ı müşriklerden
daha çok severler” dir. Çünkü müşrikler Allah’ı sevseler de, sev-
gilerine başkalarını da ortak ettiklerinden Allah’a eş koşmayan
mü’minler ise sevgilerini yalnızca Allah’a has kıldıklarından Al-
lah sevgileri müşriklerinkinden daha fazladır. İşte daha önce
geçtiği gibi -Alemlerin Rabb’ine bir şeyleri denk kılmak, O’nun-
la başka ortakları aynı yapmak “bu sevgi”hususundadır.

Yüce Allah'ın kullarından istediği bu sevginin yalnızca kendisine has kılınması olduğundan, kendinden başka dost veya şefaathçi edinenleri son derece şiddetle tenkit etmiştir. Bazen ikisini birlikte, bazen ise ayrı ayrı zikretmiştir.

İkisini birlikte şu âyetlerde anmıştır: “Rabbimiz O Allah’tır ki, gökleri ve yeri altı günde yarattı, sonra Arş’a istiva etti. Emrini icra eder (=yarattıklarını yönetir.) O’nun izni olmadan hiç kimse şefaath edemez. İşte Rabb’iniz Allah budur. O’na kulluk edin, düşünmüyor musunuz?” (Yûnus, 3). “O ki gökleri, yeri ve bunlar arasında bulunanları altı günde yarattı; sonra Arş’a istiva etti. Sizin O’ndan başka dostunuz, şeffathçiniz yoktur. Düşünüp öğüt almıyor musunuz?” (Secde, 4)

Şu âyetlerde de bunların her biri zikredilmiştir: “Yoksa Allah’tan başka şefaathçiler mi edindiler? De ki: Onlar hiç bir şeye malik olmayan ve düşünmeyen şeyler olsalar da mı (onları şefaathçi edineceksiniz?). De ki: “Bütün şefaath Allah’ındır” (Zümer, 43-44). Cehennem (onları beklemektedir. Ne dünyada kazandıkları ve ne de Allah’tan başka edindikleri veliler kendilerinden hiç bir şey savmaz. Onlar için büyük bir azap vardır.” (Câsiye, 10)

Kul Rabbini dost edindiğinde, O, kendisine şefaath edecek kimseler kılar ve onunla mü’min kulları arasında bir dostluk bağı kurdurur. Böylece bunlar Allah yolunda dost olurlar. Ancak Allah dışında bir mahluku dost edinenlerin durumu böyle olmaz. Bunlar farklı şeylerdir.

Şirk bulaşmış batıl şefaathle, ancak tevhidle ulaşılan hak ve sabit şefaath birbirinden farklı oldu. Bu, tevhid ehli ile şirk ehli arasındaki ayrım noktasıdır. Allah dilediğini doğru yola iletir.

Anlatmak istediğimiz özetle şu: Kulluğun hakikati Allah’a sevgide ortak koşmayla gerçekleşmez. Ancak Allah için sevmek öyle değildir. Zira Allah sevgisi kulluğun ayrılmaz parçalarındandır. Peygamber sevgisi de imanın şartlarındandır. Çünkü peygamber sevgisi de Allah sevgisindendir. Allah yolunda ve Allah için her türlü sevgi de böyledir. Nitekim Buhârî ve Müslim’de geçen bir hadiste Rasûlullah “Şu üç haslet her kimde bulunursa o imanın lezzetini tadar...” buyurmuştur. Diğer bir riva-

yet aynen şöyledir: “İmanın tadını ancak kendinde şu üç haslet bulunan kimse duyar: Allah ve Rasûlünü herkesten çok sevmesi, sevdiğini yalnız Allah için sevmesi ve Allah kendisini kurtardıktan sonra tekrar küfre dönmeyi ateşe atılmayı sevmediği gibi sevmemesi”

Sünen kitaplarında geçen bu hadiste de Rasûlullah şöyle buyurmuştur: “Her kim Allah için sever Allah için nefret eder, Allah için verir, Allah için men’ederse onun imanı kemâle ermiştir.”

Çünkü bu sevgi Allah sevgisinin ayrılmaz parçalarından ve sonuçlarındandır. Ne kadar güçlü olursa temel sevgi de (Allah sevgisi) o kadar güçlü olur.

SEVGİ ÇEŞİTLERİ

Dört çeşit sevgi vardır ve bunları birbirinden ayırt etmek gerekir. Doğru yoldan sapanlar ancak bunları birbirinden ayırt etmediklerinden sapmışlardır.

Bir: Allah sevgisi. Allah’ın azabından kurtulmak ve ödülünü kazanmak için bu tek başına yeterli değildir. Çünkü müşrikler, hristiyanlar, yahudiler ve başkaları da Allah’ı severler.

İki: Allah’ın sevdiklerini sevmek. Kişiyi İslâm’a sokan ve ondan çıkartan bu sevgidir. Allah’ın en sevdiği insanlar bu sevgide en düzgün ve en çok olanlardır.

Üç: Allah için ve O’nun yolunda sevmek. Bu Allah’ın sevdiklerini sevmenin gereklerindendir. Allah’ın sevdiklerini sevmenin gereklerindendir. Allah’ın sevdiklerini sevmek ancak O’nun yolunda ve O’nun için sevmekle olur.

Dört: Allah’la birlikte sevgi. Bu da şirksi sevgisidir. Allah için olmaksızın Allah’la birlikte bir başka şeyi seven kişi Allah’tan gayri bir ortak edinmiştir. Bu, müşriklerin sevgisidir.

Bir de beşinci tür bir sevgi var ki, o da şimdi konumuz değil. O da doğal sevgidir. Doğal sevgi insanın, tabiata uyan şeye meyletmesidir. Susuzun suyu, aç kimsenin yemeği sevmesi, uyku, eş ve çocuk sevgisi bu türden sevgiye örnektir. Bu, Allah’ı

zikretmekten oyalamadığı, O'nun (c.) sevgisinden alıkoymadığı sürece yerilmez, aksi takdirde yerilir. Nitekim Yüce Allah şöyle buyurur: "Ey inananlar, mallarınız ve çocuklarınız sizi Allah'ı anmaktan alıkoymasın" (Münafikûn, 9) "kendilerini ne ticaretin, ne de alışverişin Allah'ı anmaktan, namaz kılmaktan, zekât vermekten alıkoymadığı erkekler..." (Nûr, 37)

Teteyyümden sonra gerçek dostluk gelir. Bu, sevginin kemali ve zirvesidir. Öyleki kalpte sevgiliden başkasına yer kalmaz. Bu, hiç bir şekilde ortaklık kabul etmeyen bir makamdır. Bu, sadece iki halîle, İbrahim (a.s.) ile Muhammed'e has bir makamdır. Rasulullah "Yüce Allah, İbrahim'i (a.s.) halîl edindiği gibi beni de dost edindi" buyurmuştur. Başka bir hadiste "Ben yeryüzünde bir halil edinseydim Ebû Bekir'i halil edinirdim. Ancak arkadaşınız (kendisini kastediyor) Allah'ın halilidir. Başka bir hadiste de Rasûlullah "Ben her halilin halilliğinden beriyim." buyurmuştur.

İbrahim (a.s.) Yüce Allah'tan bir çocuk isteyip verilince onun sevgisi kalbine tutundu ve ondan bir parça aldı. Bunun üzerine sevgili, dostunun kalbinde Ondan başkasına yer olmasını kışkandı ve çocuğunu kesmesini emretti. Emir, emredilen şeyin uygulanması daha büyük bir sınav ve imtihan olması için ona uykuda bildirildi. Asıl maksat çocuğun kesilmesi değil, sadece Rabb'e kalsın diye kalbin o sevgiden kesilmesi idi. Halîl İbrahim hemen emri uygulamak için harekete geçirince, Allah sevgisini çocuğunun sevgisinin önüne geçirince maksat gerçekleşmiş oldu ve kesme emri kaldırıldı, fide olarak büyük bir kurban gönderildi. Çünkü Yüce Rabb bir şeyi emrettikten sonra onu tamamiyle iptal etmez. Bilakis eski hükmün bir kısmı kalır veya yerine başka bir hüküm gelir. Kurban kesme hükmünün, Peygamberle gizli konuşmadan önce sadaka vermenin (önce farz iken, sonra) müstehaplığının kalması gibi. Yine elli vakit namaz kaldırıldıktan sonra beş vakit namazın kalması, bununla birlikte elli vakit namazın sevabının aynen verilmesi gibi.

Bazı kimseler sevginin (muhabbe, hubb) halillikten üst merteye olduğunu, İbrahim'in Allah'ın halili, Muhammed (sav) ise habîbi olduğunu sanarlar. Bu o kimselerin cahilliklerinden-

dir. Çünkü sevgi genel halillik ise özeldir. Halillik sevginin zirvesidir. Nitekim Peygamberimiz de Yüce Allah'ın İbrahim'i halil edindiği gibi O'nu da (s.) halil edindiğini haber vermiş, kendisinin Allah'tan (c.) başka halilinin olmadığını belirtmiştir. Bununla birlikte Aişe, babası Ebû Bekir, Ömer b. Hattab ve başkalarına olan sevgisini haber vermiştir.

Ayrıca Yüce Allah "Çok tevbe edenleri sever, temizlenenleri sever" (Bakara, 222)

"Sabredenleri sever" (Âl-i İmrân, 146) "İyileri (muhsinleri) sever." (Âl-i İmrân, 148) "Adilleri sever" (Mâide, 42) Tevbe-kâr genç Allah'ın sevgili kuludur... Fakat Allah'ın halliği dostluğu sadece iki kimseyledir. Söz konusu iddiayı ileri süren bunu Allah ve Rasûlü hakkındaki bilgi ve anlayış kıtlığından yapmaktadır.

EN YÜKSEĞİ TERCİH

Daha önce anlattığımız gibi kul sevdiği ve arzuladığı bir şeyi terketmez. O ancak çok sevdiğinin hatırına az sevdiğini terkeder veya hoşlanmadığı bir suçu, çok sevdiği bir şeyi elde etmek veya daha çok hoşlanmadığı bir şeyden kurtulmak için işler. Yine daha aklın arzulanan iki şeyin en üstününü, istenmeyen iki çirkinin en azını tercih belirttik. Bunu akıl ancak şu iki şeyle gerçekleştirir: İdrak, ile kalbin cesareti.

Akıl yukarıdaki tercihinin yapmamışsa veya zıddını /tersini yapmışsa bunun sebebi şu iki şeyden biridir. Ya aklın anlayışı zayıftır ve iyi şeylerle hoş olmayan şeylerin derecelerini ve mertebelerini idrak etmemektedir. Ya da nefsinde zaaf, kalbinde aciziyet vardır ve en faydalının ne olduğu bilgisine sahip olmadığından bunlara en yararlıyı seçme hususunda laf dinletemez. Fakat anlayışı düzelir ve en yararlı ile, (mecbur kaldığında) en az zararlıyı tercih hususunda nefsi güçlenir ve kalbi cesaretlenirse, o durumda mutluluk vesilelerini yakalamış olur.

İnsanlardan kiminin şehvet gücü akıl ve iman gücünden daha kuvvetlidir ve dolayısıyla güçlü zayıfı yenilgiye uğratır. Kiminin de akıl ve imanı şehvetinden kuvvetlidir. Doktorlar ço-

ğu hastaları zararlı şeylerden alıkoydukları halde nefisleri onları kabul etmeyip alır, şehvetlerini akıllarının önüne geçirirler. Doktorlar böyle kimseyi tutarsız ve sabırsız diye isimlendirirler. Bunun gibi çoğu hasta kalpliler de şehvetlerinin güçlü ve azgın olması nedeniyle hastalıklarını artıracak şeyleri tercih ederler.

Şu halde şerrin temeli idrakin, nefsin zaafı ve alçaklığıdır. Hayırların temeli ise idrakin mükemmelliği, nefsin şerefi ve cesaretidir. Sevgi ve irade de her hareketin temeli ve başlangıç noktası, nefret ve buğuz her türlü terkin aslı ve başlangıcıdır. Kalpteki bu iki güç kulun mutluluğunun ve bedbahtlığının aslı ve temelidir.

Zorlanmaksızın yapılan bir fiil ancak sevme-isteme ve karar verme merhalelerinin meydana gelmesiyle ortaya çıkar.

Yapmamak ise bazen sebebinin ve ona yol açacak şeyin bulunmaması sebebiyle, bazen de ondan engelleyici sevmeme, istememe, nefret etme duygularının bulunması sebebiyle olur. Şer'i emir ve nehiyler de bu ikinci kısım için gelmiştir. "Keff geri durma, yapmama" adı verilen ve karşılığında sevap veya ceza bulunan "yapmama" da, bu kasten, özellikle yapmamadır.

Böylece "terk etme"nin pozitif mi negatif mi hareket olduğu meselesindeki karmaşıklık giderilmiş olur. Zira en doğrusu onun iki kısım olduğudur: Bir fiili yapmayı gerektirecek sebebin bulunmayışı sonucundaki "terk" bir negatif eylem, bir fiili yapmaya engel olucu sebebe bağlı olarak ortaya çıkan "terk" ise bir pozitif eylemdir. Yani birincisinde kişinin özel bir gayreti yoktur ve o bir eylem değildir. İkincisinde ise insan karşısına çıktığı halde onu özellikle terkeder ve onda insanın bir niyeti, gayreti ve eylemi vardır. Sevap ve ceza birincisi değil ikincisi için vardır.

EN FAYDALIYI SEÇMEK

İnsanlar bu konuda fahiş hatalar yaparlar. En çok elem veren şeyde zevk arar, haz verme ihtimali büyük şeyden acı çeker, büyük hastalığa yol açan şeylerde kalplerinin şifa bulduğunu

nu sanırlar. Bu, bakışını yakın zamanla sınırlandırıp sonuçlara bakmayanın hâlidir. Aklın özelliği sonuçlara bakabilmesidir. İnsanların en akıllısı ilerideki daimî zevk ve rahatını kısa süre sonra bitecek fânî ve geçici zevke tercih eden kimsedir. İnsanların en beyinsizi ise ebedî nimetleri, daimî hayatı ve eksiksiz büyük zevki, fânî elemelerle ve korkularla katışık, çok kısa bir süre sonra son bulacak lezzetler karşılığında satan kimsedir.

Âlimlerden biri şöyle der: İnsanların gayret ettikleri şeyleri düşündüm. Elde etmedeki metodları ve yolları farklı olsa da hepsinin gayret ve çabasının tek bir şey olduğunu gördüm. Hepsinin çabası kendilerinden keder ve hüznü atmak idi. Kimisi bunu yeme-içmeyle, kimisi ticaret ve para kazanmayla, kimisi müzik dinlemekle, kimisi de oyun ve eğlenceyle yapmaya çalışıyordu. Kendi kendime şöyle dedim: Bu, akıllıların talip olacağı güzel bir gaye. Ancak yolların hiçbirisi bu gayeye ulaştıracak nitelikte değil, bilakis bazıları onun zıddına iletir. Bu yollar arasında o gayeye ulaştıracak yolu aramak sadece Allah'a yönelmek, yalnız O'nunla yakın ilişki kurmak ve rızasını her şeyin üstünde tutmayı gördüm.

Bu yola giren kişi dünyadaki nasip ve hazzından mahrum kalacak olsa bile mutlak surette elde edeceği "yüksek haz"dan mahrum kalmaz. Kul o hazzı elde ettiğinde her şeyi elde etmiş; onu kaybettiğinde her şeyi kaybetmiş demektir. Bu hazza ulaşan kişi aynı zamanda dünyadan haz ve nasibini alırsa gayeye en güzel biçimde ulaşmış olur. Kul için bu yollar arasında daha faydalısı, hazzına, mutluluğuna ve güzel yaşamına daha çok ulaştırıcısı yoktur. Başarı ancak Allah ile dir.

SEVİLENLERİN KISIMLARI

Sevgililer iki kısımdır: Biri kendisi için sevilen, diğeri başkası sebebiyle sevilen sevgili. Başkası sebebiyle sevilen eninde sonunda kendisi için sevilene ulaştırır. Aksi taktirde bu zincirleme sonsuza kadar ulaşır. Hakiki sevgili dışındaki her sevgili "başkasından dolayı sevilen sevgili"dir. Kendisi ve zatı için sadece Allah sevilir ve O'nun dışında sevilen her şeyin sevgisi Yüce Rabb'in sevgisine tabidir. Meleklerini, peygamberlerini ve

dostlarını sevmek de böyledir. Çünkü bu sevgiler Yüce Allah'ın sevgisine tâbîdir, O'nun sevgisinin gerektirdiklerindendir. Zira sevgiliyi sevmek onun sevdiklerini de sevmeyi gerektirir. Bu, üzerinde önemle durulması gereken bir noktadır. Çünkü burası, "başkasına fayda veren sevgi" ile "fayda vermeyen hatta zarar veren sevgi" arasındaki ayırım noktasıdır.

Şunu iyi bil ki zatı için yalnızca; mükemmelliği zatının kaçınılmaz sonuçlarından olmasından, kendisinin ilâh olmasından, Rab olmasından, başka hiçbir varlığa ihtiyacı olmamasından kaynaklanan zat sevilir. Onun dışında sevilmeyen şeyler ancak, sevgisine ters ve aykırı düştüklerinden dolayı sevilmez, nefret edilirler. Bir şeyden nefret ve ona buğz besleme onun yüce sevgiliye ters düşüşünün kuvvetine göre değişiklik gösterir. Herhangi bir şey bu cisim, fiil, irade veya başka bir şey olsun, O'nun sevgisine ne kadar ters düşüyorsa ondan o kadar nefret edilir. Bu adil bir ölçüdür. Ve Rabb'e uymak ve muhalefet etmek, O'na dost olmak veya düşman olmak, gibi şeyler, hoşlandığından hoşlanmayan birini gördüğümüzde, muhalefeti miktarında Rabbine bir düşmanlığının bulunduğu biliriz. Yine Yüce Rabb'in sevdiğini seven sevmediğini sevmeyen, bir şeyi Allah ne kadar seviyorsa o kadar seven ve tercih eden, ne kadar sevmiyorsa o kadar sevmeyen ve uzaklaşan kimse gördüğümüzde de onun Rabb ile bu uyumu oranında dost olduğunu biliriz.

Kendin ve başkaları hakkında bu kaideye tutun. Demek ki Allah'la dostluk sevgi ve nefretinde O'nunla uyuşmaktan ibarettir, çokça namaz kılmak, oruç tutmak riyazet yapmak değil sadece.

Başkası için sevilen de iki kısımdır. Birincisi sevenin ona ulaşmakla zevk aldığı, ikincisi ise ondan acı çektiği, ama asıl sevgiliye ulaştırdığından dolayı -istenmeyen ilacı almak gibi- ona katlandığı sevgilidir. Yüce Allah "Size savaşmak -sizin hoşunuza gitmese de- farz kılındı. (Ancak) bir şeyden hoşlanmadığınız halde o sizin için hayırlı, bir şeyi istediğiniz halde sizin için hayırsız olabilir. Allah bilir, siz bilmezsiniz" (Bakara, 216) buyurmuştur. Bu âyette Yüce Allah savaşın nefisler için sevimsiz bir şey olduğunu, ancak en büyük sevgiliye ve en büyük fayda-

lara ulaştırdığından dolayı bunun onlar için hayırlı olduğunu; nefislerin rahatlığı, tembelliği ve lüks yaşamı sevdiğini, ama sevgiliden mahrum olmaya yol açtığından dolayı bunu onlar için şerli ve zararlı olduğunu haber vermektedir. Akıllı kişi yakın gelecekte elde edeceği bir şeyin zevkine bakarak onu tercih etmez, yakın gelecekte tadacağı acıya bakıp ondan kaçmaz. Çünkü bazen bir zevk onun için şer olur. Hatta bazen ona büyük acı verir, en büyük lezzetten mahrum bırakır. Bilakis akıllılar, ardından gelecek lezzette bakarak uzun bir süre de olsa zor ve meşakkatli şeylere tahammül eder, sabrederler.

Bunlar kısaca dört kısımdır: Kötüye (istenmeyene) ulaştıran kötü, iyiye (istenilene) ulaştıran kötü, iyiye ulaştıran iyi, kötüye ulaştıran iyi. İyiye ulaştıran iyide teşvik edici iki unsur bir araya gelmiş, kötüye ulaştıran kötüde terki gerektirici iki unsur birleşmiştir. Bir de; yapmayı gerektiren özellikleriyle, yapmamayı gerektiren özellikleri barındıran ve bu özelliklerinden birbirleriyle çekişme içerisinde olan iki kısım daha vardır ki, imtihan da bu iki alanda gerçekleşir. Nefis bunlardan en yakını, yani dünyadakini, akıl ve iman ise bunların en faydalısını ve en devamlısını tercih eder. Kalp ise bunların ortasındadır; bazen birine, bazen diğerine meyleder. Şeriat kanunları ve kader karşısındaki sınav işte buradadır. Kişinin akıl ve iman tellalı her vakit kendisine “Kurtuluşa koş: Sabah olduğunda sabaha kadar uyumayıp çalışan, ölüm esnasında da takvayı kazanmış kul övülür” der. Sevgi gecesinin karanlığı şiddetlenip şehvet ve nefsin hükümranlılığı harekete geçtiğinde “Ey nefsim, sabret. Bu bir andır ve sona erecektir. Tüm bunlar yok olup gidecektir” der.

SEVGİ HER EYLEMİN ESASINI TEŞKİL EDER

Hak olsun batıl olsun her eylemin esası sevgi olduğuna göre dinî eylemlerin esası Allah ve Rasûlünü sevmek, dinî sözlerin esası Allah ve Rasûlünü tasdik etmektir. Allah ve Rasûlünü tam sevmeye engel olan ve bu sevgiyle çatışan her istek, veya tam imanı engelleyici her türlü şüphe ya imanin esasıyla çelişir ya

da onu zayıflatır. Bu daha da güçlenip sevginin ve tasdikinin esasıyla çatışacak dereceye varırsa küfür veya büyük şirk olur. Onunla çatışmazsa bile mükemmelliğini zedeler, zayıflatır, azim ve gayrette gevşeklik meydana getirir. Bu irade ve şüphe gayeye ulaşmayı engeller, isteyeninin önünü keser, çalışkan kişinin azmini kırar. Allah dostluğu ancak buna düşmanlıkla gerçekleşir. Nitekim Yüce Allah muvahhidlerin ve Allah aşıklarının önderi İbrahim'in kavmine şöyle söylediğini haber vermektedir: "O ibadet ettikleriniz var ya, sizin ve evvelki atalarınızın... Onlar benim düşmanlarımdır. Ancak âlemlerin Rabbi müstesna" (Şuarâ, 75-77). İşte Allah'ın dostu Halil İbrahim'in bu dostluğu ancak o düşmanlığı gerçekleştirmesiyle olmuştur. Zira dostluk (velâ), ancak O'nun dışındaki her türlü mabuddan uzaklığını ilanla gerçekleşir. Yüce Allah şöyle buyurur: "İbrahim ve beraberindekiler de sizin için güzel örneklik vardır. Hani onlar kavimlerine demişlerdi ki: Biz sizden ve Allah dışında ibadet ettiklerinizden beriyiz. Sizi reddettik. Bizimle sizin aranızda, siz yalnız Allah'a iman edinceye kadar ebedî bir düşmanlık ve nefret belirmiştir." (Mümteherine, 4) "Hani İbrahim babasına ve kavmine: Ben sizin taptıklarınızdan uzağım. Ben yalnız beni yaradana (taparım) çünkü O, bana doğru yolu gösterecektir, demişti." (Zuhruf, 26-28)

KELİME-İ TEVHİD

Yer ve gökler kelime-i tevhidle ayakta dururlar. Yüce Allah tüm varlıkları bu esas üzere yaratmıştır. Dinin kurulması, kıblenin belirlenmesi, cihad kılıçlarının çekilmesi, hep bu esasa göre olmuştur. Tevhid yüce Allah'ın tüm kulları üzerindeki katıksız hakkıdır. Bu dünyada kan, mal ve nesli koruyan ilke; öte dünyada da kabir ve cehennem azabından kurtaran bu sözdür. Bu cennete ancak kendisiyle girilen ferman, Allah'a (c.) ancak ona tutunmakla ulaşılacak bağıdır. İslâm'ın bu sözü, selam yurdu cennetin anahtarıdır. İnsanlar buna göre mutlu ve bedbaht, kabul edilen ve kovulan diye kısımlara ayrılırlar. Küfür diyarıyla iman diyarını, nimetler diyarı cennetle bedbahtlık ve zillet yurdunu birbirinden ayıran bu sözdür. Farz ve sünnete götüren

esas bu sözdür. “Her kimin (hayattaki) son sözü “Lâilâhe illallah” olursa cennete girer.”

KELİME-İ TEVHİD’İN RÛHU

Bu sözün ruhu ve sırrı, şanı yüce isimleri mübarek ve kendinden başka ilâh bulunmayan Rabbi; sevgide, tevekkül, saygı duyma gibi hususlarda birlemek, bunları yalnız O’na has kılmaktır. O’ndan gayri sevilen her şey O’nun (c.) sevgisine bağlı olarak ve O’na (c.) olan sevgiyi artırmaya bir vesile olarak sevilir. O’ndan başkasından korkulmaz, O’ndan başkasından umulmaz, O’ndan gayrisine tevekkül edilmez. Ancak O’na yönelinir, ancak O’ndan sakınılır, yalnız O’nun adıyla yemin edilir, ancak O’na bakılır. Yalnız O’na tevbe edilir, yalnız O’nun emrine itaat edilir, ancak O’ndan (c.) sevap umulur, sıkıntılı anlarda ancak O’ndan yardım istenip yalnız O’na sığınılır. Ancak O’na secde edilir, hayvan ancak O’nun için ve O’nun adıyla kesilir. Tüm bunlar bir kelimeye bir araya gelirler. O da “Her türlü kulluğun yalnız O’na yapılması”dır. “Lâilâhe illallah” şهادeti işte böyle tezahür eder. O yüzden Allah’dan başka ilâh bulunmadığına hakikî şahitlikte bulunan kimseye cehennem ateşi haram kılınmıştır ve bu şehâdetin hakikatini yerine getirenin ve uygulayanın cehenneme girmesi imkansızdır. Yüce Allah’ın (kurtuluşa ermiş müminler hakkında) buyurduğu gibi: “Onlar ki şâhitliklerini yerine getirirler.” (Meâric, 33) Bu, şâhitliğini açıkta ve gizlide, kalbinde ve kalbında (bedeninde) gerçekleştirmiş kişidir. Çünkü bazı insanların şahitlikleri (kelime-i şهادet sözleri) ölüdür. Bazılarının uykudadır, uyartıldığında uyanır. Bazılarının yatmış vaziyette, bazılarının ayakta haldedir. Bunun kalpteki yeri ruhun bedendeki yeri gibidir.

Bazı ruhlar ölü, bazı ruhlar hasta ve ölüm yatağında, bazıları hasta ve yaşama daha yakın, bazıları ise beden gereksinimlerini yerine getirmeye devam eden sağlıklı ruhlardır.

Sahih bir hadiste Allah Rasûlü şöyle buyurur: “Hakikaten ben öyle bir söz biliyorum ki ölüm anında onu her söyleyen kulun ruhuna ruh katar.” Bedenin hayatı ondaki ruhla olduğu gibi ruhun hayatı da içinde bu sözün bulunmasıyla olur. Bu söz üze-

re ölen kişi cennettir, orada dilediği gibi gezer. Bu sözü gerçekleştirmek ve uygulamak üzere yaşayan kimsenin ruhu ebedî cennette keyif sürer, orada en hoş ve en mutlu yaşamı sürer. Yüce Allah “Her kim Rabbinin makamından korkar ve nefsi heva-hevesinden men’ederse onun yurdu cennet olur.” (Nâziat, 40-41) Evet, Rabbiyle buluştuğu günde de yeri-yurdu cennettir.

Allah’ı tanıma, sevme, O’nunla (c.) yalnızlığını giderme, O’nunla buluşmak için can atma, O’nunla huzur bulma, O’ndan ve O’nunla beraber olmaktan hoşnut olma cenneti de; kişinin ruhunun bu dünyadaki sığınağı ve yurdudur. Bu dünyada yurdu bu cennet olan kişinin Rabbiyle buluştuğu gündeki yurdu da o ebedî cennetler olur. Bu dünyada bu cennetten yaşamlarında zorluklarla karşılaşsalar dünyada sıkıntılı yaşasalar da cennetlerdedirler. Fasıklar ise, dünyevî geçimleri çok rahat olsa da aslında cehennemdedirler.

Yüce Allah “Erkek veya kadın, her kim mü’min halinde salih amel işlerse, andolsun ki ona hoş bir hayat yaşatacağız” (Nahl, 97) buyurur. “Hoş hayat”tan maksat “dünya cenneti”dir. Yüce Allah yine “Allah her kimi doğru yola iletmeyi dilerse onun göğsünü İslâma açar. Her kimi saptırmak isterse onun da göğsünü, (o kimse) göğsü çıkıyormuş gibi dar ve tıkanık yapar” (En’am, 222), buyurur. Göğsün açık ve geniş olmasından daha hoş bir nimet, göğsün dar olmasından daha acı bir azap var mıdır?

Yüce Allah şöyle buyurur: “İyi bil ki Allah dostlarına korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir. Onlar ki inandılar ve sakinmaktadırlar. Dünya hayatında da, ahirette de müjde onlara! Allah’ın kelimeleri değişmez. (Onun verdiği söz, mutlaka yerine getirilir.) İşte büyük kurtuluş budur.” (Yûnus, 62-64)

Demek ki kendisini Allah’a adanmış mü’min, insanlar arasında yaşamı en hoş, aklı en rahat, göğsü en açık, kalbi en mutlu kimsedir. Bu, ahiretteki cennetten önce girdiği dünya cennetidir onun.

Allah Rasûlü: “Cennet bahçelerinin yanından geçerseniz orada otlanın” buyurmuş, Sahabiler “Cennet bahçeleri nedir?” diye sorunca “Zikir halkaları” buyurmuştur. Başka bir hadis-

de Rasûlullah (s.) “Evim ile (camideki) minberim arası cennet bahçelerinden bir bahçedir” buyurmuştur. İftarsız ve sahursuz ard arda oruç tutmayı yasakladığında sahabiler peygambere kendisinin bunu yaptığını hatırlatmışlar, O ise, şöyle buyurmuştur: “Ben sizin gibi değilim. Ben hep Rabbimin yanıdayım. O beni yediriyor, içiriyor.” Allah Rasûlü (s.) burada Rabbi katındaki (manevî) gıdanın en güzel yiyecekler ve içecekler yerine geçtiğini, bunun sadece kendisine özgü bir şey olup başkasının buna sahip olmadığını, yeme-içmesini terkettiğinde onun yerine geçecek, ona gerek bırakmayacak bir alternatifte sahip olduğunu haber vermektedir. Şairin dediği gibi:

*O kadar hoş sözlü ki onu hatırlayınca
Yeme-içme ihtiyacını unutursun.
Yüzünde seni aydınlatan bir nûr vardır.
Ondan bahsetmen sana şarkı söyleme zevki verir.
Yolculuğunun bıkkınlığından şikâyetçi olsan,
Buluşma ümidi seni teselli eder, buluşunca da dirilirsin.*

Bir şey kula ne kadar lazım ve faydalı ise, onu kaybetmekten o derece çok ızdırap ve acı duyar. Bir şeyin de yokluğu ona ne kadar faydalı ise onun varlığından o kadar çok ızdırap duyar. Kul için kesinlikle Allah’a (c.) yönelmek, O’nu (c.) zikretmekle meşgul olmak, sevgisiyle hazlanmak ve rızasını istemek kadar faydalı hiçbir şey yoktur. Hatta bu olmaksızın onun ne yaşamı, ne sevinci, ne de mutluluğu vardır. Dolayısıyla bunun yokluğu onun için en acı verici ve en zor bir şeydir. Ruhun bu azap ve işkenceyi hissetmemesinin, nedeni ise başka şeylerle uğraşmasıdır. Böylece, kendisi için en iyiden mahrum olmanın elem ve ızdırabını hissetmez. Bu kimse evi, malları, ailesi ve çocukları yanmış, ama sarhoşluğundan ötürü kendinden geçmiş kimseye benzer, kendine gelinceye, sarhoşluk perdesi kalkıncaya ve sarhoşluk uykusundan uyanıncaya kadar bu musibetlerin elem ve acısını hiçbir şekilde hissetmez. Ama kendine geldiğinde tüm bunların farkına varır.

Perdenin kaldırılıp ahiret penceresinin açıldığı dünyadan ayrılıp Allah’a gittiğinin farkına vardığı vakit de kulun du-

rumu aynen böyledir. Hatta buradaki elem, ızdırap ve pişmanlık kat kat fazladır. Çünkü dünyada başına bir musibet gelmiş kimse bunun başka yollarla telafi edilmesini umar ve başına gelen belânın geçici olduğunu, daimî olmadığını bilir. Ama, kurtulma imkânının olmadığı, telafisinin imkansız olduğu, artık dünyayla ilişkisinin kalmayacağı bir musibete düşer olmuş kimsenin hali nicedir. Yüce Allah hayatını sona erdirmek suretiyle onu bu azap ve pişmanlıktan kurtarsaydı çoktan razı olurdu. Çünkü ölüm, onun en büyük istek ve arzusu haline gelmiştir. Tüm bu acı ve ızdıraplar sadece, kaçırılan bir fırsattan dolayı duyulan pişmanlığın acısıdır. Bir de bedene yapılacak ölçülmesi imkansız azap ve işkence vardır; bu kulun hali nice olur o zaman?

Şimdi, onsuz hayatı düşünemediğin dünyada en çok sevdiğin şeyi düşün. Farzet ki o etinden alındı veya en çok ihtiyaç duyduğun şeyden engellendin. O durumda halin nice olur? Bu, alternatifi olan, benzerini elde edebileceğin bir şey. Peki, alternatifi bulunmayan kimseyi kaybedip ondan mahrum olduğunda halin nice olur? Şairin dediği gibi:

*Kaybedecek olsan her şeyin bir alternatifi benzeri var.
Allah'ı kaybedecek olursan yok O'nun alternatifi*

Bir kudsî hadiste Yüce Allah şöyle buyurur: “Ey Adem oğlu! Seni bana kulluk edesin diye yarattım; öyleyse oynama, oylanma; senin rızkına kefil oldum; öyleyse kendini yorma, parçalama. Ey Adem oğlu! Beni iste, hemen yanında bulacaksın. Beni bulunca her şeyi bulacak, beni kaybettiğinde her şeyi kaybedeceksin. Ben, senin en çok seveceğin varlığım!”

İYİ SEVGİ, KÖTÜ SEVGİ

Sevgi mutlak olarak düşünüldüğünde, netlik ve miktar itibariyle farklılık arzeden bir çok sevgiyi içinde barındıran bir histir. Bunun Allah hakkında en çok bahsedilene sadece O'na has olan, O'nun layık olduğu, başkasına yakışmayan kulluk, tevbe gibi sevgilerdir. Çünkü kulluk O'ndan başkasına olmaz.

Tevbe de öyle. Yüce Allah sevgiyi kendisinin mutlak ismiyle (Allah ismi) birlikte anmış ve şöyle buyurmuştur: "... Yüce Allah öyle bir topluluk getirir ki, onları sever, onlar da onu severler." (Maide, 54) "İnsanların bir kısmı Allah dışında ortaklar edinir ve onları Allah gibi severler. İman edenler ise Allah'a daha çok sevgi beslerler." (Bakara, 165)

En kötü ve çirkin sevgi ise Allah'la birlikte başkasını sevip Allah'a ortak ettiği o şeyi Allah kadar sevmektir.

İyi sevgilerin en büyüğü sadece Allah'ı ve O'nun sevdiklerini sevmektir. Bu sevgi mutluluğun başı ve temelidir, hiç kimse bu olmaksızın azaptan kurtulamaz. Kötü yani "şirk bulaşmış sevgi" ise bedbahtlığın başı ve temelidir, azapta da daimî olarak sadece bunlar kalacaklardır. Şu halde Allah'ı sevip yalnız O'na kulluk edenler cehenneme girmeyecekler, günahları sebebiyle girenlerin hepsi de eninde sonunda oradan çıkacaklardır.

Kur'an âyetleri hep bu sevgi ve bunu gerektiren şeyleri emir, diğer sevgi ve onu gerektiren şeylerden de nehiy etrafında döner. İki çeşit sevgiye örnekler verir. İkisinin kıssalarını anlatır. Bu iki kesimin ve dostlarının hareket ve tarzlarını detaylıca anlatır. Her birinin ilâhını tanıtır, neler yaptıklarından haber verir. Bu iki kesimin üç dönemde, dünya yurdu, berzah yurdu ve ahiret yurdundaki hallerinden bahseder. Kur'an bu iki kesimin hallerini açıklamak için gelmiştir.

Baştan sona tüm peygamberlerin davalarının temeli de eşi olmayan tek Allah'a kulluk etmekten ibarettir ki bu da Allah'a tam bir sevgiyi, O'na boyun eğmeyi, önünde eğilmeyi, O'nu yüceltip büyültmeyi ve bunların kesin sonucu olan itaat ve takvayı içerir.

Nitekim Buhârî ve Müslim'in Enes kanalıyla rivayet ettikleri hadiste Allah Rasûlü şöyle buyurmuştur: "Hayatım elinde bulunan zata yemin ederim ki her hangi biriniz beni babasından, çocuğundan ve tüm insanlardan daha çok sevmedikçe iman etmiş olmaz."

Buhârî'de geçtiğine göre Hz. Ömer Allah Rasûlüne "Ey Allah Rasûlü! Vallahi seni kendim hariç her şeyden çok seviyorum." demiş, O (s.) "Hayır ey Ömer, beni kendinden daha çok

sevmedikçe iman etmiş olamazsın!" buyurmuş, Hz. Ömer (r.) "Seni hakla gönderen Allah'a andolsun ki seni kendimden de çok seviyorum" deyince, Allah Rasûlü "İşte şimdi ey Ömer!" buyurmuştur.

Allah'ın (c.) bir kulunun ve elçisinin sevgisi böyle olur ve bu sevginin kişinin kendisine, babasına, çocuğuna ve tüm insanlara sevgisinin önüne geçmesi böyle vacip olursa, O'nu gönderen Yüce Allah'ın kendisinin sevgisi ve bu sevginin başka sevilerden fazla olmasının zorunluluğu ne derece olur?

Allah sevgisi özellik açısından, benzersiz olma yönünden diğer sevgilerden ayrılır. Zira kulun yüce Allah'ı babasından çocuğundan, hatta gözünden, kulağından ve ruhundan çok sevmesi, hakîki ilâhının ve mabudunun ona tüm bunlardan daha sevimli olması gerekir. Zira bir şey bazen bir yönüyle sevilip diğer yönüyle sevilmez, bazen başka bir şeyin hatırına sevilir. Ancak zâtından dolayı ve tüm yönlerden sevillecek tek şey Allah'tır, İlâhlığa O'ndan (c.) başkası lâayık değildir: "Şayet yerde, gökte Allah'tan başka ilâhlar olsaydı, ikisi de bozulup gitmişti." (Enbiyâ, 22) Zaten "ilâh edinmek" sevgi beslemek, itaat etmek ve boyun eğmek demektir.

HER HAREKETİN ASLI SEVGİDİR

Yüceler ve alçaklar (ulvî ve suflî) âlemindeki her hareketin aslı ve kaynağı sevgidir. Her olayın ve her gayenin temelinde sevgi vardır.

Çünkü hareketler üç kısımdır: İsteyerek ve dileyerek yapılan hareketler, tabiî olarak tezahür eden hareketler ve zorlama sonucu ortaya çıkan hareketler.

Tabiî hareketin aslı hareketsizliktir. Bir madde tabii yer ve merkezinden ayrıldığında oraya tekrar dönmek için hareket eder. Onun merkezinden ve aslî yerinden ayrılması ise "onu zorla hareket ettiren bir etki" nedeniyle olmuştur. Dolayısıyla onun hem, kendisini zorla hareket ettiren bir şeyin etkisi sonucu oluşan "mecburî hareketleri", hem de merkezine ve eski yerine dönmeyi gerçekleştirdiği kendine ait "tabiî hareketleri" vardır. Bu

her iki hareketi de “zorla hareket ettirici”nin sonucudur; bu hareketlerin aslı odur.

İsteyerek ve dileyerek yapılan hareketler de bu iki tür hareketin aslıdır. Bunlar istemeye ve sevgiye bağlı olarak gerçekleşir.

Hareketlerin bu üç çeşitle sınırlı olduğunun delili şudur: Hareket eden bir şeyin “hareket şuuru” var ise o “dileyerek yapılan bir harekettir.” Bu şuuru yoksa, hareketi ya tabiatına (doğasına) uygundur, ya da değildir. Uygun ise o “tabiî hareket”, değilse “zorla yapılan hareket”tir.

Bu gerçekler ışığında düşündüğümüzde görürüz ki göklerde, yerde ve bu ikisi arasında gerçekleşen Güneş’in, Ay’ın, yıldızların, gezegenlerin, rüzgarların, bulutların, yağmurun, bitkilerin ve annelerinin karnındaki ceninlerin hareketleri ancak meleklerin vasıtasıyla, Kur’an ve sünnette pek çok yerde geçtiği gibi “işî düzenleyenlerin” “işleri (rızkıları vs.) taksim edenlerin” yapmasıyla gerçekleşir. Bunlara iman “meleklerle iman”ın tamamlayıcı unsurlarındandır. Zira Yüce Allah yağmura, bitkilere, rüzgarlara, gezegenlere, Güneş, Ay ve yıldızlara, bunların her birine bir takım melekler görevlendirmiştir. Her kula (dünyada) dört melek görevlendirmiştir: Sağında ve solundakiler “yazıcı”, önünde ve arkasındakiler “koruyucu” meleklerdir. Ruhunu teslim alıp cennet ve cehennemdeki yerine hazırlaması için bir takım melekler, kabirde onu sorguya çekip sınav yapmaları için bir takım melekler, cehennemde azap etmeleri veya cennette ihsan ve iyilik yapmaları için bir takım melekler vazifelendirmiştir. Yüce Allah dağlar için bir takım melekler görevlendirmiştir. Bulutlar için bazı melekler görevlendirmiştir; bunlar bulutları emrolundukları yöne götürürler. Yağmur için de bir takım melekler görevlendirmiştir; bunlar Allah’ın emriyle, O’nun dilediği-şeklîde ve miktarda yağmur yağdırırlar. Cennetin ağaçlarını dikmek, eşyalarını yapmak, sergisini gerçekleştirmek ve bakımını yapmak için melekler, cehennem içinde aynı şekil de bir takım melekler göndermiştir.

İşte Yüce Allah’ın en büyük askerleri meleklerdir. “Melek” kelimesi başkasının emrini uygulayan elçi anlamını çağırıştır.

Onların elinde hiçbir şey yoktur. Bilakis her şey Yüce Allah'ın elindedir. Onlar işlerin taksimini ve düzenlemesini O'nun emir ve izniyle yaparlar. Yüce Allah onlardan şöyle bahsetmiştir: "(Melekler derler ki:) Biz ancak Rabb'inin emriyle ineriz. Önümüzde, arkamızda ve bunlar arasında olan her şey O'na aittir. Rabb'in asla unutkan değildir." (Meryem, 64)

Yüce Allah buyurur ki: "Göklerde nice melek var ki onların şefaati hiç işe yaramaz. Meğer Allah'ın dileği ve razı olduğu kimseye izin verdikten sonra olsun." (Necm, 26)

Yüce Allah yaratıklarındaki emirlerini uygulayan meleklerle yeminle şöyle buyurmuştur: "Andolsun o sıra sıra dizilenlere. Bağırıp sürenlere (bulutları sevkedenlere); zikir okuyanlara" (Sâffât, 1-3)

Yüce Allah şöyle buyurur: "Andolsun; birbiri ardınca gönderilenlere, rüzgâr gibi esip savuranlara, yaydıkça yayanlara, ayırdıkça ayıranlara, öğüt bırakanlara; özür yahut uyarmak için..." (Mürselât, 1-6)

Yüce Allah yine şöyle buyurur: "Andolsun (ruhu) söküp çalanlara, (onu) hemen çıkarıp alanlara, yüzüp gidenlere, yarışıp geçenlere, işi düzenleyenlere" (Nâziât, 1-5)

Bunun anlamını ve bunlara yemin etmenin hikmet ve sırrını "Et-Tibyân fi Aksâm el-Kur'an" kitabımızda açıkladık.

Bunları öğrendikten sonra anlarsın ki: Sevgiler, saikler, dileme, kasıt ve fiiller, tüm bunlar onların, yer ve göklerin Rabb'ine ibadetleridir. Tüm tabiî ve mecburî hareketler de buna tâbidir. Sevgi olmasaydı gezegenler dönmez, ışık saçan yıldızlar hareket etmez, rüzgarlar esmez, yağmur taşıyan bulutlar geçmez annelerinin karnındaki ceninler hareket etmez, çeşit çeşit bitkiler tohumlarından bitmez, deniz dalgaları coşmaz, "işleri düzenleyip taksim edenler" hareket etmez, gökler, yerler ve bunlardaki çeşit çeşit yaratıklar yüce yaratıklarını tenzih etmez, O'nu övmeszlerdi. Tenzih ederiz o Allah'ı ki: "Yedi gök, arz ve bunların içinde bulunanlar, O'nu tesbih ederler. O'nu övgü ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur, ama siz onların tesbihlerini anlamazsınız. O, halîmdir, çok bağışlayandır" (İsra, 44)

HAKİKİ SEVGİ ANCAK ALLAH'A BESLENİR

Bunlar bilindikten sonra anlaşılır ki her canlının kendine göre bir iradesi, sevgisi ve eylemi vardır. Hareket eden her şeyin hareketinin aslı sevgi ve iradedir. Varlıkların iflahı ancak hareketlerinin ve sevgilerinin sadece yaratıcılarına ve yoktan var edicilerine ait kılınmasıyla mümkündür. Nitekim onların hayatta olmaları da sadece, O'nun (c.) yoktan var etmesiyle olmuştur.

O yüzden yüce Allah "Şayet onlarda (yer ve gökte) Allah dışında bir takım ilâhlar bulunsaydı onlar (yer ve gökler) bozulur, ifsad olurdu." (Enbiya, 21) buyurmuştur. Yüce Allah "Yer ve gökler varlık aleminde olmaz yok olurlardı" dememiş, "Onlar yok olup giderlerdi" de dememiştir. Çünkü yüce Allah onları bozuk halleri üzere hayatta tutmaya kadirdir. Ancak, onların iyi hâl üzere olmaları sadece, ilâhın sadece Allah olmasıyla mümkündür. Kainatta iki ilâh bulunsaydı nizamı tamamen bozulurdu. Çünkü her bir ilâh diğerine galebe çalmaya, üstün gelmeye, tek ilâh olmaya çalışırdı. Bu, şu değil sadece üstün gelen ilâh sayılırdı. Hiçbiri diğerine üstün gelmezse her birinin acizliği ortaya çıkar, tam ilâhlığı olmazdı. Bu durumda da bunların üstünde, bunlar üzerinde hakim ve galip başka hakiki bir ilâh bulunması icap ederdi. Aksi taktirde her biri yarattığı mahlûkât üzerinde hâkimiyet kurar, diğer ilâha karşı üstünlük sağlamaya çalışırdı. Bu durumda ise yer, gök ve bunlardakiler mahvolur, altüst olurlardı. Nitekim iki kralın hükmettiği bir ülkenin, harap olduğu iki kocanın sahip olduğu bir kadının, iki erkeği bulunan bir dişi hayvanın mahvolduğu ezildiği görülür.

Yeryüzündeki fesadın aslı da kralların ve halifelerin ihtilaf etmelerinden kaynaklanmaktadır. O yüzden İslâm düşmanları müslümanlara hiçbir zaman göz dikememiş, ancak müslümanların hükümdarlarının birden çok olduğu, bunların ihtilaf ettikleri, her birini bir ülkeye hükmetme diğerinden güçlü ve üstün olup ona galebe çalma çabasında olduğu vakitlerde onları yenme ümidine kapılmışlardır.

İşte o yüzden göklerin ve yerin iyi ve düzgün olması, yaratıkların her işlerinin son derece mükemmel ve düzenli oluşu Al-

lah'dan başka bir ilâh bulunmadığının, ortağının bulunmadığının, tüm varlıkların tek sahibi olduğunun, övgü ve senâyı ancak O'nun hak ettiğinin, yaratıp öldürdüğünün, her şeye kadir olduğunun ve arşından yeryüzünün dibine kadar olan bölgede kendisine kulluk edilen tanrıların hepsinin asılsız olduğunun tek kulluk edilecek zatın kendisi olduğunun apaçık göstergelerindendir. Yüce Allah şöyle buyurur:

“Allah çocuk edinmemiştir. O'nunla beraber hiçbir tanrı yoktur. Öyle olsaydı her tanrı, kendi yarattığını (alıp) götürürdü, (her tanrı kendi yarattığına sahip çıkar, kendi mülkünü ötekinin mülkünden ayırmaya kalkardı) ve onlardan biri diğerine üstün gelmeğe çalışırdı. Allah, onların koştukları vasıflardan uzaktır. O, görünmeyeni ve görüneni bilir; onların ortak koştukları şeylerden münezzehtir.” (Müminîn, 91-92)

“Yoksa (o müşrikler), birtakım tanrılar edindiler de (ölülerini) onlar mı diriltecek? Eğer yerde, gökte Allah'tan başka tanrılar olsaydı, ikisi de (yer de, gök de) bozulup gitmişti. Arş'ın sahibi Allah, onların nitelendirmelerinden yücedir. O, yaptığından sorulmaz, ama onlar sorulurlar.” (Enbiya, 21-23)

“De ki: Eğer dedikleri gibi O'nunla beraber (başka) tanrılar olsaydı o zaman onlar Arşın sahibine gitmenin yolunu ararlardı.” (İsra, 42)

Bu âyetin tefsirinde şöyle denmiştir: Hükümdarların birbirlerine yaptıkları gibi kendi aralarında ve aynı zamanda Allah'a karşı üstün gelmeye, üzerinde hakim olmaya çalışırlardı. Şu ayette de bu manaya delalet edilir: “Her biri diğerinden güçlü ve üzerinde hakim olmaya çalışırdı.”

Hocamız İbn Teymiye şöyle demiştir: En doğrusu anlamın şöyle olmasıdır: “Şayet öyle olsaydı diğer ilâhlar da Yüce Allah'a itaat ve kulluk etmek suretiyle O'na yakınlaşmaya çalışırlardı. Hâl böyleyken siz nasıl olur da Allah'ı bırakıp onlara kulluk ediyorsunuz. Halbuki onlar müşriklerin dediği gibi ilâh olsalardı bile Yüce Allah'ın kulu olurlardı. Hocamız devamla şöyle demiştir: Bu tefsiri destekleyen delillerden bazıları şunlardır:

1. Yüce Allah başka bir âyette “O yalvardıkları varlıklar da Rabbe yaklaşmak için vesile ararlar; O'nun merhametini

umarlar, azabından korkarlar” (İsra, 5) yani benden başka kulluk ettikleriniz, sizin kullarım olduğunuz gibi kullarımdırlar. Rahmetimi umar, azabımdan korkarlar. Hâl böyleyken niçin beni bırakıp onlara kulluk ediyorsunuz?

2. Yüce Allah burada “alâ” (üzerinde, O’na karşı) edatını değil “ilâ” (ona doğru, ona) edatını kullanmıştır. “ilâ” edatı ise sadece yaklaşımda kullanılır. Nitekim yüce Allah mü’minlere hitaben “Allah’tan sakının ve O’na yaklaşma vesilelerine başvurun.” (Mâide, 35) buyurmuştur: “Alâ” ise şu ayetlerde olduğu gibi karşı tarafa hakim olma, ona kötü elini uzatma anlamı ifade edilirken kullanılır: “Şayet (dik başlılık yapan hanımlarınız) size itaat ederlerse onlara karşı bir yol aramayın.” (Nisâ, 34)

3. Müşrikler kendi ilâhlarının yüce Allah’a galip ve O’nun üzerinde olacaklarını söylememişlerdir. Yüce Allah da “De ki: Şayet -onların söyledikleri gibi- O’nunla birlikte ilâhlar bulunsaydı...” buyurmuştur. Onların söyledikleri ise ilâhlarının Allah’a yaklaşıma çalıştıklarını, kendilerini de O’na yakınlaştırdıklarını söylüyordu. Bunun üzerine onlara şöyle dendi: Durum sizin dediğiniz gibi olsaydı o ilâhlar Allah’ın kulları olurlardı. Öyle olunca da ne diye O’nu bırakıp kullarına kulluk ediyor, onlara tapıyorsunuz?

SEVGİNİN ETKİLERİ; MEYVALARI

İyi veya kötü, yararlı veya zararlı, her türlü sevginin birtakım etkileri, meyvaları, sonuçları ve hükümleri vardır: Vecd, zevk, haz alma, iştiyak duyma, ünsiyet duyma, sevgiliyle irtibat kurup ona yaklaşma, ondan ayrılma, uzaklaşma, onu terketme, sevinme, coşma, ağlama ve üzülmeye... gibi.

İyi sevgi sahibine dünya ve ahiretinde yarar getiren “faydalı sevgi”dir. Mutluluğun adresi bu sevgidir. Kötü sevgi ise dünya ve ahiretinde sahibine zarar getiren sevgidir, bedbahtlığın adresi de bu sevgidir.

Bilindiği gibi akıllı kimse kendisine zarar verecek, mutsuzluk getirecek sevgiyi tercih etmez; bu ondan ancak cehalet ve zulümden neş’et eder. Çünkü nefis bazen kendisine fayda

vermeyen, zarar getiren şeye yaklaşıp. Bu, insanın kendisine zulmünden kaynaklanır; bazen sevgisinin ona getireceği zarardan habersiz olarak ona meyledip sever. Bu, bilgisizce hevâsına uyan kimsenin halidir. Bazen de ona beslediği sevginin kendisine getireceği zarardan haberdardır, ama hevâ ve arzûsunu bilgisine tercih eder. Bazen de sevgisi başka bir şeyi içerir: Bozuk inanç. Bu zanlarına tabi olan ve hevasına uyan kimsenin halidir. Özetle “kötü sevgi” ancak cehaletten veya bozuk inançtan, ya da insana galebe çalan hevâdan veyahut bunların hepsinden doğar. Bunlar insanda şüphe ve şehvet doğurur. Hak ile batılı birbirine karıştırmaya sebep olan ve sevileni sevimli gösteren şüphe ile sevgiliyi elde etmeye çağıran şehvet. Şüphe ordusu ile şehvet ordusu akıl ve iman ordularına karşı birbiriyle yardımlaşır.

Bunlar bilindikten sonra şunu ifade edelim ki: Her türlü sevginin sonucu onun hükmünü alır. O yüzden kulun mutluluğunun adresi olan iyi ve faydalı sevginin ve bunun yol açtıklarının hepsi kul için yararlıdır, dolayısıyla yol açtıkları şeyler o sevginin hükmündedir.

Ağlasa ona fayda verir, üzülse fayda verir, sevinse fayda verir, sıkılsa fayda verir, coşsa fayda verir. Kişi sevgi basamaklarında sürekli bir artış, kazanç ve güç kazanarak dönüp dolaşır.

Bunun gibi zararlı ve yerilen sevgi ve bu sevginin doğurdukları, neticeleri... Tüm bunlar da sahibi için zararlı, onu Rabbinden uzaklaştıracı şeylerdir. Kul onun basamaklarında yürüdüğü, sonuçlarında dönüp dolaştığı sürece zarardadır, Rabbinden uzaklaşma halindedir. Bu husus itaatten ve isyandan doğan her fiil için de geçerlidir. İtaatten doğan her şey sahibi için bir kazanç ve Rabben yakınlık iken isyandan neş’et eden her şey sahibi için bir zarar, Rabbinden uzaklaşmadır. Yüce Allah şöyle buyurur. “Böyledir, çünkü Allah yolunda uğrayacakları hiçbir susuzluk, yorgunluk, açlık; kâfirleri öfkeli edilecek bir yeri çiğne(yip zaptet)meleri ve düşmana karşı bir başarı kazanmaları yoktur ki mutlaka bunlarla kendilerine iyi bir amel yazılmış olmasın. Allah güzel davrananların ecrini zayi etmez. Küçük-büyük bir masraf yapmaları, bir vadiyi geçmeleri, mutlaka onların

lehine yazılır ki Allah onları, yaptıklarının en güzeliyle mükafatlandırır” (Tevbe, 120 ve 121)

İşte yüce Allah ilk ayette itâatlerinden ve eylemlerinden neş’et eden şeylerden dolayı onlara salih amel sevabı yazılacağını, ikinci âyette yaptıkları salih amelden dolayı onlara en güzel sevabın verileceğini haber buyurmuştur. İkisi arasındaki fark şudur: Birincisi kendi eylemlerinden değildir, bilakis eylemlerinden doğmuş şeylerdir, bu yüzden onlara salih amel sevabı yazılmıştır. İkincisi ise kendi eylemleridir, dolayısıyla sevabı onların defterlerine kaydedilmiştir.

Öyleyse sevgi kurbanı bunu hakkiyle düşünsün de sevgisinin kendisine yarar ve zararlarını öğrensın.

*Ameller sunulduğunda bilecek neleri kaybettiğini,
Tartılırken de anlayacak; neler elde ettiğini.*

SEVGİ HER DİNİN TEMELİDİR

Daha önce geçtiği üzere sevgi ve niyet her fiilin temeli olduğu gibi, bunlar hak olsun batıl olsun her dinin de esasını teşkil eder. Çünkü din bir takım batınî (içsel) ve zahirî (dışsal) eylemlerden ibarettir. Sevgi ve kasıt ise bunların tümünün temelidir. Din; itaat, ibadet ve ahlak anlamlarına gelir. Dolayısıyla o, artık bir ahlak ve alışkanlık haline gelmiş sürekli bir itaattir. O yüzden Yüce Allah’ın “Hakîkaten sen büyük bir ahlâk üzeresin” (Kalem, 4) buyruğundaki “ahlak” kelimesi “din” ile tefsir edilmiştir.

İmam Ahmed, İbn Uyeyne’den, İbn Abbas’ın bunu “büyük bir din (yaşantı) üzeresin” diye tefsir ettiğini rivayet etmiştir.

Aişe’ye Rasûlullah’ın ahlâkı sorulduğunda “Onun ahlakı Kur’an idi” demiştir.

“Din” kelimesinde zelil ve hakir etme, aynı zamanda boyun eğme, itaat etme anlamı vardır. O yüzden “din” bazen yüksekten alçaktakine olur. Örneğin “din tühü fedâne”, yani: onu zelil ettim, boyun eğdi, denilir.

Din bazen de düşükten yüksektekine yapılır. “Dintü’llâhe” (Allah’a itaat ettim), “dintü lillahi” (Allah’a itaat ettim), “Fülâ-

nûn lâ yedînu lillâhi dînen” (Filan Allah’a hiçbir hususta itaat etmez), “Fülânun lâ yedînüllâhe bidîn” (aynı anlam) denilir. Bu cümlelerin tümü “dîn” kökünden gelme fiillerden kurulmuştur. Şu halde “Dânellahe” (Allah’a din-diyanet etti)nin anlamı “Allah’a itaat etti, O’nu sevdi ve O’ndan korktu” demektir, “Allah’tan korktu, O’na boyun eğdi, önünde eğildi, emrine girdi, itaat etti” anlamındadır.

“Dini, (itaati) içten kabullenmek” “kulluk”ta olduğu gibi sevgi ve boyun eğmekliği zorunlu kılar. Ama “Dini zâhiren kabullenme”de zâhiri olarak bir “boyun eğme ve önünde eğilme” olsa da sevgiyi gerektirmez.

Yüce Allah (Fatiha sûresinde) kıyamet gününü “Din günü” diye isimlendirmiştir. Çünkü o, insanların amellerinin karşılığını aldıkları yani iyiliklerinin karşılığında iyi, kötülüklerinin karşılığında kötü muamele gördükleri gündür. Din kökünden gelen deyn borç anlamına gelir. Sanki insanlar o gün dünyada verdikleri borçlarını geri alacaklardır. Bu da onların hesaba çekilmelerini ve amellerinin karşılığını görmelerini gerektirir. O yüzden buradaki “din günü” âlimlerce “ödül günü, sorgu günü” diye tefsir edilmiştir.

Yüce Allah “Eğer cezalandırılmayacak iseniz o canı geri döndürsenize” (Vâkıa, 86, 87) buyurur. Yani: Şayet siz zelil ve hakir konumdaki kullar değilseniz, yaptıklarınızın karşılığını görmeyecekseniz rûhu eski yerine döndürsenize. Bu âyet geniş açıklamaya gereksinim duymaktadır. Çünkü âyet kâfirlerin tekrar dirilmeyi ve sorguya çekilmeyi inkârlarına cevap olarak getirilmiştir. Delil delalet ettiği şeyi zorunlu kılar; yani aralarındaki birbirini gerektirme (telâzüm) ilişkisinden dolayı zihin delilden medlûle (delilin delâlet ettiği anlama) intikal eder. Çünkü her melzûm (lâzımın gerektirdiği) Lâzımına delalet eder, ama her lâzım melzumuna delalet olmaz.

Âyetin söz konusu mes’eleye delil getirişi şöyledir: Onlar tekrar dirilmeyi ve amellerinin karşılığını görmeyi inkâr ettiklerine göre Rabblerini de inkâr ediyorlar, O’nun kudretini, rabbliğini ve hikmet sahibi olduğunu da inkâr ediyorlar demektir. Bunlar ya kendileri üzerinde hakim, haklarında tasarruf eden,

onları dilediğinde öldürecek dilediğinde diriltecek olan, onlara emreden, yasaklar koyan, iyilerini mükâfatlandırarak, kötülerini cezalandıracak bir Rabblerinin olduğunu kabul edecekler, ya da böylesi bir Rabbi kabul etmeyecekler. Eğer o Rabbi kabul ederlerse tekrar diriltilip hesaba çekilmeye (din), emir-nehiy (hayattaki kuralları) dinine ve hesaba çekilme dinine inanmış, onu inkar ederlerse bunları inkar etmiş olurlar. Bunlar birileri tarafından yaratılıp gözetim altında olduklarını, haklarında istediği gibi tasarruf eden bir Rabblerinin bulunduğunu inkar etmişlerdir. Öyleyse onlar ölüm geldiği vakit onu def'etmeye çalışsalar ya; can boğaza dayandığında onu yerine geri döndürseler ya. Bu, ölünün başında toplanmış onun ölümünü izleyen kimselere hitaptır. Yani şayet sizin gücünüzün ve tasarruf imkanınız varsa, hükümlerini uygulayan, emirlerini gerçekleştiren bir "güçlünün" ve "hâkimin" kölesi ve mahkumu değilseniz ruhu yerine geri döndürsenize. Bu, bir meydan okumadır. Çünkü tüm insanlar ve cinler bir araya gelseler de bir canı yerine döndürmeye güçlerinin yetmeyeceği açıktır. Aman Allah'ım! Bu, yücenin rabbliğine, tekliğine, kullarında dilediği tasarrufta bulunduğu, kararlarını onlarda dilediği gibi uyguladığına ne büyük delil ne işaret!

DİN İKİ KISIMDIR

Din iki kısımdır. Birisi emir-nehiy içeren "şer'î din", diğeri hesap ve ceza-mükâfaat dinidir. Her ikisi de yalnız Allah'a aittir. Öyleyse hüküm verme olsun, amellerin karşılığını verme olsun, "Din" tamamiyle yalnız Allah'a aittir. Sevgi de her ikisinin aslını teşkil eder. Çünkü Yüce Allah bir şeyi meşru kılmış, emretmişse onu sevmiş, ondan hoşnut olmuş, bir şeyden nehyetmişse, sevdiği ve razı olduğu ile ters düştüğünden onu sevmemiş, ondan nefret etmiştir. İşte O'nun emir ve nehiyle ilgili dini tümüyle sevgi ve rızasına dayanmaktadır.

Kulun Allah'a şeriatla kulluk etmesi ancak onu severek ve ondan hoşnut olarak ibadetini yapması demektir. Nitekim Rasûlallah "Rabb olarak Allaha, din olarak İslâm'a peygamber olarak Muhammed'e razı olan kimse imanın tadını duyar." buyur-

muştur. İşte bu din sevgiyle kurulmuş, sevgi için konulmuş sevgi üzerine tesis edilmiştir. Mükâfaat-ceza dinde böyledir. Çünkü o iyilik yapana iyilikle, kötülük yapana kötülükle karşılık vermeyi içerir ki bunların her ikisi Rabb'in sevdiği şeylerdir. Çünkü bunlar O'nun adaleti ve fazlukeremidir. Bu iki şey de Yüce Allah'ın kemâl sıfatlarındandır. Yüce Allah da sıfatlarını ve isimlerini sever, onları sevenleri de sever.

Her iki din Yüce Allah'ın üzerinde bulunduğu "doğru yol"dur. Çünkü Yüce Allah emir ve nehyinde, mükâfaat ve cezasında "doğru yol" üzeredir. Nitekim Yüce Allah Hud'un (a.s.) kavmine şöyle dediğini haber buyurur: "Ben Allah'ı şâhid tutuyorum siz de şâhid olun ki, ben sizin (Allah'a) ortak koştuklarınızdan uzağım. Haydi hepiniz bana tuzak kurun, sonra bana hiç göz açtırmayın. Ben, sizin de Rabb'iniz olan Allah'a dayandım. Hiçbir canlı yoktur ki O, onun perçeminden tutmuş olmasın (onu dilediği gibi yönetmesin.) Gerçekten Rabbim, doğru yol üzeredir." (Hûd, 54-56)

Allah'ın Nebîsi Hud; Rabb'inin yaratmasında, emir ve nehyinde ödüllendirme ve cezalandırmasında, kaza ve kaderinde vermesinde ve mahrum etmesinde, âfiyetinde ve belâsında, muvaffak ve başarısız kılmasında doğru yol üzere bulunduğunu; tüm bunlarda isimlerinin ve sıfatlarının gerektirdiği adalet, hikmet, rahmet, ihsan, fazl-ü kerem, ödülü ve cezayı lâıyk oldukları yere koyma, muvaffak kılma, rezil etme, verme, men'etme, doğru yola iletme ve saptırmayı hak edene yapma gibi mükemmelliğinin gereklerinden ayrılmadığını, o yüzden en mükemmel övgü ve senâyı hak ettiğini bilince, bu bilgiye dayanarak topluca bir arada bulunan kavmine, kendinden emin bir gönül, Allah'tan korkan ve (ona (c.) bağlanmış bir kalple şöyle seslendi: "Ben Allah'ı şâhid tutuyorum siz de şâhid olun ki, ben sizin (Allah'a) ortak koştuklarınızdan uzağım. O Allah'tan başka (taptığınız ilâhlardan!) Haydi hepiniz bana tuzak kurun, sonra bana hiç göz açtırmayın. Ben, benim de Rabbim sizin de Rabbiniz olan Allah'a dayandım. Hiçbir canlı yoktur ki O, onun perçeminden tutmuş olmasın (onu dilediği gibi yönetmesin) Gerçekten Rabb'im doğru yol üzeredir." (Hûd, 54-56). Sonra Allah'ın gücünün kapsamlılığını, O'nun dışındaki herşey üzerindeki ha-

kimiyetini, herşeyin O'nun büyüklüğünü boyun eğmesini şöyle dile getirmiştir. "Hiçbir canlı yoktur ki O, onun perçeminden tutmuş olmasın." Öyleyse perçemi başkasının elinde olan, başkasının saltanatı ve hakimiyeti altında bulunan kimseden ne diye korkayım? Bu en büyük cehalet, en çirkin zulüm olmaz mı?

Sonra Yüce Allah'ın hükmettiği ve takdir ettiği herşeyde doğru yol üzere bulunduğunu, dolayısıyla zulmünden ve haksızlık etmesinden korkulmayacağını haber vermiştir. Öyleyse Allah'tan başka kimseden korkmam; çünkü herşeyin perçemi O'nun elindedir. Rabbimin zulmetmesinden ve haksızlık etmesinden endişeye düşmem; çünkü O doğru yol üzeredir. Yüce Allah'ın kullarına verdiği hükmü ezelîdir, kesindir. Onlara kaza ve kaderi tamamen âdilcedir. Tüm kainat sadece O'nundur. Hamd ve övgü yalnız O'na mahsustur. Kullarına yaptığı tasarrufta hiçbir zaman âdaletten ve fazl-u keremden ayrılmaz. Verir, aziz kılar doğru yola iletir ve muvaffak kılarsa bu fazl ve rahmetiyledir. Mahrum bırakır, zelil eder, saptırır verezil-rüsvay ederse, bu da adaleti ve hikmetiyledir. O her ikisinde de doğru yol üzeredir."

Sahih bir hadiste Rasûlullah şöyle buyurmuştur: "Bir kul keder ve hüznün veren bir belâyâ müptela olurda "Allah'ım! ben senin kulunum. Perçemim senin elinde. Hakkımda verdiğin yarğının gerçekleşmesi kesindir. Hakkımdaki kararın ve takdirin âdildir. Allahım! Senden, kendini onunla isimlendirdiğin veya kitabında indirdiğin veya kullarından sırf kendinin bilmesini tercih edip gayb ilminde kendi katında saklı bulunduğun her türlü ismin hatırına istiyorum. Kur'an-ı Kerim'i kalbimin baharı, göğsümün nûru, derdimin cilası, keder ve hüznümün gidericisi kıl" der ise, yüce Allah mutlaka onun keder ve hüznünü giderip yerine sevinç ve sürûr verir." Sahabiler "Ey Allah Rasûlü! Bu duayı öğrenmeyelim mi? dediler. Rasûlullah "Bilakis, işitenin bunları öğrenmesi gerekir." buyurdu.

Hadisteki hüküm Rabb'in hem kevnî (kainattaki hükümlerliliği) hem de emrî (yargı) hükmünü, kaza ve kaderde kulun hem kendi seçimiyle olanı hem de seçimi olmaksızın gerçekleşeni kapsar. Her iki hüküm kesindir, önlenemez. Her iki kaza-kader de zulüm içermez. İşte bu hadisenin ve ayetin bir şerhidir, aralarında büyük bir ilişki vardır.

GÖRÜNTÜLERE AŞIK OLMAK; DÜNYEVÎ AŞK

Kitabın başında bahsettiğimiz sorunun cevabını dünyevî aşka değinerek, onun dünyevî ve uhrevî zararlarını anlatmakla noktalayalım. Gerçi onun zararları anlatılacaktan kat kat fazladır. Kötü aşk bizzat kalbi ifsad eder. Kalp bozulunca da niyetleri, sözler ve ameller bozulur, tevhid kalesi yıpranır. Bunları daha önce anlattık, inşallah biraz ileride de bahsedeceğiz.

Yüce Allah bu hastalıkla ilgili sadece iki grup insandan, homoseksüellerden ve kadınlardan bahsetmiştir. Aziz'in hanımının Yusuf'a olan aşkından, ona tuzak kurmasından Yusuf'un sabır, iffet ve takvasıyla korunmasından bahsetmiştir. Halbuki o Yusuf'un başına gelen Ancak Allah'ın yardımıyla atlatılacak sabredilecek bir belâydı. Çünkü bir şeyi işlemek ona itici şeylerin güçlü olup, engellerin tamamen ortadan kalmasıyla daha da kolaylaşır. Burada ise itici etkenler son derece güçlüydü.

Bu etkenler şunlardı: Bir: Yüce Allah erkeğin tabiatına kadına meyletme özelliği koymuştur. Erkek susuzun suya, açın yemeğe meyletmesi gibi kadına meyleder. Hatta bir çok insan yemeyip içmemeye sabredilir, ama kadınsızlığa sabredemez. Bu, helâl olursa yerilecek değil, bilakis övülecek bir durumdur. Nitekim İmam Ahmed, Zühd kitabında Yusuf b. Atiyye es-Safâr'ın Sâbit el-Bünnânî'den, O'nun Enes'ten, O'nun Rasûlullah'tan rivayet ettiğine göre O şöyle buyurmuştur: "Bana dünyanızdan kadınlar ve hoş koku sevdireldi."

İki: Yusuf genç idi. Gencin şehveti ise daha güçlü ve şiddetlidir.

Üç: Bekâr idi, şehvetini kıracağı ne eşi ne de cariyesi vardı.

Dört: Memleketinden uzakta, gurbette idi. Kişi vatanında, ailesinin ve çevresindeki insanların arasında yapamayacağı pek çok şeyi onlardan uzakta rahatlıkla yapabilir.

Beş: Kadın şerefli ve güzeldi ki bunlardan her biri kadınla ilişkiye girmesine davet eden şeylerdi.

Altı: Kadın ilişkiye girmekten çekinmemiş hiç sakınmamıştı. Bir çok erkeğin bir kadına olan meyli Kadının yüz çevir-

mesi ve bundan kaçmasıyla yok olur. Çünkü erkekler kadından istemeyi ve ona yalvarmayı bir zillet olarak görürler. Bir çoğunda ise kadının sakınması ve kaçınması daha çok istek ve arzu doğurur. Şairin dediği gibi:

Engellenmek sevgimi daha da artırdı.

Zira insanın en sevdiği şeyler engellendiği şeylerdir.

Nefislerin tabiatları farklı farklıdır. Kiminin sevgisi kadın ona meylettğinde ve izin verdiğinde çoğalır, yüz çevirip kaçındığında ise sönüp biter. Nitekim yargıçlardan biri bana eşinin veya cariyesinin onunla cinsel ilişkiye yanaşmayınca şehvetinin ve arzusunun tekrar dönmek üzere söndüğünü anlatmıştı. Bazılarının sevgi ve arzusu ne kadar çok engellenirse o kadar artar, şiddetlenir, karşıdakinin sakınma ve kaçması sonrası da ona kavuşmanın, ulaşılmasını çok zor görürken ve tadmayı çok arzularken sonunda onu yanaşmanın büyük zevkini yaşar.

Yedi: Kadının kendisi istedi, arzuladı, teklif etti ve gayret gösterdi. Böylece Yusuf'u isteme yükünden, talep zilletinden kurtardı. Bilakis asıl rağbet ve zillet gösteren kendisi oldu. Yusuf (a.s.) ise başı dik ve aziz idi.

Sekiz: Yusuf (a.s.) kadının evinde, güç ve saltanatının altında ve itaat etmediğinde kendisine eziyet etmesinden korkacak konumda idi. Böylece hem çekici özellikleri, hem de korku verici etkenler bir araya toplanmıştı.

Dokuz: Yusuf'un hadisenin duyulup yayılmasından korkmasına bir sebep yoktu. Bu kadın açısından da başkası açısından da imkansızdı. Zira talep eden ve arzulayan kadındı. Kapıları da iyice kapatmış, bekçileri aralardan uzaklaştırmıştır.

On: Yusuf görünüşte onun evindeki kölesiydi. Yanına girip çıkıyor, birlikte oluyor ve bu garipsenmiyordu. Yani talepten önce zaten bir ünsiyet oluşmuştu. Bu ise onu zinaya itecek en büyük etkenlerdendir. Nitekim soylu bir bedevi kadına "Seni zinaya götüren ne oldu?" diye sorulduğunda, "Yastıkların yakınlığı ve uzun süren efendilik" diye cevap vermiştir. Bununla "adamın

yastığının yastığıma yakın oluşu ve birbirimizle çok karşılaşmamız” demek istemişti.

On bir: Kadın ona karşı hile ve tuzagın ustaları olan kadınlardan yardım istedi. Yusuf’u onlara gösterdi, yardım etmeleri için halini onlara şikâyet etti. Yusuf ise onlara karşı yüce Allah’tan yardım diledi ve şöyle dedi: “Şayet tuzaklarını benden uzaklaştırmayacak olursan onlara meyleder ve cahillerden olurum”. (Yusuf, 33)

On iki: Kadın onu zindana koymak ve alçaltmakla tehdit etti. Bu tehdit söylediğini hakikaten gerçekleştirme gücü olan birinden sâdır olmuştur. Böylece hem şehvet hem de zindan ve zilletten selamette olmak saikleri bir araya gelmiştir.

On üç: Kadının kocası onları birbirinden, uzaklaştıracak ve ayıracak derecede aşırı bir kıskançlık ortaya koymadı. Bilakis en fazla yaptığı şey Yusuf’a “Bu işten, yüz çevir”, kadına da “Günahın için tevbe et. Zira sen hatalılardansın.” demek oldu. Erkeğin aşırı kıskançlığı da kişiyi onun hanımıyla zina yapmaktan engelleyen etkenlerdendir.

Tüm bu zinaya itici etkenlere rağmen Yusuf Allah’ın (c.) rızasını ve korkusunu tercih etti. Allah’a sevgisi zindanı zinaya tercih etmesine neden oldu. “Dedi ki: Rabbim! Zindan benim için, beni çağırdıkları şeyden daha hayırlıdır.” (Yusuf, 33)

Yusuf (a.s.) bu belâyı kendisinden uzaklaştırmaya gücünün yetmeyeceğini, Rabbi onu koruyup kadınların tuzagından uzaklaştırmadığı takdirde, nefsinin ona meyledeceğini ve cahilce hareketlerde bulunacağını bildi. Bu onun, Rabbinin de nefsinin de iyi bildiğini göstermektedir.

Bu kıssada birden fazla ibret, fayda ve hikmet vardır. Allah izin verirse onları müstakil bir kitapta ele alacağız.

HOMOSEKSÜEL AŞK

Yüce Allah’ın aşklarını anlattığı ikinci grup da homoseksüellerdir. Bunlar erkekleri birbirine aşık olan Lût kavmidir. Allah (c.) şöyle buyurur: “Şehir halkı sevinçle geldi. (Lût): Bunlar benim misafirlerimdir, beni mahcup etmeyin. Allah’tan

korkun. Beni rezil etmeyin, dedi. Dediler ki: Biz seni âlemlerden (başkalarının işine karışmaktan) menetmemiş miydik? Dedi ki: Eğer yapacaksanız, işte kızlarım (evlenin). Senin ömrüne andolsun ki, onlar, sarhoşlukları içinde bocalıyorlardı.” (Hicr, 67-72)

İşte Yüce Allah Kur'an'ın'da haram bedenlere aşık olan bu iki kesimden birer örnek sunmuştur. Bunlar, yol açtığı zararlara aldırış etmeksizin Yüce Allah'ın haram kıldığı bedenlere aşık olmuştur.

Bu, doktorları, tedavi etmekten aciz bırakan, şifa bulmalarını zorlaştıran büyük bir hastalıktır. Vallahi bu içinden çıkılmaz hastalık ve öldürücü zehirdir. Takıldığı kalbin kurtulması, tutuşturduğu odunun sönmesi imkansız gibidir.

AŞK NEVİLERİ

Aşk bazen küfür olur: Mâşukunu Allah gibi severek onu Allah'a eş koşma, denk tutma durumunda olduğu gibi. Peki, bir de ona sevgisi Allah'a sevgisinden çok olduğunu düşünün. Bu, sahibi kesinlikle affolunmayan bir aşktır. Çünkü şirklerin en büyüğüdür, Allah ise kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz. Sadece şirk dışındaki günahları, onları yok edici nitelikteki gerçek bir tevbe sonucu bağışlar.

Şirk ve küfür dolu aşkın alâmeti; âşığın, mâşukunun rızasını Rabbinin rızasından önde tutması, mâşukunun hakkı ve zevki ile Rabbinin hakkı ve O'na itaati çakıştığında mâşukunun hakkını Rabbinin hakkının önüne geçirmesi, onun rızasını Rabbinin rızasına tercih etmesidir. O mâşukuna gücünün yettiği en nefis şeyleri sunarken, Rabbine şayet verirse- yanında bulunan en kıymetsiz şeyleri verir. Mâşukunun rızasını kazanmak, ona itaat etmek ve yaklaşmak için tüm gücünü ortaya koyarken, Rabbine O'nu itaat ve ibadet edecekse- mâşukundan arta kalan saatlerini verir.

Aşıkların halini düşündüğünde çoğunun böyle olduğunu göreceksin. Sonra onların bu halini terazinin bir kefesine, tevhid ve imanlarını da diğer kefesine koy. Sonra Allah ve Rasû-

lû'nü razı edecek şekilde adilce tart. Bunlar o noktaya varmışlardır ki, bazısı mâşuklarının sevgisinin Rabblerini birlemekten daha hoş olduğunu apaçık söylemiştir.

Nitekim daha önce geçen bir şiirde bir şair, sevgiliye ulaşmasının Allah'ın rahmetinden daha tatlı olacağını açıkça ifade etmişti.

Hiç şüphesiz bu aşk, şirklerin en büyüğüdür. Bunların pek çoğu, kalbinde mâşukundan başka hiç kimseye yer kalmadığını, hatta onun kalbinin tümünü ele geçirdiğini, artık her yönüyle maşukunun katıksız kulu olduğunu apaçık belirtmiştir. Bu kişi, Yaradana kulluk yerine, kendisi gibi bir yaradılana kulluğa razı olmuştur. Zira kulluk aşırı sevgi ve zillettir. Bu kimse de sevgi gücünü, zilletini ve boyun eğmekliğini tamamen, maşukuna harcamış, böylece ona hakikî kulluğunu sunmuştur.

Bu büyük hadisenin zararıyla zinanın zararını karşılaştırmak mümkün değildir. Zira zina büyük bir günahdır. İşleyene emsallerine belirlenmiş ceza hükmü vardır. Bu aşkın zararı ise şirkin zararıyla aynıdır. O yüzden âriflerden biri şöyle derdi: "O şekilde (kalbim takılmaksızın) zinaya düşmem, kalbimi kendisine ibadet ettiren ve onu Allah'tan alıkoyan aşka müptelâ olmamdan daha ehvendir."

AŞKIN İLÂCI

Bu öldürücü hastalığın devası, tevhide ters düşen bu hastalığa müptela olmasının cehaletinden ve kalbinin Yüce Allah'tan gaflette olmasından kaynaklandığını bilmesidir. Dolayısıyla evvela Rabbinin birlemeyi (tevhide) ve onun sünnetini (ilâhî sünneti) bilmeli, sonra kalbini diğer şeylerle sürekli meşgul olmaktan alıkoyacak zahîri ve bâtınî ibadetleri yapmalı, bu aşk halini kendisinden alması için Allah'a sığınıp yalvarmalı, kalbiyle O'na (c.) yönelmeye çalışmalıdır. Onun ihlâstan, niyetini sırf Allah (c.) rızası kılmaktan daha faydalı bir ilacı yoktur. Yüce Allah'ın kitabında belirttiği ilaç da budur: "Böylece biz kötülüğü ve fuhşu ondan (Yûsuf'tan) çevirmek istedik; çünkü o, ihlasa erdirilmiş (seçkin) kullarımızdandı." (Yûsuf, 24)

Yüce Allah burada ihlası sebebiyle Yusuf'tan (a.s.), "aşk" kötülüğünü, ve "fuhuş" hareketini yapmaktan -çevirdiğini haber vermektedir. Çünkü kalp ihlaslı olur, yaptıklarını sırf Allah için yaparsa maddî aşk ona yol bulamaz. Çünkü o ancak boş kalbe girebilir. Nitekim şair şöyle der:

*Aşk nedir bilmezken bana aşk geldi
Boş kalbi yakaladı ve onda yerleşti.*

Akıllı kimse bilmeli ki akıl ve şariat faydalı şeyleri elde etme ve ondan bol bol almayı, zararlı şeyleri de yok etmeyi emreder. Dolayısıyla, akıllı birisine fayda ve zararı bulunan bir şey sunulduğunda onun şu iki şeyi yapması icap eder. Bunların birisi ilmî diğeri amelîdir. Bilgiyle ilgili olanı yarar ve zarardan hangisinin çok olduğunu öğrenmesi, amelî olan da bunlardan kendisi için en yararlı olanını seçip yapmasıdır.

AŞKIN ZARARLARI

Bilindiği gibi maddî aşkın dinî ve dünyevî hiçbir faydası yoktur. Aksine dinî ve dünyevî zararları olabilecek faydalarından kat kat fazladır. Aşkın zararlarını şöyle sıralayabiliriz:

Bir: Mahlûkun sevgisiyle ve onu anmakla meşgul olup yüce Rabbin sevgi ve zikrinden mahrum olmaktır. Kalbte bunların ikisi bir arada bulunamaz. Eninde sonunda biri diğerini yener ve kalpten çıkarır, güç ve galibiyet kendinin olur.

İki: Kalbinin ondan acı duyması, işkence çekmesi. Çünkü Allah'tan gayrisini seven mutlaka ondan dolayı ızdırap ve acı duyar. Nitekim şair şöyle demiştir:

*Yeryüzünde aşıktan bahtsız kimse yoktur.
Aşkın tadını duyup yaşasa da
Onu her an ağlar görürsün
Ya ayrılık korkusundan veya hasretten.
uzaklara gitse hasretinden ağlar
Yakınlara gelse ayrılık korkusundan sızlanır.*

*Gözü ayrılık anında da yaşlıdır, yanıktır.
Buluşma anında da.*

Aşk sahibi onu tatlı görse de, aslında o kabir azabından da daha acıdır.

Üç: Kalbi başkasının avucunda esirdir, ona zillet azabını tattırmaktadır. Fakat aşık sarhoşluğundan dolayı başına gelenleri hissetmez. Kalbi, aynen onunla oynayan, çeşit çeşit acılar çektiren bir çocuğun elindeki serçe gibidir. Nitekim bunlardan biri şiirinde şöyle der:

*Kalbimi ele geçirdin düşmânlık ve cefayla.
Ben senin umurunda değilim, oyunda oynaştasın.*

Evet... Aşığın yaşamı elleri kolları bağlı esirin yaşamıdır. Kafası aşkla meşgul olmayanın yaşamı ise serbest ve hür kim-senin yaşamıdır.

*Boş gözüyle bakıldığında özgür
Aslında esir, hasta, helâk çarkında dönmekte
Diri görünümünde gidip gelmekte olan bir ölü
Tekrar dirilme gününe kadar yok ona dirilme.
Sele kapılmış, kalbi onda kaybolmuş.
Ölüme kadar kendine gelmek yok ona.*

Dört: Aşık, aşkıyla meşgul olur ve dinî, dünyevî tüm işle-rini alt üst eder. Onun dinî ve dünyevî maslahatlarını alt-üst eden aşktan zararlı bir şey yoktur. Çünkü dinî maslahatlar ve faydalar kalbin gücünü toplayıp Allah'a yönelme oranında elde edilir. Kalbi en çok dağıtan ve darmadağınık eden şey ise maddî aşktır. Dünyevî maslahatlar da hakikatte dinî maslahatlara bağlıdır. Dini maslahatları ve faydaları elinden kaçmış, daha çok kaybolmuştur.

Beş: dinî ve dünyevî belâ ve âfetler maddî aşıklara, ateşin oduna ulaşmasından daha çabuk ulaşır.

Bunun sebebi şudur: kalp aşka ne kadar yaklaşır, onunla bağı ne kadar güçlenirse Allah'tan (c.) o kadar uzaklaşır. Dola-

yısıyla Allah'tan en uzak kalpler maddî aşkın sahiplerinin kalpleridir. Kalp Allah'tan uzaklaşınca da kapısını belâlar çalır. Şeytan onu her yönden kuşatır, üzerinde hakimiyet kurar, ona yapabileceği her türlü eziyet ve işkenceyi yapar. Hal böyleyken; düşmanının ve onu saptırmak, yoldan çıkarmak için en büyük gayret içinde olan yaratığın hakim olduğu ve dostunun uzaklaştığı, mutluluk, sevinç ve huzur adına hiçbir şeyi olmayan kalbin hali nice olur, siz düşünün.

Altı: Aşk kalbi ele geçirip yerleştiğinde, ondaki yaptırım gücü arttığında zihni bozar, vesvese peydâ ettirir. Bazen sahibini akıllarını kaybetmiş deliler gürûhuna katar. Âşıkların bu konudaki hikâyeleri kitaplarda vardır. Hatta bunlara bazen bizzat şahit olunur. İnsandaki en değerli şey akıldır. İnsan diğer hayvanlardan onunla ayrılır; akli olmadığından hayvanlar gürûhuna katılır. Hatta bazen hayvanın hali onun halinden daha iyi durumda olur. Leyla'nın Mecnun'un benzerlerinin aklını aşktan başka ne götürdü? Bazen onun mecnunluğu normal delilikten kötü olur. Şairin dediği gibi:

Dediler: Maşûkunun delisi oldun sen.

Dedim ki: Aşk delilikten daha büyüktür.

Aşkın sahibi ebediyyen kendine gelmez.

Delinin akli ise orada bir gider başından.

Yedi: Aşkın duyuların tümünü veya bazısını bozduğu olur. Bu bozulma bazen manevî bazen maddî olur. Manevî bozulma kalbin bozulması sonucu olur. Çünkü kalp bozulduğunda göz, kulak ve dil de bozulur. Kendisindeki ve mâşukundaki çirkin bir şeyi güzel görür. Nitekim Müsned'de geçen bir hadiste Rasûlullah "Bir şeyi sevmen (Seni) kör ve sağır eder" buyurmuştur. Aşk kalp gözünü maşukunun kötü yönlerini ve kusurlarını görmekten kör eder, göz onları görmez olur; kalp kulağını maşuk hakkında söylenen kötü şeylere karşı sağır eder, onlardan hiçbir şeyi duymaz olur. Sevgi ve aşk karşıdakinin kusurlarını perdeler.

Bir şeyi arzulayan ve seven ondaki kusurları görmez. Onları ancak ona karşı arzu ve sevgisi ortadan kalktığında görür.

Aşırı istek gözü kaplayan bir perdedir; o şeyi olduğu gibi görmesini engeller. Şairin dediği gibi:

*Sana olan aşkım gözümün üzerinde bir perde varken imiş.
O kalkınca başladım nefsimi vermeye, eleştirmeye*

Bir şeyin içinde bulunan kimse onu görmez. İçine girmemiş ve uzakta bulunan da ondaki kusurları görmez. Onun kusurlarını ancak içine girip çıkmış kimse görür. O yüzden küfürden sonra İslâma giren sahabiler İslâm üzere doğup yetişen kimselerden daha iyi müslümanlar olmuşlardır.

Hız. Ömer "Cahiliyyeyi bilmeksizin İslâm üzere doğup yetişenler olduğu vakit İslâmın bağları kopacaktır." demiştir.

Duyu organlarının zahiren bozulmasına gelince; aşk insanın bedenini hasta eder, güçsüz bırakır, onu mahveder, öldürdüğü olur. Bu, aşkın öldürdüğü kimselerin hikâyelerinde açıktır.

İbn Abbas Arafat'ta iken yanına bir deri bir kemik kalmış biri getirildi. İbn Abbas "Derdi nedir, bunun?" diye sordu, "Bu aşık" dediler. Bunun üzerine İbn Abbas (r.) o gün boyunca aşktan Allah'a sığındı.

Sekiz: Aşk daha önce geçtiği gibi, aşırı sevgidir, maşuk aşığın kalbini istila eder, aklı onu düşünme ve hayal etmeden bir an boş kalmaz, aklından ve zihninden hiç çıkmaz. İşte o durumda nefis kendindeki hayvanî ve nefsanî yeteneklerini kullanmaya fırsat bulamaz, sonunda bu yetenek ve güçleri söner gider. Bunun sonucunda bedende ve ruhta tedavisi zor, hatta imkansız arıza ve sakatlıklar meydana gelir. Hareketleri yetenekleri ve duyguları tamamen değişir, bunların tümü alt üst olur. İnsanlar onu düzeltmekten aciz kalırlar. Şairin dediği gibi:

*Sevgi başta bir dalgadır.
Dalgalara yol açar, kader sürükler onu.
Genç, aşk dalgalarına kapıldığı vakit,
Dayanılmaz büyük şeyler olur.*

Aşkın başı kolay ve tatlı, ortası hüznün, kalp meşgalesi ve hastalık, sonu ise -Allah'ın yardımı yetişmediği taktirde- sakatlık ve ölümdür. Bir şair şöyle der:

*Aşktan uzak yaşa; zira aşkın başı yorgunluk.
Ortası hastalık, sonu ise ölümdür.*

Bir diğeri de şöyle der:

*Kendini aşka attı, sonunda âşık oldu.
Onunla başbaşa kalınca da tahammül edemedi.
Bir şeyler gördü; onu dalga sandı.
Ona ulaşınca içinde boğuluverdi.*

Bu durumda günah ve sorumluluk âşığa aittir. Çünkü kendisini kendi elleriyle öldürmüştür.

AŞKIN DERECELERİ

Aşkın zaman yönüyle üç dönemi vardır: Başlangıç, orta ve son dönemler. Başlangıç dönemine gelince işin başında olan aşkın, şer'an veya kader itibarıyla maşukuna ulaşması imkânsız ise bu aşktan kurtulmaya çalışması gerekir.

Şayet haram olan aşktan kurtulamaz ve onda yol almaya devam ederse -ki bu orta ve son dönemlerdir- o durumda da bunu gizlemesi, insanlara duyurmaması, maşukunu insanlar arasında rezil ve mahcup etmemesi, şirk ile zulmün ikisini birden işlememesi icap eder. Buradaki zulüm bedenedir. Zira maşukuna ve onun ailesine verdiği zarar, bazen mallarına vereceği zardan büyük olur. Çünkü maşukunu aşkına katıp insanlara duyurup onu rencide ve rezil ettiğinde insanların bir kısmı inanacak, bir kısmı inanmayacak. Pek çoğu inanacaktır; çünkü insanların pek çoğu bu konudaki en küçük şüpheyeye dahi inanırlar. "Filan filan erkekle veya filan kızla şöyle yaptı" dense ona bir kişi inanmazsa 999 kişi inanır!

Zaten insanlar arasında şerefi zedelenmiş aşkın bu konudaki her sözü "kesin doğruluk" ifade eder insanlar açısın-

dan. Hatta birisi başkası hakkında yalan ve iftirayla bir şey uydursa ona hiç şüphe duymaksızın inanıverirler. Bunlar teva-fuken bir yerde birlikte bulunsalar veya randevuyla ve kasten bir araya gelseler ve insanlar da bunu görseler hemen konu-şurlar. Bu babda zan, şek, şüphe, hayal, vehim ve yalan haber-ler insanlar için duyularla bizzat müşahade edilmiş olaylar gi-bi kesinlik ifade eder. Rasulullah'ın sevgilisi, pek zevcesi, yedi gök üstünden, Yüce Allah katından temizliği onaylayan Aişe hakkında, iftira uyduranlar bunu sırf Safvan b. Muattal'ın or-dunun gerisinde tek başına ona yakın yerde olması şüphesine dayanarak yapmadılar mı? Yüce Allah temizliğini açıklamayı, savunmayı, iftiracıları yalanlamayı üstlenmeseydi çok farklı şeyler olurdu.

Özetle; hayatını birleştirmesi imkansız birine tutulan kimse ona zulüm ve eziyet eder, ona ve ailesine düşman kazan-dırır, bir çok kimsenin karşıdaki hakkında kötü zan beslemele-rine sebep olur. Bir de, korkusundan veya kâr elde etme maksadı-yla aralarında arabuluculuk yapan bir kimseden yardım alır ve onunla iş yaparsa zulmü yaymış ve işi çığırından çıkarmış olur. Bu durumda aralarındaki arabulucu da deyyus ve zalim olur. Yüce peygamber rüşvet alan ile veren arasındaki kimseye lanet ettiğine göre âşık ile maşuk arasındaki birleşmede aracılık yapan deyyusa ne demeli? Zira âşık ve aracı, maşuka ve ona ulaşmak için canına, malına veya ırzına kıyması gereken kimse-ler zulümde birbirleriyle yardımlaşırlar. Çünkü aşk çoğu za-man, hayatta olması maksada ulaşmaya engel kimselerin öldü-rülmelerini gerektirir.

Öldürülen nice koca, efendi veya akrabanın kanı bu yüz-den akmıştır. Aşk nice kadınların kocalarını, nice köle ve cariye-lerin efendilerine karşı desise ve tuzaklar kurmasına yol açmış-tır. Allah Rasûlü bunu yapana lanet etmiş ondan uzak oldu-ğu-nu duyurmuştur. Bu en büyük günahlardandır.

Peygamber, mümin kardeşinin talip olduğu bir kıza talip olmayı, pazarlık yaptığı bir mala alıcı olmayı nehyettiğine göre, kişiyle hanımı veya cariyesini ayırıp onlara ulaşmaya çalışan kimsenin durumu nasıl olur?

Aşıklar ve yardımcı araçlar bunda hiçbir beis göremezler. Oysa aşığın maşuğuna ulaşma ve kocaya, efendiye ortak olma çabasındaki “başkasına zulüm” günahı -hiç önemsenmese de- zina ve fuhuş günahından az değildir. Zina yapan kimse buna tevbe edip bıraksa da, haklarını çiğnediği kimselerden helâllik dilemesi gerekir. Çünkü tevbe Allah’ın hakkını kaldırırsa da kul hakkı baki kalır; onun kıyamet günü hakkını isteme hakkı vardır. Kişi yaptığı fuhuşla babayla, ciğerparesi ve kendinden daha değerli varlığı olan evladını ayırmak suretiyle haksızlık yapar. Kocaya, sevgili hanımını elinden alma, kalbini ondan çalma suretiyle zulüm yapar. Bu zulüm ve haksızlık onların mallarının tümünü ellerinden almaktan daha büyüktür. O yüzden bu, kişiye, elinden malı alınmış olmaktan daha çok acı ve ızdırap verir. Bu onun için öldürülmeye denktir. Acaba böylesi fuhuştan daha büyük bir günah var mıdır?

Bu zulüm eğer Allah yolunda savaşa çıkmış birine yapılırsa; peygamberin haber verdiğine göre yapan kimse kıyamet günü öbürüne getirilir ve “Onun sevaplarından dilediğini al” denilir. Peygamber sonra “Ne düşünürsünüz?” buyurmuştur. Yani, “Ne dersiniz, ondan kendine hiçbir sevap kalır mı?”

Karşıdaki eğer kişinin komşusunun hanımı veya namahremi ise zulüm artar ve kat kat olur. Çünkü buna komşuya eziyet ve “akrabayla ilişkiyi kesmek” günahları eklenmiş olur. Ak-rabalarıyla ilişkisini kesen, komşusunun namusunu zedeleyen kimseler de cennete giremezler.

Aşık maşukuna ulaşmak için cinden yardım alıp sihir yapar, onu bazı işlerde kullanırsa şirk ve zulmüne “sihir küfrü” eklenir. Bunu kendisi yapmaz ama yapana razı olursa küfre rıza göstermiş, maksadına ulaşma yolunda ona buğuz beslememiş olur. O da küfürden uzak bir şey değildir.

Özetle bu hususta “yardımlaşma” Kur’an’da yasaklanan “günah ve düşmanlıkta yardımlaşma” babından bir yardımlaşmadır.

Aşığın maksadına ulaşırken ortaya çıkan ve zararı başkalarına ulaşan zulüm ve haksızlık ise açık bir şeydir. Çünkü maşukundan istediklerini elde ettiğinde maşukunun ondan birtakım yardım talepleri olacak, o da bunları yapmak zorunda kala-

cak, böylece âşık ve mâşuğun her biri, diğerine zulüm ve haksızlıkta yardımcıları haline dönüşecektir. Maşuk aşığına, akrabaları, efendisi ve kocası gibi onunla bağları olan kimselere zulümde yardımcı olurken; âşık da maşuğuna, birlikteliklerinin zarar açacağı kimselere zulümde destekçi olur. Sonuçta her biri diğerine, insanlara zulmü içeren maksat ve hedeflerine ulaşmada yardımcı olur. Böylece bu zulümdeki yardımlaşma sonucu ortaya çıkan çirkinlikler sebebiyle zulüm ve haksızlıklar meydana gelir. Nitekim âşık ile mâşuk arasındaki doğal ilişki olarak âşık maşukuna zulüm, haksızlık ve taşkınlık içeren yardımlarda bulunur. Lâayık olmadığı makama getirmeye çalıştığı, helâl olmayan yollardan kazanç sağlaması için çalıştığı olur. Mâşuku ile başkası birbiriyle çekişmeler veya birbirlerini şikâyet etseler, zalim olsun mazlum olsun maşuğundan yana olur. Maşuğuna ulaştırmak için türlü türlü hilelerle insanların mallarını aldığı, bu yolda hırsızlık, gasp, ihanet, yalan yemin, yol kesme vb. yollara başvurduğu, hatta malını alıp maşukuna ulaştırmak için Allah'ın (c.) haram kıldığı cana kastedip öldürdüğü olur.

Bu ve daha nice âfetler aşktan doğar. Aşkın kişiyi apaçık küfre götürdüğü dahi olur. İslâm üzere yetişmiş, ama aşkları yüzünden hristiyan olmuş insanlar vardır. Örneğin bir müezzin karşıdaki damın üzerinde güzel bir kız gördü ve ona vuruldu. Hemen kızın yanına vardı ve ondan murad istedi. Kız ise "Ben hristiyanım, dinime girersen seninle evlenirim" dedi. O da kabul edip hristiyan oldu. Aynı gün evlerinde iken bir ara damlarına çıktığında, düştü ve öldü. Bu hadiseyi Abdülhak "Kitab el-Âkiye" eserinde zikretmiştir.

Hristiyanlar ellerindeki esiri hristiyan yapmak istediklerinde ona güzel kızlarını gösterir ve ona, adama ümit verecek tarzda davranmasını emrederler. O esire Kızın sevgisi kalbinde yer ettiği vakit, dinlerine girme şartıyla kızlarını verirler. İşte o anda "Allah iman etmişleri dünya hayatında ve ahirette sağlam sözle sabit tutar ve Allah zalimleri de saptırır. Allah dilediğini yapar" (İbrahim, 27)

Aşkta âşık ve maşukun herbirinin; hem fuhuşta yardımcı olması hasebiyle arkadaşına yaptığı zulüm ve haksızlığın yanında hem de kendi nefesine yaptığı zulmü vardır. Böylece her iki ta-

raf hem kendisine hem de başkasına zulmeder. Daha önce geçtiği gibi bu zulümleri başkalarına da ulaşır. Bunlardan en büyüğü de düştükleri şirk sebebiyle yaptıkları zulümdür. Böylece aşk zulmün her çeşidini kapsar.

Mâşuk Allah'tan korkmazsa âşığını helâka sürükler. Ona süslenir, her türlü vesileyle kendisine meylettirir ve bağlar. Sonunda elinden malını alır, ondan faydalanır, ama ihtiyacını görüp tamahkârlığı sona erer korkusuyla kendisiyle ilişkiye girmesine izin vermez. Böylece ona türlü türlü işkence yapar.

Âşık, özellikle başkasını kabul ettiğinde maşuğunu öldürebilir. Aşk nedeniyle iki taraftan nice öldürülenler olur. Aşk nicelerini nimetlerden mahrum etmiş, nice zenginleri fakir etmiş, nice makamlardan alaşağı etmiş, nicelerini perişan etmiş, nice yuvaları yıkmış ve çocuklarını perişan etmiştir. Zira kadın, kocasının bir kadına âşık olduğunu gördüğünde o da kendisine bir mâşuk edinir. Sonunda durum boşanma ile deyyusluk arasında tercih noktasına varır. Kimisi ilkin, kimisi de ikincisini tercih eder.

İşte akıllı kimseye düşen, bu zarar ve ziyanların hepsine, çoğuna veya bazısına uğramaması için güzellere kapılıp âşık olmamasıdır. Bunu yapan kendisine karşı ihmalce davranmış, kendisini aldatmış olur. Helâk olursa bunu kendi eliyle yapmıştır. Şayet mâşukunun yüzüne tekrar tekrar bakışları, ona ulaşma tamahkârlığı olmasaydı aşkı kalbinde yer etmeyecekti. Çünkü aşkın ilk basamağı ve sebebi, görüp veya duyup karşıdakinden hoşlanmaktır. Şayet buna, karşıdaki ulaşma isteği eklenmez, bilakis ümitsizlik hakim olursa onda aşk oluşmaz. Eğer kalbinde bir tamahkârlık ve istek doğar, ama bu onu aklından atar, kalbini onunla meşgul etmezse aşk ona yine bir şey yapmaz. Maşukun güzelliklerini uzun uzun hayallese bile, içinde bu zevkten daha büyük cehenneme girmek, güçlü Allah'tan ve günah işlemekten korkmak gibi bir korku bulunur, bu korku o ümit arzu ve düşüncelerine galebe çalarsa onda yine aşk olmaz. Dini korkusu bulunmazsa, ama can ve malının kaybolması, şerefının gitmesi, insanlar nezdindeki kariyerinin kaybolması, değer verdiği insanların gözünden düşmesi gibi korkuları olur ve bu korkuları aşka iten etmenlere galebe çalarsa, yine onu def'eder. Bunun gibi, maşuk'tan daha çok sevdiği bir sevgilisini

kaybetmekten korkar ve onun sevgisini bu maşukun sevgisinin önüne geçirirse bu aşk yine ondan yok olur gider. Bu etmenlerin hiçbirisi bulunmaz ve mâşukun sevgisi galebe çalarsa, işte o vakit âşık olur. Kalp herşeyiyle bağlanır, nefis tamamiyle meyleder.

Soru: Aşkın afet, zarar, ve olumsuzluklarını dile getirdiniz. Bir de kalbi yumuşatması, nefsi rahatlatması ve ağırlığını gidermesi, nefsi terbiye etmesi, cesaret, cömertlik, mürüvvet, yakınlarla iyilik ve hoşgörü gibi güzel ahlâk meziyetlerine iletmesi gibi faydalarından bahsetsenize!

Nitekim Yahya b. Muaz er-Râzî'ye "Oğlun filan kıza âşık oldu" denildiğinde, "Onu insanoğlu fitratına ulaştıran Allah'a hamdolsun!" demiştir.

Bir zat: "Aşk cömert ve asillerin gönüllerinin devasıdır." demiştir.

Bir başkası: Aşk ancak ya büyük bir mürüvvet ve temiz bir ahlak sahibi kimseye veya güzel bir dil ile tam bir iyiliğe sahip insana, ya da büyük bir ahlak ve göz alıcı güzelliğe sahip kimseye yaraşır, der.

Bir diğeri: Aşk korkağı yürekli yapar, aptalın zihnini cıllar, cimrinin elini cömert hale getirir, hükümdarın zorbalıklarını kırar, çirkin ahlâkı yok eder. O yalnızın yârânı, dertsuzun dostudur, der.

Bir başkası şöyle der: Aşk ağırlıkları giderir, ruhu zarifleştirir, kalbin bulanıklığını temizler, asilce davranışlara iter. Şairin de dediği gibi:

Size çok şefkatli, merhametlidir.

Aşkına bir zarar gelse

ölür-parçalanır.

Şerefli dir, onu ancak sırrı öldürür.

Senin hakkında sorulsa bilmiyormuş gibi davranır.

Arzular ki hasta olarak akşam lasa,

Bunu duyup onunla haberleşsin.

Yüceleri elde etmek için iyilik yapmaya can atar.

Bir gün Leyla'nın yanında şerefi söner diye.

İşte bu aşk kişiyi güzel ahlaka iter.

Hikmet ehlerinden birisi: Aşk nefsi arındırır, ahlâkı güzelleştirir. Açığa vurulması doğal, gizlenmesi ise yapmacık bir harekettir, der.

Bir başkası şöyle demiştir: Nefsi sesten ve güzel yüzden etkilenmeyenin fıtratı bozuktur, tedaviye ihtiyacı vardır.

Şair derki:

*Hiç âşık olmamış, aşk nedir bilmemişsen
Senin dünya nimetlerinde hiçbir nasibin yok demektir.*

Bir şair de şöyle der:

*Sen hiç âşık olmamış, aşk nedir bilmemişsen,
Seninle çöldeki deve aynısınız.*

Bir şair şöyle der:

*Sen hiç âşık olmamış, aşk nedir bilmemişsen
Git de otları; zira sen eşeksin.*

İffetli ve namuslu bir âşık şöyle demiştir: İffetli olun ki şeref kazanasınız, âşık olun ki sahip olasınız.

Âşığın birine “Sevdiğinle başbaşa kaldığında ne yaparsın?” diye sordular. “Göz uçlarımı yüzünde hazlandırır, kalbimi onunla sohbet etmek ve konuşmak suretiyle rahatlatır, açılmasını istemediği şeyi örter, kötü hareketlerde bulunarak aramızdaki misakı bozmam” dedi. Sonra şu şiiri söyledi.

*Başbaşa kalırım ama dokunmam ona.
Şerefimden ve dinî korkularımdan dolayı.
Ben o âşıklardan değilim.
Susuzluğunun zevkini yaşayan, ama sabredip tatmayan
Kimsenin elindeki su gibi o.*

Ebû İshâk b. İbrahim şöyle der: Âşıkların ruhları şeffaf ve hoş kokulu, bedenleri ince ve hafiftir. Onlarla birliktelik yalnız-

lığı giderir, sözleri ölümlerin kalplerini diriltir, akıllarını artırır. Aşk ve sevdâ olmasaydı dünya nimetlerinin tadı olmazdı.

Bir başkası şöyle der: Yiyecekler ve bedenlerin gıdası olduğu gibi aşk da ruhların gıdasıdır: Tamamen terkidersen zarar verir, çok alırsan öldürür.

Bu hususta şair şöyle demiştir:

*Dostum! büyük lezzet vardır, sevgide,
Hem dâimi şifalar ve hem kederler vardır, Onda;
Onsuz hayat hoş olmaz.
Yaşam ancak sevgiliyle tatlıdır.
Aşksız dünyada hayır yoktur.
Sevgilinin olmadığı nimetlerde de,*

Harâitî, Ebû Gassân'dan şu olayı nakleder: Hz. Ebû Bekir şu şiiri söyleyen bir cariye'nin yanından geçti:

*Âşık oldum o selvi boylu delikanlıya
Büyüledi beni, aklımı başımdan aldı.*

Ebû Bekir (r.) "Sen hür müsün cariye misin?" diye sordu. O: Cariyeyim, dedi. Hz. Ebû Bekir'in yemin ettirmesi üzerine cariye şöyle dedi:

*Ben aşkın kalbiyle oynadığı,
Kâsım oğlu Muhammed'in,
Sevgisinin kurbanı bir zavallıyım.*

Bunun üzerine Hz. Ebû Bekir onu efendisinden satın aldı ve Cafer-i Tayyar'ın torun olan Muhammed b. Kâsım'a gönderdi ve "Bunlar erkekler için fitne ve belâdır. Vallahi onlar yüzünden nice asiller ölmüş, nice sağlamlar sakatlanmıştır." dedi.

Bir cariye Hz. Osman'a geldi ve ensardan olan efendisi hakkında şikâyetle bulundu. Osman ona "Hikâyen nedir?" diye sordu. O "Ey mü'minlerin emîri, onun yeğenine âşık oldum. Ama o bize hiç kulak asmıyor" dedi. Hz. Osman adamı çağırttı

ve “Ya onu yeğenine hediye et. Ya da sana kendi malımdan parasını vereyim” dedi. Adam: Ey mü’minlerin emîri, seni şahit kılıyorum ki onu yeğenime verdim.

Biz fuhşa yol açan aşktan bahsetmiyoruz. Dinî duygular iffet ve şerefi harama müsaade etmeyecek, Allah’la ve maşukuyla olan güzel ilişkisini kirletmeyecek kadar güçlü olan zarif insanın iffetli aşkından bahsediyoruz. Bu ise değerli selefın ve önder insanların aşkıdır. Örneğin yedi büyük fakihlerden biri olan Ubeydullah b. Abdullah b. Utbe b. Mes’ud aşık olmuş, aşkı her yerde duyulmuş, ancak onu tenkit eden olmamış, o da kendisini ayıplayanı zâlim saymıştır. Bir şiirinde şöyle der:

*Aşkını gizledin, zarar gördün.
Seni yerenler oldu, yermeleri bir zulüm.
Düşmanların yerdi, karaladı seni,
Nefsin de yermişti; gizlemek fayda verir mi?
Günah sayarak sevgiliye yaklaşımdan kaçındın.
Hayır asıl sevgiliden ayrı durmak günah
Hicranın acısını tad bakalım: Onu bir erdem sayardın.
Ama iyi bil ki: zan bazen yanılır.*

Bir başka örnek Ömer b. Abdülaziz’dir. Onun hanımı Fatıma’nın cariyesi ile olan aşkı meşhurdur. Söz konusu cariyeye son derece güzeldi ve Ömer ondan hoşlanıyordu. Onu hanımından istiyor, kendisine hibe etmesi için gayret gösteriyor, ama hanım bunu kabul etmiyordu. Cariye Ömer’in gönlünde yer etmişti bir kere. Ömer halife seçilince hanımı cariyeye kendisine çeki düzen vermesini emretti. Cariye emsalleri arasında güzellikte örnek gösterilirdi. Kadın, kocası Ömer’in yanına gitti ve “Ey mü’minlerin emiri! Filan cariyemden hoşlanıyordun! Onu benden istemiş, ben de reddetmiştim. Şimdi ise onun senin olmasına gönlüm razı oldu” dedi. Bunu söyler söylemez. Ömer’in yüzünde sevinç belirdi ve “Öyleyse hemen getir” dedi. Cariyeyi getirdiğinde ondan daha da hoşlandı. “Elbiseni üzerinden at” dedi, o da yaptı. Sonra ona “Yavaş, yavaş... Bana anlat bakalım: kimin cariyesiydin, Fatıma’ya nereden geldin?” dedi. Cariye şöyle anlattı: Haccâc Kûfe’deki valisine

bir takım cezalar verdi. Ben de o valinin cariyesiydim. Haccâc beni aldı ve Halife Abdulmelik'e gönderdi, o da Fatıma'ya verdi." Ömer. "O vali ne oldu?" dedi. Cariye "Öldü" dedi. "hiç bir çocuk bıraktı mı ardında?" diye sordu, "Evet" dedi. "Durumları nasıl?" dedi. "Kötü" diye cevap verdi. Bunun üzerine Ömer ona "Elbiseni giy ve yerine git" dedi. Sonra Irak'taki valisine "Bana postayla filan oğlu filanı gönder" dedi. Genç gelince ona "Haccâc'ın babandan aldığı herşeyi söyle" dedi. Ne söylediye hepsini ona verdi. Sonra ona cariyenin verilmesini emretti, "Sakin ona yaklaşma; baban ona dokunmuş olabilir" dedi. Genç "O senin olsun ey mü'minlerin emîri" dedi. Ömer "Ona ihtiyacım yok" dedi. Genç "Öyleyse onu benden satın al" dedi. Ömer "O durumda nefsin heva ve heveslerinden alıkoyan kimselerden olmam" dedi. Cariye oradan ayrılırken "Aşkın nerede ey mü'minlerin emiri?" dedi. Ömer "Önceki gibi, o daha da arttı" dedi. Ömer o cariyeyi ölene kadar unutmadı. Allah ona rahmet eylesin.

Bir örnek de Fıkıh, Hadis, tefsir ve Edebiyat gibi ilim dallarında isim yapmış, büyük âlimlerden Ebû Bekir Muhammed b. *Davud Zâhirî*'dir. Onun aşkı da meşhurdur.

Nıfteveyh der ki: Ölüm hastalığında ziyaretine gittiğimde "Kendini nasıl hissediyorsun?" diye sordum. "O bildiğinin sevgisi beni bu hale getirdi" dedi. "Elinde olduğu halde ondan hazlanmanı engelleyen nedir?" dedim. Şöyle dedi: Hazlanma iki türdür. Birisi mübah yüze bakmak, diğeri ise yasaklanmış hazlanma. Mübah yüze bakmak... Beni bu hale o getirdi zaten! Yasaklanmış hazlanmaya gelince; beni ondan engelleyen babamın bana Ebû Süveyd b. Saîd'den, onun Mesher'den, onun Ebû Yahyâ el-Kattâb'tan, onun Mücahid'den, Onun ibn Abbas'tan, onun da Allah Rasûlü'nden aktardığı şu hadis: "Her kim âşık olur, onu gizler, iffetini korur, sabrederse Allah onu bağışlar ve cennetine koyar." Sonra şu şiirini söyledi:

*Bak gözlerine; büyü akıyor içinde.
Şu iri ve siyah gözlere bak.
Yanaklarına sarkmış şu saçlara bak:
Fildişi üzerinde yürüyen karıncalar sanki*

Sonra şu şiirini söyledi:

*Ne diye yanaklarındaki siyahlığı bir kusur sayıyorlar da
Dallardaki gülü garipsemiyorlar.*

*Yanağının kusuru saçlarının soğukluğu ise,
Gözlerin kusuru da kirpikleridir!*

Ona: Fıkıh'ta kıyası reddedip, şerli şeylerde kabul mü ettin? dedim. "Aşkın galebesi ve nefsin duyguları itti beni ona" dedi. Sonra o gece öldü. Kitabı'z Zehra (Çiçek kitabı) isimli kitabını maşuku için yazmıştı.

Şu söz ona aittir: Her kim âşık olduğu kimseden ümidini keser ve o anda ölmezse perişan olur. Bu ümitsizlik dehşeti duygusunun ilk basamağıdır, kalbi hazırlıksız halde yakalar. İkinci kez uğradığında ise kalp ona biraz alışmıştır.

O ve Ebû Abbâs b. Serriyye, vezir Ebû Hasan Ali b. İsa'nın meclisinde karşılaştılar. İslâm hukukundaki bir konu hakkında tartıştılar. Ebû Abbas ona: Sen "Gözlerini dikip bakanın pişmanlıkları çoğalıyor" diyen değil misin? O sahadaki sözlerin Fıkıhtaki sözlerinden daha ustaca, dedi. Bunun üzerine Ebû Bekir Zâhirî şöyle dedi: Öyleyse şunları da işit benden:

*Gözlerimi güzellikler bahçesinden korur,
Nefsimi haram işlemekten men'ederim.
Aşkın öyle bir ağır yükü var ki üzerim de.
Yalçın kayalara düşse paramparça ederim.
Gözlerim gönlümdekilerin tercümanı.
Onun aşkını çalmamış olsaydım dile gelir konuşurlardı.
Bakıyorum da herkes aşk iddiasında
Ama doğru-düzgün hiç bir sevgi göremiyorum.*

Bunun üzerine Ebû Abbâs ona şöyle dedi: Bana neyle övünüyorsun? İstersem ben de söylerim, işte dinle:

*Sesi saf bal gibi tatlı.
Nefsimi hazlarından menediyorum.
O güzellik, tatlılık ve hoş sohbet.
Gözlerimi yanaklarına bakmadan alıkoyuyorum.*

Ebû Abbas şöyle dedi: Buna cevabım senin şu sözüne cevabın gibi:

*Gözlerimi güzellikler bahçesinden korur.
Nefsimi haram işlemekten menederim.*

Bunun üzerine vezir güldü ve “Bugün tüm zerafet ve nüktedanlığınız üzerinizde” dedi. Bunu Hatib-i Bağdadi, Tarih’inde zikretmiştir.

Bir gün sonra fetva sorusu içeren şu şiir ulaştı:

*Ey Davud’un oğlu, ey Irak’ın fakihî
Öldüren bakışlar hakkında bize fetva ver.
Onun bu hareketi günah mı
Yoksa helâl mi ona aşıkların kanı!*

Davud da bu beyitlerin altını şu beyitleri yazıp gönderdi:

*Aşıkların sorularına bende cevaplar var.
Dinle onları yüreği yara ve hasretliden,
Aştan sual edince beni heyecanlandırdın.
Akmayan göz yaşlarımı akıttın.
Bir mâşuk bir âşığa acı çektiriyorsa
O, aşıkların en şanslısıdır.*

“Menâzilu’l-Ahbâb” kitabının yazarı Şihâbuddîn Muhammed b. Selmân b. Fehd -ki aynı zamanda “Kitabu’l -İnşâ” kitabının yazarıdır- derki: Ben de bu iki şiire cevaben, aynı kafiyeyle şu beyitleri yazdım:

*Bakışlarını sual edene deki
Onlar âşıkları yermekle meşguller.
insanların elindeki kılıcın bir günahı yok,
Dökülen kanı durdurmak için çekilmişse.
Bakış kılıçları affedilmeye daha layık
Aşıklara yaptığı cinayetlerinden.
Zira öldürülenler hepsinde şehiddirler.
O yüzden hayattadır; ama kurtlar yemiş bitirmiştir mezarda*

Bunun sebebi zamanın Hanbelî mezhebinin önde gelenlerinden Ebû Hattab Mahfûz b. Ahmed el-Kelûzânî'ye gelen şu sorudur:

*Sor İmam Ebû Hattab'a bir mesele.
Fetvaya lâayık yok ondan başka.
Gönlüne takıldığından beri bir güzel
Namazında gevşemiş adam hakkındı.*

Ebû Hattab kağıdın altına şunu yazıp gönderdi.

*Onu dinlediğimde gönlüm sevindi.
Kulluğundan uzaklaştığın zat
Büyük bir zattır; eğil önünden onun.
Tevbe eder, kulluğunu yerine getirirsen
Allah'ın rahmeti günahlarını da mâşukunu da kuşatır.*

Abdullah b. Muammer el-Kıysî der ki: Hacca gitmiştim. Bir gece Rasûlullah'ın kabrini ziyaret için Mescid-i Nebevî'ye gittim. Kabir ile minber arasında otururken birden bir inilti işittim. Kulak verdim, şöyle diyordu:

*Sidr güvercinlerinin feryatları tasalandırdı,
Sadr bülbülleri endişelendirdi seni.
Yoksa uykunu genç kız mı kaçırdı,
Sana hayaller, vesveseler hediye eden.
Ey uyuyamamaktan ve tükenen sabrından
Şikâyetçi ağır hastaya uzadıkça uzayan gece!
Âşığı teslim ettin öylece
Ateş gibi yanan o aşk ateşine
Bedir de şahid ki ben
Bedir gibi birine aşık ve tutkunum
Sanmazdım hiç âşık olacağımı.
Bilmezdim; tutulunca anladım.*

Sonra ses kesildi. Nereden geldiğini bulamadım. Biraz sonra ağlama ve inleme sesleri tekrar başladı ve şu şiir söylendi.

*Seni misafir hayâlin kokusu üzdü.
 Gece siyah perçemli, bulanık...
 Senin yangınını aşk tutuşturdu.
 Gözlerini o misafir hayal fırlattı dışarı.
 Karanlık bir okyanus gibiydiler.
 İçinde coşkun dalgaların çarpıştığı
 Bedir gökyüzünde yürüyordu.
 O bir kral, yıldızlar ise birer asker gibi.
 Karanlıklar içinde danseden sevgilinin dansıyla
 Üzerinde açık bir sarhoşluk vardır.
 Ey gece çok uzattın aşığa.
 Yok onun yardımcısı ve destekçisi sabahtan başka.
 Cevap verdi gece: Düş ve öl, yok ol.
 Bil ki aşk hâli hazırda yaşadığın zilletindir.
 Beyitleri söylemeye başladığında yanına gitmiştim.*

Beni ancak yanına varınca farketti. Karşısındaki gözyaş-
 ları iki yanağı üzerinde iki çizgi yapmış bir delikanlıydı. Selâm
 verdim. "Otur, kimsin sen?" dedi. "Abdullah b. Muammer el-
 Kaysî" dedim. "Bir isteğin mi var?" dedi. "Evet, Ravza'da oturu-
 yordum, sesinle irkildim. Kurbanın olayım, neyin var?" dedim.
 Başladı anlatmaya: Ben Utbe b. Habbâb b. Münzir b. Camüh el-
 Ensârî. Bir gün Ahzab camisine gidip namaz kıldım. Sonra bi-
 raz yakınında bir yere çekilip oturdum. Birden kayakuşu gibi
 salınarak yürüyen bir grup kadın gözüktü. Ortalarında son de-
 rece güzel ve tatlı bir genç kız vardı. Kız gelip başımda durdu ve
 "Ey Utbe! Seninle buluşmayı arzulayana ulaşmak istemez mi-
 sin?" dedi ve gitti. Ardından gittim, aradım. Fakat ne hakkında
 bilgi edinebildim, ne de izine rastlayabildim. Şimdi ise şaşkı-
 nım; sürekli gezinip duruyorum" Delikanlı birden çığlık attı ve
 bayıldı. Sonra uyandı. Yüzü boyayla boyanmış gibi kıpkırmızıy-
 dı. Şu şiirini söyledi.

*Uzaktayım ama sizi kalbimle görüyorum
 Acaba siz de kalbinizle beni uzaktan görüyor musunuz?
 Gönlüm ve gözüm sizin hasretini yaşıyor.
 Ruhum sizinle, hep aklımdasınız.*

*Sizi görmedikçe hiç bir şeyden zevk alamayacağım.
Hatta Firdevs'te ebedî cennette olsam da.*

Ben "Yeğenim! Rabbine tevbe et ve günahlarından dolayı bağışlanma dile." dedim. "Onunla buluşmadıkça gönlüm durulmayacak" dedi. Sabaha dek onunla konuştum. Sabah olunca "Hadi kalk, Ahzab camisine gidelim. Belki Allah seni bu dertten kurtarır" dedim. "İnşallah, umarım ki senin itaat ve ibadetlerinin bereketiyle dediğin gibi olur" dedi. Birlikte Ahzab camisine gittik. Yine şiir söylüyordu:

*Yazık oldu adamlara o çarşamba günü
Yasaklanmışken ne bu neşe, ne bu zevk
Onun bir sesi dahi beni öldürmekte.
Ahzab camisine yüzü örtülü gelmekte.
İnsanlara söylüyor tek derdinin menfaai olduğunu.
Sevap kazanma kastıyla gelmediğini.
Şayet sevap için gelseydi böbürlenerek
Misk sürülü ve boyalı gelmezdi.*

Camide oturduk. Sonra namaz kıldık. O sırada kadınlar gözüktüler, ama aralarında o kız yoktu. Kadınlar gelip başında dikildiler ve "Ey Utbe sana kavuşmayı isteyen o kalbini kaplamış kız hakkında ne düşünüyorsun?" dediler. "Hâli nicedir?" dedi. "Babası aldı ve memleketine, Semâve'ye götürdü" dediler. Ben kızın adını sordum, "Selam kabilesinden Gatrîf'in kızı Rey-yâ" dediler. Utbe başını kaldırdı ve kadınlara şöyle dedi:

*Dostum, Reyyâ! Olur ya belki bulurum onu.
Belki Semave beldesinden ondan gayrisi gitmiştir.
Dostum! Ben ağlamaktan gözlerimi yitirdim.
Her hangi bir kimsede göz var mı acaba, ödünç alayım*

Gence "Büyük miktarda bir malım var. Onu namuslu kimselere infak etmek istiyorum. Vallahi arzuna ulaşana ve tamamen razı olana kadar onu sana harcayacağım. Hadi birlikte Ensar camisine gidelim" dedim. Kalkıp birlikte camiye gittik. Bir

grup insan yaklaşıp selam verdik, selamımızı aldılar. Ben “Ey millet! Utbe ve babasını nasıl bilirsiniz?” dedim. “Arapların efendilerindendirler” dediler. “O bir aşka düşmüş. Sizden tek ricam, Semâve beldesine ulaşmamıza yardımcı olmanız” dedim. “Başımız üstüne, pekâlâ” dediler. Bineklere bindik, onlar da bindiler, Semâve beldesine doğru yol aldık. Süleym oğullarının evlerine vardığımızda Gatrif’e bizim geldiğimizi haber verdiler. Gatrif hemen bizi karşıladı ve “Hoş geldiniz, selam ey efendiler” dedi.

“Sana da selam, bizi misafir eder misin?” dedik. “Hoş geldiniz, en cömert eve buyurdunuz” dedi. Sonra seslendi! “Ey köleler! Konukları indirin, eve yerleştirin” Sergiler, kilimler, yastıklar serildi, hayvanlar kesildi. Biz “İsteğimizi yerine getirmedikçe yemeğinden tatmayacağız” dedik. “İsteğiniz nedir?” dedi. “Değerli kızınızı Münzir oğlu Habab oğlu Utbe’ye istiyoruz” dedik. “Talip olduğunuz kız dilediğini seçmekte serbesttir. Gidip haber vereyim” dedi. Sonra sinirli halde kızının yanına gitti. Kızı “Babacığım! ne oldu, kızgın görüyorum seni?” dedi. Babası “Ensardan birileri geldi sana talip oldular” dedi. Kız “Değerli, cömert insanlar. Allah Rasûlü’nün Allah’tan mağfiret dilediği insanlar... Kim için talip oldular?” dedi.

“Habbâb oğlu Utbe” dedi. Kız “Vallahi Utbe hakkında duyduklarım onun vaad ettiğini yerine getiren, niyetlendiğini gerçekleştiren biri olduğu istikametinde” dedi. Adam “Onunla konuşmalar görüşmeler yapmış olduğun belli. O yüzden vallahi seni onunla evlendirmeyeceğim!” dedi. Kız “Öyle bir şey olmadı. Fakat yemin ettiğine göre o “Ensarın kötü bir cevapla çevrilmesi uygun olmaz. Onlara güzel biçimde cevap ver!” dedi. Adam “Nasıl?” dedi. Kız “Çok miktarda mehir iste, o durumda kabul etmez, bundan vazgeçerler” dedi. Adam “Ne de güzel söyledin!” dedi. Sonra yanlarına çıktı. “Kabilenin söz konusu kızı razı oldu. fakat onun için emsali kızların mehrini istiyorum. Kim ödeyecek mehrini?” dedi. Abdullah b. Muammer “Ben, şimdi istediğini söyle” dedi. Adam “Bin miskal altın, yüz elbise ve beş küp anber esansı” dedi. Abdullah “Söylediklerinin hepsini kabul ediyorum, kabul ettin mi?” dedi. Adam “Evet” dedi. Abdullah devamla şöyle anlatıyor: Ensardan bir grup insanı Medine’ye gönderdim, istenenlerin hepsini getirdiler. Sonra düğün ziyafeti verildi. Bir-

kaç gün kaldık. Sonunda babası “Gelininizi alın ve götürün” dedi. Sonra onu tahtirevana bindirdi. Vedalaştık ve hazırladığı otuz deve yükü eşya ve hediyeyle yola çıktık. Medineye az bir mesafe kala önümüze Süleym kabilesinden olduklarını sandığım bir grup atlı eşkiya çıktı. Utbe üzerlerine saldırdı ve onlardan birini öldürdü, birkaçını yaraladı. Sonra yanımıza döndü. Kan fişkırان bir yarası vardı. Yere düştü, yanağı toprağa değdi. Atlılar dönüp gittiklerinde utbe ölmüştü. “Aah Utbe!” diye bağırdık. Bizi işiten kız kendini deveden atlı ve içi parçalanırcasına çığlık attı ve şu şiirini söyledi:

*Sabretmedim, sabır mücadelesi verdim.
Nefsime hep “ona kavuşacaksın” diye teselli verdim.
Ruhum insaf etseydi,
Hemen ölür giderdi.
Benden ve senden sonra kimse dostuna insaf etmez.
Ve hiçbir can bir canla uyuşmaz.*

Sonra çığlık attı ve öldü. Biz kabire kazdık ve ikisini de ona defnettik. Sonra Medine’ye döndüm. Yedi yıl memleketimde kaldıktan sonra Hicaz’a ve Medine’ye gittim. Medine’deyken “Vallahi Utbe’nin kabrine gidecek ve ziyaret edeceğim!” dedim. Kabrine vardığımda üzerinde biri kırmızı, diğeri sarı iki örtü bulunan bir ağaçla karşılaştım. Orada oturanlara “Bu ağac nedir?” dedim. “Gelin-Güveyi ağacı” dediler.

Aşkî sert dille yeren hadislere karşı, hasen senetlerle gelen ve aşka izin veren tek şu hadis yeterlidir: Süveyd b. Saîd, Ali b. Müshir’den, o Ebû Yahyâ el-Katât’tan, o Mücahid’den, O da ibn Abbas’tan, Rasûlullah’ın şöyle buyurduğunu rivayet etti: “Her kim âşık olur ve iffetini koruyup gizler ve ölürse şehid olarak ölür.” Bunu Süveyd ayrıca ibn Müshir’den, o Hişam b. Urve’den, o babasında, o da Âişe’den gelen rivayette nakletmiştir. Hadisi aynı zamanda Hatîb-i Bağdadî, Ezherî’den, o Muâfî b. Zekerıyyâ’dan, o Kutbe’den, o İbn Fadl’dan, O Ahmed b. Mesruk’tan gelen rivayetle; Zübeyr b. Bekkâr da Abdulaziz b. Macişûn’dan, o Abdulaziz b. Ebî Hazîm, o ibn ebî Nüceyh, o da Mücahid, o da İbn Abbas’tan, o da Rasûlullah’tan rivayet etmiştir.

İşte ilklerin ve sonların efendisi, âlemlerin Rabbi'nin elçisi Hz. Muhammed, kölesi Zeyd b. Hârise'nin nikâhı altındaki Cahş kızı Zeyneb'e bakmış ve "Kalpleri evirip çeviren Allah'ı tenzih ederim" demişti. Onu boşamaya niyetlendiğinde Zeyd'e "Allah'tan kork ve eşini boşama" demiş, o boşayınca da Yüce Allah Zeyneb'i yedi gök üzerinden, onunla elçisi Muhammed'le evlendirmişti. Zeyneb'in evlendirme velisi Allah idi. Nikâhını arşının üzerinden kendisi yapmış ve peygamberine şu âyeti indirmişti: "Hani sen Allah'ın kendisine ihsan buyurduğu, senin de iyilik ettiğin kimseye "Eşini yanında tut (boşama) ve Allah'tan kork" diyor. İnsanlardan korkuyor ve içinde Allah'ın açığa vuraacağı şeyi gizliyordun. Oysa Allah kendisinden korkmana daha layıktır." (Ahzâb, 37)

Zühri der ki: İslâm'daki ilk sevgi Rasûlullah'ın (s.) Âişe'ye sevgisiydi. Mesrûk, Âişe'den (r.) "Allah Rasûlünün sevgilisi" diye bahsederdi.

Abdullah b. Amr'ın kölesi Ebû Kays anlatır: Abdullah b. Amr beni "Rasûllah (s.) oruçlu iken hanımlarını öper miydi?" diye sormam için peygamberin eşi Ümmü Seleme'ye gönderdi. Ümmü Seleme "Hayır" diye cevap verdi. Abdullah "Ama Âişe (r.), "Rasûlullah oruçlu iken beni öperdi dedi" deyince, Ümmü Seleme "Rasûlullah (s.) Âişe'yi gördüğünde sabredemezdi" dedi.

Saîd b. İbrahim, Âmir b. Sa'd'dan, o da babasından şöyle rivayet etmiştir: Halil İbrahim (a.s.) Hacer'e olan sevgisinden ve ondan ayrılığa sabredememesinden her gün burak üzerinde Şam diyarından Mekke'ye giderdi.

el-Harâitî kitabında şu hadiseyi anlatır: Abdullah b. Ömer (r.) Rum cariyeye satın aldı. Onu çok seviyordu. Bir gün Abdullah'ın katırından düştü. Abdullah hemen yüzünün tozunu sildi ve öptü. Cariye zaman zaman ona "Ey Efendi! Sen kalonsun" der, bununla "Ey efendim! Sen çok iyi birisin" demek isterdi. Sonra bu cariyeye ondan firar etti. Buna çok üzülen Abdullah şu şiirini söyledi:

*Kendimi kalon sanıyordum. Ama çekip gitti o
Bugün anlıyorum ki ben hiç de kalon değilmişim.*

İbn Hazm der ki: Bir çok râşid halife ve imam âşık olmuştur. Adamın biri Hz. Ömer'e "Ey mü'minlerin emiri! bir kadın gördüm, ona âşık oldum" dedi. Hz. Ömer "O senin elinde olmayan birşeydir" dedi.

Cevap: Bunu söyleyen kişiye, cevaben Allah'dan muvaffakiyet dileyerek deriz ki.

Bu konuda konuşurken evvelâ vâkıada olanla caiz olanı, faydalıyla zararlıyı birbirinden ayırt etmemiz, yerme ve reddetmeyi, kabul ve methetmeyi genelleştirmememiz gerekir. Aşkın hakikati ve hükmü onunla ilintili şeylere göre açıklık kazanır. Yoksa aşk aşk olarak övülmez de yerilmez de. Şimdi biz faydalı sevgiyi, sonra zararlı, zalim ve haram sevgiyi anlatalım.

FAYDALI SEVGİ

Şunu iyi bil ki sevgilerin mutlak anlamda en faydalı, en gerekli ve en yücesî, kalplerin sevgisi üzere yaratıldığı, yaratıkların onu ilâh edinme fitratıyla var edildiği, yerlerin ve göklerin kendisiyle ayakta durduğu, mahlûkâtın üzerine yaratıldığı sevgidir. Lâilahe illallah, kelime-i tevhidin sırrı bu sevgidir. Çünkü ilâh; kalplerin sevgi, saygı, yüceltme ve kendisine boyun eğme suretiyle yücelttiği zâta verilen isimdir. İbadet ancak ona yapılır. İbadet de mükemmel bir sevgi ile tamamen boyun eğme, önünde eğilip zelil olmaktan ibarettir. Bu ibadete başkalarını ortak etmek Allah'ın affetmediği en büyük zulümdür. Yüce Allah zatı için ve tüm yönleriyle sevilen tek zattır. Onun dışındakiler ise ancak ona bağlı olarak sevilirler.

Allahı sevmenin vacip ve zorunluğu olduğuna indirilen tüm kutsal kitaplar, peygamberlerin davetleri fitratlar ve kendilerine yapılan, ihsan ve iyilikler delâlet eder. Çünkü kalpler kendisine iyilik ve ihsanda bulunana sevgi besleme yapısında yaratılmışlardır. Öyleyken, varlığını dahi ona ihsan etmiş ve yarattığı her şeyi ona bir iyilik ve ihsan olan yüce zatın sevgisi nasıl olur?! Yüce Allah'ın buyurduğu gibi: "Sahip olduğunuz her ne nimet varsa hepsi Allah'tandır. Sonra size bir zarar dokunsa hemen ona sığınacaksınız." (Nahl, 53) Evet... Kendisini en güzel isimleriyle ve yüce sıfatlarıyla kullarına tanıtan, eserlerinin ve sa-

natının mükemmelliğine, büyüklüğüne ve son derece yüceliğine delâlet ettiği yüceye sevgi nice olmalıdır?

Sevgiye iten iki etmen vardır: Güzellik ve yücelik. Yüce Rabb da bu ikisinin mutlak anlamda en mükemmeline sahiptir. Zira o güzeldir, güzeli sever. Hatta her ne güzellik varsa onandır. Büyüklük-yücelik ona aittir. Dolayısıyla tüm yönleriyle ve zâtı için seilmeyi sadece o hak eder. Yüce Allah “De ki: Şayet Allah’ı seviyorsanız bana uyun ki o da sizi sevsin.” (Âl-i İmran, 31) buyurmuştur.

Başka bir âyette de Allah şöyle buyurmuştur: “Ey iman edenler, sizden kim dininden dönerse (bilsin ki) Allah, yakında öyle bir toplum getirecek ki onları sever, onlar da onu severler. Mü’minlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı onurlu ve şiddetlidirler. Allah yolunda cihat ederler, hiçbir kınayıcının kınamasından korkmazlar. Bu, Allah’ın bir lütfudur, onu dilediğine verir. Allah(ın lütfu) geniştir, (O), bilendir. Sizin dostunuz, ancak Allah, O’nun elçisi ve namazlarını kılan, zekâtlarını veren, rükûa varan mü’minlerdir. Kim Allah’ı, O’nun Elçisini ve mü’minleri dost tutarsa (bilsin ki) galip gelecek olanlar, yalnız Allah’ın taraftarlarıdır.” (Mâid, 54-56).

Şu halde dostluğun temeli sevgidir, dostluk ancak sevgiyle mümkündür. Bunun gibi düşmanlığın temelini de nefret oluşturur. Allah mü’minlerin, mü’minler de Allah’ın dostlarıdır. Onlar Allah’la onu sevmekle dostluk yaparlar, o da onlarla onları sevmek suretiyle dostluk yapar. Dolayısıyla Allah (c.) kuluyla, onun kendisini sevdiği kadar dost olur.

O yüzden yüce Allah kendinden başka dostlar edinenleri eleştirmiştir. Ancak onun dostlarını dost edinenleri eleştirmemiştir. Çünkü aslında bunlara dost olmak, Allah’a dostluğu tamamlayan şeylerdendir.

Yüce Allah sevgide kendisiyle başkalarını bir tutanları da eleştirmiş, öyle yapan kimselerin Allah’tan başka, onun kadar sevdikleri eşler edindiklerini açıklamış, şöyle buyurmuştur: “İnsanlardan bazıları Allah’tan başka ortaklar edinir, onları Allah’ı sevdikleri gibi severler. İman edenler ise Allah’ı daha çok severler.” (Bakara, 165)

Sevgide Allah ile başkalarını denk tutanların cehennemde o taptıklarına şöyle diyeceklerini haber vermiştir: “Vallahi sizleri âlemlerin Rabbi’ne denk tutarken apaçık bir sapıklık içerisindedymişiz” (Şuarâ, 97, 98)

Yüce Allah tüm peygamberlerini bu sevgiyle göndermiş, tüm kitaplarını onunla indirmiş, baştan sona tüm peygamberlerin davası onda ittifak etmiş, gökler, yer, cennet ve cehennem cehennem ehline o sevgiyle tahsis edilmiştir.

Peygamber yemin ederek “Kendisini çocuklarından, ana-babasından ve tüm insanlardan daha çok sevmedikçe hiç bir kulun iman etmiş olamayacağını” haber vermişken, Yüce Rabb’i ne kadar sevmemiz gerektiğini sen düşün!

Peygamber, “Kendim hariç seni herşeyden çok seviyorum” diyen Ömer’e “Hayır, beni kendinden daha çok sevmedikçe asla”, yani “sevgin bu dereceye ulaşmadıkça asla iman etmiş olamazsın!” demiştir.

Sevgi ve gerektirdikleri hususunda Peygamberi kendimizden önde tutmamız gerekirse, mukaddes ve mübârek isimlerin sahibi Yüce Allah’ı sevgi ve ibadet hususunda kendimizden önde tutmamız elbette gerekir. O’ndan mü’min kuluna ulaşan her türlü ihsan ve iyilik O’nu sevmesini gerekli kılar. Evet. Allah’ın vermesi, vermemesi afiyeti, belâsı, bollaştırması, daraltması, adâleti, öldürmesi, diriltmesi, lütfu, ihsanı, rahmeti, iyiliği, ayıpları gizlemesi, affetmesi kuluna yumuşaklığı ve sabırlılığı, duasına icadet etmesi, üzüntüsünü gidermesi, imdâdına yetişmesi, dert ve tasasından kurtarması, bunları da ona ihtiyacı olmadığı halde, hatta tüm yönlerden ondan müstağni olduğu halde yapması... Tüm bunlar, kalpleri O’nu ilâh edinmeye, sevmeye itici etmenlerdir. Hatta kulunu günah işlemeye serbest bırakması, yardım etmesi, işini görene kadar gizlemesi, onu koruması, bekçiliğini yapması, kulun arzularını O’na isyan yollarla yerine getirmesine izin vermesi, kulun günah işlerken O’ndan (c.) yardım olması, nimetlerini o yolda kullanması... Bunlar O’nu (c.) sevmeye iten en güçlü ve saiklerdir. Herhangi bir yaratık bir başka yaratığa bu derece hoşgörülü ve iyi davransa, yapılan onu sevmekten kendini alamaz. Peki, sürekli biçimde ona

karşı kötülük yapmakta iken sürekli olarak ve nefesleri sayısınca iyilik ve ihsanda bulunan zatı nasıl sevmez kul? O'ndan kula, hep hayır inerken, kuldan O'na hep şer yükselir. İhtiyacı olmadığı halde nimetleriyle kendini kula sevdirecek işler yaparken, kul ona muhtaç olduğu halde günahlarıyla kendini ona sevimsizleştirir. Ne Rabb'in (c.) iyilik ihsan ve fazlı kulunu gûnahtan alıkor, ne de kulun günah işlemesi, âdice hareketlerde bulunması Rabb'in iyiliklerini keser, sona erdirir.

Öyleyse âdiliğin en âdiliği kalplerin böylesi bir zatı sevmeyi bırakıp, başkasının sevgisine tutulmasıdır.

Sevdiğin ve seni seven her şahıs seni ancak kendisi ve menfati için sever. Yüce Allah ise senin için, sever, ister. Nitekim bir hadis-i kudsîde şöyle buyurur "Ey kulum! Herkes seni kendisi için ister, ben ise kendin için isterim." Peki Rabbi kendisi için böyle düşündüğü halde kul nasıl olur da O'ndan yüz çevirip gayrisinin sevgisiyle meşgul olur, kalbini başkasının sevgisinde boğdurur?

Yine... İlişki içerisinde olduğun bir insanın senden bir kazancı yok ise seninle ilişki içerisinde olmaz. O'nun senden bir kazancı vardır. Rabb ise seninle ancak, sen en büyük ve en üstün kazancı elde edesin diye muâmele eder. Onda iyilik on, hatta yedi yüz, hatta daha fazlası katıyla karşılık bulurken, kötülük aynı miktarda cezayla karşılık bulur, üstelik kötülük en küçük vesilelerle, en basit iyiliklerle siliniverir.

Yine... Yüce Allah seni kendi için, dünya ve âhiretteki her şeyi de senin için yaratmıştır. Öyleyken sevme ve sevgisini kazanma yolunda her şeyimizi vermemize ve rızasına ulaşmada her türlü çaba sarfetmemize O'ndan daha lââyık kimdir?

Yine... Senin isteklerin ve tüm yaratıkların istek ve taleplerin hep O'nun katındadır. O cömertlerin en cömerdi, en büyük kerem sahibidir. Kuluna daha istemeden, umduğundan kat kat fazlasını verir. Yapılan az bir iyiliğin karşılığını verir, onu verimli ve bereketli kılarken, çok büyük de olsa günahları (dilerse) affeder, siler. Göktekiler ve yerdekilerin tümü ondan ister. O hergün bir haldedir. Bir şeyi dinlemesi başkasını dinlemekten alıkoymaz, karmaşık meseleler ve olaylar O'nu yanıltmaz ısrar-

la isteyenlere kızmaz. Bilakis ısrarla duâ edenleri sever, kendinden istenildiğinde hoşlanır istenilmediğinde kızar. Kul O'ndan hayâ etmediğinde dahi O haya eder, kul yaptığı kötülüğü gizlemese dahi O onu örter. Kulun kendisine merhamet etmediği durumlarda dahi O merhamet eder. Verdiği nimet, ihsan ve iyilikleriyle rızasını kazanmaya çağırılmış, başka başka nimetlerini elde etmeye davet etmiş, ancak o bunu reddetmiştir. Bu isteklerle elçilerini yollamış, onlarla birlikte ahit ve misakını göndermiş, sonra da bizzat kendisi inerek ona “Benden kim (ne) istiyor, vereyim. Benden kim bağışlanma diliyor, bağışlayayım!” diye seslenmiştir. O yine şöyle der: “Seni çağırıyorum, ama birleşmeyi reddediyorsun. Peygamberler gönderiyorum. Bizzat yanına varıyor, ama seni uykuda buluyorum.”

Nasıl olur da kalpler iyilikleri getiren tek, günahları silen, duaları kabul eden, hatalara göz yuman, günahları bağışlayan, kusurları örten, dertlerden kurtaran, imdatlara koşan, talepleri sahiplerine ulaştıran tek zat, sevmez.

O; zikredilmeye ve şükredilmeye, kulluk edilmeye, ve hamdedilmeye en lâayık zattır. İsteyene en çok yardımcı, padişahların en şefkatlisi, kendisinden istenenlerin en cömerdi verenlerin en eli bolu, merhamet istenenlerin en merhametlisi, yönelenlerin en cömerdi, sığınanların en azizi, kulun dayanıp tevekkül ettiklerinin en yeterli kuluna annenin çocuğuna şefkatinde daha şefkatli, kulunun tevbesine acımasız çöl ortasında yiyecek ve içecekleriyle dolu yüküyle yüklü devesini kaybedip hayattan artık ümidini kesmişken birden onu buluveren kimseden daha çok sevinen zattır.

O ortağı bulunmayan padişah, eşi olmayan tektir. Sonunda herşey yok olacak, sadece o kalacaktır. İzni olmaksızın ibadet edilmez, bilgisi dışında isyan vukû bulmaz. İtaat edilince karşılığını verir. Oysa kendi yardımı ve nimetiyle itaat edilmiştir. İsyan edilir, ama O affeder, bağışlar. Oysa hakkı en çok çiğnenendir. O şahitlerin en yakını, kaybedenlerin en yücesi, ahdine en sâdıktır, en âdilidir. Canların bağı onun elinde, alınlar onun avucundadır. Olacakları yazmış, ecelleri kaydetmiştir. Gizli O'nun yanında açık, sır alenî olur. Herkes O'na sığınır. Yüzler

O'nun nuru önünde eğilir, akıllar O'nu idrakten aciz kalır. Fıtrat ve deliller O'nun yüzünün nuruyla yok olup, gök ve yerler O'nunla aydınlanır. Tüm yaratıklar O'nunla ıslah olur. Uyumaz, uyumak O'na yakışmaz. Hak terazisini bastırır ve kaldırır. Gündüz olmadan gece yapılan ameller, gece olmadan gündüz yapılan ameller O'na ulaştırılır. Örtüsü nurdur; açılacak olsa tüm yaratıklar yanıp kül olur.

Sevgisini O'ndan (c.) gayrisine sunan kimse kesinlikle.

Tüm varlığa sahip de olsa, O'nun yerini tutacak bir şey bulamaz.

ZEVKİN ZİRVESİNİ YAŞAMAK SEVİLENİN VE SEVGİNİN MÜKEMMEL OLMASINA BAĞLIDIR

Akıllı kimsenin önem vermesi gereken çok büyük ve önemli bir husus vardır. O da şudur: Lezzet, zevk, sevinç, mutluluk, kalbin huzuru, ruhun sevinci şu iki şeye bağlıdır:

Birisi: Sevgilinin mükemmel, güzel ve sevgide başkasına tercih edilmeğe değer olması.

İkincisi: Onu çok sevmesi, sevmek yaklaşmak ve ulaşmak için tüm gayretini ortaya koyması.

Her akıl sahibi bilir ki sevilen şeye ulaşıldığında alınan zevk ona duyulan sevgi oranında olur. Sevgi ne kadar güçlüyse onun lezzeti de o kadar çok olur. Örneğin kişi ne kadar susamışsa soğuk suya ulaştığında ondan o kadar, ne kadar acıkmışsa lezzetli yemeğe kavuştuğunda o kadar çok zevk alır. Bunlar gibi başka şeyler de kişinin onlara aşk, iştihak, sevgi ve arzusuna bağlıdır.

Bu nokta anlaşıldıysa şu iyi bilinsin ki zevk sevinç ve mutluluk haddi zatında arzulanan şeylerdir. Hatta bunlar akıl sahibi her canlının hedef ve maksadıdır. Zevk haddi zatında istenilen bir şey olduğuna göre, ancak daha büyük bir acıya yol açtığında veya daha hayırlı bir zevki engellediğinde yerilmeyi hak eder. Öyleyken en büyük pişmanlığa yol açacak, en büyük zevk ve sevinç fırsatlarını kaçırarak zevke ne demeli? Yine zevk; dâ-

imî, sabit, hiç bir şekilde azalmayan büyük zevke yardımcı olduğunda övülür. O zevk ahiret lezzet ve nimeti, ondaki hoş yaşamdır. Nitekim Yüce Allah “Hayır... Siz dünya hayatını tercih ediyorsunuz. Oysa âhiret daha hayırlı, daha bâkîdir.” (A’lâ, 16, 17) buyurmuştur. Sihirbazlar da iman ettikleri vakit Firavun’a şöyle söylemişlerdir: “Yapacağını yap; sen ancak bu dünya hayatına hükmedebilirsin. Biz, hatâlarımız ve bizi yapmaya zorladığın sihri bağışlaması için Rabbimize inandık. Allah daha hayırlı, daha bâkîdir.” (Tâhâ, 72-73)

Yüce Allah yaratıkları, onlara ebedi yurt cennette bu zevkler, yaşatmak için yaratmıştır.

Dünya ise geçip-biter zevkleri hiçbir zaman katıksız ve daimî değildir. Ancak âhiret yurdu farklıdır. Çünkü lezzetleri daimî, nimetleri her türlü acı ve kederden ârîdir. Onda canların can attığı gözlere haz veren her şey vardır. Allah’ın orada kullarına hazırladığı göz aydınlığı şeyler, her kulun bilgisi dışındadır. Hatta orada hiçbir kulağın duymadığı, hiçbir gözün görmediği ve hiçbir kalbe doğmayan nice nimetler vardır. Kavmine şu nasihatte bulunan kimsenin maksadı da bu idi. “Ey kavmim! Bana uyun ki sizi doğru yola ileteyim. Ey kavmim bu dünya sadece geçici metadır. Asıl yerleşim yurdu ise âhirettir.” (Gâfir, 38 ve 39) Onlara dünyanın, başkasına (âhirete) geçit olarak kullanılan yer olup, asıl yerleşim yurdunun âhiret yurdu olduğunu söylemiştir.

Dünya lezzetlerinin ve nimetlerinin birer geçici metâ ve âhiret lezzetlerine basamak olduğu, dünya ve lezzetlerinin sadece onun için yaratıldığı öğrenildikten sonra anlaşılır ki: Âhiret lezzetine ulaştıran ve ona ulaşmada yardımcı olan her lezzeti elde etmeye çalışmak yerilmez, bilakis âhiret lezzetine ulaştırma etkileri oranında övülür, iyi gözle bakılır.

ALLAH’I GÖRMEK

Bunu öğrendikten sonra bil ki en büyük âhiret nimet ve lezzeti Yüce Allah’ın yüzünü seyretmek, sözünü kendinden dinlemek ve yakınında olmaktır. Nitekim sahih bir hadiste “Valla-

hi Allah cennetliklere, O'na bakmaktan daha büyük bir ihsanda bulunmamıştır", başka bir hadiste "Yüce Allah onlara görüldüğünde ve O'nu gördüklerinde içinde bulundukları nimet ve lezzetleri unutuverirler." buyurulmuştur.

Neseî ve Müsned-i Ahmed'de geçen ve Ammar b. Yasir'in (r.) rivayet ettiği hadise göre Rasûlullah duasında "Senden, bana o yüce yüzüne bakma zevkini yaşatmanı ve sana ulaşma iştiyakında olma şuurunu vermeni istiyorum" derdi.

Ahmed b. Hanbel'in oğlu Abdullah'ın Müsned'inde Rasûlullah'ın (s.) şu hadisi geçer: "İnsanlar, kıyamet günü Kur'an'ı Rahman olan Allah'tan işittiklerinde, sanki onu daha önce hiç işitmemiş gibi olurlar."

Bunu da öğrendikten sonra bil ki: Bu lezzeti elde etmeye vesile olacak en büyük sebepler dünyaya da mutlak anlamda en büyük lezzetlerdir. O da Yüce Allah'ı tanıma ve O'nu sevmek lezzetidir. Çünkü dünyanın cenneti ve yüce nimeti budur. Dünyanın fânî lezzetleri onun yanında denizdeki bir damla gibidir. Zira ruh, kalp ve beden asıl bunun için yaratılmıştır. Öyle olunca dünyadaki en hoş ve tatlı şey O'nu sevmek ve tanımak, cenneteki en lezzetli nimet de O'na bakmak, seyretmektir. Onu sevmek ve tanımak gözlerin aydınlığı, ruhların hazzı kalplerin sevinci dünyanın nimeti ve sevincidir. Hatta bunlardan kopuk dünya lezzetleri acı ve işkenceye dönüşür, sahibini sıkıntılı bir yaşam içinde bırakır... Hoş ve mutlu yaşam ancak Allah ileler.

Allah âşıklarından biri zaman zaman "Cennet ehli böyle bir nimet içerisinde olsalar dahi ne hoş bir yaşam içindedirler demektir" derdi. Bu daha önce geçti. Bir bakası da şöyle derdi: "Krallar ve prensler bizim içinde bulunduğumuz hali (mutluluğu) bilselerdi, onu almak için bizimle kılıçlarıyla savaşırlardı."

Sahibinin kalbine işkence olan batıl aşk sahipleri şöyle söylerlerse kalplerin hayatı ve ruhların gıdası olan sevgi nice olur? Nitekim onlardan biri şöyle der:

*İnsanlar ancak sevdâlı âşık kimselerdir.
Sevmeyen, âşık olmayanda hayır yoktur.*

Başkası şöyle der.

*Kahrolsun bu dünya kahrolsun kahrolsun
Sen hiç sevmemiş, sevilmemişsen.*

Bir şair de şöyle der:

*Dünyada da nimetlerinde de hiçbir hayır yoktur.
Eğer sen tek ve yalnızsan, aşık olmamışsan*

Başka bir şair şöyle der:

*Sevgisiyle hazlanacağım bir teselli gerek
Geçti yıllar, sen ise hâlâ yalnızsın.*

Şairin biri de şöyle der:

*Meçhul aşklardan yakındı ve dedi ki,
Keşke karşılaştıkları zorlukları, kendim tek başıma göğüs-
lenseydim.*

*Tüm aşkların lezzetini ben tadsaydım da
Önce de sonra onu benden gayrisi yaşamasaıydı.*

Evet... Onlar dünyevî aşk için bunları söylüyorlarsa, acaba kalplerin hayatı ve ruhların gıdası olan sevgiye ne demeli?

Kalbin lezzeti, zevki kurtuluşu ve hayatı ancak o sevgiyledir. Kalp onu kaybettiğinde, görme yetisini kaybettiğindeki gözün duyduğu, işitme yetisini kaybettiğindeki kulağın hissettiği, koklama yetisini kaybettiğindeki burnun duyduğu, konuşma yetisini kaybettiğindeki dilin çektiği acıdan daha çok acı çeker. Hatta kendisini yaratan, yoktan var eden ve hak ilâh olan yüce zatın sevgisinden boş kaldığında kalbin uğradığı bozukluk ve fesat ruhdan yoksun kaldığında bedenın uğradığı bozulmadan daha büyüktür. Buna ancak kendisinde hayat bulunan kimse inanır. Zira “ölünün yarası ona acı vermez.”

Anlatmak istediğimiz özetle şudur: En büyük dünyevî lezzetler, en büyük uhrevî lezzetlere ulaştıran lezzetlerdir. Dünyevî lezzetler de üç çeşittir:

En büyüğü ve mükemmeli âhiret lezzetine ulaştıran lezzettir. İnsan bu lezzetten dolayı en büyük ödülleri mükâfatlandırılır. O yüzden mü'mine Allah rızasını niyetlenerek yaptığı yeme, içme, giyme, cinsel ilişkiye girme, Allah'ın ve kendisinin düşmanlarını mağlup etmek sûretiyle kinin yatıştırmasında sevap verilir. Bunlara dahi sevap varken Allah'a olan iman ve sevgi lezzetinin, onu bilme, buluşma iştiağı içinde olma ve O'nu cennette görme ümidinin lezzeti ve zevkine nasıl sevap verilir, sen düşün.

İkinci tür lezzet: Bu da âhiret lezzetini engelleyen, kendinden daha büyük acılar bırakan lezzettir. Buna örnek Allah'tan başka ilah edinip Allah'ı severcesine onları sevenlerin ve birbirlerinden menfaaletleri sevgisidir. Nitekim bunlar ahirette Rabbleriyle buluştuklarında şöyle diyecekler: "Rabbimiz, birbirimizden yararlandık ve bize verdiğin sürenin sonuna ulaştık." (Allah da) buyurur ki: "Durağınız ateştir. Allah'ın, dile(yip affet)mesi hariç, orada ebedi kalacaksınız. "Şüphesiz Rabbin hüküm ve hikmet sahibidir, bilendir. İşte kazandıkları (günahları)ndan ötürü zalimleri birbirin peşine nasıl takarız." (En'âm, 128, 129).

Bu lezzet fuhuş, zulüm, yeryüzünde taşkınlık ve zorba, haksız yere büyüklük yapanların lezzetidir.

Bu lezzetler hakikatte Allah'tan birer tuzaktır. Böylece onlara en büyük acıları yaşatır, en mükemmel lezzetlerden mahrum bırakır. Bu içinde öldürücü zehir bulunan nefis bir yemeği birine sunmaya benzer. Yüce Allah "Onları hiç bilmeyecekleri yerden yavaş yavaş helâke yaklaştıracakız. Onlara mühlet veriyorum; şüphesiz benim tuzağım sağlamdır." (A'râf, 182, 183) buyurur.

Seleften bir zat "Kendilerine, yapılan uyarıları unuttunca, üzerlerine her şeyin kapılarını açıverdik" âyetini "Her yeni günah türettiklerinde yeni bir nimet bahsettik" şeklinde tefsir etmiştir. Âyetin gerisi şöyledir: "Kendilerine verilenle sevince daldıkları sırada da ansızın onları yakaladık, birdenbire bütün umutlarını yitirdiler. Böylece zulmeden milletin ardı kesildi. Âlemlerin Rabb'i Allah'a hamdolsun" (En'âm, 44, 45)

Yüce Allah bu lezzet bağımlıları hakkında şöyle buyurmuştur: “Onlar sanıyorlar mı ki kendilerine verdiğimiz mal ve oğullar ile, onların iyiliklerine koşuyoruz. Hayır, onlar (bunun bir imtihan olduğunun) farkında değiller.” (Mü’minûn, 55, 56). Yine onların hakkında şöyle buyurmuştur: “onların ne malları ne de evlatları seni imrendirmesin. Allah bunlarla onlara dünya hayatında azab etmeyi ve kâfir olarak canlarının çakmasını istiyor.” (Tevbe, 55)

Bu lezzet sonunda en büyük acı ve ızdıraba dönüşür. Şairin söylediği gibi:

*Dünyada sahipleri için bir azap olan arzular şehvetler
öte dünyada onlar için yine azap oldu.*

Üçüncü çeşit lezzet ise ahirette kişiye lezzet ve acı bırakmaz. Ahiret yurdunun lezzetlerini elde etmeye engel olmasa da onun tam olmasını engeller. Bu âhiret lezzetine ulaşma yolunda yardımına başvurulmayan lezzettir. Bu geçici bir zevktir ve mutlaka daha faydalı ve hayırlıdan meşgul eder.

Rasûlullah’ın şu hadisinde buyurduğu bu tür lezzettendir: “Kişinin oynaş edindiği her oyun batıldır, boştur. Ancak ok atması, atını eğitmesi ve hanımıyla oynaşması müstesna; bunlar haktır.”

Öyleyse kazanılması gereken hakiki lezzete yardımcı olan lezzetler hak, yardımcı olmayan lezzetler batıldır.

YERİLEMEMEYECİK SEVGİ

İşte bu yerilemeyecek, eleştirilemeyecek sevgidir. Hatta bu en güzel sevgi çeşididir. Peygamber sevgisi de böyledir. Bununla, sevenin kalbi ve aklını sürekli meşgul eden, sevdiğini aklından çıkarmamasına sebep olan özel sevgiyi kastediyoruz. Yoksa her müslümanın kalbinde Allah ve peygamber sevgisi vardır ve İslâm’a da ancak o sevgi sebebiyle girerler. İnsanlar bu sevgi hususunda çok farklıdırlar ve bu o kadar fazladır ki hakikatini ancak Allah bilir. İki halilin (samimi dostun) aralarında-

ki sevgi ile başkaların arasındaki sevgi farkı ne kadar çoktur. Allah'ın yüklediği mükelleflik yükünü hafifleten, cimriyi cömert ve korkağı yiğit yapan, zihni cilalayan, nefsi terbiye eden, hayatı hoş yapan işte bu sevgidir, diğer dünyevî haram aşk değil! Allah'la buluşma gününde gizliler açığa vurulduğunda bu kimse-lerin ortaya çıkarılan gizlilikleri kulların açığa vurulan en güzel gizlilikleri ve sırlarıdır. Şairin dediği gibi:

*Size sadece sırların açığa vurulacağı o günde çıkarılacak
Kalbinizde gizlenmiş sevgi
Yüzü nurlandıran, göğsü açan, kalbi diriltten bu sevgidir işte.*

Allah kelâmını sevmek de bu türdendir. Bu Allah sevgisi-
nin alâmetlerindendir. Sendeki veya başkasındaki Allah sevgi-
sinin miktarını öğrenmek istersen kalbindeki Kur'an sevgisine
ve ondan dinledikleri şarkı ve oyunlarla coşan oyun-oynaş ehli
kimselerin bunları dinlediklerinde duydukları hazdan daha bü-
yük haz alıp almadığına bak. Bilindiği gibi bir kimseyi seven
onun sözünden ve konuşmasından herşeyden çok hoşlanır. Şair
derki:

*Beni sevdiğini iddia ediyorsun neden mektubumu attın.
Ondaki hoş ve tatlı hitabı hiç düşünmedin mi?*

Osman b. Affan der ki: "Kalbimiz temizlense Allah'ın kelâ-
mına (Kur'an'a) doymaz". Seven, nihaî gayesi ve maksadı olan
sevgilisinin sözüne nasıl doyar? Peygamber (s.) bir gün Abdullah
b. Mesud'a "Bana Kur'an oku" dedi. Abdullah "O sana indirildi,
ben mi okuyayım sana?" dedi. Peygamber "Ben onu başkasından
dinlemekten hoşlanırım" buyurdu. Abdullah Nisâ sûresinden
okumaya başladı. "Her ümmetten bir şahid, seni de bunlara şa-
hid getirdiğimiz zaman (halleri) nice olur?" (Nisâ, 41) âyetine
geldiğinde Rasûlullah "Tamam, yeter" buyurdu. Abdullah başını
kaldırdı, Rasûlullah'a baktı: gözlerinden yaşlar akıyordu.

Sahabeler bir araya geldiklerinde aralarında Ebû Mûsa
varsa ona "Ey Ebû Musa, bize Rabbimizi hatırlat" derler, o
Kur'an okur, onlar da dinlerlerdi.

Vallahi Kur'an aşığının ondan duyduğu zevk, lezzet haz ve vecd şeytânî semâyı (şarkı vs.)dinleyenlerin duyduklarından kat kat fazladır. Bir adamın zevk, vecd, coşku ve hazzının âyetleri dinleme yerine şiir dinleme Kur'an dinleme yerine şarkı dinleme yönünde olduğunu görürsen -ki şair böylesini şöyle tasvir eder:

*Yanında Kur'an hatmediliyor; taş gibi katısın
Bir beyit şiir okunuyor; sarhoş gibi sallanıyorsun.*

İşte böyle birisini görürsen bil ki bunlar o kimsenin kalbinin Allah sevgisinden Kur'an sevgisinden tamamen boş olup, kalbinin şeytânî musikilerle meşgul olduğunun alametidir. Bu mağrur ise iyi bir hal üzere olduğunu sanar.

EŞ SEVGİSİ

Eşleri sevmeye gelince; bunda eleştirilecek hiçbirşey yoktur. Bilakis bu, kişinin kemâl vasıflarındandır. Yüce Allah da kullarına bu nimeti hatırlatarak minnet etmiş ve şöyle buyurmuştur: "Onun âyetlerinden biri de, size kendi nefislerinizden, kendileriyle sukûn bulacağınız eşler yaratması ve aranıza sevgi ve merhamet koymasıdır. Şüphesiz bunda, düşünen bir toplum için ibretler vardır." (Rûm, 21) Kadını, erkeğin kalbini onda sukûnet bulduracağı bir sükûn yeri yapmış, aralarında katıksız bir sevgi, merhametle karışık bir muhabbet yaratmıştır.

Yüce Allah bize helâl kılınan ve haram kılınan kadınları zikrettikten hemen sonra şöyle buyurmuştur: "Allah size (helâl ve haram olanı) açıklamak ve sizi, sizden öncekilerin yasalarına iletme ve sizin günahlarınızı bağışlamak istiyor. Allah bilendir, hikmet sahibidir. Allah, sizin tevbenizi kabul etmek istiyor; şehvetine uyanlar ise sizin büyük bir sapıklığa düşmenizi istiyorlar." (Nisâ, 26-27)

Sünen-i İbn Mâce'de geçen başka bir hadiste Rasûlullah "Sevgililer için evlenmek gibi (iyi)si görülmemiştir." buyurmuştur.

Mâşukla evlenmek aşkın en iyi tedavisidir ve Allah onu bu hastalığın şer'î tedavisi kılmıştır. Davud (a.s.) da bununla tedavi olmuştur. Allah Peygamberi Davud hiçbir haram işlememiş, sadece sevdiği kadını hanımları arasına katmıştır. Onun tevbesi Allah (c.) katındaki makamından ve yüksek mertebesinden düşme korkusundandı. Konuyu daha fazla uzatmamız uygun olmaz.

Cahş'ın kızı Zeyneb'e gelince; Zeyd onu boşamaya niyetlenmiş, o ise buna razı olmamıştı. Zeyd ondan ayrılma hususunda peygambere danışıyor, O ise bırakmamasını emrediyordu. Rasûlullah onun onu boşamakta kararlı olduğunu anladı. Zeyd boşarsa, Zeyneble evlerim diye düşündü. Ancak insanların "Rasûlullah oğlunun (oğulluğunun) hanımıyla evlendi" demelerinden korkuyordu. Zira Rasûlullah (c.) onu peygamberlikten önce oğul edinmişti. Rabbimiz de kulların yararına olacak genel bir kanun koymak istiyordu.

Sonunda Zeyd Zeyneb'i boşadı. İddeti bitince Rasûlullah (c.) kendisine istemesi için Zeyd'i Zeyneb'e gönderdi. Zeyd gitti, sırtını kapıya döndü ve kapının ardından "Ey Zeyneb, Rasûlullah sana talip oluyor" diye seslendi. Zeyneb "Rabbime danışmadıkça hiçbir şey yapmayacağım" dedi. Namazgâhına gitti ve namaz kıldı. Yüce Allah veliliğini üstlenerek onu peygamberle evlendirdi. Arşının üstünden, yücelerden onun nikâhını kıydı. Gelen vahiyde şöyle deniyordu: "Zeyd ondaki maksadını (onunla evliliğini) sona erdirince seni onunla evlendirdik" (Ahzâb, 37) Rasûlullah vahiy gelir gelmez Zeyneb'in yanına gitti ve birlikte oldu. Zeyneb peygamberin diğer hanımlarına karşı övünür ve "Sizi aileleriniz evlendirdi. Beni ise yedi gök üstünden Allah evlendirdi." derdi. Rasûlullah'ın (c.) Zeyneb ile hikâyesi işte bundan ibarettir.

Peygambere kadınların Allah tarafından sevdireldiğinde şüphe yoktur. Zira Enes'in rivayet ettiği sahih bir hadiste Rasûlullah "Bana dünyanızdan kadınlar ve hoş koku sevdireldi. Mutluluğum ve göz aydınlığım da namazda kılındı." buyurmuştur. Hadisin lafzı aynen böyle, bazıların dediği gibi "Bana dünyanızdan üç şey sevdireldi..." değil. Ahmed b. Hanbel'in Müsned'in-

deki rivayette şu ziyâde var: “Yemeden içmeden durabilir, ama onlarsız duramam “Allah düşmanları yahudiler onu çekemediler ve “Evlenmekten başka derdi yok” dediler. Yüce Allah ise peygamberini şöyle savundu: “Yoksa onlar Allah’ın fazlından verdiği nimetlerden dolayı insanları mı kıskanıyorlar. Oysa biz İbrahim ailesine de kitap ve hikmet vermiş ve onlara büyük bir mülk bağışlamıştık.” (Nisa, 54)

Rasûlullah (c.)’a en çok sevdiği insanın kim olduğu soruldu, “Aişe” buyurdu. Hatice hakkında sorulduğunda “Bana onun sevgisi tamamen verildi” dedi.

Kadınları (eşleri) sevmek insanın kemalindendir. Ahmed b. Hanbel’in zikrettiğine göre Celûla savaşında Abdullah b. Ömer’in payına boynu gümüş tabak gibi parlayan bir cariyeye düştü. Abdullah der ki: Sabredemedim ve insanların gözleri önünde onu öptüm.” Ahmed b. Hanbel bunu delil alarak yeni esir alınmış cariyeye, hamileliği kesinleşmeden cima dışında ilişkiye girilebileceğini söylemiştir. Satın alınan cariyeye ise böyle değildir. Aralarındaki fark şudur: Esir alınan kadın birinin mülkiyetinden çıkmış değildir (çünkü önceden hür idi), ancak satın alınan cariyede bir öncekinin mülkiyetinden çıkıp bunun mülkiyetine geçme sözkonusudur.

Rasûlullah bir aşığı maşukuyla birleştirme yolunda aracı olmuş, ancak kız evlenmeyi kabul etmemiştir. Bu Muğis ile Berire kıssasıdır. Rasûlullah Muğis’i gözlerinden yanaklarına göz yaşları boşanır halde Berire’nin ardından gider görünce kıza “Onu kabul etseydin”

Kız “Yâ Rasûlallah, emir mi veriyorsun?” Rasûlullah “Hayır, sadece arabuluculuk yapıyorum” kız “Öyleyse onu istemiyorum” dedi. Rasûlullah Muğis’in amcasına “Ey Abbas, Muğis’in Berire’ye olan sevgisine Berire’nin de ona olan nefretine hayret etmiyor musun?” buyurmuş, bu sevgisinden dolayı Muğis’i hiç tenkit etmemiştir.

Allah Rasûlu tüm hanımlarıyla eşit oranda buluşuyor ve “Allahım bu elimde olan husustaki paylaştırmam/denkleştirmem. Elimde olmayan hususta da bana kızma” diyordu. “Elimde olmayan”dan kastı sevgi idi. Nitekim Yüce Allah da “Çok ça-

ba sarfetseniz de kadınlar arasında âdil olamazsınız” (Nisâ, 129) buyurmuştur. Bu sevgi ve cinsel ilişki hususundaki adâlettir.

Râşid halifeler ve şefkatli insanlar helâl aşklarda âşık-
larla maşukları buluşturmada aracı olmuşlardır. Ebû Bekir ve
Osman’ın kıssası daha önce geçti. Hz. Aliye de bir gün bir evin
önünde yakalanmış Arap bir genç getirildi. Hz. Ali “Hikâyen
nedir?” dedi. Genç: Ben hırsız değilim. Sana doğruyu söyleye-
ceğim:

Riyahîlerin evindeki Havde’ye vuruldum.

Öyle güzel ki Bedir önünde eğilir.

Rumlu kızlar arasında ayrı bir güzellik ve asaleti var.

Güzelliğiyle övündüğü vakit övünç ondan korkar.

Aşk ateşimin şiddetinden dayanamayıp kapılarını çaldım.

Zira orada ateş korunu dahi yakan biri vardı.

Ev halkı hemen yürüdüler üzerime ve haykırdılar:

Bu hırsız, katli vacip, tutuklayın diye.

Gencin bu şiirini dinleyen Hz. Ali’nin kalbi yumuşadı. Mü-
helleb b. Rebâh’a “Kız için ona izin ver” dedi. Mühelleb Ey
mü’mînlerin emiri, sor, ismi neymiş? dedi Genç: Uveyne oğlu
Nühâs, dedi. Adam: “Allah onu, senin olsun” dedi.

Muaviye bir cariye aldı. Ondan çok hoşlanıyordu. Bir gün
şu beyiti söylerken işitti:

Ayrı kaldım ondan çölde sallanan ve

*Meyvaları koparıldıktan sonra çıplak kalan bir dal gibi
oldum.*

Cariyeye derdini sordu. O da, eski efendisini sevdiğini söy-
ledi. Muaviye de onu sevdiği halde efendisini iade etti.

Zemahşerî Rabîu’l-Ebrâr kitabında şöyle anlatır: Zübeyde,
Mekke yolundayken bir duvarın üzerinde şu şiiri gördü:

Allah’ın kulları arasında yok mudur hiç

Aklını kaybetmişin kederini giderecek.

Sahibini bulduğunda onu sevdiğiyle buluşturacağına Allah'a söz verdi. Müzdelife'deyken bir ara bu şiiri okuyan bir ses işitti. Sahibini getirtti. Genç amcasının kızını sevdiğini, ancak kızın ailesinin kızı onunla evlendirmemeye yemin ettiklerini söyledi. Gencin kabilesine gitti ve büyük miktarda mal teklif ederek sonunda kızı vermelerini sağladı. Bir de ne görsünler: kız gence daha da aşıkmiş. Zübeyde bu amelini yaptığı en büyük iyilik ve sevaplardan sayar ve "Beni, o gençleri buluşturmamdan daha çok mutlu eden bir şey yok" derdi.

Harâiti anlatıyor: Halife Süleyman b. Abdulmelik'in birbirlerini seven bir kölesiyle bir cariyesi vardı. Köle cariyeye bir gün şu şiiri yazdı:

*Seni rüyamda gördüm sanki bana
Ağzının soğuk tükürüğünden veriyordun.
Ellerin elimdeydi ve biz
Bir yatakta birlikte yatıyorduk.
Gün boyunca, seni tekrar görebilmek için
Uyumaya çalıştım, ama uyuyamadım.*

Cariye ona şu cevabı gönderdi:

*Hayır görmüşsün, gördüklerinin hepsine
Çekemeyenlere rağmen ulaşacaksın.
Ben umuyorum ki sarılırsın bir gün bana
Yanımda göğsümün üzerinde yatar sabahlarsın.
Seni halhallarımın ve bızeliklerimin arasında görürüm.
Göğsümün, bedenimin üstünde görürüm.*

Bu Süleyman'a ulaşınca aşırı kıskanç biri olmasına rağmen köleyi cariyeye evlendirdi ve onlara hediyeler verdi:

Cami b. Burhiye der ki: Medinenin en yetkili fetva makamının sahibi tabiinden Saîd b. Müseyyeb'e: "Bizi saran sevgiden dolayı günaha girmiş olur muyuz?" diye sordum "Sen ancak elinde olandan dolayı yenilebilirsin" diye cevap verdi. Sonra "vallahî böyle bir şeyi daha önce bana soran olmadı. Sorsalarda aynı şeyi söyledim" dedi.

CİNSÎ SEVGİNİN ÇEŞİTLERİ

Cinsî aşk üç çeşittir:

Birincisi neredeyse ibâdet ve itâat gibidir. Bu kişinin hanımına ve cariyesine olan aşkıdır. Bu faydalı bir aşktır. Zira Yüce Allah'ın evlenme nizamını koymadaki hedef ve maksadların gerçekleşmesine, gözün ve kalbin başkalarına meyletmesine engel olmasına büyük katkı sağlar. O yüzden bu âşık Allah katında da insanlar katında da övülür.

İkinci tür aşk: Bu Allah'ın gazap ve kızgınlığını celbedecek, rahmetinden uzaklaştıracak, kulun din ve dünyasına en zararlı aşktır; erkeğin genç tüysüz oğlanlara aşkı. Buna tutulan kişi Allah'ın (c.) gözünden düşer. Kapısından kovulur, kalbi O'ndan (c.) uzaklaşır. Bu Allah'tan ayıran ve O'nunla ilişkiyi koparan en büyük perdelerdendir. Nitekim Seleften bir zat şöyle der: "Bir kul Allah'ın (c.) gözünden düştüğü vakit Allah (c.) onu oğlanların aşkına düşür eder." Lût kavminin başına türlü türle belâları ve helâkı getiren bu sevgidir. Başlarına gelenler hep bu aşktan dolayıdır. Yüce Allah buyuruyor "Senin ömrüne andolsun ki, onlar sarhoşluklar içinde bocalıyorlar." (Hicr, 72)

Bu hastalığın devâsı kalpleri evirip çeviren Yüce'den yardım istemek, samimi biçimde O'na sığınmak, O'nu (c.) zikretmekle meşgul olmak, kalbini diğeri yerine Allah sevgisiyle ve O'na (c.) yakınlığın huzuruyla doldurmak, bu aşkın yol açtığı acı ile kaybettirdiği zevki düşünmek, en büyük sevgiliden mahrum edip en kötü şeylere sebep olduğunu idrak etmektir. Ama nefsinin hâlâ o belâyâ doğru sürükler; o belâyı tercih ederse, kendisinin cenaze namazını kılsın ve bilsin ki belâ onu iyice kuşatmıştır.

Üçüncü tür aşk da mübah aşktır. Bu kasıtsız olarak düşülen aşktır. Örneğin adama güzel bir kadından bahsedilir veya o aniden güzel birini görür ve kalbi vurulur. Bu aşk günah kazandırmaz, kişiye ondan dolayı ceza verilmez. Ama en iyisi onu defetmeye çalışması, daha faydalı şeylerle uğraşarak onu unutmaya çalışmasıdır. Aşkını gizlemesi, namusunu koruması ve bu belâyâ sabretmesi gerekir. Bunu yaptığı takdirde Allah ona yardım edecek, kendi rızası için sabretmesinin ve iffetini koruması

nın, hevâ-hevesine itaatı bırakıp Rabbinin rızasını ve mükafatını tercih etmesinin karşılığını verecektir.

İNSANLAR AŞKTA ÜÇ ÇEŞİTTİRLER

İnsanlar aşkta üç çeşittirler:

Bazısı her türlü güzelliğe aşıktır. Kalbi her türlü vadide dolaşır, her türlü güzelde gözü ve gönlü vardır.

Bazısı ulaşmayı arzulasın veya arzulamasın belli güzelliğe aşıktır.

Bazısı da sadece ulaşmayı arzuladığı kimseye aşık olur.

Bu üç sevgi çeşidinden de kuvvet ve zayıflık yönünden farklılıklar bulunur. Kimisi aşırı sever, kimisi normal, kimisi daha az.

Evet... Her güzele meyledenin kalbi her türlü vadide gezer, her güzelden muradı almayı azrular.

*Bir gün Cezva'da, birgün Akî'te
Bir gün Azib'te, bir gün Hüleysa'da
Bazen Necd'e doğru yönelir, bazı zamanlar da.
Akî't vadisine veya Teymâ sarayına.*

Bunun aşk alanı çok geniştir. Ama sabit değildir, sürekli aşktan aşka geçer:

*Şuna vurulur, sonra başkasına aşık olur.
Sabahlar olur, bir başkasıyla eğler kendini*

Güzelde seçici olan kimse ise mâşukunda daha istikrarlı, sevgisi birincisinden daha uzun ömürle ve daha güçlüdür. Ancak sevgiliye ulaşma arzusunun bulunmaması bunun sevgisini azaltır.

O yüzden ulaşmayı isteyen ve ümit eden âşık en akıllı ve bilinçli aşıktır, sevgisi hepsinden güçlüdür. Zira istek ve tamah-kârlık sevgisini güçlendirir, destekler.

“Her kim aşık olur ve iffetini korursa...” hadisine gelince; bunu Süveyd b. Saîd rivayet etmiş, ancak hadis âlimleri kabul etmemişlerdir.

İbn Adiy “Kamil” kitabında: Bu hadis Süveyd’den dolayı tenkid edilen hadislerden biridir. Beyhakî İbn Tahir -Zahire ile Tezkire kitaplarında- ve İbn Cevzî de böyle söylemiş, İbn Cevzî bunu uydurma hadisler arasında zikretmiştir. Ebû Abdullah Hâkim de Süveyd’in bu hadisini rivayet etmedeki gevşekliğini tenkit etmiş ve “Ona hayret ediyorum” demiştir.

Hakikat şu ki bu söz aslında İbn Abbas’ın sözüdür, fakat Süveyd yanlış, onu İbn Abbas’ın Rasûlullah’a (s.) nisbet ettiği bir hadis zannetmiştir.

Muhammed b. Halef der ki: Bize bunu Ebû Bekir el-Azrak, Süveyd’den rivayet etti ve bundan dolayı onu eleştirdi ve “Rasûlullah dedi ki” kısmını sildi. Daha sonra bu söz hakkında sorulduğunda Rasûlullah’ın sözü olarak nakletmez (sahabî sözü olarak nakleder.) di. Zaten bu Peygamberin konuşma tarzına da uymamaktadır.

Hatîb-i Bağdâdî’nin bunu Zührî’den rivayetine gelince -ki o şöyledir: Bize Muâfi b. Zekerıyyâ, Ona Süveyd b. Misher, Ona Hişam b. Utve, ona babası, ona da Aîşe Rasûlullahtan şöyle rivayet etti- bu, yanlışlığı tamamen ortada bir rivayettir. Çünkü Hişam’ın hiç babasından, onun Âişe’den yaptığı rivayeti naklettiği vâki değildir. Bunu, Hadis ilminde birazcık mürekkep yalamış herkes bilir. Biz Allah’ı şahid tutuyoruz ki: böylesi bir sözü Âişe Rasûlullah’tan, Urve Âişe’den, Hişam da Urve’den rivayet etmiştir.

Ebu’l-Ferec İbnü’l-Cevzî bunu peygamber sözü olarak şu rivayet zincirleriyle rivayet etmiştir: Muhammed b. Câfer b. Sehl, Yakup b. İsa’dan, o Abdurrahman b. Avf’ın oğlundan, o İbn ebi Nüceyh’den o da Mücahid’den... Bu çirkin bir yanlıştır. Çünkü Muhammed b. Câfer adlı kişi Harâitî ismiyle meşhur kişidir ve vefat tarihi Hicrî 327’dir.

Dolayısıyla çok daha önce yaşamış Yâkup b. Ebî Nüceyh’le buluşmuş olması imkânsızdır. Kaldı ki Haraitî bunu “İtidâl” kitabında şu senedle rivayet etmiştir: Yakup b. İsa’dan o Zübe-

yir'den, o Abdulmelik'ten, o Abdulaziz'den, o da İbn Ebî Nüceyh'den... Bu Harâitî rivayette zayıflığıyla ünlü biridir. Bunu İbnü'l-Cevzî ed-Duafâ kitabında kaydetmiştir.

İslâm'ın hadis âlimleri görüldüğü gibi bu hadisi reddetmişlerdir. Asıl ölçü budur, bu sahada onlara başvurulur. Hadis ilminde görüşüne itimad edilen ve sahih-zayıfı belirtmede başvuru olan hiç bir hadis âlimi, hatta gevşek davranıp zayıfları da sahih olarak belirten hiç bir hadisçi bu hadis için ne hasen ne de sahih yargısında bulunmamıştır. Tasavvuf hadislerinde gevşek davranan ve onda sağlam-çürük her türlü rivayeti kabul eden İbn Tahir'in bu hadisi reddetmesi ve asılsız olduğuna şahitlik etmesi, tek başına bunun asılsızlığına delil olarak yeter. Evet, şu var ki İbn Abbas'ın böyle bir sözünün olduğu inkar edilemez.

Nitekim İbn Hazm, İbn Abbas'a aşktan dolayı ölen sorulduğunda "Aşktan ölenin akli yoktur, öldürene kısas da yapılmaz" dediğini nakletmiştir.

İbn Abbas'a Arafat günü tavuk gibi küçülmüş biri getirildi. "Derdi nedir?" diye sordu. "Aşk" dediler. O gün boyunca aşktan Allah'a sığındı.

Ayrıca Rasûlullah sahih rivayetle gelen hadisinde şehitleri sayarken cihadda öldürüleni, karın hastalığından öleni, yangında öleni, çocuğunu doğururken ölen kadını, boğularak öleni, zatülcenp hastalığından öleni zikretmiş, bunlar arasında aşktan dolayı öleni saymamıştır.

Mâşukuna haram yoldan ulaşabileceği halde sabreden, namusunu koruyan ve gizleyen, Allah'ın sevgisini ve rızasını tercih edip korkan kimse şu âyetlerin kapsamına girmeyi en çok hak eden kimsedir: "Her kim de Rabbinin (yüksek) makamından korkar, nefisini hevâ-hevesinden men'ederse cennet onun mekânı olur" (Nâziât, 40, 41) "Rabbinin makamından korkana iki cennet vardır." (Rahmân, 46)

Arşın sahibi, Allah'tan bizi sevgisini, kendi hevâ ve arzularına tercih eden, bununla rızasını ve yakınlığını kazanmayı amaçlayan kimselerden eylemesini dileriz.

KALBİN İLACI

İBN KAYYİM EL-CEVZİYYE

Sevap ve günah; insan ruhunun değişkenliği; melekîlikten şeytanîliğe; tüm yönleriyle insan; bu kitabın mevzûudur.

İnsanı en üst derecelere getiren şey ne? Günahların en büyük zararı ne? Sevgi nedir? Sevgi ne zaman insanı yüceltir? Duâlarımız bizim için neyi ifade eder?

İbn Kayyim bu kitabıyla, edebiyat, psikoloji ve dinî ilimlerdeki dehâsının muhteşem bir sentezini sunuyor.

ISBN 975-92753-8-4

9 799759 275388

kitapadresi.com

internetteki kitap adresiniz